

Masarykova univerzita
Přírodovědecká fakulta
Geografie

REGIONÁLNÍ POLITIKA ZEMÍ EU

Sborník prací studentů předmětu Regionální politika a regionální rozvoj

Materiál vznikl v rámci projektu OP VK "Inovace výuky geografických studijních oborů" (reg. č.: CZ.1.07/2.2.00/15.0222), který je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

1	RAKOUSKO (BC. JIŘÍ HRABALA)	3
2	RAKOUSKO II (BC. TOMÁŠ DOLEŽEL)	9
3	ITÁLIE (BC. MAREK NOŽIČKA)	17
4	ITÁLIE II (BC. BARBORA KECLÍKOVÁ).....	23
5	ŠPANĚLSKO (VENDULA SVOBODOVÁ)	27
6	ŠPANĚLSKO II (VÁCLAV LUKEŠ).....	32
7	VELKÁ BRITÁNIE (JAKUB KUČERA).....	41
8	IRSKO (BC. LUBOŠ UHLÍŘ).....	45
9	IRSKO II (JAKUB LOSÍK).....	49
10	SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO (BC. PAVEL KAŠPAR)	54
11	SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO II (BC. ONDŘEJ PROCHÁZKA)	59
12	RUMUNSKO (BC. BARBORA MAŤÁTKOVÁ).....	71
13	RUMUNSKO II (BC. MARTINA ALTMANNOVÁ)	82
14	SLOVINSKO (TOMÁŠ ČERNÁK).....	87
15	SLOVINSKO II (BC. KRISTÝNA KLEINWÄCHTEROVÁ).....	101
16	LUCEMBURSKO (BC. TOMÁŠ KUBÍČEK).....	109
17	ŠVÉDSKO (DOMINIKA ŽÁKOVÁ).....	113
18	ŠVÉDSKO II (BC. ANNA MARKOVÁ).....	119
19	FRANCIE (ROMAN JEDLIČKA).....	124
20	FRANCIE II (BC. RADEK BACHAN).....	127
21	FINSKO (MICHAL SPÁČIL).....	130
22	FINSKO II (LUKÁŠ BÁČA)	135
23	BELGIE (BC. ZDENĚK KUNDERA)	138
24	BELGIE II (BC. MAREK SEDLÁČEK)	150
25	POLSKO (BC. TOMÁŠ PTÁČEK).....	153
26	POLSKO II (BC. LUBOŠ CÍSAŘ).....	157
27	NIZOZEMÍ (TIBOR HARCINÍK)	161
28	ŘECKO (MILOSLAV CIGOŠ)	166
29	DÁNSKO (BC. ANDREA SLUŠTÍKOVÁ).....	175
30	DÁNSKO (BC. MARTIN NEŠPOREK)	180
31	MALTA (BC. RICHARD BYSTRICKÝ).....	187
32	MAĎARSKO (BC. JAN OTÁHAL).....	192

Elektronický studijní materiál byl vytvořen kompilací prací studentů předmětu Regionální politika a regionální rozvoj (šk. rok 2012/2013). Materiál má primárně sloužit jako výukový a pomocný materiál pro další ročníky studia.

1 RAKOUSKO (Bc. Jiří Hrabala)

Regionální politika je v Rakousku, podobně jako i v dalších zemích, součástí územního plánování. V současné době se nejvíce zaměřuje na vyrovnávání rozdílů mezi jednotlivými rakouskými regiony. K hlavním bodům patří podpora zaměstnanosti a rozvoj infrastruktury. Vyrovnávání regionálních rozdílů má napomoci k více rovnoměrnému rozložení hospodářství a obyvatel po celém území devíti spolkových zemí. Dále se regionální politika zabývá hospodářským růstem a jeho stabilitou. Cílem je zabránit výkyvům v hospodářství s negativním dopadem na trh práce. Dalším cílem je omezit konjunkturální a strukturální náchylnosti regionálních sídelních a výrobních struktur a zajistit stabilní vývoj zaměstnanosti a příjmů. (Neugebauerová, 2006)

Obr. 1 – Spolkové země Rakouska
(Zdroj: Rakouské spolkové země, 2012)

1.1 Vývoj regionální politiky v Rakousku

Rakousko se řadí k zemím, které jako první aktivně uplatňovaly a prosazovaly strategii regionálního rozvoje. Tato potřeba vznikla především z důvodu existence rozsáhlých horských území, která tvoří většinu celkové plochy Rakouska. Za počátek moderní regionální politiky v Rakousku můžeme považovat období od 70. let 20. století, protože v roce 1971 vznikl zásadní nástroj moderní rakouské regionální politiky, a to Rakouská konference o prostorovém uspořádání (ÖROK). Zpočátku byla regionální politika Rakouska směřována především na podporu okrajových venkovských a horských regionů. Dále byl kladen velký důraz na ochranu životního prostředí a teorii udržitelného rozvoje. Právě čisté životní prostředí napomohlo velkému rozvoji turistického ruchu, který patří v mnoha regionech k hlavním zdrojům příjmů. V 80. letech se musela rakouská regionální politika věnovat i některým dalším problémům. Kromě podpory periferního venkova a horských regionů se začaly zřetelněji projevovat i problémy v některých dalších částech státu. Jednalo se především o regiony, které ležely v pohraničí rakouského území jako Vorarlbersko na západě a Burgenland na východě a dále o některé regiony potýkající se strukturálními problémy spojenými s úpadkem některých oborů těžkého průmyslu, a to především v Korutanech.

Rakousko praktikovalo regionální politiku aktivně již před vstupem do Evropské unie, a proto neznamenal samotný vstup do EU tak zásadní změnu, protože přizpůsobování se společné politice probíhalo již při předvstupních rozhovorech a pro Rakousko nebyly principy regionální politiky nikterak neznámou oblastí, ale naopak nezbytnou součástí jejich hospodářské politiky již před vstupem do EU. I přesto lze za začátek dalšího období rakouské regionální politiky považovat rok 1995, kdy právě Rakousko vstoupilo do EU. V té době dosahovala úroveň hospodářství země minimálně srovnatelných hodnot s ostatními členskými zeměmi a v mnohých aspektech bylo rakouské hospodářství velmi rozvinuté. Většina jeho regionů dosahovala v rámci EU nadprůměrných hodnot. Ale i přesto mělo a má Rakousko regiony, které ještě stále do dnešní doby nedosahují průměru EU, a to Burgenland a některá další území ve vnitrozemí. Rozšíření EU v roce 2004 o deset nových členů ze střední a východní Evropy může zkreslovat vypovídací schopnost statistických údajů. Díky rozšíření najednou i samotný Burgenland přesahoval průměrné HDP na obyvatele v EU. V novém tisíciletí se pak rakouská regionální politika odvíjí v podstatě v souladu s regionální politikou EU s ohledem na jí stanovené cíle, priority a principy pro dané období. (Pařil, 2008)

1.2 Správní orgány regionální politiky v Rakousku

Pravomoci k provádění politiky nikdy neměla v Rakousku pouze jediná instituce, kompetence pro její provádění měly vždy instituce na spolkové i zemské úrovni. Stát uskutečňuje všechna ekonomicko-politická opatření, dále se vychází z principu subsidiarity, nositeli jsou tedy i samotné spolkové země a okresy. Jednotlivé úrovně dodržovaly tzv. neformální koordinaci za účelem předcházení případným konkurenčním nebo dokonce negativním dopadům rozhodnutí na té či oné úrovni. Dnes vychází regionální politika Rakouska z regionální politiky Evropské unie, avšak i ta využívá princip subsidiarity. (Neugebauerová, 2006)

Spolkové země jsou klíčovými subjekty na úrovni zemské regionální politiky, ale v jejich činnosti spočívá i stěžejní pilíř rakouské regionální politiky jako takové. Spolkové země vypracovávají *Zemský koncept prostorového uspořádání*, který má spíše strategický charakter, a *Zemský program prostorového uspořádání*, který má charakter implementační a je konkretizací zemského konceptu. Spolkové země v Rakousku mají však také zákonodárnou moc a mohou tedy i v rámci regionální politiky vydávat zákonná opatření v působnosti své spolkové země, čímž je jejich pozice i v oblasti regionální politiky značně posílena. (Pařil, 2008)

1.3 Podpora rakouských regionů

Tab. 1: Procentuální objemy prostředků investované v rámci jednotlivých Cílů (Cíl 1 a 2) a iniciativ (Urban II, Interreg III a IV) v Rakousku podle regionů NUTS 1 (Východní, Jižní, Západní Rakousko) a NUTS 2 (spolkové země) v letech 2000–2006 a 2007–2013

	2000–2006	2007–2013
Vídeň	2,1 %	3,7 %
Dolní Rakousy	19,0 %	21,5 %
Burgenland	18,2 %	12,3 %

VÝCHODNÍ RAKOUSKO	39,2 %	37,6 %
Štýrsko	23,7 %	22,9 %
Korutany	11,5 %	11,0 %
JÍŽNÍ RAKOUSKO	35,2 %	33,9 %
Horní Rakousy	14,8 %	15,0 %
Salcbursko	2,6 %	3,9 %
Tyrolsko	4,9 %	7,0 %
Vorarlbersko	3,3 %	2,6 %
ZÁPADNÍ RAKOUSKO	25,6 %	28,6 %

(Zdroj: Oficiální portál Evropské unie, vlastní zpracování)

Jak se ve své práci zmiňuje Pařil (2008), podpora regionů Rakouska je prováděna v rámci implementace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti se zaměřením na proinvestované objemy prostředků v rámci jednotlivých programů rakouské regionální politiky. Uvedena jsou dvě období, která odpovídají obdobím uplatňovaným a realizovaným v politice evropské unie. Na základě hodnot v Tab. 1 je vidět, že největšími příjemci podpory v letech 2000 až 2006 byly spolkové země Štýrsko, Dolní Rakousy a Burgenland (Obr. 1). Naopak nejnižší podpora byla vynaložena ve Vídní, a dále pak ve spolkových zemích Salcbursko, Vorarlbersko a Tyrolsko. Přes 72 % celkové podpory z regionální politiky mířilo do čtyř regionů, které patří k těm nejzaostalejším v Rakousku, a to Burgenland, Dolní Rakousy, Korutany a Štýrsko. V tabulce jsou také zobrazeny objemy prostředků, které byly plánovány v rámci jednotlivých Cílů a iniciativ v Rakousku podle regionů NUTS 1 a NUTS 2 mezi roky 2007 až 2013. Z výše uvedených údajů je vidět, že největší objem prostředků je v tomto období plánován pro spolkové země Štýrsko a Dolní Rakousy, kolem průměru se pak pohybují spolkové země Horní Rakousy, Burgenland a Korutany. Nejméně podporované zůstanou podle plánu stejně jako v předcházejícím období spolkové země Vorarlbersko, Vídeň, Salcbursko a Tyrolsko. Oproti předchozímu období se podle plánovaných předpokladů zvýší poměrné množství prostředků jednak pro Vídeň, ale i pro oblast západního Rakouska, kde leží nejrozvinutější spolkové země Rakouska.

Tab. 2: Silné a slabé stránky jednotlivých spolkových zemí

	Silné stránky	Slabé stránky
Vídeň	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomická úroveň - průmysl - výzkum a vývoj 	<ul style="list-style-type: none"> - nezaměstnanost
Dolní Rakousy	<ul style="list-style-type: none"> - blízkost Vídně - tradiční zemědělská výroba - příhraniční spolupráce (ČR) 	<ul style="list-style-type: none"> - strukturální problémy v průmyslu
Burgenland	<ul style="list-style-type: none"> - strategická poloha mezi třemi hlavními evropskými městy - přeshraniční spolupráce (Maď.) - turistický ruch 	<ul style="list-style-type: none"> - v minulosti sousedství se socialistickými státy - rozdíly mezi severem a jihem - výzkum a vývoj - venkovský charakter bez průmyslu
Štýrsko	<ul style="list-style-type: none"> - automobilový průmysl 	<ul style="list-style-type: none"> - upadající tradiční průmysl

	<ul style="list-style-type: none"> - nově zakládané podniky - výzkum a vývoj - turistický ruch - příhraniční spolupráce (SLO) 	
Korutany	<ul style="list-style-type: none"> - výzkum a vývoj - turistický ruch 	<ul style="list-style-type: none"> - periferní poloha - neexistence silného centra
Horní Rakousy	<ul style="list-style-type: none"> - export do Německa - rozvinutý průmysl 	<ul style="list-style-type: none"> - v minulosti nezaměstnanost
Salcbursko	<ul style="list-style-type: none"> - geografická poloha - dopravní křižovatka - turistický ruch 	<ul style="list-style-type: none"> - výzkum a vývoj
Tyrolsko	<ul style="list-style-type: none"> - turistický ruch 	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomické rozdíly mezi centrem a periferií
Vorarlbersko	<ul style="list-style-type: none"> - výhodná poloha mezi několika státy 	<ul style="list-style-type: none"> - strukturální problémy v průmyslu

(Zdroj: Neugebauerová, 2006, vlastní zpracování)

1.4 Současnost a cíle do budoucna

Rakousku se relativně úspěšně podařilo zažehnat úpadek strategických oblastí těžkého průmyslu během 80. a 90. let (především v oblastech Korutan). Plánovanou restrukturalizací nastartovalo růst ve všech regionech. Díky opuštění upadajících oborů a rekvalifikaci pracovní síly na nové průmyslové oblasti a služby cestovního ruchu se mu podařilo zajistit hospodářskou prosperitu. Cíl snižování rozdílů mezi úrovněmi spolkových zemí zůstává ovšem stále z větší míry nenaplněn. Převážná většina průmyslu se koncentruje stále okolo Vídně a v dalších větších centrech (Tyrolsko, Salcbursko, Vorarlbersko), což v nemalé míře způsobuje nerovnoměrnost v ekonomické úrovni regionů – snahou regionální politiky by tedy měla být i nadále podpora zakládání nových podniků, včetně zatraktivnění dnes nevyužitých území pro jejich zakládání (problém Rakouska je ovšem i v jeho fyzikogeografických podmínkách, kdy většinu území tvoří pohoří). Rakousko si je vědomo svých silných i slabých stránek, a proto svoji regionální politiku směřuje tímto směrem. Nejvíce finančních prostředků z evropských fondů plyne především do spolkové země Burgenland, snahou je snížení dispartit regionální úrovně v jednotlivých okresech. Podle Neugebauerové (2006) by se výdaje na výzkum a vývoj mohly do budoucna zvýšit, také může být více využita spolupráce s Maďarskem (především v cestovním ruchu). Rakousko vyváží průmyslové produkty a to převážně do Spolkové republiky Německo, a to ho dělá více méně závislé na jeho hospodářských konjunkturách. Od vstupu do Společenství se regionální politika Rakouska orientuje na inovace, podporu SME a lidské zdroje. V Rakousku je již dlouhé roky kladen také velký důraz na kvalitu a ochranu životního prostředí a teorii udržitelného rozvoje. Díky čistému životnímu prostředí se vede odvětví turistického ruchu, který je významným zdrojem příjmů většiny regionů.

Do budoucna se regionální politika v Rakousku chce zaměřovat především na:

- definování užití ploch ve vazbě na koncept hospodářského rozvoje státu
- plánování regionální infrastruktury (technická, dopravní atd.)

- precizování oblastí regionální pomoci v podpoře rozvoje průmyslu, zemědělství, cestovního ruchu, obchodu a dalších aktivit
- ochrana přírodních zdrojů v regionální části plánu
- cíle orientované na eliminaci sociálně a geograficky determinovaných rozdílů

1.5 SHRNUÍ

Závěrem můžeme říci, že tradiční regionální disparity se mezi spolkovými zeměmi snižují. Problém se omezuje na urbánní a venkovskou dimenzi a nevyžaduje velké regionální intervence. Regionální politika zůstává odpovědností devíti spolkových zemí. Je koordinována úřadem Spolkového kancléřství a nezávazným doporučením Rakouské konference pro územní plánování ORÖK. Regionální politika se v Rakousku zaměřuje především na územně vyvážený rozvoj, konkurenceschopnost regionů, přístup k infrastruktuře a vědu a výzkum. Dále je důraz kladen na kvalitu života, příjmů a zaměstnanosti a posílení konkurenceschopnosti regionů. (Skokan, 2009)

Rakousko je zemí, kde mechanismy regionální politiky jsou dlouhodobou a stabilní součástí usměrňování prostorového rozvoje ze strany státu i jednotlivých spolkových zemí. Integrace s EU vedle hospodářských souvislostí znamená také integraci a utváření kompatibility regionální politiky, prostorového rozvoje se standardem platným v zemích EU. Tradičními oblastmi, na které se soustředila pozornost rakouské regionální politiky v minulých letech byly zejména okrajové oblasti státu, ležící v pohraniční oblasti s Českou republikou a dále pak oblasti ve vnitrozemí. V rámci Rakouska vystupuje jako vůdčí region hlavní město Vídeň, který převyšuje ostatní regiony především v regionálním HDP na obyvatele. Když se ovšem vezme v potaz i významný ukazatel míry nezaměstnanosti, nejeví se Vídeň tak suverénním postavením, ale spíše naopak jako region, který vykazuje v tomto směru určité zaostávání za ostatními. I z této skutečnosti plyne ne úplně suverénní postavení Vídně v rámci Rakouska. Dalším faktorem je, že mezi Vídní a dalšími regiony (především Salcburkem) není rozdíl nijak propastný a především, že rozdíly mezi jednotlivými spolkovými zeměmi se daří dlouhodobě, sice pomalu, ale přece jen snižovat.

1.6 ZDROJE

[1] Pařil, V.: Komparativní analýza regionální politiky v České republice a Rakousku, Masarykova univerzita, Brno, 2008.

[2] Neugebauerová, P.: Charakteristika a analýza uplatňování regionální politiky ve vybraných členských státech EU (Rakousko, Německo), Masarykova Univerzita, Brno, 2006.

[3] Skokan, K.: Řešení regionálních disparit v regionální politice středoevropských zemí, EkF VŠB-TU Ostrava, 2009, dostupný na WWW:

<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CDEQFjAD&url=http%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fdo%2F1456%2Fsoubory%2Fkatedry%2Fkres%2F4884317%2F8594456%2FSkokan.pdf&ei=u5ORUJiaKpDMsgbco4CIAw&usg=AFQjCNFnLOpEvZ83bTQFpF9ZKbeCUG_rBw&sig2=l6HQ5Y4anS-vJOT3R25Ovw>

- [4] Databáze Cesta do Evrpské unie, dostupná na WWW:
<<http://isap.vlada.cz/Dul/CESTY.NSF/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/407305d1057dcd24802566d700568a96?OpenDocument> >
- [5] Rakouské spolkové země, Wikipedie otevřená encyklopedie, 2012, dostupné na WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rakousk%C3%A9_spolkov%C3%A9_zem%C4%9B>
- [6] Oficiální portál Evropské unie, dostupný na WWW: < http://europa.eu/index_cs.htm>
- [7] Euroskop.cz věcně o Evropě, dostupný na WWW:
<https://www.euroskop.cz/384/sekce/rakousko/>

2 RAKOUSKO II (Bc. Tomáš Doležel)

Rakousko je našim jižním sousedem s vysoce vyspělou zemí s HDP 41,800 \$ na obyvatele a vysokou životní úrovní se řadí k dvanácti nejbohatším státům světa. Rakousko je podle ústavy z roku 1920 spolkovou parlamentní republikou v čele se spolkovým prezidentem. Parlament je dvoukomorový složený z Národní rady a Spolkové rady. Rakousko se skládá z devíti autonomních spolkových zemí: Burgenlandu, Dolních Rakous, Horních Rakous, Korutan, Salcburska, Štýrska, Tyrolska, Vídně a Vorarlberska. Každá spolková země má vlastní ústavu, jednokomorový zemský sněm a zemskou vládu v čele se zemským hejtmanem. V rakouském hospodářství dominuje terciérní sektor se zastoupením 67 %, následovaný průmyslem s 27,5 % a zemědělstvím s 5,5 % zaměstnaných. Dle podílu na tvorbě HDP vytváří služby 65,8 %, průmysl 32,3 % a zemědělství pouhých 1,7 %. Celkový hrubý domácí produkt je roven 301,31 mld. \$. Rakousko je členitá země s nížinami Vídeňské pánve na severu a východě a horským masivem Alp na jihu táhnoucí se východozápadním směrem. Tyto podmínky předurčují koncentraci obyvatelstva zejména do severní části země, přičemž horské oblasti jsou řidčeji osídlené. Majoritní část produkce je tedy koncentrována do Spolkových zemí, Horních a Dolních Rakous a Štýrska s hlavními centry Lince (240 000 obyv.), Štýrského Hradce (205 000 obyv.) a především Vídně, která se svými cca 1 600 000 obyvateli tvoří hlavní veřejnoprávní, hospodářské a kulturní centrum země. Z hlediska přírodního kapitálu disponuje země zásobami zemního plynu a ropy ve Vídeňské pánvi, ložisky železných rud a magnezitu v okolí měst a Leoben. V blízkosti města Salzburg se vyskytují také doly na těžbu kamenné soli. I přes tuzemskou těžbu energetických surovin ropy a plynu není stát schopen nasytit svoji poptávku je ve velkém množství je závislý na importu těchto surovin. Energetická podpora hospodářství a domácností je produkována z téměř ¾ hydroelektrárny, zbytek tvoří tepelné a větrné elektrárny. Rakousko není, z hlediska produkce soběstačné. Dlouhodobě má v obchodní bilanci pasivní saldo a jedná se tedy o importní ekonomiku. Tento deficit je vyvážen cestovním ruchem, který má v hospodářství země velice významnou. Rakousko každoročně navštíví přibližně 20 mil. turistů a vytvoří neuvěřitelných 10 % HDP (nejvíc ze všech zemí EU, 12. Na světě). Významnými hospodářskými odvětvími kromě cestovního ruchu jsou mezinárodní a domácí obchod, finančnictví a nezanedbatelný hutnický, strojírenský a chemický průmysl. Nejvýznamnějšími podniky a firmami často přesahujícími hranice země a do jisté míry tedy i reprezentující rakouské hospodářství ve světě jsou: OMV, Erste bank, Red Bull, Spar, Baumax, Magna Steyr, Doppelmayr, Austria Airlines. V hospodářství jinak majoritně převládají střední a malé podniky. Zemědělství je schopno díky intenzivnímu obhospodařování uspokojit až 80 % domácí poptávky. Země má vysoký podíl lesních ploch, kdy je po Finsku, Švédsku a Slovensku čtvrtý nejlesnatější stát v Evropě.

V roce 1918 s rozpadem tehdejší Rakousko-Uherské říše zůstalo přibližně více jak 70 % průmyslu mimo území státu nově vzniklého státu Rakouska. Země byla tedy v období první republiky spíše hospodářsky podprůměrnou a až do druhé světové války se tato situace nezlepšila, naopak vznikly silné vazby na tehdejší nacistické a hospodářsky značně vyspělejší Německo. Značný hospodářský růst byl zaznamenán až po druhé světové válce, kdy se Rakousko, spolu se západními Evropou, vydalo cestou tržní ekonomiky založené na volném trhu. V 50. a zejména 60. letech byla nastartována silná ekonomická konjunktura, kdy hospodářství (HDP) země rostlo v průměru o 5 % ročně. V roce 1960 se Rakousko stalo součástí Evropského sdružení volného obchodu, což posílilo hospodářskou funkci volného

trhu. To vedlo v roce 1995 k vstupu země do Evropské unie a následnému přijetí eura jako státní měny v roce 1999.

Mezi současné hlavní problémy země patří nedostatečná nerostná surovinová základna a následná produkce energie. Spotřeba Rakouska je i přes vlastní produkci, vysoce závislá na ropovodech a plynovodech ze zemí bývalého Sovětského svazu. Z energetického hlediska se země odvrhla od cesty tzv. jádra a v 80. letech se v referendu rozhodla pro krok, který nevedl do provozu, již téměř hotovou jadernou elektrárnu Zwentendorf. Ta měla být jedna z 6 jaderných elektráren. Projekty dalších se v podstatě ani nerozběhly. V současnosti je země energeticky nesoběstačná.

Výrazným problémem je také budování dopravní sítě. Kvalitní logistická dostupnost, v podobě moderní infrastruktury je totiž jeden, z hlavních nositelů potenciálního možnosti regionálního rozvoje. Majoritní část země je hornatá a tento terén přirozeně znesnadňuje možnost výstavby pozemních komunikací. Při jejich následném projektování výstavbě se musí brát kritérium lokální terénní podmínky, což se ve výsledku značně prodražuje. Rakousko je také z tohoto hlediska význačnou středoevropskou transitní zemí, zejména ve směru severojižním (přístup na Balkán a Apeniny).

Jedním z problémů je vztah urbánně-rurální. Tuto problematiku rozvoje popisuje dokument národní zprávy o politice regionálního rozvoje (National report on RD policy design Austria). Ta popisuje Rakousko jako zemi s lokálně velkoplošnými oblastmi s převažující rurální krajinou a nízkou hustotou osídlení, kdy téměř 80 % státu je klasifikováno jako horský region (LFA). Tato regiony jsou z velké části zemědělsky orientované na živočišnou výrobu a kromě příjmu z této produkce jsou vysoce závislé na turistice a službami s ní související. Zemědělci například rozvíjejí agroturistiku. Zemědělci neprovozují často toto povolání na plný úvazek a kombinují agrární činnost s úvazky nabízející služby.

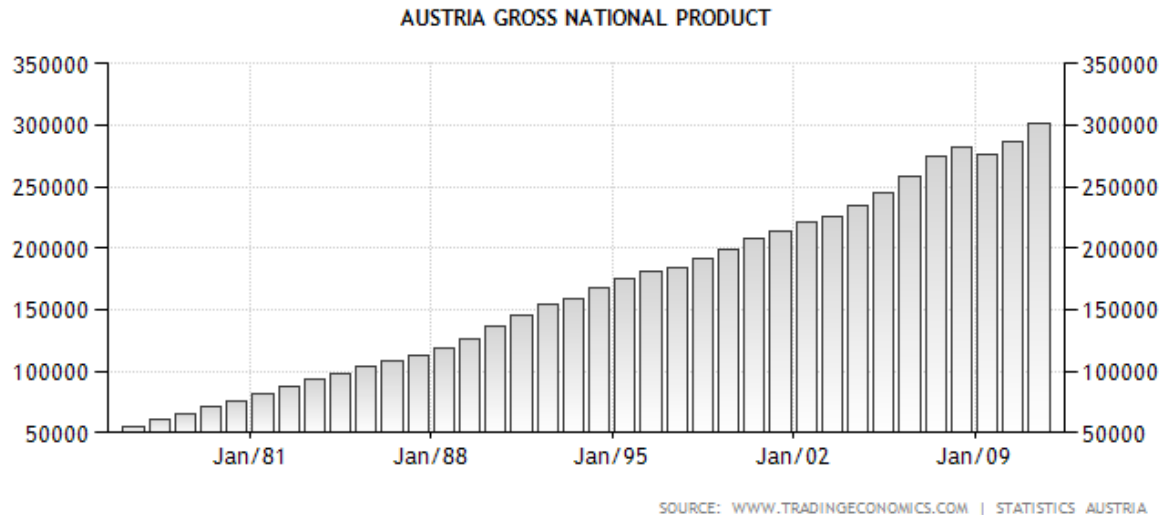
Z hlediska rozvoje země je podstatné zvýšit produkci elektrické energie z vlastních zdrojů. Díky environmentálnímu podvědomí se nabízejí obnovitelné zdroje. Držet státní míru regulace trhu ve vhodné míře vzhledem k státnímu charakteru velikosti podniků. Podporovat cestovní ruch, ať už marketingově propagace/reklama na celostátní či regionální úrovni. Udržení či z rozpočtového hlediska možná modernizace dopravní sítě. Potenciální posílení úrovně letištního provozu turistické oblasti Alpy. Propracování rurálních studií k zachování udržitelné poměrové úrovně venkovské osídlení. Posílení vysokoškolského a vysoce kvalifikovaného vzdělání se zaměřením na moderní obory se znalostí know-how. V současné době disponuje vysokoškolským vzděláním necelých 20 % obyvatelstva (průměr EU-25 je kolem 33 %), je tedy vhodné zvýšit počet vysokoškolských studentů s ohledem na kapacity škol, ovšem vyvstává otázka, jestli je lepší vysokoškolská kvantita či kvalita! Státní snaha o podporu investic do výrobní sféry, které by posílila export státu a tím zmírnila pasivní obchodní saldo.

Obr. 1. Reálné či potenciální póly rozvoje Rakouska

Výše zobrazené schéma vyjadřuje reálné či potenciální osy růstu v Rakousku. Jako jasně dominujícím růstovým pólem je Vídeň a její zázemí. Metropole spolu s okolním osídlením disponuje cca třetinou obyvatelstva země a tím pádem vytváří velkou část hospodářského produktu státu. Kromě toho je Vídeň mezinárodní metropolí hojně navštěvovanou turisty (řadí se do pětice nejnavštěvovanějších měst Evropy), která má také reprezentační a diplomatickou funkci sídlo mezinárodních organizací ([UNIDO](#), [UNOV](#), [CTBTO](#), [UNODC](#), [IAEA](#), [OPEC](#), [OBSE](#)). Město svou velikostí a potenciálem nemá v Rakousku přirozený protipól, jelikož ostatní sídla jsou řádově mnohem populačně i hospodářsky menší. Druhým růstovým pólem je Linec a jeho okolí toto průmyslové město je stejně jako Vídeň situováno na severu země a napojeno na dálniční síť. Tyto dvě centra země považují za hospodářsky nejvýznamnější už vzhledem k jejich velikosti, infrastruktuře či terénu, v kterém se nacházejí. Dalšími centry, které by se mohly potenciálně k prvním dvěma řadit je město Štýrský Hradec (Graz) se svým okolím a soubor sídel v čele s městem Leoben a to především z hospodářského hlediska. Rozvojovými póly mající kromě hospodářského také silný turistický potenciál je město Salcburk a dvojice měst na jihu Villach a Klagenfurt. Salcburk je architektonické město, s bohatou historií a rodiště předního světového skladatele J. W. A. Mozarta. A Villach s Klagenfurtem jsou situovány do horského prostředí s výhodou výskytu ledovcových jezer jako zdroje sportovních a rekreačních aktivit a s ním spojených služeb. Obdobnou funkci mají i ostatní vymezené růstové celky města Innsbruck dějiště zimní olympiády a významného alpského centra, a soubor měst nacházející se na samém západě země u Bodamského jezera, kterým vévodí sídlo Brezeng s kladem výhodného transitního bodu. Poslední symbolickou rozvojovou oblastí je přírodní oblast Vysokých Taurů spolu s především lyžařskými středisky Kitzbuhelu či turistickou oblastí jezer Zell am See, které i přes vysoce rozvinutý sektor služeb náležící cestovnímu ruchu mohou stále skrývat jistý potenciál.

Z obr. 2. vyplývá dlouhodobý hospodářský růst země. Tento růst má lineární trend a lze si povšimnout neustálé rostoucí tendence, která byla narušena pouze jednou a to v roce 2009 vlivem celosvětové ekonomické krize. Výrazné změny trendu si nelze povšimnout ani v období vstupu země do Evropské unie v roce 1995. Z grafu vyplývá, že Rakousko v současnosti disponuje stabilní, moderní a perspektivní ekonomikou.

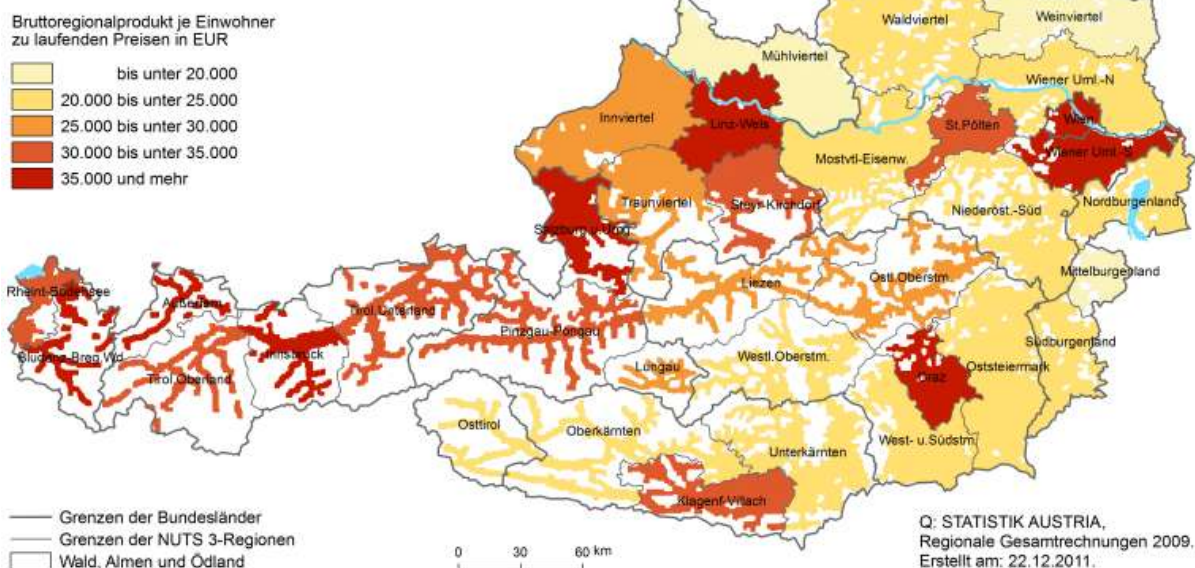
Obr. 2. Hrubý domácí produkt Rakouska za období 1976 až 2011

Obr. 4. prezentuje hrubý domácí produkt na osobu vztážený na administrativní jednotku NUTS-3. Z mapy lze vyčíst značnou podobnost s námi vytvořenými póly růstu (póly růstu byly vytvořeny nezávisle, mapa byla stažena až po jejich vymezení). Tedy lokality s nejvyšším HDP na osobu velmi korelují s obr. 1. Snad jediným rozdílem je Vídeň, která je v tomto případě rozdělena na vlastní město a nedaleké sídlo St. Pollen. Z mapy vyplývá, že neintenzivnější hospodářská produkce je koncentrována na sídla a jejich blízké okolí, které z koncentrace produkce těží a dále do vysokohorských údolí a středisek turistického ruchu. Poměrně ekonomicky slabší jsou pohraniční oblasti.

Obr. 3. Administrativní členění Rakouska dle metodiky EU (NUTS)

Bruttoregionalprodukt je Einwohner 2009 nach NUTS 3-Regionen

Obr. 4. Hrubý domácí produkt na osobu dle statistické administrativní jednotky NUTS3

Z níže uvedené tabulky vyplývá, že majorita zaměstnavatelů a tím i pracovních nabídek (skoro 60 %) je situována na sever země (Vídeň, Podunají, okolí Salcburku). Téměř ¼ pracovních míst poskytuje Vídeň samotná. Logicky se tato oblast bude nejvíce podílet i na samotné produkci HDP (59 %). Horské oblasti jsou co kvantity tvorby HDP méně významné, což je způsobeno nízkým počtem obyvatel. Jedinou hospodářsky významnější oblastí je Štýrsko (Steiermark). Pokud však vezmeme v potaz například dopad hospodářské krize, jejíž působení dobře vystihuje sloupec tabulky s procentuální meziroční změnou HDP, tak docházíme k závěru, že právě ekonomicky nejsilnější regiony byly postihnuty nejvýraznější recesí.

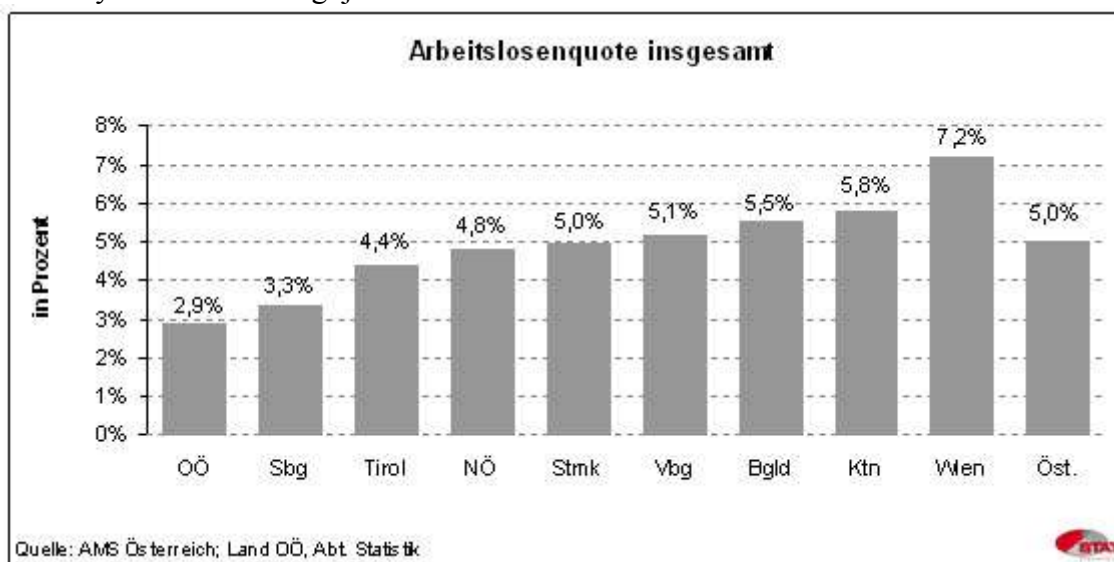
Tab. 1. Celkový počet zaměstnaných, HDP, roční saldo HDP, procentuální zastoupení HDP dle NUTS-2

KÓD	NUTS-2	Total employment	GDP		
			2009 in million EUR	% change to previous year	Portion of Austrian GDP in 2009 in %
AT	ÖSTERREICH	4 200 300	274 818	-2,8	100,0
AT11	Burgenland	115 100	6 304	-0,2	2,3
AT12	Niederösterreich	690 900	43 398	-3,3	15,8
AT13	Wien	950 000	72 063	-2,2	26,2
AT21	Kärnten	263 300	15 373	-4,7	5,6
AT22	Steiermark	596 400	34 395	-3,5	12,5
AT31	Oberösterreich	730 400	46 289	-3,1	16,8
AT32	Salzburg	300 000	19 845	-3,2	7,2
AT33	Tirol	373 700	24 395	-0,9	8,9
AT34	Vorarlberg	179 700	12 754	-3,2	4,6

Obr. 5. Vývoj nezaměstnanosti Rakouska za období 1994 až 2012

Obr. 5. Popisuje vývoj nezaměstnanosti v Rakousku od roku 1994 (těsně před vstupem do EU). Přestože křivka nezaměstnanosti je značně rozkolísaná je třeba tento fakt vztáhnout k zvolenému měřítku. Ve výsledku se totiž nezaměstnanost pohybuje v rozmezí cca dvou procentních bodů (3,4 až 5,3 procent nezaměstnaných). Z tohoto důvodu lze vyvodit, že stát disponuje dlouhodobě velmi nízkou mírou nezaměstnanosti a z hlediska EU patří v tomto ukazateli k nejlepším státům. Na úrovni jednotlivých NUTS-2 jednotek je situace vykreslena na obr. 6. Jedná se o rok 2009, kdy nezaměstnanost byla relativně vysoká 5 %. Velmi překvapivým jevem je však fakt, že nejvyšší mírou nezaměstnanosti disponuje Vídeň. Tento jev je poměrně neobvyklý, jelikož velká města ve velké řadě případů fungují jako faktor silně snižující míru nezaměstnanosti, jak je tomu například v případě ČR. V Rakousku však zmíněný fenomén nefunguje.

Obr. 6. Podíl nezaměstnanosti pro NUTS-2 za rok 2009

Obr. 7. Panorama městského centra Salcburku, alpské údolí v pozadí Glossglockner, katedrála Stephansdom ve Vídni, Hallstatt na břehu stejnojmenného ledovcového jezera

2.1 Zdroje

KONEČNÁ, M. Rakousko – jeden z vítězů hospodářského oživení. Trade review. 2011, , č. 5, s 14-18.

Datový server Statistického úřadu EU-Eurostat. [online] Dostupné na www:

< <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>>

Institut pro statistiku organizace OECD. [online] Dostupné na www:

< <http://www.oecd.org/>>

Web rakouského statistického úřadu. [online] Dostupné na www:

< http://www.statistik.at/web_en/>

Informační web Rakouska. [online] Dostupné na www:

< <http://www.nationsonline.org/oneworld/austria.htm>>

Webová encyklopedie Wikipedia. [online] Dostupné na www:

< <http://en.wikipedia.org/wiki/Austria>>

Národní zpráva politik regionálního rozvoje Rakouska. [online] Dostupné na www:

< http://www.rudi-europe.net/uploads/media/Austria_WP2_Report_01.pdf>

Zpráva politiky regionálního rozvoje zemí OECD- Rakousko. [online] Dostupné na www:

http://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/regional-development-policies-in-oecd-countries/austria_9789264087255-4-en

3 ITÁLIE (Bc. Marek Nožička)

3.1 Regionální politika Itálie

Itálie, nejsilnější jihoevropská ekonomika a jeden ze zakládajících členů skupiny nejbohatších států G7 i Evropského hospodářského společenství, je zemí, která se výrazně liší v gradientu sever-jih, a to jak z hlediska fyzicko-geografického, tak především socioekonomického. Tato disparita rozvinutého severu oproti zaostávajícímu jihu je v současnosti z hlediska regionálního rozvoje klíčovým tématem, které se dotýká nejen Itálie samotné, ale také dalších zemí Evropské unie, jež by oslabení či případný rozpad jedné z předních evropských ekonomik citelně ovlivnil. Hlavní úlohu regionální politiky tak pro tuto mediteránní zemi představuje vyřešení situace na jihu Apeninského poloostrova.

Již při pohledu na mapu Itálie můžeme zpozorovat určité indikátory zavdávající ke vzniku rozdílů mezi jednotlivými regiony. Podélný tvar země kopírující více či méně severojižní směr znamená z hlediska podnebného jisté odlišnosti a připočteme-li ještě výrazné horské masivy či úrodnou Pádskou nížinu, dostáváme zcela heterogenní území, na kterém se Itálie rozkládá, nemluvě o množství ostrovů (např. Sicílie, Sardínie či Elba). Především rozsáhlá Pádská nížina na severu byla vždy velmi úrodným územím, kde se koncentrovalo značné množství obyvatelstva a vyrostla zde významná města jako Milán, Turín, Bologna nebo Janov. Zvláště pak první dvě zmiňovaná města patří mezi nejdůležitější evropské metropole, v nichž se kloubí průmysl s činnostmi terciéru i kvartéru znamenající populační expanzi a posilování pozic v samotné Itálii. Toto území se také vyznačuje velkou imigrací z chudšího jihu, což celou situaci výrazně zhoršuje, jelikož se stěhuje především mladé obyvatelstvo s největším potenciálem.

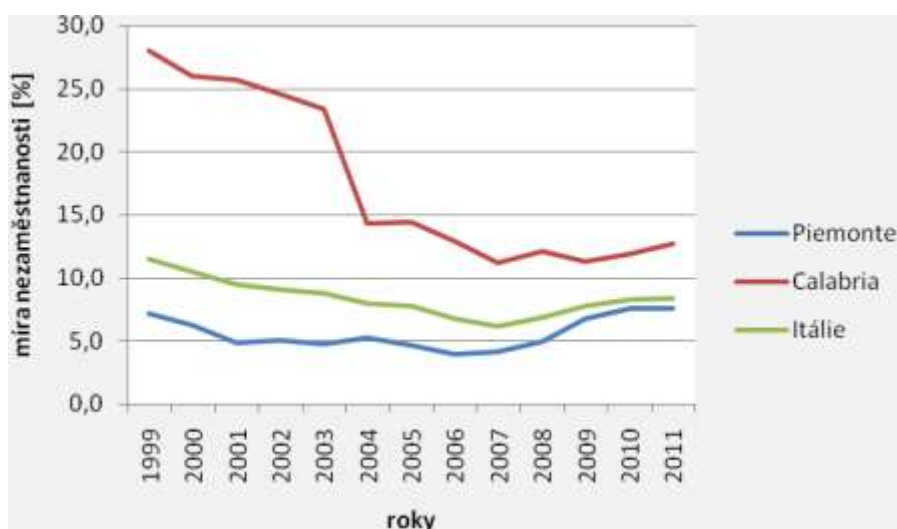
Mezi nejzávažnější problémy jihu, což můžeme velmi reálně chápat jako problémy celé Itálie (aniž bychom předpokládali, že na severu žádné problémy nejsou), řadíme vysokou nezaměstnanost, horší stupeň infrastruktury či vyšší kriminalitu. Jak lze vidět v Tab. 1, rozdíly v nezaměstnanosti mezi severem a jihem činí často více než 10 %, což je v rámci jednoho státu poměrně vysoká hodnota. Přestože se situace od počátku milénia u většiny jižních regionů zlepšila, stále jsou čísla nezaměstnanosti dvojciferná, což značí velkou ekonomickou zátěž.

Tab. 1: Míra nezaměstnanosti ve vybraných italských regionech NUTS II v letech 1999-2011

region	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Piemonte	7,2	6,3	4,9	5,1	4,8	5,3	4,7	4,0	4,2	5,0	6,8	7,6	7,6
Valle d'Aosta	5,3	4,5	4,2	3,6	4,1	3,0	3,2	3,0	3,2	3,3	4,4	4,4	5,3
Liguria	9,9	8,2	6,4	6,3	6,0	5,8	5,8	4,8	4,8	5,4	5,7	6,5	6,3
Lombardia	4,8	4,4	3,7	3,8	3,6	4,0	4,1	3,7	3,4	3,7	5,4	5,6	5,8
Campania	23,7	23,7	22,5	21,1	20,2	15,6	14,9	12,9	11,2	12,6	12,9	14,0	15,5
Puglia	19,0	17,1	14,7	14,0	13,8	15,5	14,6	12,8	11,2	11,6	12,6	13,5	13,1
Basilicata	17,1	16,3	16,5	15,3	16,1	12,8	12,3	10,5	9,5	11,1	11,2	13,0	12,0
Calabria	28,0	26,0	25,7	24,6	23,4	14,3	14,4	12,9	11,2	12,1	11,3	11,9	12,7
Sicilia	24,5	24,0	21,5	20,1	20,1	17,2	16,2	13,5	13,0	13,8	13,9	14,7	14,4
Sardegna	21,0	20,6	18,7	18,5	16,9	13,9	12,9	10,8	9,9	12,2	13,3	14,1	13,5

Itálie	11,5	10,4	9,5	9,1	8,8	8,0	7,8	6,9	6,2	6,9	7,8	8,3	8,4
--------	------	------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00010>

Obr. 1: Míra nezaměstnanosti v Itálii v letech 1999 až 2011

Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00010>

Snaha o zlepšení situace na italském jihu započala již krátce po skončení druhé světové války v roce 1950. První program týkající se regionální politiky (*Cassa per il Mezzogiorno - Development Fund for the South of Italy*), byl zaměřen na zaostalý jih Itálie, což znovu pouze podtrhuje velikost a významnost rozdílu mezi průmyslovým severem a zemědělským jihem. Do roku 1957 byly vystavěny školy, nemocnice, modernizována infrastruktura a docházelo ke zmenšení propastných nerovností mezi jižními státy (=Mezzogiorno) a zbytkem Itálie i západní Evropy. Důležité je však zmínit, že Itálie nebyla po válce zdaleka jedinou zemí, kde se vyskytovaly výrazné regionální disparity, ba právě naopak.

Vznikem Evropského hospodářského společenství v roce 1957 se mění také orientace regionální politiky, která navazuje na zlepšující se infrastrukturní a vzdělanostní podmínky investicemi do industrializace Mezzogiorna. Italská vláda se snaží lákat pomocí investičních pobídek velké italské firmy a zároveň lokalizovat na jihu pobočky svých národních podniků. Přestože se na jihu průmysl díky této rozvojové strategii částečně začal rozvíjet, nebyla tato idea zdaleka úspěšná. Došlo-li totiž k nějakému rozvoji, bylo to zapříčiněno spíše silným přenosem kapitálu z bohatého severu a vysokou mírou závislosti na zdrojích financí než samotnou činností podniků na jihu.

Dalším přelomovým obdobím se stala polovina sedmdesátých let, kdy dochází k institucionálnímu zastřešení celé italské regionální politiky (byť regiony existovaly již dříve), nastavení jistých pravidel a koordinaci administrativy s regionálním rozvojem. V letech osmdesátých dochází k přijetí mnoha dalších opatření v oblasti metodologie regionálního rozvoje, které byly vyžadovány Evropským společenstvím. Konfrontace s evropským modelem regionální politiky a neschopnost získat peníze z evropských strukturálních fondů znamenala pro Itálii poměrně značné vystřízlivění a odhalení problémů fungování regionálního rozvoje. Technické, administrativní i personální nedostatky bránily efektivnímu využití i přerozdělování financí a situace se stala tak vážnou, že v roce 1992 dosáhla inflace 6 %.

S tím, jak během devadesátých let ekonomická recese v Itálii pokračovala, narůstal protest a nevěle Italů především v severní části, kteří na pomoc svému jižnímu sousedovi

tvrdě dopláceli. Reforma fungování celého státního aparátu byla prakticky nevyhnutelná. Za hlavní myšlenku lze považovat výrazný přechod pravomocí z centrální vlády na regionální či místní samosprávy, které dokážou problémy lépe reflektovat a pohotověji řešit. Změna zasáhla také hlavní cíle regionální politiky a rozvoje, důraz je kladen nejen na ekonomickou stránku podstaty věci, ale řešena je také sociální úroveň či podpora vzdělávání a inovací (lze sledovat určitý návrat k regionální politice z let 1950 – 1957, byť nyní se nejedná o pouhé „dovybavení jihu“). Všechny tyto změny vedly ke zlepšení čerpání evropských dotací a jejich lepšímu přerozdělování, ovšem problémy velkých disparit v rámci Itálie stále vyřešeny nejsou.

Tab. 2: Počet obyvatel v deseti nejlidnatějších italských městech

pořadí	město	1989 - 1993	1994 - 1998	1999 - 2002	2003 - 2006	2007 - 2009	2010 - 2012	index změny [%]
1	Roma	2 775 250	2 653 253	2 546 804	2 542 003	2 718 768	2 743 796	98,87
2	Milano	1 369 231	1 301 188	1 256 211	1 271 898	1 299 633	1 307 495	95,49
3	Napoli	1 067 365	1 026 702	1 004 500	1 000 449	973 132	962 940	90,22
4	Torino	962 507	920 952	865 263	867 857	908 263	909 538	94,50
5	Palermo	698 556	696 781	686 722	679 730	663 173	656 081	93,92
6	Genova	678 771	646 963	610 307	601 338	610 887	609 746	89,83
7	Firenze	403 294	380 348	356 118	367 259	364 710	368 901	91,47
8	Bari	342 309	332 657	316 532	314 166	322 511	320 150	93,53
9	Bologna	404 378	375 878	371 217	373 539	372 256	377 220	93,28
10	Catania	333 075	322 068	313 110	307 774	298 957	295 591	88,75

Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tgs00079>

Obr. 2: Mapa významných italských měst
 Zdroj: <http://i.infoplease.com/images/italy.gif>

Přestože hodnotíme jih Itálie jako zaostalejší region, který je nutno modernizovat a pozvednout jeho úroveň, nelze toto hodnocení chápat jako dogmatické. Podíváme-li se na tabulku nejlidnatějších italských měst (viz. Tab. 2), objevíme hned několik výrazných center, která se nacházejí právě na jihu země (např. Řím, Neapol, Palermo či Bari). Především Řím a Neapol jsou důležitými administrativními i ekonomickými centry, která hrají ve svém regionu klíčovou roli a vytvářejí tak místa s lepšími podmínkami pro život, připomínající situaci na severu země. V případě Říma je tato role ještě umocněnější o fakt, že se jedná o hlavní město kumulující řadu důležitých státoporných funkcí. Ne příliš optimistickou zprávou je ovšem populační vývoj v největších italských městech, bez ohledu zda se nacházejí na severu či jihu státu. Index změny, spočítaný v Tab. 2 pro rozdíl v obdobích 2010 – 2012 a 1989 – 1993, značí úbytek obyvatelstva v průměru o deset procent, což je v dlouhodobém horizontu velmi vysoké a pro rozvoj území nežádané číslo.

Důvody k takovému procesu můžeme hledat ve značně nevyvážené věkové skladbě obyvatelstva, které patří k nejstarším v Evropě. V roce 2010 disponovala Itálie vůbec druhým nejstarším obyvatelstvem v Evropě hned po Německu, přičemž počet post-produktivních obyvatel tvoří jednu pětinu. Ještě horší jsou demografické prognózy, které do roku 2050 počítají s hodnotou více než jedné třetiny obyvatel v důchodovém věku. Jedná se o celoevropský problém spojený s teorií druhého demografického přechodu, nad jehož řešením v současnosti dumají téměř všechny evropské státy. Itálie, jakožto migračně poměrně atraktivní území, však získává poměrně velkou část obyvatelstva v podobě migrantů, jejichž počet dosáhl v roce 2010 téměř čtyř set tisíc, což je z hlediska evropské migrace enormní číslo. Otázkou však zůstává, kam se tito lidé stěhují, když v největších italských městech dochází k populačnímu úbytku?

Tab. 3: Podíl post-produktivního obyvatelstva a migrační saldo u vybraných států Evropy

stát	podíl ob. 65+ na populaci [%]			migrační saldo		
	2001	2005	2010	2001	2005	2010
Belgie	16,9	17,2	17,2	35 149	45 911	100 724
Česká republika	13,9	14	15,2	-8 551	36 229	-12 752
Dánsko	14,8	15	16,3	12 004	6 589	10 780
Estonsko	15,2	16,5	17,1	-1 934	-3 174	-2 484
Finsko	15	15,9	17	5 802	8 986	13 731
Irsko	11,2	11,1	11,3	39 175	67 650	-34 150
Island	11,6	11,8	12	968	3 860	-1 511
Itálie	18,4	19,5	20,2	152 175	260 644	380 085
Německo	16,6	18,6	20,7	272 723	78 953	151 599
Portugalsko	16,4	17	17,9	65 000	38 400	3 815
Rakousko	15,4	15,9	17,6	17 274	44 332	21 895
Švédsko	17,2	17,2	18,1	28 654	27 111	49 948
Švýcarsko	15,4	15,8	16,8	40 259	36 180	64 939
Velká Británie	15,8	16	16,5	120 837	168 062	251 644

Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00028>

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00028>
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00028>

Hlavním motorem italské ekonomiky však i po více než padesátileté snaze o vyrovnání regionálních rozdílů zůstává severní část státu, hrubě naznačená trojúhelníkem Turín-Janov-Milán, v němž dochází k produkci největšího množství kapitálu. Dále je potřeba připojit Řím (který zaujímá výsadní postavení jakožto hlavní město), Neapol (centrum jižní Itálie) a Palermo (největší sicilské město). Problémem však zůstává poměrně velká vzdálenost mezi těmito jádry, která je navíc umocněna hornatým terénem Apeninského poloostrova. V otázce budoucnosti regionální politiky a regionálního rozvoje tak můžeme představit řešení, které by v Itálii mohlo pomoci odstranit či alespoň zmírnit výrazný rozdíl sever kontra jih. Je jím právě snaha o propojení stávajících center rozvoje, bodů kde ekonomika funguje na dobré úrovni a kde se dá očekávat růst i v dalších letech. S takovýmto plánem počítá samotná Itálie začínající budovat síť vysokorychlostních železnic, která by měla především usnadnit pohyb lidí a kapitálu mezi stávajícími centry, propojit zemi od severu k jihu a v budoucnu umožnit rozvoj území podél této nově budované infrastruktury. Jedná se však pouze o část regionálního projektu, který nemůže fungovat bez dalších navazujících projektů a záměrů, jako je kvalitní fungování státního aparátu na všech úrovních, zvýšení vzdělanosti především v jižních oblastech a snaha motivovat tamější obyvatelstvo k určité modifikaci každodenního života, který je v těchto oblastech často hodně volný a spontánní a je výrazným faktorem nastalé situace.

Jedná se o velmi složitý proces, který předpokládá také příznivost celosvětové či přinejmenším celoevropské ekonomické i bezpečnostní situace a nese s sebou pochopitelně velkou řadu rizik. Na taková narazila italská vláda již během hypoteční krize odstartované v roce 2008, kdy musela v období úspor stavbu železnic pozastavit. Podaří-li se dostavba této sítě a její bezproblémové využívání, může to výrazně změnit obraz jižní Itálie, která dnes těží pouze z cestovního ruchu vyznačujícího se velkou sezónností. Navíc se počítá i s napojením na Rakousko, což by mohlo zvýšit spolupráci mezi oběma zeměmi. Důležitým aspektem však bude také snaha jihoitalských úřadů a občanů, kteří musí projevit zájem a úsilí něco změnit.

Obr. 3: Plánovaná síť vysokorychlostních železnic v Itálii

Zdroj: <http://www.tunneltalk.com/images/Italy-high-speed/2-Italy's-rail-networks.png>

3.2 Zdroje

[1] GARDNER, P a kol.: *Encyklopedie Zeměpis světa*, 1. vyd., Columbus, spol. s.r.o., Praha, 1999, 512s., ISBN 80-901727-6-8

[2] *ANALÝZA: Perspektivy populačního stárnutí v Evropě*, Demografie, dostupné na WWW: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=201

[3] *Itálie a EU*, Euroskop.cz, dostupné na WWW: <https://www.euroskop.cz/541/sekce/italie/>

[4] *Regional policy and the utilisation of the European regional development funds – The Italian example*, Ministry for Regional Development of the Czech Republic, dostupné na WWW:

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&ved=0CD4QFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.strukturalni-fondy.cz%2Fcsf_CD%2FA%2520-%2520Regional%2520policy%2520and%2520the%2520utilisation%2520of%2520ERDF.doc&ei=XTh_UIiJK-Hx4QTpk4CwDg&usg=AFQjCNHgfab0OBUw-UJohEb5k2_JzmeE2g

[5] *Sít' vysokorychlostních železničních tratí II.*, ČVUT Praha, dostupné na WWW: http://vrt.fd.cvut.cz/data/sit_vrt/sit_vrt_2.pdf

4 ITÁLIE II (Bc. Barbora Keclíková)

Regionální politika, resp. existence regionů má v Itálii poměrně dlouhodobou tradici (zanesení do ústavy již v roce 1948). V současné době je Itálie rozdělena do 20 regionů (viz obr. 1), z čehož 12 se nachází v severo-střední části a 8 v části jižní, z nichž každý má svůj vlastní regionální orgán (ČÍŽKOVÁ, 2010).

Obr. 1 Regiony Itálie

Zdroj: Italy Map, 2009

Na rozvoj jednotlivých (regionálních) částí Itálie má bezesporu největší vliv tamní ekonomika spolu s řadou faktorů, které ji (ať už přímo či nepřímo) ovlivňují. Itálie jakožto země s nejvýznamnější dualistickou strukturou své ekonomiky (alespoň co se evropského kontinentu týče) je charakteristická nerovnovážným rozvojem mezi regiony severní a jižní částí země. Kořeny těchto rozdílů sahají až do poloviny 19. století, odkud byla do konce 2. světové války většina průmyslové produkce cíleně lokalizována do severních regionů, což znamenalo jasné zvýhodnění oproti jižním regionům, které byly orientovány na zemědělství (KLÁN, 2008).

Jižní regiony se od zbytku země odlišovaly a odlišují de facto ve všech ekonomických ukazatelích, na které má vliv především italská vláda na regionální a národní úrovni a od roku 1958 také vláda Evropské unie.

Jednou z hlavních příčin disparit mezi italskými regiony je možné hledat na konci 50. let minulého století, kdy v rámci nového systému průmyslových pobídek bylo nařízeno státním podnikům, aby 40% svých investic realizovaly v „zaostalých“ jižních regionech. Cílem těchto pobídek bylo vytvořit průmyslové parky, které by zajistily hospodářský růst celé Itálie. Jelikož se tento krok týkal pouze veřejného sektoru, nezabránilo to tak soukromému sektoru, aby své pobídky lokalizoval do lukrativnější severní části země, tudíž výsledný efekt nebyl takový, jaký se očekával. Navíc vládní investice do rozvoje infrastruktury mezi severo-střední

a jižní částí země přispělo k tomu, aby sever otevřel své trhy v jižní části země a způsobil tak bankrot mnoha podniků (KLÁN, 2008).

Situaci dále zhoršila ropná krize ze 70. let, následkem které se italská vláda rozhodla ještě více investovat do jižních regionů, které nebyly schopny na tuto krizi adekvátně reagovat, a de facto podporovala na dluh pracovní místa v nekonkurenceschopných firmách (KLÁN, 2008).

Situaci nedokázalo výrazněji pomoci ani členství Itálie v Evropské unii, jejíž vývoj směřoval k tomu, že řada členských států (včetně Itálie) byla donucena přehodnotit množství svých veřejných výdajů, tj. přijmout opatření na omezení rozpočtů, v případě Itálie pak také rozpočtů, ze kterých čerpaly mnohé programy regionálního rozvoje – značné zpomalení hospodářského vývoje regionů jihu (ČÍŽKOVÁ, 2010).

Ačkoliv se na druhou stranu Evropská unie prostřednictvím strukturálních fondů snaží o podporu méně rozvinutých regionů členských států a v případě Itálie směřuje právě z těchto fondů nejvíce prostředků právě do jižní oblasti země, má tato pomoc spíše krátkodobý účinek a z dlouhodobého hlediska tak prozatím příliš významu nemá. Navíc v případě Itálie mají ať už vládní či evropské dotace směřující stále převážně do jižních regionů Itálie poměrně negativní vliv na vztahy mezi regiony navzájem (ČÍŽKOVÁ, 2010).

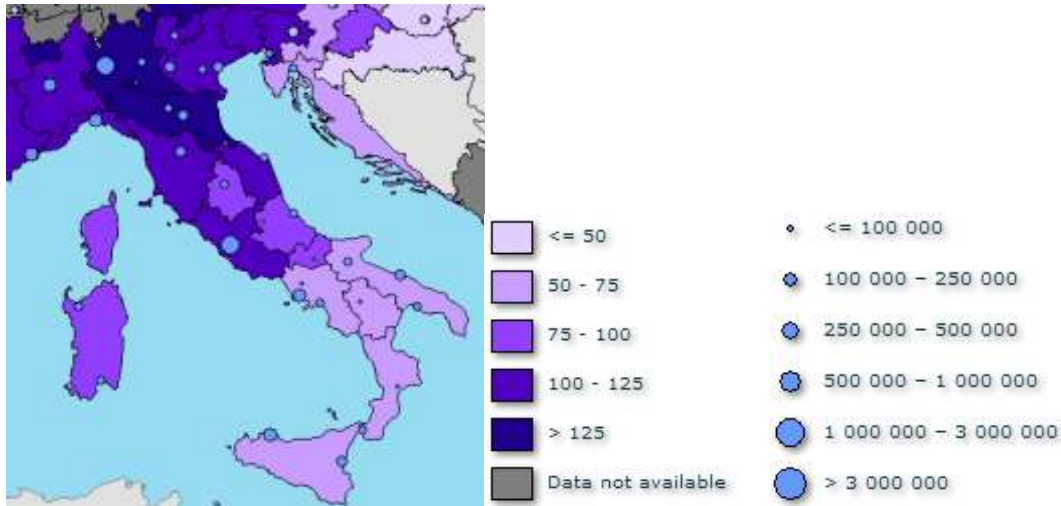
Negativní dopad na rozvoj italských regionů má také bezesporu vysoký státní dluh, se kterým se Itálie potýká již (minimálně) od roku 1999, kdy bylo zavedeno euro. V roce 2011 činil 120,6 % HDP což společně s dluhovou krizí eurozóny a zpomalující ekonomikou disparity jednotlivých regionů jen umocňuje (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2012).

Současný stav italských regionů rozdělovaných stále na vyspělejší sever a zaostalejší jih je znázorněn také na obr. 2 a 3, kde na obr. 2 je znázorněn značně vyšší podíl jižních regionů na dlouhodobé míře nezaměstnanosti Itálie a na obr. 3 vyšší podíl regionů severu na hrubém domácím produktu země.

Obr. 2 Podíl (%) jednotlivých regionů na dlouhodobé míře nezaměstnanosti Itálie v roce 2010
Zdroj: Eurostat, 2012

Obr. 3 Podíl (%) regionů na hrubém domácím produktu Itálie v roce 2009
Zdroj: Eurostat, 2012

Na základě výše uvedeného je možné za póly růstu označit centra regionů severní části Itálie a za rozvojové osy jednotlivé komunikační spojení těchto regionů společně s regiony jižními s tím, že ač jsou značné náklady věnovány právě na rozvoj jižních regionů, stále jen stěží konkurují regionům severním.

Jelikož hlavní problém celkového rozvoje Itálie vidím ve fungování místní ekonomiky (viz výše zmíněný státní dluh) založené na fungování regionální a národní samosprávy, bylo by nejspíše vhodné nějakým způsobem pozměnit systém veřejné správy, konkrétně pak nakládání s veřejným rozpočtem a systém přerozdělování dotací. Dále by bylo vhodné podporovat dlouhodobě udržitelná pracovní místa v jižních regionech Itálie (popř. přeorientovat regiony na taková ekonomická odvětví, která by byla konkurenceschopnější) a spolupráci s regiony severní části, která by však nevedla pouze k obohacování právě regionů severních. Otázkou také je, zda je v zemi s tak vysokým státním dluhem a zpomalující ekonomikou ještě vhodné setrvávat v měnové unii se státy, které jsou ekonomicky na vysoké úrovni.

Hrozbou/rizikem pro regionální politiku i rozvoj (nejen) Itálie v současné době vidím v celkovém ekonomickém stavu Evropské unie (dluhové krize) a společné měně, která je ne pro každý stát výhodná. U států, které jsou na svém rozvoji de facto závislé na dotacích z evropských fondů, je téměř veškerý další rozvoj (národní a regionální) závislý právě na vývoji a fungování Evropské unie, což může být bráno jednak jako příležitost, jednak jako hrozba.

4.1 Zdroje:

ČÍŽKOVÁ, Zuzana. *Itálie jako decentralizovaný stát. Analýza kompetencí italských regionů*. Masarykova univerzita [online]. 2010. Dostupné na WWW: <is.muni.cz/th/182699/fss_m/diplomova_prace.pdf>.

EUROSTAT. *Statistical Atlas – Eurostat regional yearbook 2012*. Population and Social Conditions [online]. Dostupné na WWW: <<http://ec.europa.eu/eurostat/statistical-atlas/gis/viewer/>>.

EUROSTAT. *Statistical Atlas – Eurostat regional yearbook 2012*. Economy and finance [online]. Dostupné na WWW: <<http://ec.europa.eu/eurostat/statistical-atlas/gis/viewer/>>.

ITALY MAP. *Mappe regioni Italia*. La mappa di tutte le regioni Italia [online]. 2009. Dostupné na WWW: <<http://www.italymap.it/italy-map-regioni-italia/regioni-italia.html>>.

KLÁN, Robert, M.A. *Regionální politika Evropské unie a její růstové efekty na region Jižní Itálie*. Vysoká škola ekonomická v Praze [online]. 2008. Dostupné na WWW: <https://www.vse.cz/vskp/show_file.php?soubor_id=780125>.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Ekonomická charakteristika země*. Itálie [online]. 2012. Dostupné na WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/italie/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html>.

5 ŠPANĚLSKO (Vendula Svobodová)

Španělsko je stát, který se rozkládá na Pyrenejském poloostrově a sousedí na severu s Francií a Andorou, na západě s Portugalskem a na jihu s Gibraltarem, který patří Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku. Ke Španělsku také patří državy v severní Africe – Ceuta a Melilla, dále Kanárské ostrovy, Baleáry a součástí je i katalánské město Llivia, které se nachází na území Francie. Rozloha země 504 782km² a počet obyvatel je přes 46 063 000

Španělsko je konstituční monarchií a úředním jazykem je zde španělština (kastilština), ovšem jsou zde ještě další jazyky, které jsou uznávány jako úřední v jednotlivých autonomních oblastech (Wikipedia.org)

Smrtí diktátora Franca v r. 1975 končí frankovský režim a Španělsko v roce 1986 vstupuje do Evropského společenství. Především v začátcích svého členství v RS využívalo strukturálních fondů, ke zlepšování infrastruktury a snižování nezaměstnanosti (www.euroskop.cz). Ovšem už v 60. letech docházelo k rozvoji potravinářství a hotelové sítě, což vedlo k expanzi cestovního ruchu. Po vstupu proběhla restrukturalizace průmyslu, došlo k nárůstu služeb a zpracovatelského průmyslu a také se vyprofilovala dnešní klíčová odvětví – stavební inženýrství, ICT služby (informační a komunikační služby např. email), elektrotechnický průmysl, již zmiňované potravinářství a výroba automobilů (www.czechtrade.cz).

Španělsko se i přes počáteční vnitřní nesourodost a nízkou úroveň začalo zvedat a dokázalo se zapojit do budování Evropské měnové unie. Na počátku 90. let Španělsko překonalo ekonomickou krizi (kdy se míra růstu reálného HDP dostala do záporných čísel, jak nám ukazuje obr. 1.) a splnilo kritéria pro přijetí eura a stalo se členem měnové unie (Dostálová, 2010).

„Po vstupu do EU se Španělsko stalo jedním z největších příjemců pomoci ze SF. V programovacím období 2000–2006 bylo Španělsku přiděleno 54 671 milionů eur (v cenách roku 2004), ale v současném programovacím období 2007–2013 získalo již finančních prostředků méně (31 457 mil. eur, v cenách r. 2004). Jedním z důvodů bylo i rozšíření EU a snížení průměru HDP na osobu EU, podle kterého se určuje přiřazení k jednotlivým cílům. Španělsko je v rámci předsednictví EU zastáncem jejího rozšiřování, a to i přes negativní následky, které z toho pro něj vyplývají, jako například právě snížení příspěvků ze strukturálních fondů, dále také vyšší migrační toky.“(Dostálová, 2011).

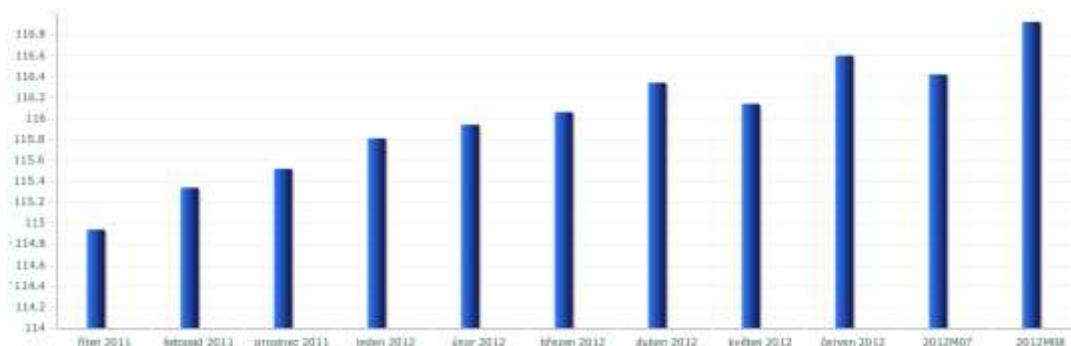
Obr. 1: Míra růstu reálného HDP (míra růstu objemu HDP – procentní změna oproti předchozímu roku; Zdroj: <http://apl.czso.cz>)

Španělsko se skládá ze 17 autonomních oblastí a každá z nich je svým způsobem unikátní, proto regiony NUTS II mají vysokou míru autonomie a pro celou zemi je typická vysoká míra decentralizace (Dostálová, 2011). Tomu však chce vláda Mariana Rajoye zamezit a zpřísnit neprůhledné nakládání se státními penězi v autonomních oblastech (www.czechtrade.cz)

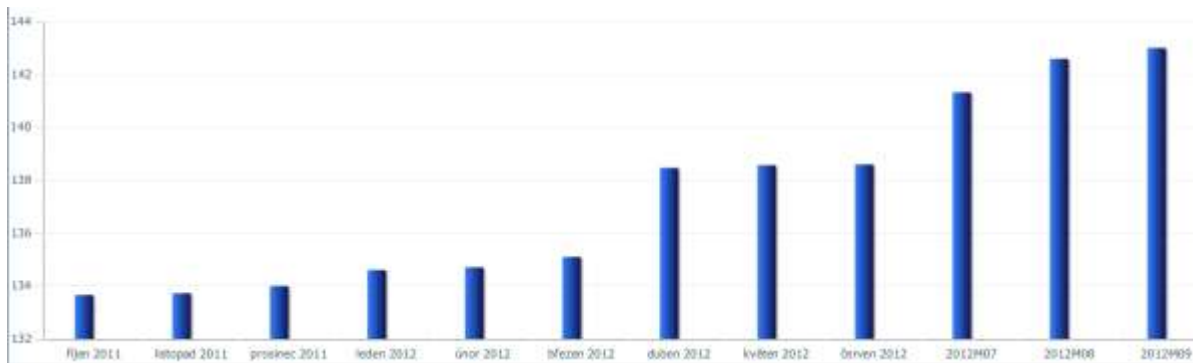

Obr. 2: Jednotlivé autonomní oblasti Španělska (Zdroj: cs.wikipedia.org)

V současné době sledujeme nárůst cen u potravin a nealkoholických nápojů, u nákladů na bydlení nebo zdravotní péče (www.czso.cz)

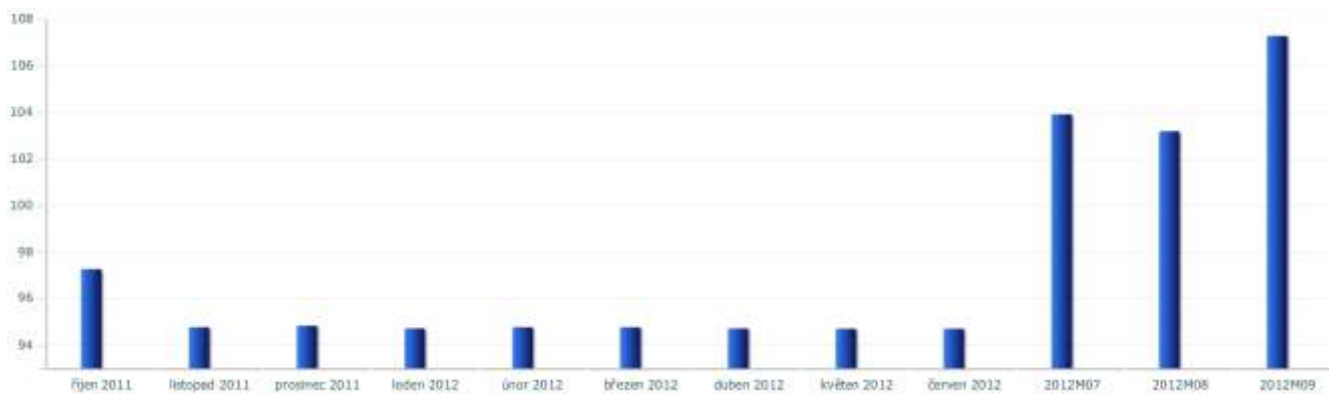

Obr. 3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) – nealkoholické nápoje a potraviny (měsíční) (index (2005 = 100) a procentní změny) Zdroj: <http://apl.czso.cz>

Obr. 4: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) - bydlení, voda, energie, paliva (měsíční) (index (2005 = 100) a procentní změny) Zdroj: <http://apl.czso.cz>

Obr. 5: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) - zdraví (měsíční) (index (2005 = 100) a procentní

změny) Zdroj: <http://apl.czso.cz>

To vše ještě se zvyšující se nezaměstnaností celkovou a vysokou nezaměstnaností absolventů staví obyvatele země do těžké pozice. Míra nezaměstnanosti v roce 2011 byla 21,7% a z toho 9% je dlouhodobě nezaměstnaných (více jak 12 měsíců). Nezaměstnaných s vysokoškolským vzděláním 11,7%, což je dvakrát tolik, než v celé EU. Proto největší problém země spatřuji ve vysoké nezaměstnanosti a také nevýnosnosti průmyslu, což vede ke snižování HDP (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>)

Téma	Země	Země
Trh práce	Španělsko	EU-27: Evropská
Míra zaměstnanosti podle pohlaví -%	61.6 [2011]	68.6 [2011]
Míra zaměstnanosti starších pracovníků -%	44.5 [2011]	47.4 [2011]
Osoby samostatně výdělečně činné na částečný úvazek -% z celkové zaměstnanosti	13.8 [2011]	19.5 [2011]
Hodin odpracovaných za týden na plný úvazek - doba	41.9 [2008]	41.8 [2007]
Míra nezaměstnanosti podle pohlaví -%	21.7 [2011]	9.7 [2011]
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti podle pohlaví -%	9.0 [2011]	4.1 [2011]

Obr. 6: Tabulka zobrazující srovnání Španělska se zbytkem EU v ukazatelích trhu práce pro rok 2011 (Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>)

5.1 Návrh na možnosti rozvoje země

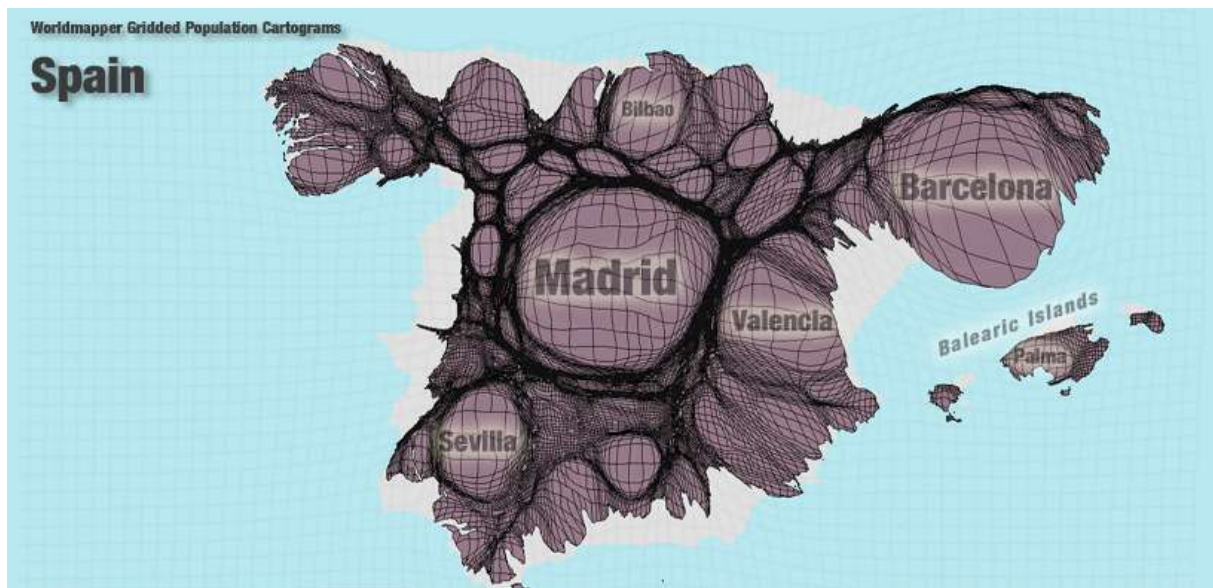
Španělsko je po dlouhou dobu významnou turistickou destinací, ovšem je nemožné rapidně snížit nezaměstnanost pomocí cestovního ruchu a tedy služeb, když zbytek Evropy nemá tolik peněz jako před rokem 2008.

V zemi je dobrá dopravní infrastruktura, proto by bylo dobrým impulzem na oživení ekonomiky přivedení investora podnikajícího v odvětví, které zde má delší tradici, jako například automobilový průmysl. Z krátkodobého hlediska by se vyplatilo přilákat nějakou z asijských firem. Ovšem z dlouhodobějšího hlediska to není nejjistější a nejučinnější řešení. Pokud bychom chtěli zůstat u automobilů, tak by mohlo být dobré začít vyrábět hybridní automobily nebo jiné alternativní metody v automobilismu, které mají budoucnost.

Co se týče potravinářství, má zde dlouhou tradici, ale určitě se v něm nedá zaměstnat větší množství obyvatelstva, proto by bylo lepší místo na kvantitu sázet na kvalitu a dobrou reklamu výrobku, který by se mohl vyvážet do zemí EU.

Také si myslím, že by pomohlo zprůhlednění politiky na regionální úrovni.

5.2 Póly růstu a rozvojové osy

Obr. 7: Mřížkový populační kartogram (Zdroj: <http://www.worldpopulationatlas.org/>)

Póly růstu bych viděla v největších a nejlidnatějších městech a také městech podél Středozemního moře, které mají přístavy. Rozvojové osy bychom mohli chápat jako silnice a dálnice mezi městy, jejichž síť je poměrně hustá a podél, kterých by mohly vznikat centra růstu, tomu ovšem moc nepřispívá dobrá síť letecké dopravy. Největší nevýhodou je především podnebí, kdy ve vnitrozemí jsou dlouhá a suchá léta s velkými vedry. Proto také řada velkých měst je na pobřeží, kde je klima mírnější a vhodnější pro život i byznys.

5.3 Zdroje

Databáze Eurostatu

<http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h>

Časopis Trade Review, 6/2011

http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/7-infoservis/Trade_Review_2011_6.pdf

Eurostat - Profiles

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/guip/introAction.do?profile=cpro&theme=eurind&lang=en>

Evropská data ČSÚ

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropska_data_esds

Worldmapper

<http://www.worldpopulationatlas.org/>

6 ŠPANĚLSKO II (Václav Lukeš)

6.1 Hlavní charakteristika země ovlivňující regionální rozvoj a politiku

Španělsko je stát v jihozápadní Evropě rozkládající se na převážné části Pyrenejského poloostrova, s rozlohou přesahující 500 000 km² a s více jak 45 miliony obyvateli. Země je z větší části obklopena mořem a má tři mimoevropské oblasti stále spadající pod jeho vliv – Kanárské ostrovy (souostroví u pobřeží západní Afriky přibližně na úrovni jižní hranice Maroka), Ceuta a Melilla (v Severní Africe a jediné hranice sdílejí s Marokem). Španělskými sousedy jsou v Evropě tedy pouze Portugalsko, Francie a Andorra.

Španělsko je zemí jednotnou i rozpolcenou zároveň. Jednotné existuje od konce 15. století a od té doby více méně nezměnilo svůj tvar (pomineme-li kolonie). Rozpolcené Španělsko znamená rozdělení do sedmnácti autonomních oblastí a dvou autonomních měst na severním pobřeží Afriky (Ceuta a Melilla), které jsou všechny klasifikovány Evropskou unií jako oblasti kategorie NUTS 2.

Obr. 1: Mapa: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f7/Map_Spain_1833.png

Ve své dlouhé historii prošlo velkými změnami: do konce 15. století byly hlavně jižní území Španělska pod nadvládou Arabů, kteří sem ve velké míře implementovali svoji kulturu a vědomosti. Průlomový byl rok 1492 – svatbou Isabely Kastilské a Fernanda Aragonského (králové v těchto regionech) došlo k politickému sjednocení Pyrenejského poloostrova,

Arabové byli vyhnáni, započalo období rozkvětu a to jak kulturního (renesance) tak politického (nové kolonie v Jižní Americe) – toto období je obecně nazýváno Zlatým obdobím (La Edad de Oro).

Současný stav rozdělení země je výsledkem několika významných změn v relativně nedávné historii. Hlavní postavou těchto změn byl ve Španělsku velmi opovrhovaný a nenáviděný generál Francisco Franco, který se po dlouhé občanské válce dostal do čela země. Občanská válka trvala od roku 1936 až do roku 1939 (Španělsko bylo v té době republikou – decentralizovanou) a svedla proti sobě levicově (komunisté, socialisté, liberálové a anarchisté) a pravicově (monarchisté, neonacisté a církev) smýšlející obyvatelstvo. Stalo se tak v době, kdy byla i samotná Evropa rozdělena na podobně smýšlející a reagující části, které samozřejmě chtěli Španělsko na svoji stranu. Šlo o tehdy fašistické Německo a Itálii (pravicové země) a SSSR na straně druhé.

Po Francově výhře a nastolení diktatury se země začala výrazně centralizovat. Nejhůře na tom byly ty části Španělska, které se necítily být Španělskem jako takovým – převážně severní oblasti jako Katalánsko, Baskicko a Galicie. Následný odpor části obyvatelstva převážně z těchto regionů a separatistické tendence (např. baskická ETA, která z počátku mířila své útoky pouze na centralistickou vládu – více o terorismu níže) vedly k jejich prohlubující se krizi

Generál Franco zemřel v roce 1975 přirozenou smrtí, ale ještě předtím se snažil zařídit, aby v zemi zůstal takový stát, jaký vytvořil – centralizovaný. Dekret, který vytvořil, zaručoval, že se opět nastolí monarchie a na trůn se dostane rod, který byl v zemi již před republikou - Bourbonové. Sám Franco částečně vychovával svého nástupce, Juana Carlose I., dodnes setrvávajícího na španělském trůnu. Francův plán nicméně nevyšel a po jeho smrti byla nastolena demokracie pod záštitou parlamentní monarchie. Byla opět zavedena decentralizace a současné autonomní oblasti, které spolu s novým režimem podnítily větší otevřenost země vůči Evropě a světu (pozn. zajímavé je, že baskická separatistická skupina ETA nezanechala po Francově smrti svého fungování a stále se snaží o odtržení, tentokrát úplně).

Španělská aktivita od Francovy smrti významně rostla – v roce 1986 se země stala členem Evropské unie (tehdy Evropského společenství) a do eurozóny vstoupila v roce 1999. V současnosti je členem Evropské unie, NATO a spousty dalších organizací. Španělský král Juan Carlos I. vystupuje jako hlava státu převážně ve světovém měřítku (reprezentativní funkce, hlavní velitel ozbrojených sil apod.). Politickou moc v zemi ale představuje premiér, kterým je v současnosti (říjen 2012) Mariano Rajoy. Zajímavostí je, že Španělsku od nastolení demokracie po Francově smrti v roce 1975 vládlo pouze šest premiérů (v porovnání s podstatně bohatší seznamem českých premiérů za poloviční dobu v demokratickém systému). Budí to dojem relativní stability španělské vlády, což se dá v současnosti považovat opravdu za pouhý dojem, vzhledem ke krizi a častým demonstracím – poslední čtyři premiéři zastupovali střídavě dvě strany – levicovou PSOE (Partido Socialista Obrero Español, neboli Španělská socialistická dělnická strana) a aktuálně vládoucí stranu PP (Partido Popular, neboli Lidová strana Španělska).

6.2 Vývoj regionální politiky Španělska

Po Francově smrti a náhlém přechodu do naprosto rozdílného režimu se změnil i postoj k regionální politice a k rozdělování veřejných peněz. Rozdělování peněz centrální vládou (za Francovy vlády) dle vlastního uvážení mělo neblahý důsledek pro mnohé regiony, například ty, ve kterých byly větší separatistické tendence či jejich význam nepřipadal vládě dostatečně důležitý.^[1] Na to doplácely zejména Baskicko a Extremadura. Změna režimu změnila i pohled na rozdělování peněz. Jednotlivé autonomní oblasti si nyní samy vytvářejí rozpočet v souladu se svými pravomocemi a finance jim svěřené jsou počítány na obyvatele.

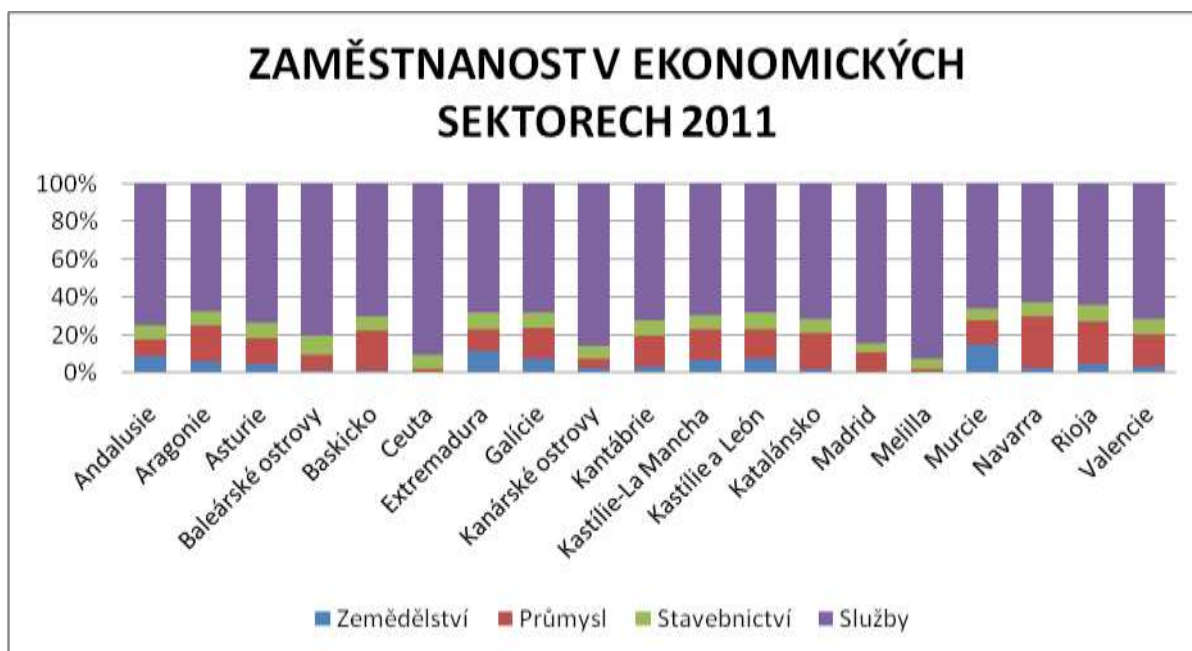
Prosperita země nestoupala v novém režimu příliš rychle a to, co mohlo pomoci, byly peníze. K těm se Španělsko dostalo až po vstupu do EU a přístupu ke Strukturálním fondům, které následně finančně podporovaly hlavně průmysl v méně rozvinutých regionech výhledem zlepšení jejich konkurenceschopnosti. Finance putovaly do rozvoje služeb, jako je zdravotnictví, vzdělávání a rozvoje venkova. Ne u všech se plán povedl a rozvíjely se hlavně regiony u hranic s Francií. Výsledkem nového programu regionálního rozvoje došlo ve Španělsku následujícím změnám: Madrid, oblasti u údolí Ebra (Navarra, Aragonie a Katalánsko) a Středomořská oblast pocítily významný hospodářský vzestup, u oblastí na opačném konci prosperity se podařilo víceméně zastavit jejich další propad (Galicie a Asturie) a prakticky celý stát těžil z investic do nové infrastruktury a různorodosti výroby.

Původní plán financování regionů z národních španělských zdrojů, který byl podporován i Unií se nakonec nepovedl a většina projektů byla financována z evropských prostředků fondů pro rozvoj.

6.3 Hlavní problémy země

Problémů, které se liší region od regionu, je mnoho. Zaměstnanost je jeden z nejdůležitějších faktorů, který ovlivňuje každý stát. Ve Španělsku jsou patrné rozdíly mezi zaměstnaností v různých sektorech, což samo o sobě problém není, ale může z něj plynout jiný a to nezaměstnanost.

Při vstupu Španělska do EU bylo celkové procento zaměstnaných v zemědělství nejvyšší a od té doby postupně klesá.^[1] V této době EU výrazně investovala do rozvoje španělského průmyslu v oblastech, kde měl tento sektor svoji neodmyslitelnou tradici (Baskicko – významná surovinová ložiska, Asturie, Kantábrie a jiné) a do služeb (hlavně oblast Středomoří či Kanárské ostrovy). Zemědělství tedy po vstupu do EU zažívalo masivní úbytek zaměstnanců, který paradoxně podpořil jeho rozvoj – díky novým technologiím se dokázala udělat stejná práce s menším množstvím pracovníků. Všichni čerstvě nezaměstnaní se nicméně nedokázali uchytit v progresivním průmyslovém odvětví či v té době ne tak rychle se rozvíjejících službách – nezaměstnanost rostla. Současný stav zaměstnanosti řeší graf v Obr. 1.

Obr. 1: Rozdíly v zaměstnanosti v jednotlivých ekonomických sektorech ^[2]

Hodnoty nezaměstnanosti se v posledních několika letech extrémně navýšily a dotkly se převážně mladých lidí. Příčin tohoto problému je mnoho – upadající zájem o těžký průmysl a zemědělství, moře zejíící prázdnotou po rybách a zákazy lovu určitých druhů ryb či v určitých sektorech moří (například kvůli ropným haváriím - poslední velká havárie tankeru Prestige u Galicijského pobřeží), nerovnoměrný příliv turistů či ekonomická krize, krátkodobější výkyvy jako strach Evropy ze španělských okurek v roce 2011 apod. Aktuálně nejožehavějším tématem ve Španělsku je vzhledem k nezaměstnanosti politika nebo spíše politická reforma trhu práce, která zaměstnavatelům usnadnila propouštění zaměstnanců. Současná nezaměstnanost v zemi tedy rapidně roste. Pokud se neprovede jiná reforma, může to mít za následek další růst nezaměstnanosti, úbytek studentů vysokých škol, sílení pracovní emigrace (hlavními cílovými státy španělů jsou pak Francie a Německo).

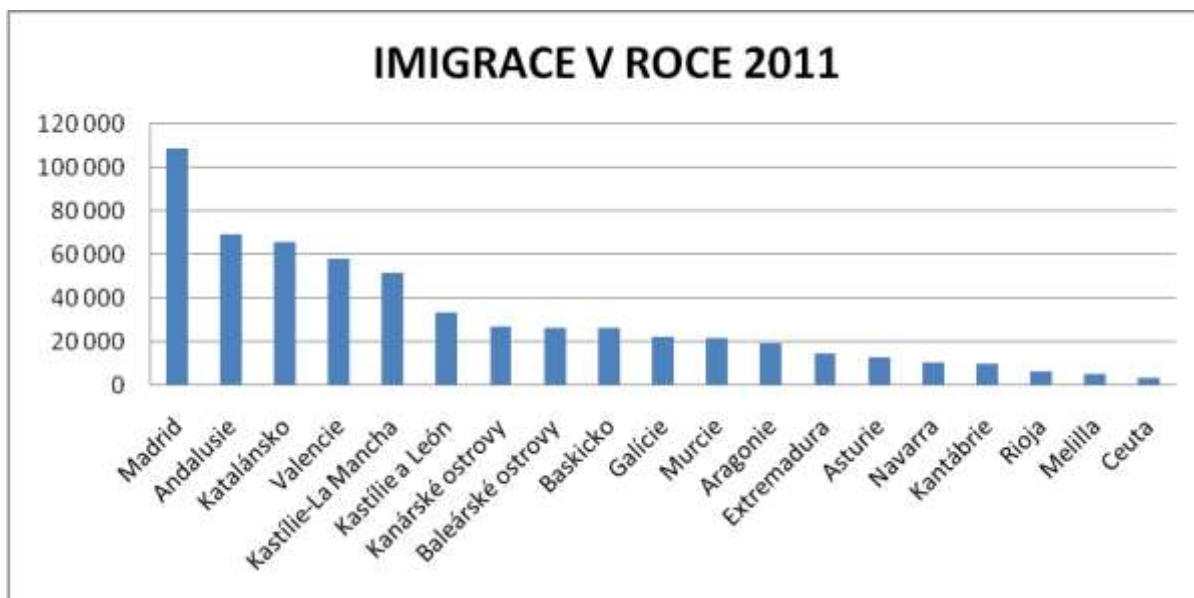

Obr. 2: Procentuální rozložení nezaměstnanosti ve Španělsku v září 2012 ^[2]

Z grafu z Obr. 2 můžeme vyčíst, že největší nezaměstnaností trpí jižní regiony (Kanárské ostrovy, Ceuta a Melilla, Andalusie, Murcie, Extremadura apod.) – nezaměstnanost tedy roste s relativní vzdáleností od zbytku Evropy, hrají zde však roli i jiné faktory, jako například turistická atraktivita či úrodnost půdy v určitém regionu.

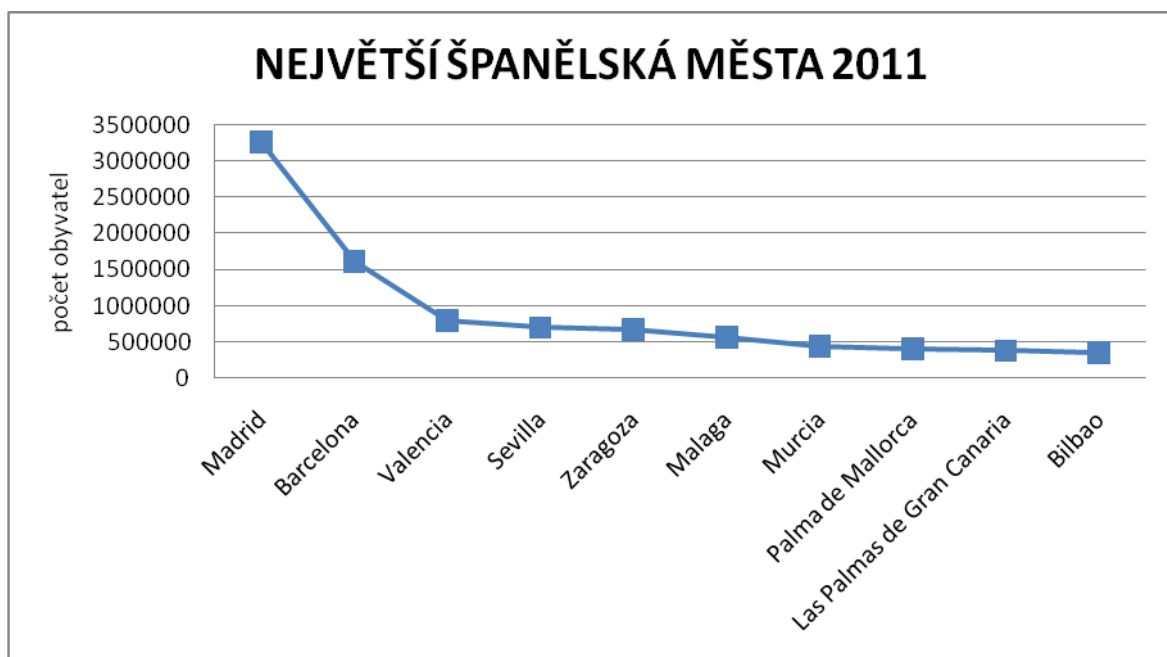
Při porovnání grafů z Obr. 1 a Obr. 2 si můžeme všimnout jisté korelace toho, že ty autonomní oblasti, které vykazují nejvyšší hodnoty zaměstnaných v průmyslu, se drží také v nejnižších hodnotách nezaměstnaných.

Poloha Španělska na Pyrenejském poloostrově nahrává dalšímu problému a to imigraci. Blízkost k Africe zaručuje zemi prakticky neustálý příliv nových ilegálních imigrantů hlavně ze severní Afriky a Senegalu. Největšími absorbenty těchto lidí jsou Andalusie (viz. Obr. 3), hlavní město státu Madrid, Katalánsko s druhým největším městem v zemi, Barcelonou. Strategií imigrantů je cestovat do a další velkých měst (Valencie, andaluská města Granada, Sevilla a Córdoba, dále León, Salamanca, Bilbao apod.), která jim mohou přinést alespoň nějaké pracovní podmínky oproti zemědělsky zaměřenému venkovu. (pozn. Pro dychtivé africké imigranty znamená zlepšení jejich životních poměrů například i 30 kilometrů plavání či plavby na voru mezi Tangerem v Maroku a Tarifou na jihu Španělska).

Obr. 3: Graf imigrace ve Španělsku podle autonomních oblastí

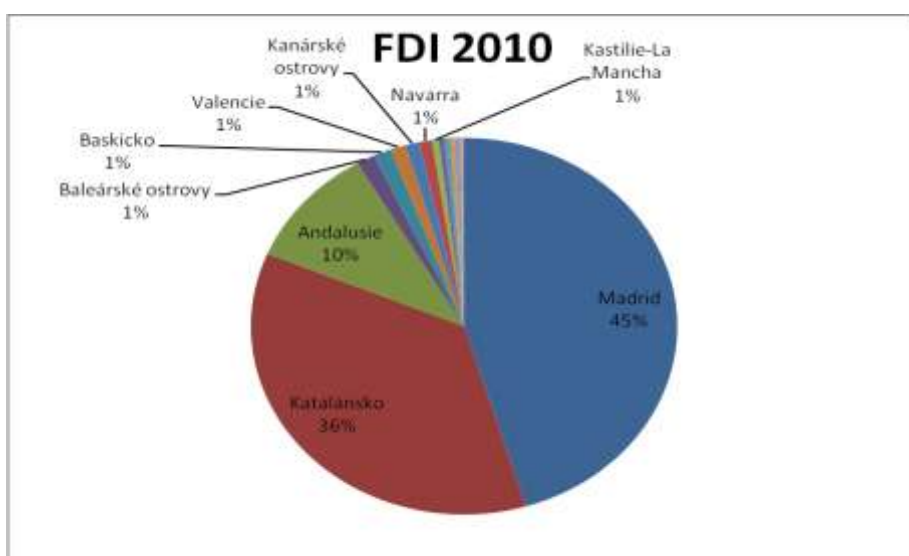
Pokud dále rozvedeme problém velikých měst, Španělsko je poměrně dobrým příkladem Zipfova pravidla a z něj odvozené Rank-size křivky, jak dokazuje graf z Obr. 4 níže.

Obr. 4: Největší španělská města seřazená dle velikosti ^[2]

V zemi je tedy jedno velké město – Madrid, poté následuje s markantním odstupem Barcelona a hned za ní Valencia a Sevilla. Nicméně tyto města jsou pro své regiony natolik významné, že se díky jejich přítomnosti významně mění poměr například u grafu s hodnotami imigrace v jednotlivých autonomních oblastech (Obr. 3). Na prvních čtyřech pozicích v imigraci se objevují ty autonomní oblasti, v nichž jsou tato města centrem (či jedním z více center). Madrid má samozřejmě nejvíce, jelikož je to město největší a tedy jeho potencionální atraktivita je mezi imigranty z blízkých a dalekých zdrojových oblastí největší (jedno z vyzorovaných pravidel imigračního pohybu – čím vzdálenější je zdroj imigrační vlny, tím spíše je cílovou destinací velké město). Druhá Andalusie je druhá v žebříčku imigračního příjmu díky přítomnosti několika velkých měst Sevilla, Malaga, Granada a Córdoba.

Zdá se tedy, že přítomnost velkých měst hraje ve Španělsku asi nejvýraznější roli – jsou velkým zdrojem produkce a lidských zdrojů. Z tohoto důvodu jsou tedy přitažlivá pro nadnárodní společnosti, které se v zemi po změně režimu a zvláště po vstupu do EU usidlují – viz Obr. 5 níže.

Obr. 5: Procentuální rozložení přímých zahraničních investic dle autonomních oblastí, rok 2011 (pozn. v autonomních oblastech, jejichž název chybí, se podíl přímých zahraničních investic blíží 0%)^[3]

Kombinací většiny ekonomických a kulturních regionálních rozdílů vzniká problém unikátní a v Evropě viděný pouze v několika případech - separatismus. Autonomní oblasti, které se chtějí od Španělska odtrhnout, patří mezi ekonomicky stabilnější a v případě odtržení by se jim dařilo lépe. Nejde ovšem pouze o ekonomické důvody. Separatismus je téměř vždy iniciován kulturními důvody. V případě Španělska jde primárně o tři oblasti s vyšší mírou autonomie než zbytek státu – Katalánsko, Baskicko a Galicie. Všechny tyto tři autonomní oblasti mají vlastní jazyk, který je vyučován na školách (pozn. Španělsko má 4 oficiální jazyky – španělštinu, katalánštinu, baskičtinu a galicijštinu – ostatní jazykové variace na území Španělska jsou oficiálně klasifikovány jako nářečí či dialekty). Kulturním rozdílům napomáhá i rozdílná historie a fakt, že historické území těchto oblastí se nachází i za hranicemi Španělska.

Španělsko samozřejmě nemá nejmenší zájem o to, aby se od něj Baskicko, Katalánsko či Galicie odtrhly. Znamenalo by to pro něj ekonomický úpadek (o jehož síle se dá diskutovat) a vláda by tak celé zemi ukázala nejednotný přístup a slabinu. Časem by se mohly k těmto třem oblastem přidat další a Španělsko, jaké ho známe dnes, by zaniklo (extrémní případ).

Největším problémem separatismu je ale terorismus, který je nejvýraznější především v Baskicku. Teroristická organizace ETA, která, jak už bylo psáno výše, byla založena ne jako prostředek touhy po odtržení se od tehdejší diktatury, ale pro její svržení. Po Francově pádu ale její působení nepřestalo a nyní se již zaměřuje na definitivní odtržení od země. Docílit toho chce (chtěla) útoky nejdříve na politických představitelích, později však na běžném obyvatelstvu. Počet obětí, které zemřely po útocích organizace ETA, se vyčíslil na 864.^[4]

ETA je nejznámější španělskou teroristickou organizací, ale není jedinou. V Galicii funguje organizace GRAPO a v Katalánsku Terra Lliure (= Svobodná země).

Španělská externí politika dokonce nehodlá uznat státnost nově vzniklého Evropského státu Kosovo (ČR jej uznala), které se odtrhlo od Srbska. Podporuje tak svůj postoj k separatismu. V Evropě ovšem vše těchto separatistických problémů více, nicméně většinou se jedná o poklidnější průběh: Skotsko a Severní Irsko, Tyrolsko, zmíněné Kosovo ne – válka.

6.4 Možnosti dalšího rozvoje země

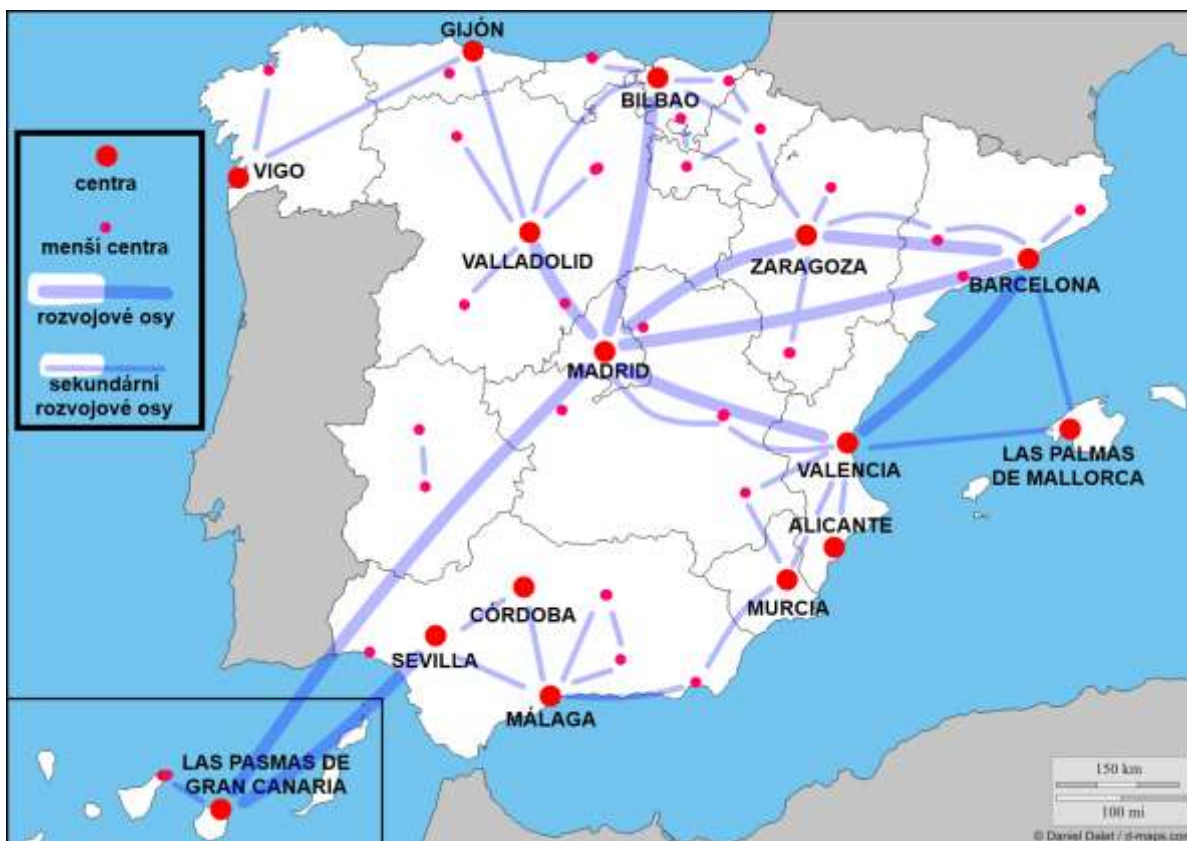
Hned po reformě trhu práce, kterou země nutně potřebuje, by mohla jedním z možných východisek aktuálních regionálních disparit být silnější podpora venkova a decentralizace výrobního sektoru služeb i průmyslu mimo městské oblasti. Španělský venkov se rychle vylidňuje a spousta obyvatel odchází za prací do měst. (pozn. autora: V zemi jsou dokonce vidět i pro našince nevídané naprosto vylidněné vesnice, které v jejich návštěvníkovi budí pocity frustrace až strachu.) Prozatím jsou velké průmyslové továrny ve většině případů nahuštěny v průmyslových zónách velikých měst (španělsky tzv. zonas industriales), což také podporuje urbanizace. Služby jsou koncentrovány také ve velkých městech s dostatkem kvalifikované pracovní síly a v turisticky atraktivních oblastech (přímořská letoviska + města).

Dilema, které je při řešení španělských problémů nasnadě, je problém s příliš velkou nabídkou stavitelského průmyslu, která je v současnosti mnohem méně využívaná než dříve. Španělsko je totiž jednou ze zemí, která se dostala do kolotoče problému okolo hypoteční bubliny. Ta dokázala markantně zvýšit intenzitu stavebního průmyslu, což mělo spolu s dalšími fakty důsledek nejen v tom, že se v celém Španělsku začalo výrazně stavět (a to ne pouze hotely v přímořských letoviscích), ale i odchodu spousty mladých obyvatel ze školy do stavebního průmyslu (záruka dobrého a rychlého výdělků) a navíc i výraznější příliv imigrantů, kteří sem směřovali se stejným cílem. Nejvíce začala stavět velká města, čili stále se opakující ty samé autonomní oblasti. (pozn. autora: Každý návštěvník země si navíc všimne, že z téměř každého bodu v zemi je vidět alespoň jeden jeřáb.)

Řešení je tedy komplikované, nicméně rozprostření relativní prosperity měst oproti venkovu hlavně do této oblasti by zemi výrazně ulehčilo.

6.5 Póly růstu, rozvojové osy

V zemi je jedno velké město (Madrid), které si díky své velikosti dokáže udržet svůj primát v obslužnosti. Zbylá velká města jsou v zemi umístěna hlavně na pobřeží, nebo v jeho blízkosti, což jim dává lepší manipulační prostor například v mezinárodním obchodu či v rybolovu. V současnosti fungují tyto města jako významná centra služeb a průmyslu a pravděpodobně právě přílišná centralizace je kámen úrazu v místní regionální politice.

Obr. 5: Póly růstu a rozvojové osy současného Španělska

Z mapy pólů růstu (Obr. 5) je vidět, že ve středním Španělsku (jižně od Madridu) chybí nějaké velké centrum, které by na sebe vázalo průmysl a služby. Tato skutečnost tuto oblast významně znevýhodňuje a způsobuje problémy.

6.6 Zdroje

WINKLEROVÁ, Michaela. *Využití prostředků ze strukturálních fondů EU ve Španělsku* [online]. Brno, 2006 [cit. 2012-10-30]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/103127/fss_b/Vyuziti_prostredku_ze_strukturalnich_fondu_ve_Spanelsku.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Zdeněk Sychra.

Instituto Nacional de Estadística: INEbase. [online]. [cit. 2012-10-30]. Dostupné z: <http://www.ine.es/inebmenu/indice.htm>

GOBIERNO DE ESPAÑA. *Nota sobre datos IED recibida en 2010: Registro de Inversiones*. Dostupné z: <http://www.investinspain.org/icex/cma/contentTypes/common/records/mostrarDocumento/?doc=4468178>

EL MUNDO. *Todas las víctimas de ETA* [online]. [cit. 2012-10-30]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/eta/victimas/index.html>

7 VELKÁ BRITÁNIE (Jakub Kučera)

7.1 Regionální politika Velké Británie

Velká Británie se skládá ze čtyř územních jednotek, v nichž je mimo jiné odlišně uplatňována regionální politika. Ve Velké Británii neexistuje žádný systém regionální vlády. Místo toho jsou používány různé prostředky k ovládnutí uvedených čtyř územních jednotek a dalších hierarchicky nižších regionů. Ekonomické rozdíly mezi jihovýchodní Anglií a severní Anglií, Skotskem a Walesem zplodily sérii různých přístupů k regionálnímu rozvoji a regionálních politik a přesun zdrojů mezi roky 1960 a 1970. Léta konzervativní vlády za ministerského předsednictví Margaret Thatcherové byla charakteristická prudkým růstem regionálních rozdílů v důsledku deindustrializace tradičních průmyslových regionů, když se moderní průmysl a služby rozvíjely pouze ve vybraných lokalitách a regionech.

7.2 Vývoj regionální politiky

Generál Franco zemřel v roce 1975 přirozenou smrtí, ale ještě předtím se snažil zařídit, aby v zemi zůstal takový stát, jaký vytvořil – centralizovaný. Dekret, který vytvořil, zaručoval, že se opět nastolí monarchie a na trůn se dostane rod, který byl v zemi již před republikou - Bourbonové. Sám Franco částečně vychovával svého nástupce, Juana Carlose I., dodnes setrvávajícího na španělském trůnu. Francův plán nicméně nevyšel a po jeho smrti byla nastolena demokracie pod záštitou parlamentní monarchie. Byla opět zavedena decentralizace a současné autonomní oblasti, které spolu s novým režimem podnítily větší otevřenost země vůči Evropě a světu (pozn. zajímavé je, že baskická separatistická skupina ETA nezanechala po Francově smrti svého fungování a stále se snaží o odtržení, tentokrát úplné).

Španělská aktivita od Francovy smrti významně rostla – v roce 1986 se země stala členem Evropské unie (tehdy Evropského společenství) a do eurozóny vstoupila v roce 1999. V současnosti je členem Evropské unie, NATO a spousty dalších organizací. Španělský král Juan Carlos I. vystupuje jako hlava státu převážně ve světovém měřítku (reprezentativní funkce, hlavní velitel ozbrojených sil apod.). Politickou moc v zemi ale představuje premiér, kterým je v současnosti (říjen 2012) Mariano Rajoy. Zajímavostí je, že Španělsku od nastolení demokracie po Francově smrti v roce 1975 vládlo pouze šest premiérů (v porovnání s podstatně bohatší seznamem českých premiérů za poloviční dobu v demokratickém systému). Budí to dojem relativní stability španělské vlády, což se dá v současnosti považovat opravdu za pouhý dojem, vzhledem ke krizi a častým demonstracím – poslední čtyři premiéři zastupovali střídavě dvě strany – levicovou PSOE (Partido Socialista Obrero Español, neboli Španělská socialistická dělnická strana) a aktuálně vládnoucí stranu PP (Partido Popular, neboli Lidová strana Španělska).

Ve 30. letech minulého století musela Velká Británie řešit dopady hospodářské krize v klasických průmyslových regionech. Celé řady regionů s jednostrannou ekonomickou orientací nebyly schopny pružně reagovat na strukturální změny. Už v roce 1934 byly vymezeny problémové regiony a následně rozvojové oblasti.

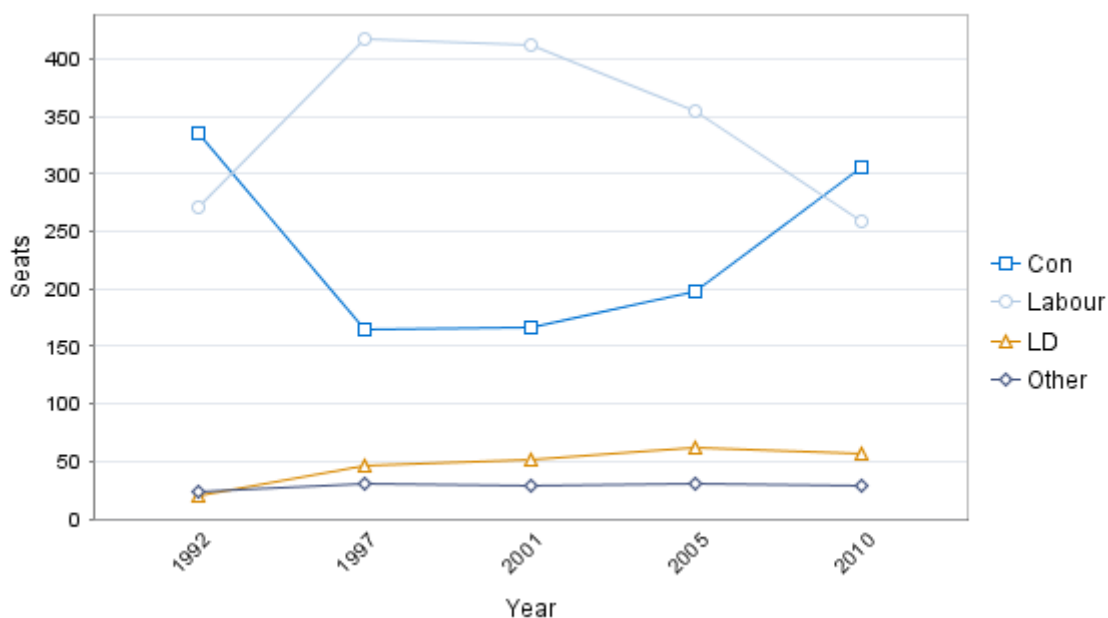
V roce 1960 vyšel zákon o místní zaměstnanosti, podle níž se finanční pomoc soustředila do menších regionů s vyšší mírou nezaměstnanosti. V roce 1966 vyšel zákon o průmyslovém rozvoji, který umožňoval poskytování grantů firmám, které expandovali do problémových regionů, a zřizovaly nová pracovní místa. Také se objevily rekvalifikační programy a začali být zvýhodňováni špičkoví pracovníci, migrující do rozvojových regionů. Stát kryl až 85% nákladů na rekvalifikace, realizovaly se rozsáhlé investice do infrastruktury, jež měly zlepšit úroveň regionů a lokalit tak, aby mohly poskytovat služby nezbytné pro rozvoj průmyslových i neprůmyslových aktivit.

V roce 1967 se zavedla prémie regionální zaměstnanosti, což byl grant vyplácený zaměstnavatelům v rozvojových regionech za zaměstnané pracovníky. Ve stejném roce se vymezily zvláštní rozvojové oblasti, v nichž se předpokládalo další zvýšení nezaměstnanosti s pokračující uzavírkou dolů a zaváděním technologických inovací.

Roku 1970 začala konzervativní strana prosazovat omezení státních zásahů v regionální politice. Systém grantů byl nahrazen fiskálními opatřeními (odpisy). Zvyšující se počet problémových regionů vedl k tomu, že rostly výdaje na regionální politiku, během 10 let se zvýšily z 12 milionů liber na 300 milionů. Toto vedlo ke škrtům ve státních výdajích a rušení grantů.

V roce 1979 byla oznámena nová koncepce regionální politiky, která se snažila redukovat státní výdaje a koncentrovat se pouze na nejvíce zaostávající regiony. V důsledku toho klesl počet zvýhodňovaných regionů ze 47 % rozlohy země na 30 %.

Po roce 1980 se nadále snižoval počet podporovaných regionů, i regionální granty byly sníženy. V podporovaných regionech došlo ke zvýšení populace. V roce 1988 byly pouze granty pro malé firmy a pro podporu průmyslového rozvoje. Po roce 1990 došlo opět k mírnému zvýšení grantů.

Obr. 1: Výsledky voleb do parlamentu ve Velké Británii, zdroj: http://www.nsd.uib.no/european_election_database

7.3 Problémové regiony

Vedle problémových regionů se regionální politika ve Velké Británii zaměřuje na podporu progresivně se rozvíjejících regionů. Stát prostřednictvím výhodných úvěrů, nízkých daní a dalších výhod podporuje vytváření regionálních komplexů na bázi vědecky a technologicky náročných výrobních podniků, příkladem jsou území Cambridge a šotlandský "křemíkový úval". Velká Británie je typickým příkladem neoliberalismu, s postupným omezováním státní účasti na řešení problémů regionálního rozvoje, kdy se účast státu orientuje na podporu ekonomického rozvoje regionů z hlediska celostátních zájmů, a vlastní potřeby zaostávajících regionů jsou ignorovány.

Klasický model industrializace, jež Velká Británie představuje, tzn. s hlavním městem jako administrativním a obchodním centrem celé britské říše, jež produkovala suroviny a

představovala trh pro výrobky urbanizujících se oblastí těžby uhlí, fungoval celé 19. století, přičemž ke zvratu došlo v období světové hospodářské krize ve 30. letech 20. století. S nástupem nových technologií se začala situace měnit takovým způsobem, na který tradiční průmyslové regiony Velké Británie nedokázaly pružně reagovat. Postupná změna ekonomických podmínek s negativními dopady se výrazně urychlila a prohloubila v důsledku všeobecného poklesu poptávky po uhlí a dalších průmyslových výrobcích v důsledku hospodářské krize ve 30. letech. V těžebních oblastech prudce stoupla nezaměstnanost a ani po překonání krize se už těžba nevrátila na předchozí maximální úroveň. V rámci Velké Británie lze (po 2. světové válce) identifikovat dvě ekonomiky, a to progresivní region jihovýchodní Anglie a West Midlands se strukturou založenou na moderním zpracovatelském průmyslu a službách komerčního a administrativního charakteru a pak staré průmyslové regiony se stále rostoucí potřebou další a další pomoci. Jihovýchodní Anglie narostla i populačně.

Ještě na začátku devadesátých let se stále viditelně projevovalo rozdělení národní ekonomiky na dvě části, přičemž v současnosti dochází i v některých dynamických regionech u některých ekonomických činností ke značnému zhoršování a tím k dalšímu prohlubování diferenciaci ekonomické situace v regionech.

Obr. 2: Mapa Velké Británie

7.4 Současný stav regionální politiky

Po roce 1984 se už rozlišují pouze dva typy oblastí, a to rozvojové a přechodné, s tím, že toto rozdělení určuje intenzitu a druhy poskytovaného zvýhodnění. Rozhodujícími kritérii pro zařazení oblasti do příslušné kategorie je vysoká migrace z regionu, nepříznivé populační změny a zejména nezaměstnanost.

Ve Velké Británii patří k hlavním používaným nástrojům regionální politiky tzv. regionální rozvojové granty, jež jsou poskytovány jenom v rozvojových regionech a dále grant výběrové regionální pomoci.

Regionální rozvojový grant je poskytován na jednotlivé projekty a může nabývat formy kapitálového grantu nebo pracovního grantu, a to podle toho, jakou formu preferuje příjemce.

Zahrnuje všechny typy projektů (zřízení, rozšíření, racionalizaci, modernizaci, konverzi, přesuny, změny výrobního programu). Privileguje průmyslová odvětví, vědecký výzkum a vzdělávání, leasingové firmy. U posuzovaných projektů je stanoven minimální limit investic podle počtu zaměstnanců. Rovněž se sleduje využití vybavení minimálně po dobu čtyř let. Prostředky se používají na nové provozní budovy a zařízení.

7.5 Zdroje

http://europa.eu/index_en.htm

http://www.nsd.uib.no/european_election_database

<https://www.euroskop.cz>

<isap.vlada.cz>

8 IRSKO (Bc. Luboš Uhlíř)

Obr. 1: Poloha Irska v rámci Evropy

Zdroj: (THE WORLD FACT BOOK, CIA)

Irsko vstoupilo do Evropských společenství v roce 1973 jako nejméně rozvinutý členský stát. HDP na obyvatele v roce vstupu činilo 58% HDP na obyvatele ES a v zemědělství byla zaměstnána čtvrtina pracovních. Proto se regionální politika Irska v průběhu druhé poloviny 20. Století postupně proměňovala. V období před vstupem do ES a v prvních více jak 10 letech členství se Irská regionální politika a rozvoj soustředila především na podporu průmyslu, na zavádění plošné podpory s cílem rovnoměrného rozvoje a snížení regionálních rozdílů. Největší rozvoj byl v Irsku zaznamenán koncem 80. let 20. století, došlo k výraznému zvýšení hospodářské úrovně, v roce 1988 HDP na obyvatele činilo 64% průměru ES a v roce 1998 již 99%. Tento vzestup byl následován poklesem nezaměstnanosti z 15,6% v roce 1993 na 4,9% v roce 2000. Tento vzestup byl důsledkem vstupu Irska do Evropských společenství, kdy došlo k odstranění překážek zahraničního obchodu, což zvýšilo konkurenční tlaky na irskou ekonomiku. Zprvu to nepřinášelo pozitivní změny (např. restrukturalizace průmyslu a zvýšení nezaměstnanosti), ale postupem času, díky čerpání zdrojů ze strukturálních fondů došlo k rychlému růstu, který nastal právě v 90. letech 20. století.

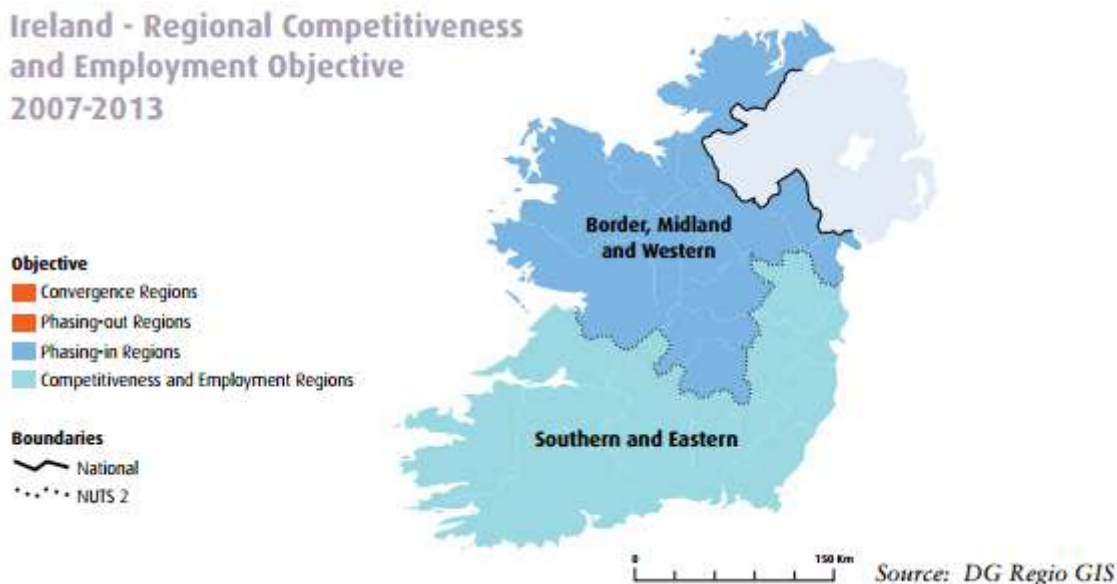
Tab. 1: transformace trhu práce v Irsku v letech 1994-2006

Employment ('000s)	1994	2006	Change	% Change
Total	1220.6	2066.1	845.5	69.3
Full-time	1083.2	1717	633.8	58.5
Part-time	137.4	349.1	211.7	154.1
Male	766.3	1186.3	420	54.8
Female	454.3	879.8	425.5	93.7
Unemployment ('000s)	1994	2006	Change	% Change
Total	211	88.7	-122.3	-58.0
Long-term unemployed	128.2	27.1	-101.1	-78.9
Unemployment Rate	14.7	4.1	-10.6	-72.1
Long-term unemployment rate	9	1.3	-7.7	-85.6
Migration ('000s)	1994	2006	Change	% Change
Emigration	34.8	17	-17.8	-51.1
Immigration	30.1	86.9	56.8	188.7
Net migration	-4.7	69.9	74.6	-1587.2

Zdroj: The National Strategic Reference Framework for Ireland

V současnosti lze sledovat orientaci rozvojových programů na oblasti rozvoje vědy a výzkumu a zvyšování kvalifikace pracovních sil.

Ireland - Regional Competitiveness and Employment Objective 2007-2013

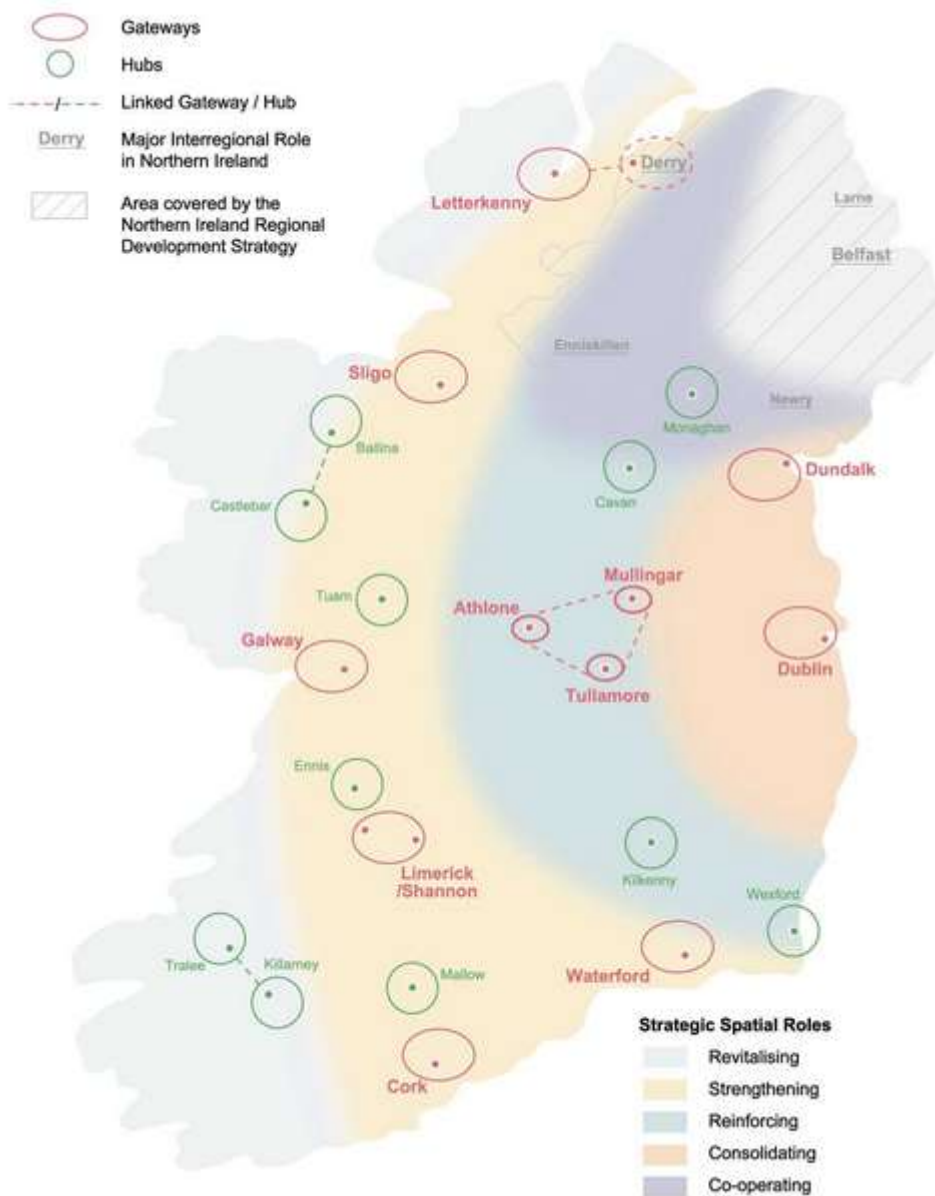
Obr. 2: Zařazení regionů Irska do cílů strukturální politiky

Irsko v období let 2007-2013 bude čerpat ze strukturálních fondů Evropské unie celkem 900 milionů EUR. Z toho 750 mil. EUR bude přiděleno na zvýšení regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti a 150 mil. EUR je určeno na rozvoj Evropské územní spolupráce. Záměrem čerpání těchto dotací jsou investice do inovací, rozvoje a podpory podnikání, posílení hospodářský růst a zaměstnanost s ohledem na ochranu životního prostředí, rozvíjet lidský kapitál a zajistit rovnoměrný rozvoj a snížit regionální rozdíly.

Důležitým dokumentem v oblasti podpory regionálního rozvoje je také Národní rozvojový plán (NDP), který na období 2007-2013 stanovuje klíčové investiční cíle pro Irsko. Těmito cíli jsou:

- Podpora udržitelné hospodářské a rozpočtové stability
- Podpora národní konkurenceschopnosti
- Podpora větší rovnováhy v oblasti regionálního rozvoje se zaměřením na dosažení maximálního potenciálu u všech regionů
- Zefektivnění a rozšíření infrastruktury
- Udržitelnost životního prostředí
- Podpora sociálního začleňování
- Rozvoj přeshraniční a ostrovní ekonomické spolupráce

Národní rozvojový plán je založen na Národní Územní strategii (NSS) a byl připraven na dalších 20 let. Zahrnuje podporu investic do devíti rozvojových center a na ně napojených měst. Respektována je také důležitost udržení síly a konkurenceschopnosti oblasti Great Dublin Area (GDA), avšak hlavní úsilí je směřováno d center rozvoje (Gateways) za účelem zvýšení jejich rozvojového potenciálu. Celkově investice realizované v rámci NDP mají mít pozitivní vliv na infrastrukturu, firmy a podniky, vzdělávání a odbornou přípravu v regionech.

Obr. 3: Schéma Národní Územní strategie pro Irsko

8.1 Zdroje

- [1] CIA Central Intelligence Agency: *The World Factbook* [online]. c2012, aktualizováno dne: 4.10.2012 [cit. 28. října 2012]. Dostupný z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ei.html>>
- [2] EUROPEUM Institut pro evropskou politiku [online]. c2012, aktualizováno dne: 9.6.2000 [cit. 28.října 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.europeum.org/cz/integrace/25-integrace--3/551-irsko-chlouba-evropske-unie-zkusenosti-irska-s-regionalni-a-strukturalni-politikou-eu>>
- [3] EUROSKOP.CZ [online]. c2012, [cit. 28.října 2012]. Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>>
- [4] DEPARTMENT OF FINANCE, 2007. *National Strategic Reference: Supporting and Enabling Dynamic Regions* [online]. [Dublin: Department of finance], 2007 [cit. 28.října 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.eustructuralfunds.ie/Documents%5CNationalStrategicReferenceFramework200713.pdf>>
- [5] NSS *The national spatial strategy* [online]. c2012 [cit. 28.října 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.irishspatialstrategy.ie/>>

9 IRSKO II (Jakub Losík)

Irsko se rozkládá na Britských ostrovech (příloha1). Velikostně je podobný České republice, jeho rozloha činí 70 273 km². Vzhledem k jeho obklopení oceánem je to rovinatý stát, který je velmi deštivý a díky golfskému proudu jeho roční teplotní amplitudy nedosahují vysokých hodnot. Jeho nejvyšší bod leží v nadmořské výšce 1041 metrů. Celkem v tomto státě žije zhruba 4 250 000 obyvatel. Hustota zalidnění je 60 obyvatel na kilometr čtvereční. Index lidského rozvoje byl v roce 2010 0,960 což je velmi vysoké číslo a Irsko se tak řadí na přední příčky z hlediska tohoto ukazatele. Je to velmi religiózní stát, zhruba 80% jeho obyvatel se hlásí k římsko katolické církvi.

Co se týče moderní historie Irska, tak v roce 1800 byl rozpuštěn parlament, kvůli protestům vůči koruně. Svržení monarchie zde tedy kvůli velké síle dnešní Velké Británie nebylo možné už v dřívějších dobách. V polovině devatenáctého století zasáhla zemi vlna takzvaných "bramborových hladomorů" a téměř polovina lidí emigrovala ze státu pryč a to zejména do Velké Británie a USA. Z tehdejších necelých 7 milionů obyvatel se z Irska stal čtyřmilionový stát (příloha2). Tento hladomor pobouřil zbývající Iry na tolik, že proběhlo mnoho politických, demografických a sociálních změn. Odliv Irů i nadále pokračoval a situace byla nejhorší na začátku 60. let dvacátého století. Začátek bojů za irskou samostatnost se datuje k roku 1880. Tyto boje trvaly celkem dlouhých 41 let a právě v roce 1921 došlo odtržení 26 hrabství na jihu a západě země. Irsko se tedy stává samostatným státem a členem britského společenství. Severní Irsko zůstává nadále Velké Británii. Za druhé světové války bylo Irsko neutrální. Bylo to tak zejména proto, že Irové jako národ jsou velmi nacionální. Tudíž nechtěli bojovat po boku Velké Británie, pod jejíž správou byli po staletí. Roku 1973 se Irsko stává členem Evropských společenství.

Irsko je parlamentní republika. V čele je prezident volený na sedm let s možností jednoho znovuzvolení. Prezident je zejména reprezentativní osoba. Výkonnou moc má vláda. Při rezignaci předsedy vlády automaticky padá celá vláda. Zákonodárnou moc má parlament složený ze dvou komor - sněmovny a senátu. V Irském politickém systému dominují pravicové a pravicově středové strany. V této zemi nenajdete typickou komunistickou ani křesťanskou stranu. Irská ústava umožňuje Irům ze severního Irska volně přijít a usadit se.

Regionální politika Irska před jeho vstupem do Evropské unie nemá žádnou velkou tradici. Před vstupem do EU Irsko postrádalo větší regionální autonomii a s tím spojenou regionální politiku. Irský systém je i nyní velmi centralizovaný a dá se říci, že tento systém je co se evropských měřítek týče jedním z nejcentralizovanějších. V minulosti byla tedy regionální politika jakýmsi odrazem hospodářské a průmyslové politiky. Před takzvaným irským hospodářským zázrakem bylo Irsko velmi orientováno na primární zemědělský sektor. I přes průmyslový protekcionismus, který odstartoval v Irsku ve třicátých letech minulého století, tento stát ekonomicky a demograficky upadal a situace byla krizová. Za průlom v regionální politice se považuje vytvoření agentury IDA (Industrial Development authority), která měla na starost podporu rozvoje průmyslu. V padesátých letech po založení IDA, bylo vydáno mnoho zákonů, které opravňovaly slabší regiony čerpat finanční granty. Založení IDA odstartovalo v následujících dvou dekadách zakládání dalších regionálních organizací. Nicméně situace v Irsku se nijak výrazněji nezlepšovala. Proto v roce 1968 vláda vydala veřejnou zakázku týkající se problematiky městské dopravy a společnosti. Zakázku vyhrála společnost Colin Buchanan & Partners. Tato firma jako první navrhla ideu takzvaných "center růstu". Jak název napovídá, tak se jedná o rozvoj významnějších center s určitým potenciálem a ne snahu o rovnoměrného rozvoje celého regionu, jak tomu bylo doposud. V roce 1972 IDA vydala pětiletý plán, který byl orientován na mnoho měst různých velikostí (příloha3). Tato strategie plánovala zakoupení nových lokalit, kde by se v budoucnu mohl uplatnit rozvoj průmyslu. Na nově zakoupených parcelách byly budovány nové továrny, které přilákaly

mnoho zahraničních investorů. Tím, že Irsko vystavilo továrny na jimi vybraných místech, donutilo přijít investory přesně tam kam chtěli.

Irsko začalo ihned po vstupu do EHS, ESUO a Euratom čerpat finance ze společných zdrojů. Za období 1973-1988 Irsko získalo necelých osm miliard irských liber, tyto peníze šli zejména na podporu projektu rozvoje měst.

Za období 1989-1993 Irská vláda rozhodla, že získané peníze investuje do lidských zdrojů a infrastruktury. Později se toto rozhodnutí ukázalo jako velmi správné a klíčové pro další rozvoj. Situace v tehdejšímu Irsku se začala zlepšovat, nicméně nezaměstnanost zůstávala i nadále vysoká a to až 15%. Bylo tedy jasné, že i budoucí finance budou investovány především na zvýšení zaměstnanosti.

V období 1994-1999 došlo k nárůstu výrobních kapacit, inovace infrastruktury. Nově se velmi rozvinula oblast vzdělávání a odborné přípravy. V tomto období se HDP zvyšovalo ročně v průměru o osm procent.

V letech 2000 - 2006 došlo k mnohem většímu zapojení regionálních úřadů. Doteď bylo Irsko klasifikováno pouze jako jedna jednotka NUTS2. Nicméně vláda se dohodla s EU, že se Irsko rozdělí na celkové dvě jednotky NUTS2 (příloha4). Toto pomohlo Irsku k dalšímu rozvoji. Dá se říci, že po dvaceti letech se Irsko vrátilo zpět k rovnoměrnému rozvoji. Je to logické, protože dosud praktikovaná teorie růstových center byla již velmi vyspělá a nastal čas na rozvoj venkova a okolí center. Pro toto období tedy byly vytyčeny tři základní cíle a to sice rozvoj zaostávajících regionů, podpora strukturálně postižených regionů a modernizace vzdělávání zaměstnanosti. Od roku 2000 se začal uplatňovat Národní rozvojový plán (NDP). Tento plán je prozatím největším a nejsmysluplnějším jaké Irsko do té doby mělo. Plán zahrnuje mnoho projektů, které mají za úkol zlepšit nejrůznější odvětví, od infrastruktury až po vytvoření kvalifikované a flexibilní pracovní síly. Tento plán zajistil Irsku větší konkurenceschopnost a velký ekonomický růst. V Irsku bylo vystaveno okolo 500km nových vozovek a z toho 170km dálnic. To bylo lákavé pro zahraniční investory. Za toto období HDP vzrostlo o 50%. Průměrný roční vzestup HDP byl 6%.

Nyní se uplatňuje plán pro období 2007-2013. Hlaví náplní programu Irska je nyní oblast rozvoje vědy a výzkumu a zlepšení kvalifikace pracující síly a zefektivnění v rámci evropské územní spolupráce. Vzhledem k velkému rozvoji v minulých letech, nyní přestává do Irska proudit takové množství financí jako v minulosti. Je naplánováno, že za toto období do Irska přijde 900 milionů eur.

Kromě plánu, který byl schválen Evropskou unií, Irsko uplatňuje jejich vlastní národní rozvojový plán, který vznikl v roce 2000. Tento plán byl napsán na dvacet let dopředu a nyní se uplatňuje pro období 2007-2013. Jde tedy ruku v ruce s rozvojovým plánem EU. Tento rozvojový plán je velmi složitý a obsáhlý a zahrnuje tedy mnoho odvětví. Za nynější šestileté období bylo naplánováno, že bude investováno více než 180 miliard eur(příloha5). Nejvíce peněz proudí do oblastí ekonomické infrastruktury a do sociálního začleňování.

Jako shrnutí bych uvedl, že Irsko se za posledních 60 let opravdu velmi pěkně vypracovalo. Ze začátku uplatnili teorii růstových pólů, ze které následně přešli na model rovnoměrného rozvoje. Tato taktika je zdá se opravdu funkční a efektivní. Do budoucna se už asi nedá počítat s tak velkým rozvojem jako tomu bylo doposud, protože počáteční rozvoj bývá zpravidla velmi rychlý a jako druhé omezení bych viděl v menším obnosu peněz, které může vylézt z fondů Evropské unie.

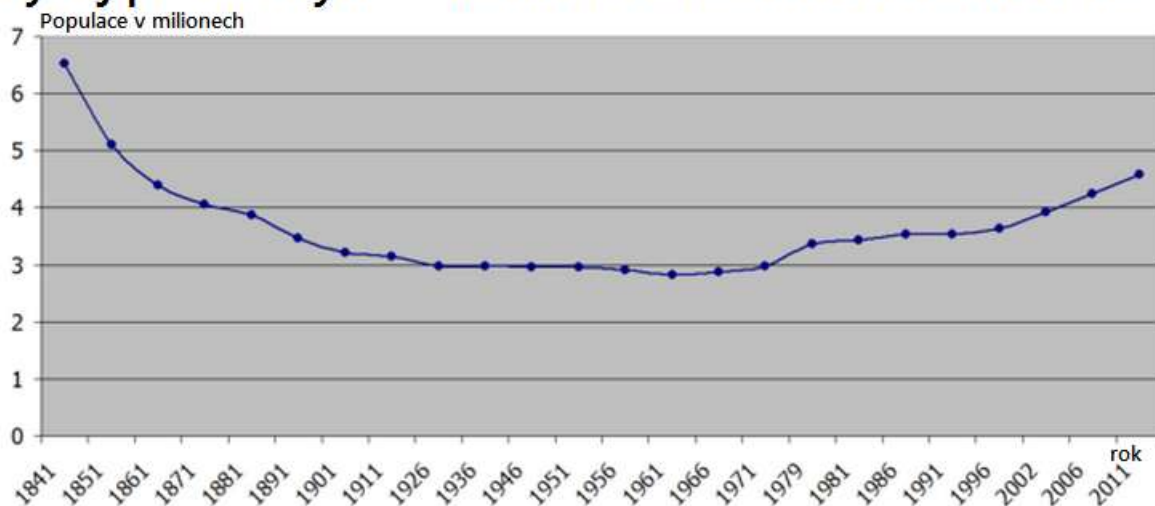
9.1 Přílohy

Příloha 1: Poloha Irska v rámci Evropy.

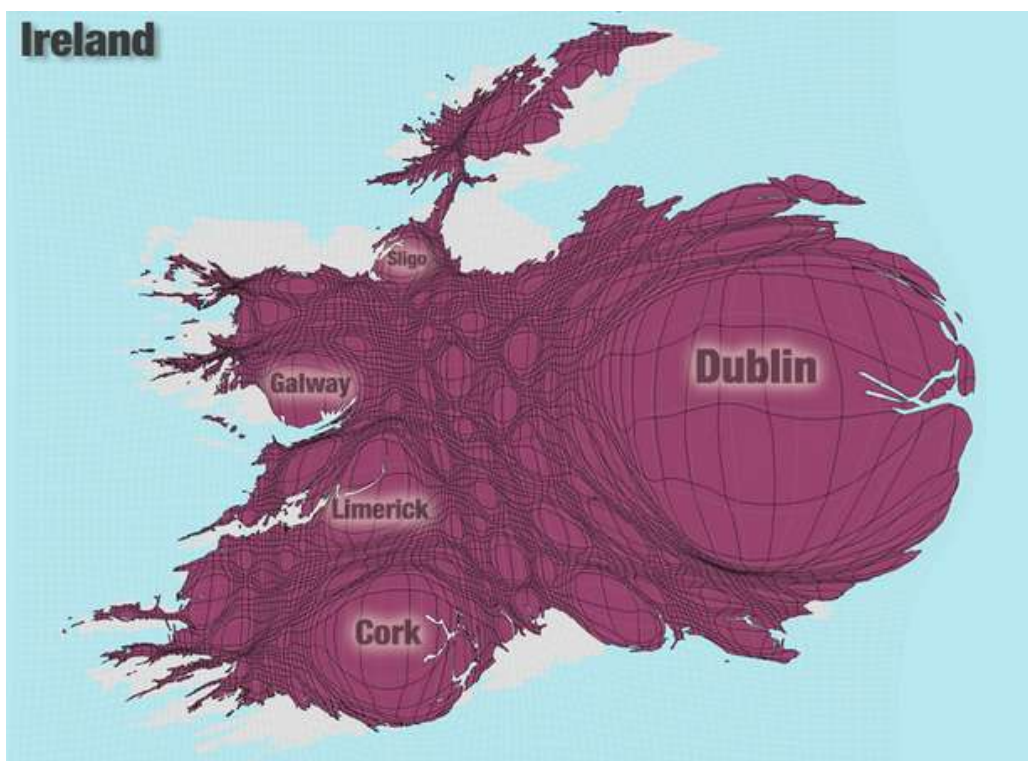
Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/Location_Ireland_EU_Europe.png

Vývoj počtu obyvatel Irska od roku 1841 do roku 2012

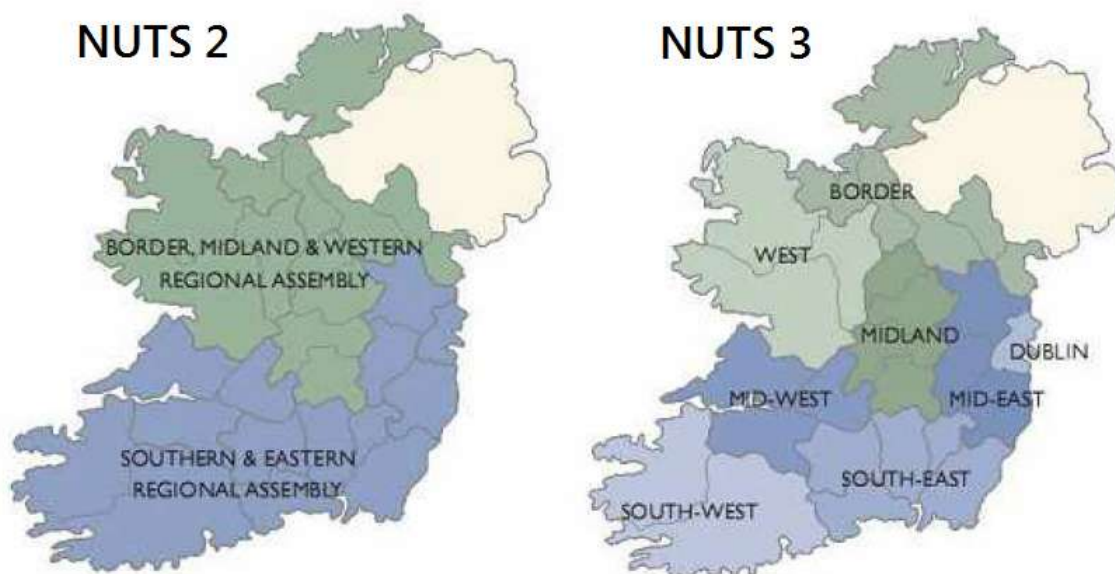

Příloha 2: Vývoj počtu obyvatel Irska od roku 1841 do roku 2012.

Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Irish_population_analysis

Příloha 3: Anamorfóza mapy Irska podle počtu obyvatel v jednotlivých částech území.
 Zdroj: <http://www.worldpopulationatlas.org>

Příloha 4: Rozdělení Irska na jednotky NUTS2 a NUTS3.
 Zdroj: <http://www.iro.ie/>

Příloha 5: Hlavní oblasti investic v rámci národního rozvojového plánu Irska (2007-2013)

Zdroj:

http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/13530/sou%C4%8Dek_2010_dp.pdf?sequence=1

9.2 Zdroje

- [1] Demografický vývoj obyvatelstva
<http://en.wikipedia.org/wiki/Irish_population_analysis>
- [2] Klasifikace NUTS jednotek Irska
<<http://www.iro.ie/>>
- [3] Informace o RPRR Irska
<http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/13530/sou%C4%8Dek_2010_dp.pdf?sequence=1>
- [4] Mapa Evropy
<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/Location_Ireland_EU_Europe.png>
- [5] Informace o rozvoji Irska
<<http://eustructuralfunds.gov.ie/files/Documents/NationalStrategicReferenceFramework200713.pdf>>
- [6] Informace o rozvoji Irska pro období 2007-2013
<http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/search.cfm?gv_pay=IE&gv_reg=ALL&gv_obj=ALL&gv_the=ALL&lan=EN&gv_per=2>
- [7] Irsko a EU
<<https://www.euroskop.cz/538/sekce/irsko-a-eu/>>
- [8] Obecné informace o Irsku
<http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/ireland/index_en.htm>
- [9] Článek o rozvoji Irska
<<http://www.europeum.org/cz/integrace/25-integrace--3/551-irsko-chlouba-evropske-unie-zkusenosti-irska-s-regionalni-a-strukturalni-politikou-eu>>
- [10] Anamorfovaná mapa podle počtu obyvatel v jednotlivých částech Irska
<<http://www.worldpopulationatlas.org>>

10 SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO (Bc. Pavel Kašpar)

Spolková republika Německo (dále jen SRN) je jeden z iniciátorů vzniku Evropského hospodářského společenství (EHS) - předchůdce dnešní Evropské unie (dále jen EU). Díky svému socioekonomickému (průmyslovému) rozmachu v poválečném období (Marshallův plán) a to především v bývalé oblasti Západního Německa, je v současnosti SRN ekonomickým motorem EU-27. To se odráží v politické síle a pozici tohoto středoevropského státu při prosazování svých zájmů v rámci EU. Od pozice země se odvíjí možnosti regionální politiky a regionálního rozvoje. Je tedy jasné, že SRN má vysokou pozici a zkušenosti s regionálním rozvojem (odkaz na tzv. „Německý hospodářský zázrak“), z toho důvodu se považuje německý model regionálního rozvoje za nepropracovanější v rámci členských států EU.

Obr. 1 Mapa „Rozděleného Německa“ (1952-1990)

Jak už bylo zmíněno výše, byla SRN velkou část druhé poloviny 20. století rozdělena na dvě části (Západní Německo - Westdeutschland) a (Německou demokratickou republiku (NDR) - Deutsche Demokratische Republik). Jelikož se jedná o státní uskupení uměle vytvořená na základě ideologií, došlo v obou částech SRN k odlišnému vývoji, potažmo regionálnímu rozvoji (značné zaostání NDR). Proto bylo v roce 1990 při znovusjednocení Německa velkým tématem pro diskurz vyrovnávání regionálních disparit a to tehdy především na národní úrovni (porovnatelné s Čechy x Morava).

Jak vidí rozdíly mezi těmito dvěma částmi SRN diplomacie?

Daniela Drtinová:

„Rozdíly mezi východem a západem Německa jsou stále patrné. Třeba nezaměstnanost na východě je 11,5 %, na západě: 6,6 %. Průměrný hrubý příjem na východě činí 1976 eur, na západě 2377 eur. Kdy se podle vás tyto rozdíly srovnají? Někteří ekonomové mluví ještě o jedné generaci.“

Johannes Haindl:

„Nejsem prorokem. Na jedné straně se na východě usídlilo mnoho odvětví budoucnosti, například IT, obnovitelné zdroje. To je obrovský potenciál. A když se podíváte

na vysoké školy na východě Německa, jsou stejně dobré a mají stejně dobré vybavení jako na západě. Když se podívám na dlouhodobý vývoj východoněmeckých spolkových zemí směrem vzhůru, jsem velmi optimistický, že ještě v dohledné době budeme na stejné úrovni. “

Zároveň Haindl dodává: "Evropa se nemohla integrovat, pokud by Německo zůstalo rozdělené." Ptala se Daniela Drtinová moderátorka v Interview ČT24, odpovídal Johannes Haindl toho času velvyslanec SRN v České republice, (publikováno na webu ČT, 2. 10. 2010).

Otázka byla položena v souvislosti s tzv. „Německým paktem solidarity“ a týkala se spíše spokojenosti obyvatel se sjednocením Německa. Nicméně lze považovat tento program (Německý pakt solidarity), za jeden z prvních novodobých (po roce 1990) a zřejmě i nejvýznamnějších regionálně pojatých rozvojových projektu v SRN. Právě díky novým spolkovým zemím čerpá východní oblast Německa ze strukturálních fondů velké finanční prostředky, které nelze ani zdaleka srovnávat s těmi, které dostává západní část země (srov. Lang 2005:163).

Německý pakt solidarity:

- dosud vynaloženo 1,2 - 1,5 bilionu eur
- ročně západ Německa přispívá na východ 75 mld. eur
- podpora má skončit v roce 2019
- pro zrušení je 71 % Němců

zdroj: Ekonom, Forsa

Systém regionální politiky v SRN

Jak už název napovídá, skládá se SRN ze spolkových zemí, Spolkové země mají v otázce strukturální politiky výsadní postavení. Sahrávají v této oblasti klíčovou roli a orgány na spolkové úrovni (spolková vláda, spolková ministerstva) působí spíše jako koordinátoři celého implementačního procesu. Není tak divu, že země mají na evropské úrovni právo účastnit se po boku spolkové vlády jednání Rady (Lang 2005:179).

Role spolkové úrovně:

1. zastupuje německé zájmy před Evropskou komisí (spolu se spolkovými zeměmi)
2. vypracovává Rámec podpory Společenství a zřizuje jemu příslušný doprovodný výbor, během programovacího období provádí monitoring
3. odpovídá za platební styk a finanční kontrolu mezi Evropskou komisí a SRN,
4. účastní se zasedání doprovodných výborů operačních programů v jednotlivých spolkových zemích

Zdroj: Halbzeitbewertung des GFK 2000–2006: 368

Silná pozice spolkových zemí v oblasti regionální politiky je zakotvena v německé ústavě, kde je stanoveno, že jednou z výsadních pravomocí spolkových zemí je regionální plánování.

Tab. 1: Seznam spolkových zemí SRN a vybrané ukazatele

Spolková země	Hlavní město	Plocha (km ²)	Počet obyvatel (× 1000)	Hustota obyvatel (ob/km ²)	Hlasů ve Spolkové radě
Bádensko-Württembersko	Stuttgart	35 752	10 749	301	6
Bavorsko	Mnichov	70 552	12 520	177	6
Berlín	Berlín	892	3 416	3 834	4
Braniborsko	Postupim	29 479	2 535	86	4
Brémy	Brémy	404	663	1 640	3
Dolní Sasko	Hannover	47 624	7 971	167	6
Durynsko	Erfurt	16 172	2 289	142	4
Hamburk	Hamburk	755	1 770	2 344	3
Hesensko	Wiesbaden	21 115	6 072	288	5
Meklenbursko-Přední Pomořansko	Schwerin	23 180	1 679	72	3
Porýní-Falc	Mohuč	19 853	4 045	204	4
Sársko	Saarbrücken	2 569	1 036	404	3
Sasko	Drážďany	18 416	4 220	229	4
Sasko-Anhaltsko	Magdeburk	20 446	2 412	118	4
Severní Porýní-Vestfálsko	Düsseldorf	34 085	17 996	528	6
Šlesvicko-Holštýnsko	Kiel	15 799	2 837	180	4
celkem	Berlín	357 093	82 217	230	69

Zdroj: wikipedia.org

V rámci ekonomického rozvoje je v SRN využíván systém tzv. „klastřů“, tato politika není v podmínkách SRN ničím novým. Součástí technologické politiky spolkových zemí se stala začátkem 90. let. V současné době jsou realizovány tři národní programy (Nejlepší klastr – soutěžní program, Inovativní regionální centra růstu a Kompetenční sítě).

Nejlepší klastr – soutěžní program

Organizátorem je Spolkové ministerstvo pro vědu a výzkum. Jeho cílem je vytipování a následná podpora excelentních klastřů. Smyslem je preference a selektivní výběr nejkonkurenceschopnějších klastřů. Soutěž má tři kola, vždy bude vybráno pět vysoce konkurenceschopných klastřů, které budou mít k dispozici celkem 200 mil EUR. Zásadními kritérii hodnocení jsou především: kvalita a komplexnost dlouhodobé strategie klastru, dynamika rozvoje a perspektivnost klastru, inovační potenciál, finanční participace soukromého sektoru v rámci rozvojových projektů a perspektiva udržitelnosti výsledků projektu i po skončení financování.

Inovativní regionální centra růstu

Program je určen pro subjekty z nových spolkových zemí Německa. Finanční podporu lze čerpat na vytváření tzv. technologických platforem, které sdružují univerzity, výzkumné instituce a podniky. Takové platformy definují společné priority výzkumu a technologického vývoje a postupy a metody k dosažení vize. V rámci programy jsou podporovány projekty společného základního výzkumu s maximální dobou trvání 2 roky. Cílem programu je zvýšit

přenos technologií a inovací mezi univerzitami a podniky a posílení znalostně orientovaných klastrů.

Kompetenční síť

Koncept Kompetenční sítě není možné chápat jako dotační program, jde více o spolek nejlepších inovačně orientovaných sítí firem a výzkumných institucí. V rámci iniciativy se mohou zapojit pouze takové sítě, které splní předepsaná kvalitativní kritéria. S členstvím je spojená i možnost spolupráce s dalšími inovačními sítěmi a přenos zkušeností. Významným způsobem se v oblasti klastrové politiky angažují i regionální autority, konkrétně spolkové země. Všechny staré i nové spolkové země vypracovaly dlouhodobou koncepci pro rozvoj klastrů na daném území. Koncepce se liší z hlediska rozsahu podpory, cílů i oborového zaměření. Vychází zejména z rozdílného potenciálu jednotlivých spolkových zemí (ABRAHÁM, 2009).

Póly růstu bych se snažil umístit v rámci spolkových zemí, tedy na regionální úroveň a spíše bych se zaměřil na východní část Německa (důvody viz výše) + zaměření na restrukturalizaci Porúří. Jinak si myslím, že celkový systém pólů růstu je v SRN na špičkové úrovni. Prakticky většina velkých sídel je zapojena do tohoto systému a osy růstu by mohly být propojeny pomocí vysokorychlostní železnice. Ovšem i podle mapy VRT lze vidět, že je stále východní část Německa v horší pozici (mimo Berlín).

Obr. 2 Vysokorychlostní železniční tratě v SRN

Zdroj dat: vlastní mapa (BP)

10.1 Zdroje dat

Abrahám, J. 2009, *Klastrové politiky v Německu a Rakousku (případové studie s implikací pro ČR)*, Článek v odborném periodiku, 2009

Havlík, V. 2006, *Implementace regionální politiky v SRN*, Bakalářská práce, Brno, 2006

ISAP, *Informační systém pro implementaci práva EU*, [online] dostupný k 28. 10. 2012 na <<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/esduvod3>>.

ČT24, *"Evropa se nemohla integrovat, pokud by Německo zůstalo rozdělené," říká Johannes Haindl*, V pořadu Daniely Drtinové Interview ČT24, [online] k 28. 10. 2012 na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/103078-evropa-se-nemohla-integrovat-pokud-by-nemecko-zustalo-rozdelene-rika-johannes-haindl>>.

EUROPA - Evropské státy - Německo, [online] k 28. 10. 2012 na <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/germany/index_cs.htm>.

Wikipedie - Německo, [online] k 28. 10. 2012 na <<http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmecko>>.

Wikipedie - Německá demokratická republika, [online] k 28. 10. 2012 na <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmeck%C3%A1_demokratick%C3%A1_republika>.

11 SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO II (Bc. Ondřej Procházka)

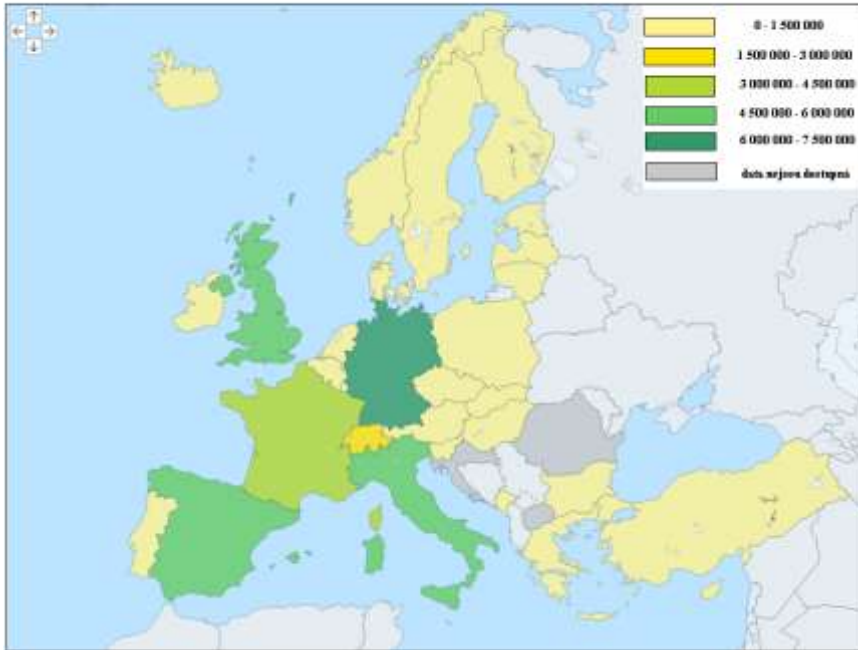
11.1 Stručná charakteristika Spolkové republiky Německo

Spolková republika Německa (dále SRN) je střeoevropským státem. Na severu sousedí s Dánskem, na východě s Polskem a Českem, na jihu s Rakouskem a Švýcarskem a na západě s Francií, Lucemburskem, Belgií a Nizozemskem. Celková rozloha SRN je přibližně 357 021 km². K 1.1. 2012 žilo na území SRN přibližně 82 milionů obyvatel (Eurostat 2012), což z něj činí nejlidnatější stát celé Evropské Unie (dále EU). Pro německou populaci je v poslední době typická relativně nízká porodnost – hrubá míra porodnosti se dlouhodobě pohybuje kolem 8‰ (Statistische Amter des Bundes und der Lander 2012). Hrubá míra úmrtnosti dosahuje průměrně hodnoty 10‰ (Statistische Amter des Bundes und der Lander 2012). Z porovnání těchto dvou základních demografických ukazatelů je zřejmé, že SRN je jednou z mála západoevropských zemí (ve srovnání s např. Francií a Velkou Británií) s negativním přírůstkem obyvatelstva (přirozený přírůstek obyvatelstva v jednotlivých spolkových zemích je znázorněn na obr. 8). Na druhou stranu záporný přirozený přírůstek je částečně kompenzována kladným migračním saldem, v současnosti je SRN zemí s třetí největší populací imigrantů na světě a prvním v EU (viz obr.1). Například jen v roce 2006 se do SRN přistěhovalo cca 558 000 cizinců, přičemž největší podíl tvořili Poláci (30 %), Turci (10%) a Rumuni (7%) (MPI Data Hub 2007).

Po druhé světové válce bylo poražené nacistické Německo krátce spravováno čtyřmi vítěznými mocnostmi, přičemž každý vítězný stát kontroloval vlastní část území. V roce 1949 vznikla z francouzské, britské a americké části Německá spolková republika (SRN) a ze sovětské části vznikla tzv. Německá demokratická republika (NDR), kterou ovládala tamější komunistická strana, jež nadále úzce spolupracovala se Sovětským svazem. Doposud homogenní Německo tak bylo v podstatě uměle rozděleno a stala se z něj velmi důležitá strategická oblast v geopolitickém soupeření dvou světových velmocí – USA a SSSR. K opětovnému sjednocení došlo až po pádu komunistických režimů ve střední Evropě v roce 1990. Západní Německo (SRN) bylo v roce 1952 zakládajícím členem Evropského společenství uhlí a oceli. Toto uskupení se v roce 1957 transformovalo do Evropského hospodářského společenství, což byla organizace, která předcházela dnešní EU.

SRN je v současnosti tvořena 16 spolkovými zeměmi (viz obr.2). Historicky je SRN tradiční průmyslovou zemí se zaměřením na automobilový průmysl, strojírenství, hutnictví a těžký průmysl. Na základě vyprodukované nominální hodnoty (HDP) je německá ekonomika třetí nejvyšší na světě a je tedy ekonomickým lídrem EU. V poslední době však význam tradičního těžkého průmyslu (především hutnictví) pro německou ekonomiku není tak signifikantní jako v minulosti a některé hutě (především ve Vestfálsku – Gelsenkirchen a Dortmund) omezují svoji činnost (Toepel 2000).

Počet cizinců žijících ve státech EU v roce 2007

Obr. 1: Počet cizinců žijících ve státech EU v roce 2007 (upraveno podle Eurostat 2012).

Obr. 2: Geografická poloha německých spolkových zemích (zdroj: Sedlák 2011).

11.2 Vývoj německé regionální politiky od 2. světové války

V 50. letech 20. století bylo hlavním úkolem německé regionální politiky stabilizovat celý stát zničený boji 2. světové války. Mnoho celostátně významných bodů infrastruktury bylo zničeno (mosty, letiště) a tak byla prvořadým cílem výstavba nové infrastruktury. Méně postiženou oblastí byl venkov než města (vliv bombardování strategických průmyslových měst). Proto část obyvatelstva v prvních poválečných letech směřovala spíše do rurálních oblastí. Nicméně v zemědělství neexistovala tak široká nabídka práce, proto se paradoxně míra nezaměstnanosti zvyšovala spíše na zemědělství specializovaných oblastech. Po vybudování základní infrastruktury se německá regionální politika zaměřila na vyrovnávání tradičního rozdílu mezi vysoce urbanizovanými regiony a zemědělskými oblastmi. Dalším cílem byla podpora pohraničí (především v Bavorsku), neboť se jednalo o hraniční oblast mezi sférami vlivu USA a SSSR (Pospíšilová 2005).

V 60. letech německá ekonomika poměrně razantně rostla. Regionální politika se tak orientovala na podporu ekonomického růstu v problémových regionech (pojem regionální rozvoj se tehdy v SRN v podstatě redukoval na pouhý ekonomický růst). Snahou tak bylo například vytvořit pracovní místa v průmyslu v periferních regionech. Hlavním „zřizovatelem“ regionální politiky byl sám stát (určoval do jakých oblastí „půjde“ podpora a kolik financí obdrží), pravomoce spolkových zemí byly relativně zanedbatelné. Jednotlivé spolkové země sice měli své vlastní regionální programy, ty se však často lišily od programů celostátních. Regionální politika SRN tak působila poněkud nekoordinovaně (Lang 2005).

Od roku 1970 je regionální politika a regionální rozvoj plně v kompetenci spolkových zemích a jednotlivých obcí (spolurozhodovací pravomoc). Stát v podstatě jen vytváří rámcové podmínky. Zatímco zpočátku se regionální politika soustředila kromě podpory pohraničí na strukturálně slabé, venkovské oblasti, v sedmdesátých letech byly středem zájmu staré průmyslové regiony (Lang 2005). Současně se řešily prohlubující se rozdíly mezi severem a jihem, jelikož severní spolkové země, jimiž otřásla ropná krize, zaostávaly za růstovou dynamikou jižních zemí (Toepel 2000).

V 80. letech začíná ovlivňovat regionální rozvoj v SRN regionální politika EU (tehdy Evropského hospodářského společenství), jejíž význam v tomto období stoupal. Cílem této politiky je aktivovat místní potenciál a podporovat inovační schopnosti regionů. Apél byl kladen na technologicky náročná odvětví, vědu, výzkum a design. Přenos inovací má směřovat z oblastí s vyšším inovačním potenciálem do oblastí s nižším inovačním potenciálem, především do nedostatečně strukturovaných oblastí (Pospíšilová 2005). V podstatě tak byla částečně přivedena do praxe teorie růstových pólů.

V 90. letech se stává hlavním tématem regionální politiky SRN začlenění nových spolkových zemí (země bývalé NDR), jenž na tom byly ekonomicky hůře než „tradiční“ spolkové země. Hlavními problémy nových spolkových zemí v 90. letech byly nízká produktivita práce, nedostatečně kvalitní infrastruktura, chybějící poptávka po východoněmeckých produktech, nedostatečná konkurenceschopnost a nedostatek kvalifikované pracovní síly (Chváta 2010). Problémem se také stala značná migrace obyvatelstva ze strukturálně postižených regionů. Trvalý úbytek regionálního potenciálu pracovních sil však může snižovat šance na revitalizaci dočasně neprosplávajících regionů (Toepel 2000). Více informací o problematice začlenění bývalých spolkových zemích NDR nabídne kapitola 3.

11.3 Současné problémy a regionální politika Německa

Současná SRN je typickým příkladem země, která se potýká s nemalými regionálními disparitami (Havlík 2007). 3 nejpalčivějšími problémy, kterými se zabývala v nedávné minulosti německá regionální politika (a jenž jsou v současnosti stále aktuální), byly podle Nischwitze a Nilla (2003):

1. Stále přetrvávající rozdílnosti mezi starými a novými spolkovými zeměmi (původní země SRN vs. země bývalého NDR). Jmenovitě se za nové spolkové země považují Sasko, Braniborsko, Duryňsko, Sasko-Anhaltsko, Meklenbursko-Přední Pomořansko a sjednocený Berlín.

2. Slabé intenzivní začlenění početné skupiny zahraničních imigrantů do německé společnosti. Na tento problém navazuje poměrně špatné postavení cizinců na trhu práce (využívají se především jako levná pracovní síla v nepopulárních odvětvích).

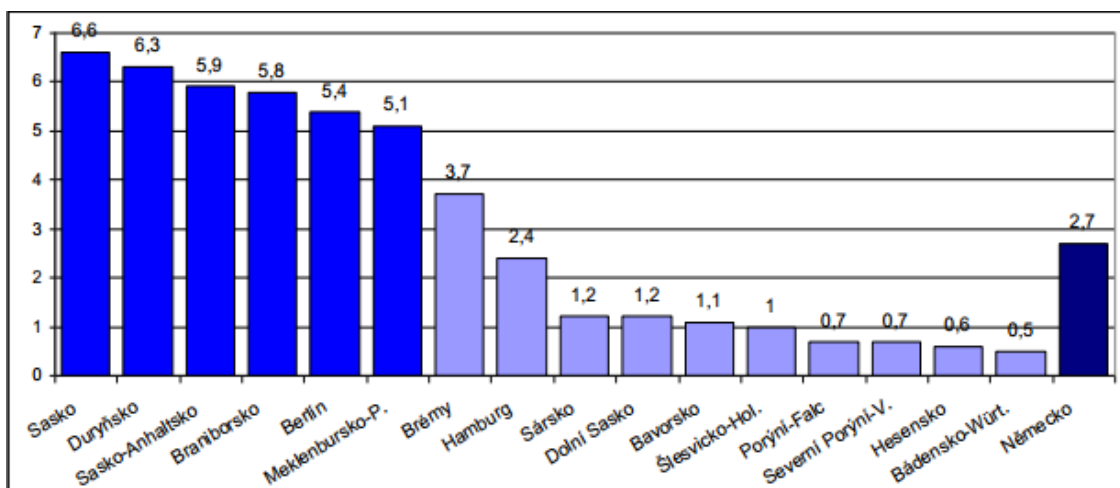
3. Modernizace průmyslu, která může negativně ovlivnit ekonomickou, sociální a regionální diverzifikaci spolkových zemí.

Hlavním cílem německé regionální politiky tak má být odstranění těchto potenciálních problémů.

Regionální politika je legislativně ukotvena v zákoně o prostorovém uspořádání z roku 1997. Základní myšlenkou zákona je, že „*vývoj veškerých prostorových struktur spolkového území je třeba směřovat takovým způsobem, aby byl zajištěn svobodný rozvoj osobností ve společnosti*“ (Pospíšilová 2005). Obecně to znamená, že má být dosaženo cílů jako jsou rovnocenné životní podmínky, zdokonalení kvality života, navýšení rovnosti příležitostí a možností, vyšší sociální soudržnost a bezpečnost aj. Bude-li na celém spolkovém území k dispozici dostatek bytů, dostatek možností k výdělku, dostatečně kvalitní infrastruktura a životní prostředí mělo by být těchto cílů dosaženo (Pospíšilová 2005).

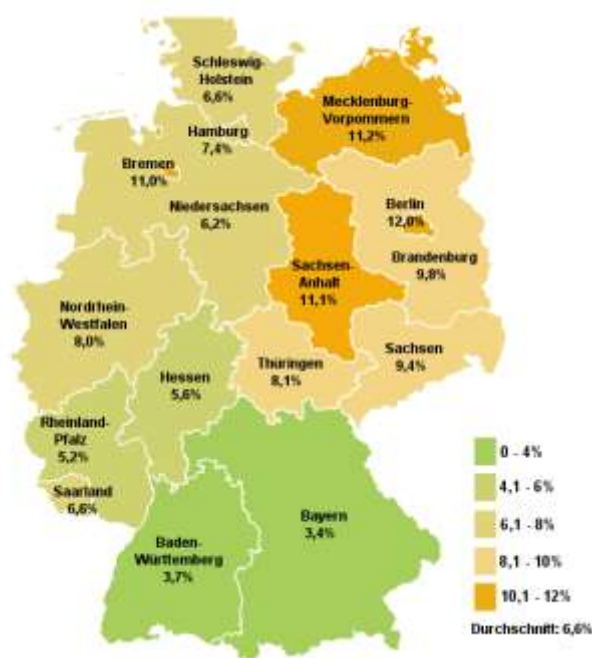
Díky novým spolkovým zemím čerpá SRN ze strukturálních fondů EU značné finanční prostředky, které nelze srovnávat s příspěvkem, které dostává západní část země. Například Lang (2005) poznamenává, že v období 2000-2006 bylo pro východní spolkové země určeno 20 miliard eur, kdežto pro staré spolkové země jen 3,5 miliard euro. Současná regionální politika tedy funguje na principu solidarity mezi západní a východní částí. Kromě již výše zmíněných strukturálních fondů hrají důležitou roli v rozvoji bývalého NDR také staré země SRN, které mají za povinnost „investovat“ do zaostalých regionů východu část svého kapitálu a financí. Samozřejmě, i mezi starými spolkovými zeměmi existuje velká diference v ekonomickém a sociálním rozvoji a tak pro některé státy „původní“ země SRN (např. Hesensko) je přispívání na východní země obrovskou zátěží a může vést až k ekonomické devalvaci spolkové země (Nischiwitz a Nill, 2003).

Dalším nástrojem regionálního rozvoje východního Německa jsou tzv. státem vytvořená pracovní místa jako prostředek ke snížení nezaměstnanosti (ABM). ABM-místa jsou podporována zpravidla dvanáct měsíců z veřejných rozpočtů. Tímto způsobem má být umožněno především dlouhodobě nezaměstnaným časově omezené zaměstnání. Pravdou ovšem zůstává, že toto opatření stojí enormní prostředky a doposud jsou jeho výsledky sporné. Fakticky jich využívají pouze veřejné instituce. Nezaměstnanému nevzniká nárok na pozdější podporu v nezaměstnanosti, navíc jsou tato místa velmi nízko platově ohodnocena (Chváta 2010). Podíl ABM-míst na celkový počet nezaměstnaných je pro jednotlivé spolkové země znázorněn na obrázku 3.

Obr. 3: Podíl ABM míst [%] na celkovém počtu nezaměstnaných za spolkové země v srpnu 2004 (zdroj: Chvátal 2010).

Podpora východních spolkových zemí se uskutečňuje jen v přesně vymezeném území podle rámcového plánu spolkové regionální politiky. Podpora směřuje do regionů jejichž ekonomický potenciál nedosahuje celostátního průměru nebo výrazně klesá a jejichž převládající hospodářské odvětví je nebo by mohlo být strukturálně postiženo, což by mohlo mít na tento region negativní důsledky. V praxi se tyto regiony stanovují podle výsledků statistických ukazatelů jako jsou průměrná míra nezaměstnanosti nebo hrubé roční mzdy na jednoho obyvatele (Pospíšilová 2005). Například červnová míra nezaměstnanosti pro jednotlivé spolkové země je znázorněna na obrázku 4. Podporované regiony jsou rozděleny do jednotlivých kategorií podle jejich současného strukturálního postižení. Regiony A zaostávají v celkovém vývoji, oblasti typu B, C a D mají strukturální problémy (přičemž kategorie B je strukturálně postižena nejvíce, kategorie D nejméně) a v regionech typu E existuje potenciál negativního vývoje v hospodářské struktuře a zároveň v socioekonomických ukazatelích (www.bundesregierung.de). Regiony kategorie A a B se vyskytují výhradně v nových spolkových zemích (viz obr. 5).

Obr. 4: Míra nezaměstnanosti (%) v jednotlivých spolkových zemích SRN v červnu 2012 (zdroj: www.stepmap.de).

Obr. 5: Vymezení podporových regionů SRN v roce 2005. (zdroj: Pospíšilová 2005).
 Poznámka: modře – kategorie A, fialově – kategorie B, oranžově – kategorie C, tmavě zelená – kategorie D, světle zelená – kategorie E, šedá – regiony bez podpory.

11.4 Možnosti dalšího rozvoje SRN

Současná SRN je určitě jedním z jader současné globalizované světové ekonomiky. V ekonomicky nejsilnějších zemích SRN (například Bavorsko) vidím největší potenciál v průmyslových odvětvích z vysokou přidanou hodnotou, kde je nutná vysoce kvalifikovaná pracovní síla. Takovýmito odvětvími by mohly být např. v SRN tradiční automobilový (především sekce jako vývoj, design), farmaceutický a chemický průmysl. Výhodou SRN

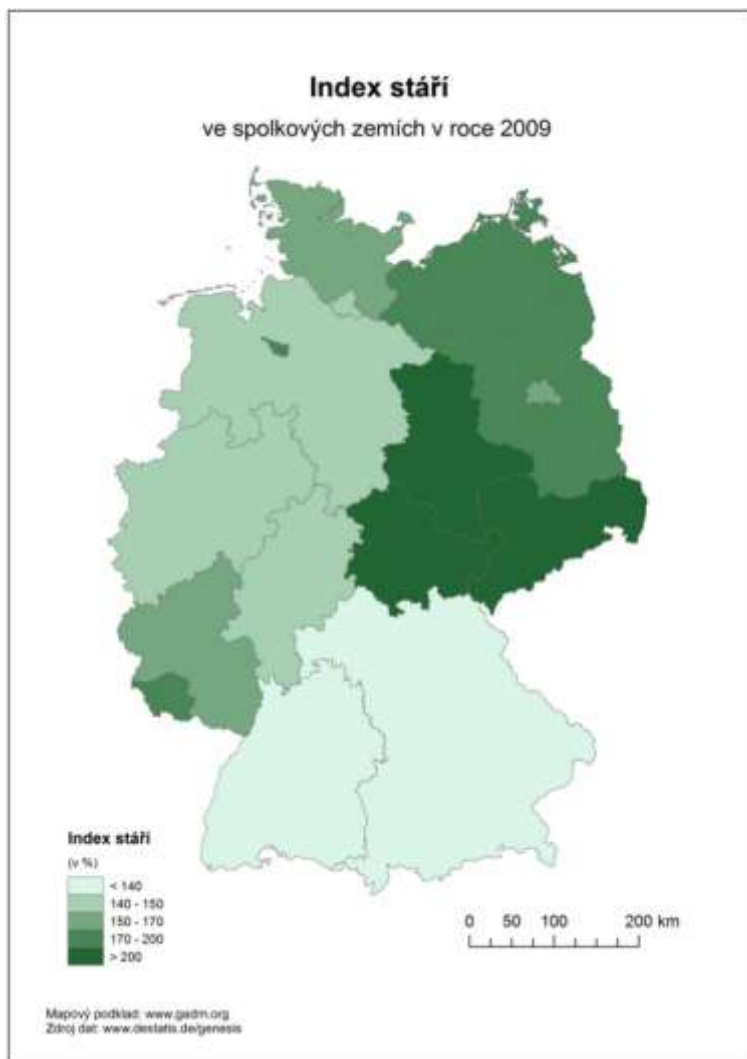

také může být z části také právě existence chudší východní části. Do regionů s vyšší mírou nezaměstnanosti a nižší hrubou měsíční mzdou mohou být lokalizována technologicky méně náročná odvětví (strojírenství). Přeci jenom v tomto případě by asi měly německé firmy ze západní části SRN vyšší zájem zde výrobu (na východě SRN) udržet i v méně ekonomicky příznivých dobách (jakýsi „národní“ efekt – předpokládám, že by jim více záleželo na celkovém rozvoji jejich mateřského státu). Na rozdíl od klasických nadnárodních firem, které si zřizují své filiálky daleko od vlastního hlavního centra (v regionech, které jim poskytnou pro ně nejvýhodnější podmínky). Na rozvoji takového území, ke kterému nemají žádnou vazbu, jim asi nebude moc záležet, při prvních větších problémech toto místo opustí a založí si výrobní závod na výhodnějším místě.

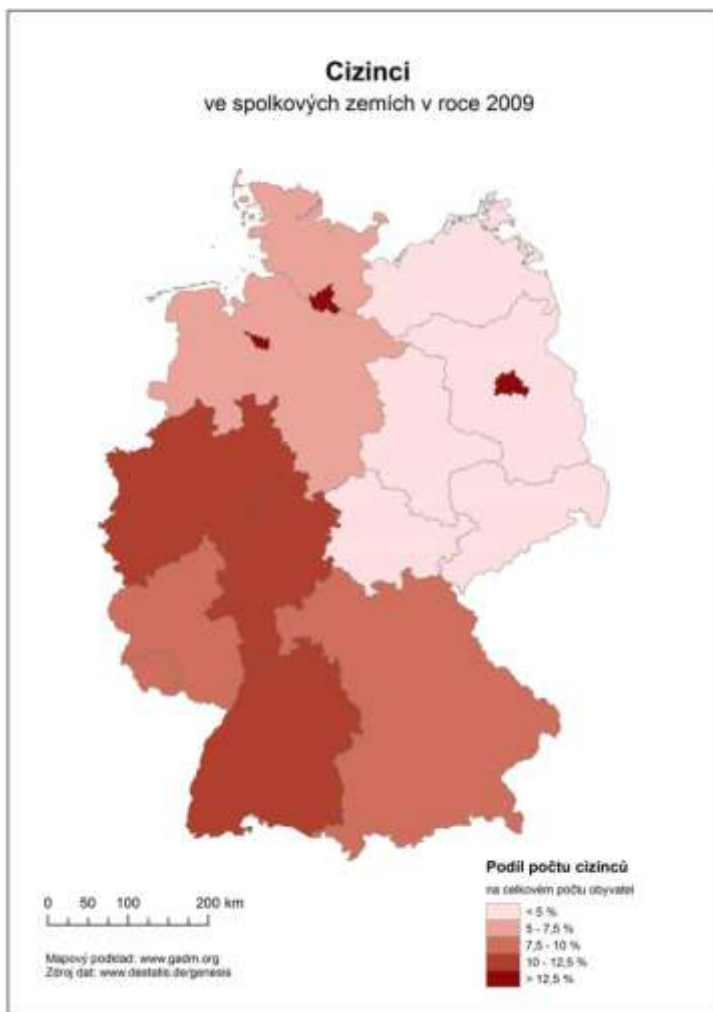
Dalším potenciálně prosperujícím odvětvím může být tzv. progresivní terciér, který ovšem nemůže nabídnout srovnatelné množství pracovních míst jako zpracovatelský průmysl. Poměrně málo výrazný je cestovní ruch, přestože SRN může nabídnout horské scenérie Alp nebo atraktivní krajinu Pomořanska (vřesoviště a rašeliště). V cestovním ruchu tak vidím jistou příležitost, která může silněji ovlivňovat regionální rozvoj v řadě spolkových zemí. Největší hrozbou pro regionální rozvoj SRN je stárnutí německé populace. Tento jev je charakteristický téměř pro každou spolkovou zemi (na druhou stranu především v západních zemích je stárnutí populace z části kompenzováno imigranty, viz obr. 7). Z obrázku 6 je patrné, že nejvyšší hodnotu indexu stáří vykazují spolkové země Durynsko, Sasko a Sasko-Anhaltsko. Hodnota indexu stáří je zde nad 200%, což znamená, že na jedno dítě v předproduktivním věku (0-15 let) připadají dva lidé starší 65 let. Již z hodnot hrubé míry porodnosti a úmrtnosti je zcela patrné (obr.8), že takřka ve všech spolkových zemích dosahovaly v roce 2009 hodnoty mezi živě narozenými a zemřelými záporných hodnot (tzv. přirozený úbytek obyvatelstva). Jen v Berlíně převažuje počet živě narozených nad zemřelými, proto je to také jediná spolková země s přirozeným přírůstkem obyvatel, i přes to, že se jedná o velmi malou hodnotu přírůstku (0,1 ‰). Největší přirozený úbytek obyvatelstva vykázaly země Sársko a Sasko-Anhaltsko, kde záporné hodnoty překračují 5,5 obyvatel na 1 000 obyvatel středního stavu. Je tak třeba zaměřit se na propopulační politiku a pokusit se o větší začlenění imigrantů do společenských struktur.

11.5 Potenciální póly růstu SRN

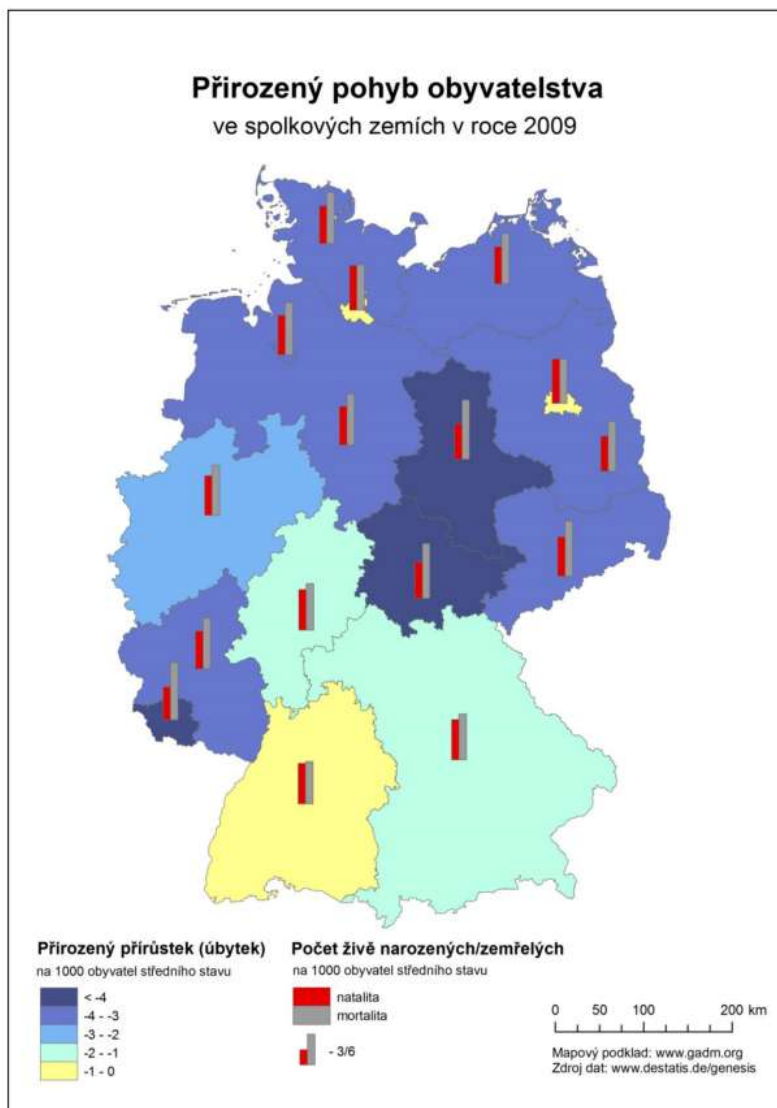
Teorie pólů růstu vychází z předpokladu, že k hospodářskému růstu nedochází všude rovnoměrně, ale soustředí se v určitých „pólech růstu“. Z těchto pólů vychází pozitivní rozvojové impulsy do blízkého okolí (Pospíšilová 2005). Za současné nejdůležitější póly růstu v SRN lze považovat největší německá města jako jsou Berlín, Hamburk, Mnichov, Kolín n. Rýnem a Frankfurt n. Mohanem a aglomerace Porúří a aglomerace kolem Stuttgartu (Havlík 2007). Póly růstu ve východní části SRN se nacházejí v městech s potenciálně slibným průmyslovým odvětvím. Jde třeba o chemický průmysl v Sasku-Anhaltsku nebo automobilový a počítačový průmysl u Drážďan (Herfert 2007). Kartografické znázornění potenciálních pólů růstu ve východním Německu je k vidění na obr.9.

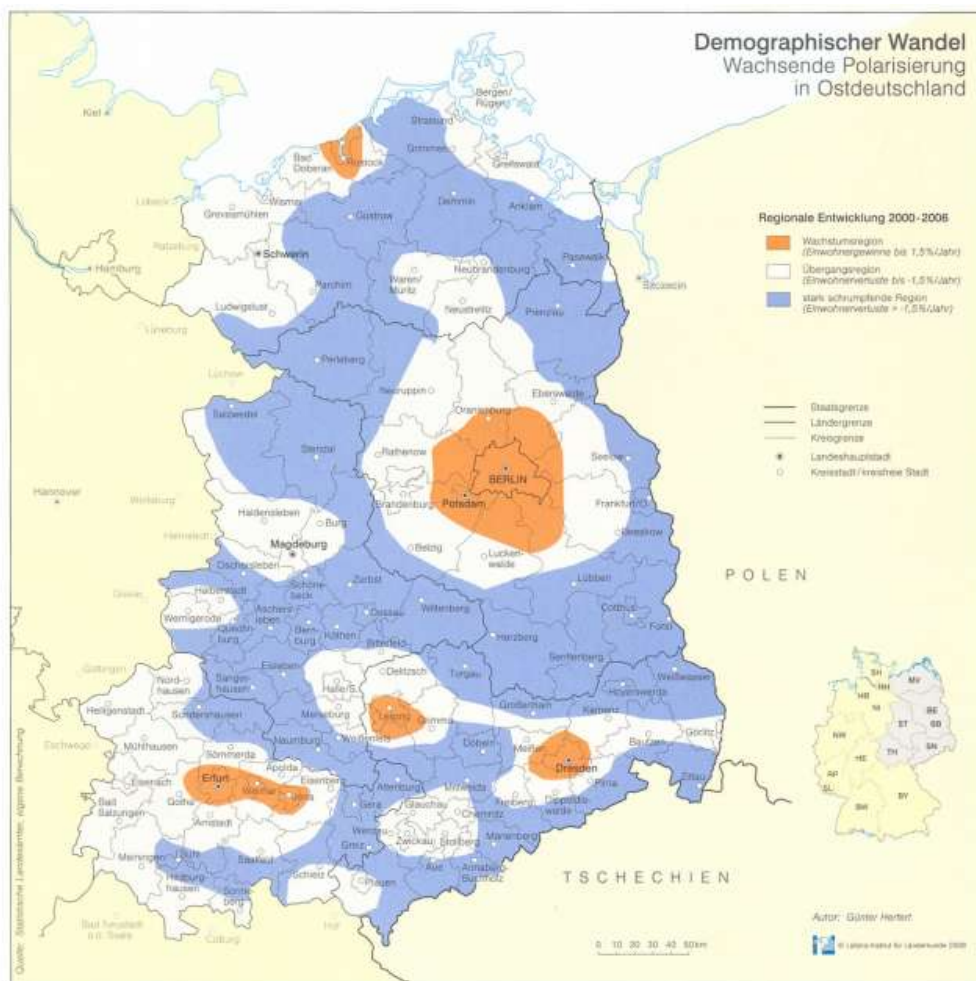
Obr. 6: Index stáří ve spolkových zemích SRN v roce 2009 (zdroj: Sedlák 2011).

Obr. 7: Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel (%) ve spolkových zemích SRN v roce 2009 (zdroj: Sedlák 2011).

Obr. 8: Přirozený pohyb obyvatelstva ve spolkových zemích SRN v roce 2009 (zdroj: Sedlák 2011).

Obr. 9: Růstové póly a periferie ve východním Německu v roce 2007 (zdroj: Herfert 2007).

11.6 POUŽITÉ ZDROJE

HAVLÍK, V., (2006): *Implementace regionální politiky v SRN*. Brno, 2006, 44 s. Bakalářská práce na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií.

HERFERT, G., (2007): *Bevölkerungsentwicklung – Wachsende Polarisierung in Ostdeutschland*. Europa Regional, Leibnitz Institut für Länderkunde, Leipzig, 15. Jahrgang, s.46.

CHVÁTAL, F., (2010): *Transformace ekonomiky východního Německa (geografická analýza)*. Brno, 2010, 124 s. Diplomová práce na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. Geografický ústav.

LANG, J., (2005): „Deutschland“. In *Die Entwicklung der EU-Strukturfonds als kumulativer Politikprozess*. Baden-Baden, Nomos, s. 160-182.

NISCHWITZ, G., NILL, J., (2003): *Budoucnost národní a evropské strukturální politiky, zvláště společné úlohy „Zdokonalování regionálních hospodářských struktur“*. Berlín, 2003, 22 s. Institut pro ekologickou hospodářskou podporu.

POSPÍŠILOVÁ, B., (2005): *Regionální politika v Německu. Historie, vývoj, současné vývojové tendence*. Brno, 2005, 45 s. Bakalářská práce na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity. Katedra regionální ekonomie a správy.

SEDLÁK, A., (2011): *Regionální disparity spolkových zemí SRN*. Olomouc, 2011, 81 s. Bakalářská práce na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Katedra geografie.

TOEPEL, K., (2000): *Evaluation in der Regionalpolitik, DIW - Vierteljahreshefte zur Wirtschaftsforschung*. 2000, 69. ročník, 3. sešit, s. 395-405.

Internetové zdroje:

Eurostat (2012): Dostupné z www: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>>

MPI Data Hub (2007): Dostupné z www: <<http://www.migrationinformation.org/>>

Portál německých map: Dostupné z www: <<http://www.stepmap.de>>

Statistische Amter des Bundes und der Lander (2012): Dostupné z www: <<http://www.statistik-portal.de>>

Webové stránky německé spolkové vlády. Dostupné z www: <<http://www.bundesregierung.de>>

12 RUMUNSKO (Bc. Barbora Maťátková)

12.1 Úvod

Z hlediska ekonomického rozvoje se Rumunsko řadí ke státům s nižším růstem. Při vstupu do EU zde bylo ještě mnoho věcí k řešení. Ale podle trendů od roku 2000 se mnoho ukazatelů postupně zlepšuje. V práci postupně představím jeho situaci do roku 2004, kdy byl vytvářen plán rozvoje na období 2007 – 2013, problémy země v práci uvedené jsou dlouhodobého charakteru, tudíž se dá předpokládat, že sice mohlo dojít do současnosti ke zlepšení, ale ne úplnému vymizení. Dále uvedu problémy, se kterými do tohoto období země nastupovala a na závěr se budu věnovat 6 prioritám rozvoje, které byly vytvořeny podle plánu do roku 2013. Veškerá data do této práce byla použita z Národního rozvojového plánu 2007 – 2013.

12.2 Základní informace o státu

Rumunsko má rozlohu 238 391 km² a 245 km dlouhé východní pobřeží náleží Černému moři. Zbytek hranice leží u států Bulharsko, Srbsko, Maďarsko, Ukrajina, Moldávie. Důležitou vodní tepnou je řeka Dunaj, která zde protéká v délce 1 075 km. V roce 2007 vstoupilo Rumunsko do Evropské Unie a stala se z ní země na vnější hranici EU. Ovšem poloha Rumunska je v rámci spolku velmi důležitá pro větší propojení evropské dopravy, energií, telekomunikačních sítí a spojení s ostatními zeměmi mimo EU.

Zemi pokrývají rozsáhlé planiny, vysoké hory protkané množstvím řek, jejichž údolí vytváří dobré podmínky pro dopravu. Stát má zásobu ropy, zemního plynu, uhlí, železné rudy, zlata, stříbra, bauxitu a minerálních pramenů.

K nejdůležitějším městům patří Bukurešť, Constanta, Timisoara, Cluj-Napoca, Brasov, Craiova, Galati, Ploiesti a Braila. Země má dva přístavy ležící na pobřeží černého moře a 17 komerčních na řece Dunaj.

Venkov tvořil v roce 2004 87 % rozlohy země a 13 % zaujímaly městské plochy. V zemi žije 21 623 849 obyvatel, což tvoří přibližně 5 % obyvatel EU. V roce 2004 tvořilo HDP země 1,5 % HDP EU25.

12.2.1 Administrativní členění a regiony rozvoje

Rumunsko má 314 měst, 103 municipalities a 2 827 communes, které jsou seskupeny do tzv. 41 counties (župy) a hlavní město Bukurešť, které tvoří NUTS III.

V roce 1998 bylo vytvořeno 8 regionů pro lepší orientaci v regionálním plánování. Tyto regiony korespondují s jednotkami NUTS II, ale nespádají mezi administrativní jednotky Rumunska. Jejich institucionální rámec, objekt a kompetence regionální politiky byly stanoveny až v roce 2004. (viz příloha 2)

Tab. 1 Regiony rozvoje, jejich rozloha a obyvatelstvo.

	Region	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel
1	Severovýchod	36 850	3 738 601
2	Jihovýchod	35 762	2 850 318
3	Jih - Muntenia	34 453	3 342 042
4	Jihozápad - Oltenia	29 212	2 317 636
5	Západní Rumunsko	32 033	1 939 514
6	Severozápad	34 160	2 738 461
7	Centrální region	34 100	2 539 160

8	Bukurešť - Ilfov	1 821	2 207 596
---	------------------	-------	-----------

12.3 Problémy země

12.3.1 Demografie a migrace

Plán budoucího rozvoje, vycházel z dat od roku 1990 - 2004, která ukazovala postupné pomalé ubývání obyvatel, za což mohl jak záporný přirozený přírůstek, tak i záporné migrační saldo. Úmrtnost obyvatel se naopak v tomto období zvýšila. Mezi sčítáními obyvatel 1992 a 2002 v zemi ubylo 0,8 milionu obyvatel. Naděje na dožití v zemi se od 90. let do roku 2004 pomalu navyšovala, ale průměru států EU15 ještě nedosahuje. Problémem se jeví velká rozrůzněnost naděje na dožití mezi venkovem a městem. Městské obyvatelstvo se dožívá v průměru o dva roky více než obyvatelstvo venkova. Další jev, který se v zemi projevuje, je postupné stárnutí populace, což ukazuje Příloha 3.

V rámci problému migrace Rumunsko nejvíce trápí trend odchodu hlavně vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, viz Příloha 4. Ze všech povolání zemi opouští hlavně inženýři, architekti, ekonomové a techničtí pracovníci. V rámci vnitřní migrace postihl zemi trend v západní Evropě neznámý. Na začátku 90. let v důsledku ekonomického poklesu a zvýšení nezaměstnanosti ve městě stále více obyvatel odcházelo za prací na venkov. Hlavní vlna odchodů spadá do období let 1999 – 2004.

Z Přílohy 5 je patrné, že v rámci rozvojových regionů existují migrační rozdíly. Po většinu období let 2000 - 2004 si kladnou bilanci migrace držely jen tři regiony – West, Centrální region a Bukurešť-Ilfov. Atraktivita těchto regionů vzrůstá a Západní region je hodně ovlivněn blízkostí jiného státu v rámci EU – Maďarska. Tyto regiony zaznamenávají i vyšší mírou zahraniční migrace, která se u ostatních regionů projevuje v malé míře.

12.3.2 Ekonomika

Hrubý domácí produkt se v rámci celé země od roku 2001 dostal do kladných čísel, ale v rámci země existují velké rozdíly. Nejvyšší podíl na HDP vytváří služby (okolo 44 %), ale podíl je stále nízký. Na druhou stranu zemědělství vytváří kolem 27 % HDP, což je mnohem více než je u států EU 15 obvyklé. Země také dlouhodobě bojuje s vysokou inflací, která má od roku 1999 klesající tendenci (viz. Příloha 6), ale i tak patří k nejvyšším v rámci EU a je potřeba ji i nadále snižovat.

Struktura zaměstnanosti podle Přílohy 8 zatím ještě neodpovídá situaci v západní Evropě. Příliš mnoho lidí zde ještě pracuje v zemědělství a naopak málo je zaměstnáno ve službách. Ale situace se pomalu mění k lepšímu.

Produktivita jednotlivých odvětví ale stále zůstává nízká i přes postupná zlepšení. V roce 2004 hodnota dosahovala pouze 35 % oproti hodnotě dosažené v EU25 a nedosahuje ani na některé stát východní Evropy. Růst produktivity záleží hlavně na technologickém pokroku, na kvalitě samotných výrobků a jejich marketingu a na aplikaci do výzkumných řešení. Podle Přílohy 9 je rumunský export založen převážně na výrobcích s malou přidanou hodnotou. Nejvyšších výsledků dosahoval textilní průmysl, ocelářství.

Jedním z dalších problémů je malý přísun peněz do odvětví výzkumu a vývoje, který je ve státě velmi podhodnocený. V roce 2004 tvořila částka pouze 0,4 % HDP. Navíc má velmi malou návaznost na potřeby trhu. Až 60 % aktivit má na starosti veřejný sektor.

Velký rozdíl je mezi regiony rozvoje v rozložení průmyslových parků. Zatímco Centrální a Jižní region mají 9 a 11 Jihozápad a Západ jen jeden, viz Příloha 10.

Hlavní problém cestovního ruchu představuje nedostatečně sepsaná strategie a politika jeho rozvoje. Je potřeba navýšit podíl cestovního ruchu na HDP, protože Rumunsko má velký potenciál. Nedostatečná je i samotná propagace turismu Rumunska. Cestovní ruch je zde omezen i z důvodu

nedostatečné infrastruktury ať již dopravní, telekomunikační i nedostatečné sítě služeb. V zemi se také nachází mnoho ubytovacích zařízení z období socialismu a je potřeba jejich modernizace.

12.3.3 Sociální systém a vzdělávání

V této oblasti postrádá Rumunsko větší propojení samotného vzdělávání s kvalifikací a potřebami trhu práce. Ve státě je také potřeba rozšířit nedostatečnou materiální základnu pro výuku především technických oborů. A zvýšit vzdělanost v zaostalých regionech.

12.3.4 Doprava

Dopravní infrastrukturu v Rumunsku ovlivňuje jeho periferní poloha v rámci EU, což způsobuje nedostatečné propojení státu se západní Evropou. Země je tak postižena menším množstvím investic a zahraničního obchodu. Rumunsko se tedy musí více zapojit do plánovaných projektů EU pro stavbu mezinárodních spojení v Evropě, ale samo Rumunsko nejprve musí zlepšit infrastrukturu v rámci státu.

Potřeba je tedy modernizace dopravní sítě v rámci státu. V roce 2004 byla délka silniční sítě v Rumunsku 79 454 km, z toho 48,3 % tvořily silnice dlážděné nebo nezpevněné. Důležitá je i výstavba další dálniční sítě pro lepší spojení mezi regiony v rámci země. Velký potenciál nabízí i vnitrozemská doprava přes Dunaj, který zatím není plně využit.

12.3.5 Energie

Rumunsko trápí zastaralé technologie a malá podpora soukromých investic do tohoto sektoru. Mnoho zařízení má i špatný vliv na životní prostředí, který by se dal modernizací snížit. V rámci EU musí Rumunsko také více šetřit energií, zvýšit účinnost ve výrobě, distribuci, dopravě a konečném užití energie. Toto má za následek velké ztráty v distribučním řetězci ropy nebo zemního plynu. V zemi je také příliš málo využíváno nahraditelných zdrojů energie, jako jsou větrné, vodní či solární elektrárny.

12.3.6 Přírodní prostředí

Rumunsko má nerovnoměrně rozložené vodní zdroje a navíc nedostatečně vybavení pro zásobování vodou. Velmi špatná je i situace s množstvím odpadů, které bývají ukládány do městských a průmyslových skládek a zabírají příliš velké plochy. Velkým problémem je, že se o ně nikdo nestará nebo jsou nevhodně využívány, což má vliv zejména na kvalitu podzemních a povrchových vod. Bylo by také potřeba se více starat o zachování biodiverzity v přírodě.

12.4 Disparity v rámci regionů rozvoje

Do tzv. přechodné fáze před vstupem do EU byly regionální disparity v rámci Rumunska na nízké úrovni, ale postupně se rozdíly objevily a to především v důsledku růstu regionu Bukurešť-Ilfov. V relativních vyjádřeních mohou být rozdíly srovnatelné s těmi v České republice či Slovensku. Mezi ty nejméně rozvinuté regiony řadíme hraniční, především při hranici s bývalými socialistickými státy.

Tab. 2 Regiony rozvoje podle podílu na HDP, podíl vesnického obyvatelstva v roce 2003. (Národní průměr = 100)

Region	Podíl na HDP na obyvatele	Vesnické obyvatelstvo
Severovýchod	71,5	127,0
Jihovýchod	85,9	96,1
Jih - Muntenia	80,0	127,3
Jihozápad - Oltenia	79,9	117,4
Západní Rumunsko	108,3	82,2
Severozápad	94,1	104,7
Centrální region	108,0	87,6
Bukurešť - Ilfov	162,2	24,0

Podle tabulky 2 může region Severovýchod zařadit k těm méně rozvinutým s vysokým podílem obyvatel v zemědělství, určitou roli zde hraje i jeho pozice na hranici s Moldávií a Ukrajinou. Pro Jižní region představoval Dunaj bariéru pro příhraniční obchod a tak zde dodnes je vysoké procento obyvatel pracujících v zemědělství. Naopak Západní, Severozápadní a Centrální regiony lákají více zahraničních investic a to významně přispívá k jejich rozvoji.

Právě umístění a objem zahraničních investic je jednou z hlavních příčin regionálních disparit. V zaostalejších regionech jsou podniky méně konkurenceschopné vzhledem k neefektivním zařízením a nedostatečným investicím do technologií a mají horší přístup k finančním prostředkům. Po roce 2000 se zahraniční kapitál zaměřil právě na region hlavního města a až do roku 2003 poutalo 53,9 % z celkových zahraničních příjmů, viz Příloha 12.

Důležitým faktorem pro rozvoj regionů je i dopravní infrastruktura. Bukurešť-Ilfov, Jižní a Centrální region mají lepší dopravní spojení a v hlavním městě se nachází i letiště s mezinárodní dopravou. Centrální region má zase několik dopravních uzlů, které spojují Rumunsko se střední a západní Evropou. Naopak region Severovýchod má horší přístup k dopravní infrastruktuře, kde například délka železničních tratí a úroveň technických zařízení jsou pod národním průměrem.

Celkově tedy můžeme říci, že se Rumunsko potýká se slabým sociální a hospodářským rozvojem příhraničních regionů a jejich malým zapojením do různých programů mezi evropskými regiony. Jsou to převážně zemědělské regiony, kde jsou silné místní tradice. Přírodní prostředí je zde ještě zachovalé, což může představovat dobrý potenciál pro cestovní ruch.

12.5 Možnosti rozvoje, příležitosti a hrozby

Podle plánu rozvoje pro rok 2007 – 2013 můžeme vyzdvihnout tyto silné stránky Rumunska:

- makroekonomickou stabilitu státu
- množství pracovní síly s dobrým počátečním vzděláním
- vysoká úroveň kvalifikovaných pracovníků v ICT
- přírodní zdroje, zdroje energie
- vybrané úspěšné primární a výrobní odvětví.

Jako slabé stránky jsou hodnoceny:

- přílišná koncentrace odvětví s nízkou přidanou hodnotou
- nízká úroveň výzkumu, vývoje a inovací a jejich slabé spojení s potřebami trhu
- špatný přístup k financování podnikatelské činnosti
- nízká míra sofistikovanosti spotřebitelských trhů
- vysoká energetická náročnost
- staré technologie a vysoké náklady na nepracovní vstupy
- špatná infrastruktura a propojení regionů ve státě a špatné spojení s ostatními zeměmi
- špatné řízení ochrany životního prostředí
- neefektivní, náročné a roztržité zemědělství

- slabá infrastruktura cestovního ruchu a marketing
- zastaralé dovednosti a nízká přizpůsobivost pracovní síly
- chudoba a slabé sociální zaopatření

Mezi příležitosti pro rozvoj Rumunska můžeme zařadit:

- měřítko, je to druhý nejpočetnější stát EU
- nové zdroje investic
- nové turistické destinace
- rozvod plynu a ropy případně obnovitelných zdrojů
- zavedení nových právních předpisů pro veřejné zakázky
- privatizace trhů a modernizace obchodních modelů
- rozvoj obchodní infrastruktury
- zemědělská racionalizace a modernizace
- modernizace Bukurešti a dalších klíčových městských center
- naléhavost, přijímání změn

Jako hrozby se naopak jeví:

- zvýšené působení na globalizovaných trzích
- dlouhé období stagnace případně ekonomického poklesu na evropské i globální úrovni
- migrace stávajících odvětví do zahraničí za účelem snižování nákladů
- posílení pozice, obrazu hospodářství s nízkou přidanou hodnotou
- migrace více vzdělaných pracovníků
- změny klimatu, degradace přírodního prostředí

12.6 Plán rozvoje státu pro období 2007 – 2013

Plán se zaměřuje na existující nebo vznikající koridory a póly. Usiluje o koncentraci rozvoje v oblastech kolem rozvojových pólů stejně jako o připojení sítí do regionální, národní a nadnárodní evropské úrovně. Pro dosažení cílů počítá plán s využitím veřejných prostředků: státního rozpočtu, místních rozpočtů, evropských fondů a úvěrů. Dále i s příspěvky ze soukromého sektoru.

Plán rozvoje je koncipován do 6 priorit

1) Hospodářská konkurenceschopnost a rozvoj znalostní ekonomiky

Pro zlepšení konkurenceschopnosti přispěje lepší přístup firem ke kapitálu, zlepšení finančního sektoru, používání moderních technologií při spotřebě energie pro vyšší produktivitu v průmyslových odvětvích. Musí se také zvýšit podíl malých a středních podniků na tvorbě HDP. Většina firem se i nadále zaměřuje na nízkonákladové řízení než na zvýšení produktivity. Podnikatelská struktura v zemi také zaostává a je potřeba zlepšit přístup k poradenským službám.

2) Rozvoj a modernizace infrastruktury

Zlepšení infrastruktury uvnitř země i její připojení do evropské dopravní infrastruktury je velmi důležité pro další rozvoj země. Musí se zvýšit počet dálnic a rychlostních silnic a napojit tyto do evropského systému. Do tohoto cíle spadá i vyvážený rozvoj všech dopravních prostředků, zvýšení kvality služeb.

3) Zlepšování a ochrana životního prostředí

Před rokem 1989 byla starost o ochranu životního prostředí v Rumunsku minimální. Země již v roce 1995 přijala evropskou legislativu na ochranu přírody. Přestože nová opatření jsou finančně

náročná, jejich zavedení představuje radikální změnu v politice státu. Země musí ještě hodně investovat do životního prostředí, zejména do ochrany vod, zneškodnění pevných odpadů a zlepšit kvalitu ovzduší. A musí se v zemi zlepšit kvalita služeb – zejména vodovodní potrubí, výstavba a modernizace čističek vod a skládky odpadu.

4) Rozvoj lidských zdrojů, podpora zaměstnanosti a sociálního začleňování, posílení administrativní kapacity

Rumunsko se v tomto bodě musí změřit na zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, zajistit větší kontrolu vzdělávacího systému, se zaměřením na venkovské oblasti a také zvýšit zájem dospělých o další studium. Mělo by zajistit více odborných vzdělávacích programů, zvýšit produktivitu práce a také větší mobilitu na trhu práce.

5) Rozvoj venkovského hospodářství a zvýšení zemědělské produktivity

Hlavním cílem pro období 2007 – 2013 zůstává potřeba zrychlení procesů restrukturalizace a modernizace průmyslu, rozvoj venkova a rybolovu. V zemi se musí snižovat rozdíly mezi městskými oblastmi a venkovem.

6) Snižování regionálních rozdílů rozvoje

Z minulé kapitoly je patrné, že v zemi existují rozdíly mezi jednotlivými regiony, a proto je jedním z priorit plánu snížení těchto rozdílů. Toho bude dosaženo vytvořením podmínek pro rychlejší růst zaostalých regionů

12.7 Závěr

Závěrem již jen zmíním jeden článek vydaný v roce 2010 na portálu Euractiv.cz, kde byla hodnocena regionální politika EU v období 2007 – 2013 a malý odstavec zde byl věnován samotné politice Rumunska. V této zprávě je Rumunsko kritizováno za příliš nízké čerpání z přidělených prostředků, kde figuruje v tabulce až na předposledním místě. Rumunsko také příliš upřednostňuje zlepšení silniční sítě a železniční opomíjí. Nízké jsou také investice do energetických projektů. Zpoždění mají investice do ochrany před ekologickými riziky. Jako důvod zpoždění plánu je uváděna malá administrativní kapacita rumunských řídicích orgánů. Nízké čerpání je také zaznamenáno u soukromého sektoru, který by mohl pomoci právě zaostalejším regionům v rozvoji.

12.8 Zdroje

MINISTRY OF REGIONAL DEVELOPMENT AND TOURISM. *National development plan 2007-2013* [online]. 2005 [cit. 2012-10-23]. Dostupné z: <http://www.fonduri-ue.ro/documente-programare/pnd-2007-2013>

Regionální politika EU: Hodnocení v polovině období 2007-2013. EurActiv [online]. 2010 [cit. 2012-10-23]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/link-dossier/regionalni-politika-eu-hodnoceni-v-polovine-obdobi-2007-2013-000071>

12.9 Přílohy

Příloha 1: Administrativní členění Rumunska na župy.

Příloha 2: Regiony rozvoje.

Příloha 3: Věková struktura obyvatel Rumunska za roky 200 – 2005.

Příloha 4: Struktura migrantů podle dokončeného vzdělání.

Příloha 5: Migrace podle regionů rozvoje v Rumunsku.

Příloha 6: Vývoj inflace v Rumunsko.

Příloha 7: Podíl jednotlivých odvětví na HDP.

Příloha 8: Struktura zaměstnanosti dle odvětví ekonomiky.

Příloha 9: Struktura jednotlivých vyvážených výrobků dle jejich produkční hodnoty.

Příloha 10 Průmyslové parky v Rumunsku podle regionů rozvoje.

Příloha 11 Podíl regionů rozvoje na HDP státu.

Příloha 12 Zahraniční investice podle regionů rozvoje.

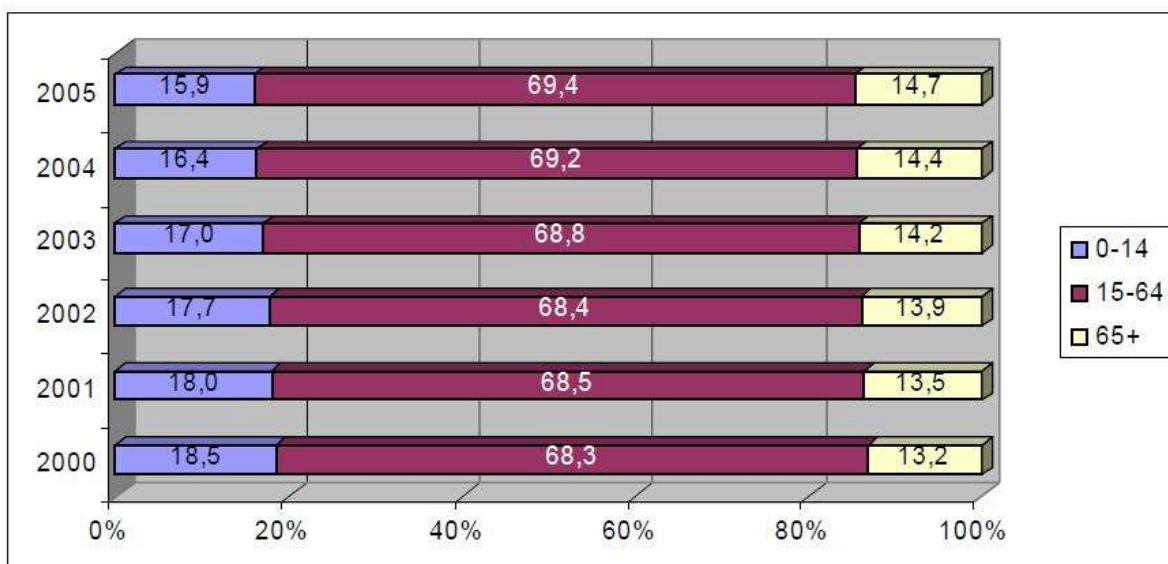
Příloha 1: Administrativní členění Rumunska na župy.

Příloha 2: Regiony rozvoje.

Příloha 3: Věková struktura obyvatel Rumunska za roky 200 – 2005.

Source: National Institute of Statistics

Příloha 4: Struktura migrantů podle dokončeného vzdělání.

Emigrants per level of education, for the period 1999-2004

Year	Total	Education				
		University	Post-High school	Professional Technical	Elementary and secondary	Other
1999	12,594	2,450	3,316	570	2,645	3,613
2000	14,753	3,384	4,740	749	2,389	3,491
2001	9,921	2,688	2,940	608	1,496	2,189
2002	8,154	2,187	3,435	290	1,495	747
2003	10,673	2,753	4,941	171	1,761	1,047
2004	13,082	3,491	6,407	198	2,282	704

Source: National Institute of Statistics

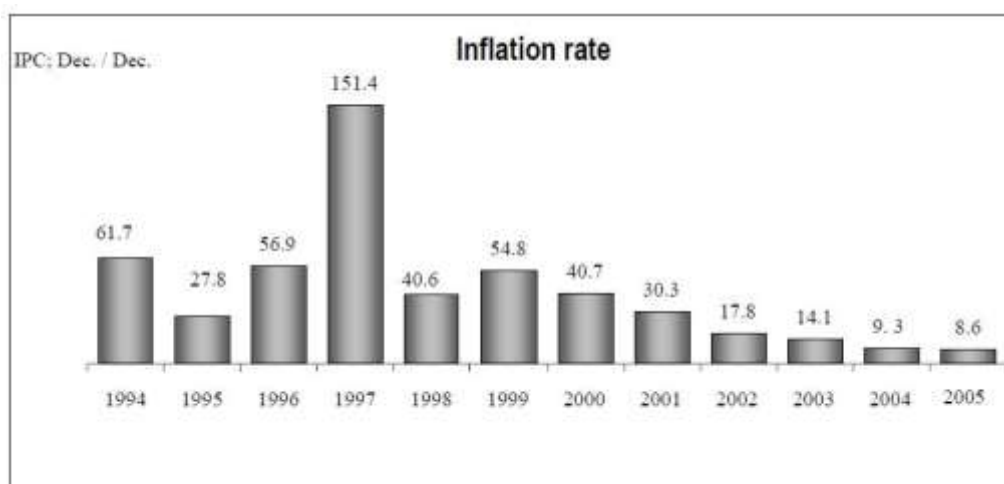
Příloha 5: Migrace podle regionů rozvoje v Rumunsku.

Address changes, per regions, for the period 2000-2004

Region	-rate per 1,000 inhabitants-									
	2000		2001		2002		2003		2004	
	Departed	Arrived	Departed	Arrived	Departed	Arrived	Departed	Arrived	Departed	Arrived
North-East	11.7	11.3	12.7	11.8	14.6	13.6	14.7	13.5	16.3	14.9
South-East	10.7	10.6	12.6	12.4	15.1	14.9	15.1	14.6	16.6	16.4
South Muntenia	10.0	10.6	11.9	11.0	14.0	13.7	14.5	13.8	16.5	16.0
South-West Oltenia	12.8	12.8	13.5	13.2	15.6	15.4	15.5	14.7	17.9	17.6
West	11.5	12.4	12.2	13.9	13.6	14.8	14.4	16.0	16.3	17.6
North-West	9.1	8.7	10.2	9.4	12.6	12.1	12.8	12.2	14.7	14.4
Centre	10.5	10.5	11.6	12.0	13.8	14.0	14.1	14.2	15.5	15.5
Bucharest- Ilfov	11.7	11.0	17.9	20.6	19.2	21.2	22.5	26.4	24.2	27.4

Source: National Institute of Statistics

Příloha 6: Vývoj inflace v Rumunsko.

Source: National Institute of Statistics

Příloha 7: Podíl jednotlivých odvětví na HDP.

Structure of GDP per branches

- % -

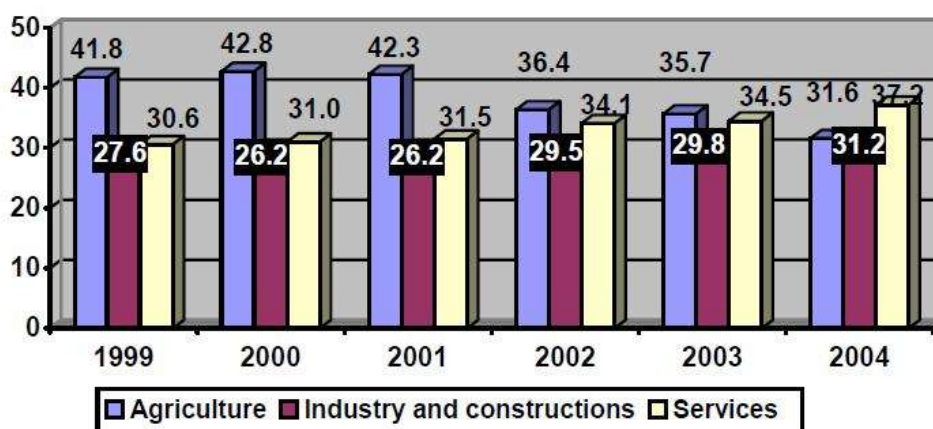
	2000	2001	2002	2003*	2004**
Gross added value, of which:					
Industry	27.3	27.7	28.1	27.3	27.0
Agriculture	11.1	13.3	11.4	11.7	13.0
Constructions	4.9	5.3	5.8	6.0	6.1
Services	46.3	44.5	45.3	44.7	44.1
Other components	10.4	9.2	9.4	10.3	9.8
Gross Domestic Product	100	100	100	100	100

* Semi-definite data. ** Provisional data

Source: National Prognosis Commission, based on data from the National Institute of Statistics

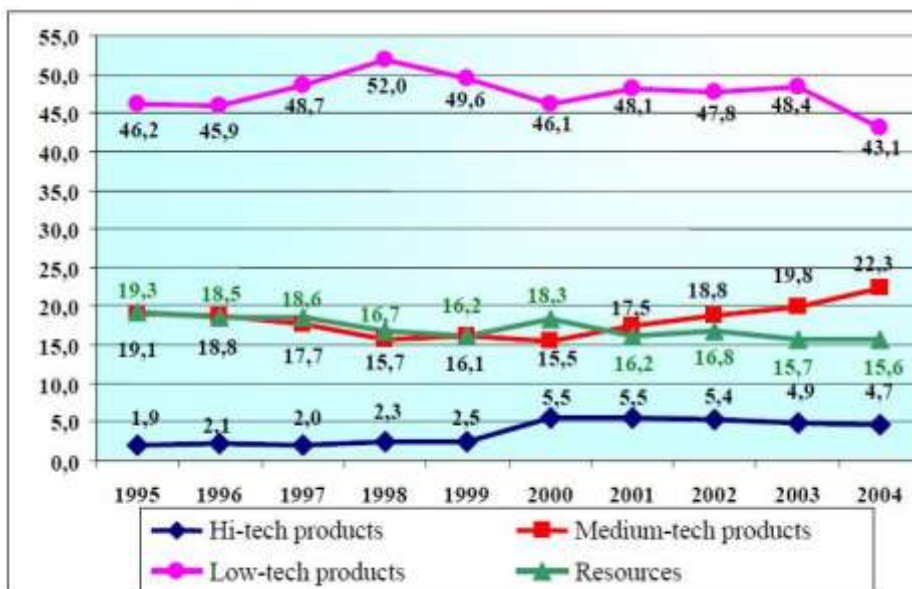
Příloha 8: Struktura zaměstnanosti dle odvětví ekonomiky.

Structure of working population per fields of activity

Institute of Statistics; the data for 2002 and 2004 were extended based on the results of the March 2002 Population and Housing Census

Příloha 9: Struktura jednotlivých vyvážených výrobků dle jejich produkční hodnoty.

Source: Ministry of Economy and Trade

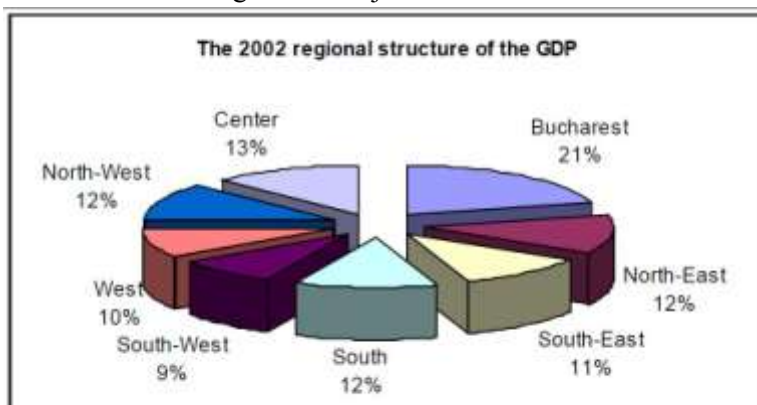
Příloha 10: Průmyslové parky v Rumunsku podle regionů rozvoje.

Regional distribution of industrial parks

Development region	Total no. of industrial parks	Total area of industrial parks ha	Unarranged areas (Greenfield) ha	Industrial areas (Brownfield) Ha
1- North East	2	22.38	-	22.38
2- South East	3	121.8	-	121.8
3- South Muntenia	9	493.3	254.07	239.23
4- South West	1	10.46	10.46	-
5- West	1	19.3	19.3	-
6- North West	3	88.19	88.19	-
7- Centre	11	534.85	400.92	133.93
8- Bucharest	2	33.07	-	33.07
Total	32	1323.35	772.94	550.41

Source: Ministry of Administration and Interior

Příloha 11: Podíl regionů rozvoje na HDP státu.

Source: National Institute of Statistics

Příloha 12: Zahraniční investice podle regionů rozvoje.

**The structure of the foreign direct investments implemented up to 2003
within each development region**

Development region	Value (Billion euro)	% in total
North-East	300.8	3.0
South-East	1,107.7	10.9
South	846.1	8.3
South-West	360.5	3.5
West	751.9	7.4
North-West	676.9	6.7
Centre	644.6	6.3
Bucharest-Ilfov	5,471.1	53.9
Romania	10,159.6	100.0

Source: NRB and NSI – Statistical research on Foreign Direct Investment in Romania in 2003

13 RUMUNSKO II (Bc. Martina Altmannová)

13.1 Základní charakteristika Rumunska

Rumunsko je stát nacházející se z velké části na Balkánském poloostrově. Se svojí rozlohou 238 391 km² se jedná o třináctý největší stát Evropy. V lednu 2012 zde bylo evidováno 19 042 936 obyvatel, populační vývoj má však od roku 1990 klesající tendenci, za posledních 22 let se počet obyvatel Rumunska snížil o téměř 4 miliony. Etnická struktura obyvatelstva je převážně homogenní, 89 % obyvatel se hlásí k rumunské národnosti, největší minoritu pak tvoří Maďaři (6,5 %), kteří žijí především ve střední části Rumunska v tzv. Sedmihradsku. Přes 600 tisíc obyvatel se hlásí k romské národnosti, což představuje 3,2 % obyvatel země. Rumunsko je nábožensky založená země, drtivá většina obyvatel je pravoslavná, výjimku tvoří Maďaři, kteří se hlásí k římsko-katolické víře. Státním zřízením je Rumunsko poloprezidentskou republikou, kde je prezident volen přímo občany a jeho pravomoce jsou v porovnání s parlamentní republikou značně vyšší. Současným prezidentem je Traian Băsescu. Administrativně se Rumunsko dělí na 41 žup a hlavní město Bukurešť. Od roku 2004 je členem NATO, do Evropské unie země vstoupila o tři roky později.

Rumunsko sousedí celkem s pěti státy. Nejdlejší hranici má společnou na jihu s Bulharskem, na jihozápadě sousedí se Srbskem, na západě s Maďarskem, na severu pak sousedí s Ukrajinou a Moldavskem. Reliéf krajiny je rozmanitý. Střední části Rumunska dominuje pohoří Karpat, kde se také v jejich jižní části nachází nejvyšší hora Rumunska, kterou je 2 544 metrů vysoký Moldovenau. Zbylé území je tvořeno nížinami, např. Valašskou na jihu, Moldavskou na severovýchodě či na středo-západě Transylvánskou nížinou. Největší a nejdůležitější řekou je pro Rumunsko Dunaj, který současně tvoří část hranice se Srbskem a Bulharskem. Vzhledem ke značné vzdálenosti od otevřeného moře a pozici v jihovýchodní části Evropy je klima Rumunska mírné s kontinentálním typem podnebí. Průměrná roční teplota je 11°C na jihu země, na severu je to pak zhruba o 3°C méně. Průměrné množství srážek se pohybuje okolo 750 mm za rok, nejdešivější je pohoří Karpat na západě, naopak nejméně srážek, pouze okolo 370 mm, spadne v deltě Dunaje.

13.1.1 Historie regionální politiky a regionálního rozvoje po II. světové válce

Po druhé světové válce, se tak jako v mnoha zemích východní Evropy, ujali vlády v Rumunsku komunisté. Ti rozhodli, že po válce se hospodářský vývoj země bude soustředit na rozvoj průmyslového odvětví. Cílem této politiky bylo zajistit vyrovnaný rozvoj všech regionů prostřednictvím investic do průmyslové infrastruktury.

V roce 1975 byl představiteli státu vypracován plán v rozdělování financí pro jednotlivé administrativní jednotky, jehož cílem bylo snížení regionálních rozdílů v zemi. Jediným kritériem, které bylo bráno v úvahu, byl však pouze stupeň průmyslové vyspělosti dané oblasti. Výsledkem tak byla rychlá a nucená industrializace méně rozvinutých oblastí na úkor těch vyspělejších, migrace venkovského obyvatelstva do industrializovaných měst, která tak musela následně čelit velkému tlaku a nepokojům pod vysokým přílivem nových obyvatel. Dalším z nedostatků tohoto procesu byl také fakt, že ekonomická efektivita byla zanedbávána,

finanční prostředky pro průmyslovou výrobu tak často putovaly do oblastí, ve kterých se tento druh sektoru nemohl z dlouhodobějšího hlediska vyplatit. Objevilo se také mnoho měst, jejichž zaměření napříč sektory bylo pouze jednostranné, většinou spojené s těžkým průmyslem, chemickým průmyslem či stavebnictvím. Tato politika přerozdělování peněz z národních fondů vedla ve výsledku ke zpomalení hospodářského vývoje země.

S pádem komunismu a s přechodem k tržní ekonomice se problémy v podobě regionálních disparit začaly znatelně prohlubovat. Zatímco ve srovnání s ostatními státy, které po roce 1989 přecházely k tržní ekonomice, byly regionální rozdíly v Rumunsku na relativně nízké úrovni, postupem času se značně zvyšovaly. Nejprve v okolí Bukurešti v porovnání se zbytkem země, později se objevily i rozdíly mezi jednotlivými regiony země. Např. ukazatel HDP se mezi nejvyspělejším regionem Bucuresit-Ilfov a nejzaostalejším regionem Nord-Est zvýšil téměř trojnásobně. Obecně lze říci, že regiony v jižní a východní části Rumunska (Nord-Est, Sud-Est, Sud, Sud-Vest) se s novou ekonomickou změnou vypořádaly hůře nežli regiony na západě (Nord-Vest, Vest, Centru), které zaznamenaly pozitivní ekonomický vývoj se zvyšováním ukazatelů hospodářského a sociálního rozvoje. Rozdělování finančních prostředků se tak v první polovině 90. let soustředilo do oblastí, ve kterých se předpokládala maximalizace jejich využití. Mezi tyto oblasti patřily především ty, ve kterých byl před rokem 1989 uměle podporován průmyslový rozvoj a jež přechod k tržní ekonomice zasáhl nejvíce.

Od druhé poloviny 90. let až po rok 2007, byla regionální rozvojová politika Rumunska vystavena vlivům Evropské unie, do které se země chtěla připojit. V roce 1998 byly proto vymezeny rozvojové regiony, které po vstupu země do Evropské unie, slouží také jako jednotky NUTS 2. Celkem bylo vymezeno osm regionů s relativně homogenním stupněm vývoje. Tyto regiony nemají žádnou právní subjektivitu či vládu a slouží pouze pro potřeby přidělování finančních prostředků z fondů Evropské unie a pro statistické účely.

Tab. 1: Rozvojové regiony Rumunska a jejich základní charakteristika.

region	počet obyvatel (2011)	rozloha (v km ²)	HDP (v mil. eur, 2009)	nezaměstnanost (v %, 2011)
Nord-Vest	2 717 532	34 159	13 637	5,2
Centru	2 522 692	34 082	13 450	11,1
Nord-Est	3 703 283	36 850	12 810	4,8
Sud-Est	2 802 532	35 762	12 452	10,1
Sud	3 253 712	34 489	15 405	10,4
Bucuresti-Ilfov	2 267 419	1 811	29 304	5,4
Sud-vest	2 232 814	29 212	9 437	6,9
Vest	1 913 831	32 028	11 598	5,7

(Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00003&plugin=1>
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00010>
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_r_d2jan&lang=en)

Obr. 1: Rozvojové regiony Rumunska. (Zdroj: <http://i4c.eu/romania.html>)

Jedním z nejvýraznějších znaků ekonomického růstu Rumunska od devadesátých let byla stále se zvyšující dominance Bukurešti a jejího okolí. 5,4 % obyvatel Bukurešti vytvářelo na přelomu tisíciletí 21 % hrubého domácího produktu země a více než polovina zahraničních investic směřovala do hlavního města. Jednalo se také o jedinou oblast, která zaznamenala kladné migrační saldo. Nejnižší životní úroveň se v rámci Rumunska nachází v regionu Nord-Est a regionu Sud. Pro prvně zmiňovaný je charakteristická celková chudoba, málo přírodních zdrojů, vysoká míra dětské mortality a emigrace. V regionu Sud se naopak potýkají s problémy, jako jsou nízká vzdělanost, vysoká míra dětské úmrtnosti či zaostalá produkce zemědělství. Nezaměstnanost se v současné době pohybuje v Rumunsku pod úrovní průměru států Evropské unie, který činí 9,6 %. Nejnižší nezaměstnanost byla v roce 2011 paradoxně zaznamenána v nejzaostalejším regionu Nord-Est, kde dosahovala pouhých 4,8 %. Naopak nejvyšší nezaměstnanost, 11,1 % byla evidována v regionu Centru. Ukazatel HDP jasně potvrzuje dominanci Bukurešti, kde je hrubý domácí produkt dvakrát vyšší než v pořadí druhém regionu Sud.

Pro programovací období 2007 až 2013 byl vládou Rumunska vypracován plán, který měl z fondů Evropské unie přinést do Rumunska finanční obnos ve výši 58,7 miliard eur v celkem šesti rozvojových prioritách, kterými jsou: zvyšování ekonomické konkurenceschopnosti, zlepšování dopravní infrastruktury, ochrana životního prostředí, podpora lidských zdrojů, zlepšování a zvyšování zemědělské produkce a snižování regionálních rozdílů. V současné době využilo Rumunsko z dostupných peněz pouze zhruba desetinu prostředků a je tak již téměř stoprocentně jisté, že do konce programovacího období nestihne vyčerpat všechny finance. Takto nízká „efektivita“ přidělování dotací je dána tím, že ačkoliv Rumunsko vstoupilo do Evropské unie na začátku programovacího období, nebylo na

něj dostatečně připraveno. Nedostatek informací o fungování systému a nízký počet proškolených úředníků neumožňovalo čerpat finance ihned po vstupu do Evropské unie. Dalším faktem, který stěžoval proces čerpání dotací, byla emigrace vzdělaných a proškolených lidí. Ti raději odcházeli za prací na západ, kde např. v Belgii či Francii nacházeli, po vstupu Rumunska do Evropské unie, práci v evropských institucích, kde jich bylo potřeba.

13.2 Budoucí vývoj

Se zvyšující se vzdělaností a ekonomickým růstem země, můžeme pravděpodobně do budoucna předpokládat stálý rozvoj země, který se bude i nadále soustředit na snižování regionálních rozdílů v zemi. Ačkoliv politiku Rumunska v minulých letech z pohledu čerpání dotací z evropských fondů nelze považovat za příliš úspěšnou, zkušenosti, které Rumunsko získalo, budou mít zcela jistě pozitivní dopad a odrazí se v následujícím programovacím období.

Oblastí, do kterých by bylo třeba investovat je v Rumunsku opravdu spousta. Osobně si myslím, že velká část peněz by měla být investována do zkvalitňování dopravní infrastruktury. Především by se jednalo o budování dálniční sítě, která má v současné době pouze 500 km a patří tak v rámci členských států Evropské unie k nejméně rozvinutým. Především spojení největších měst jako je Bukurešť, Cluj, Timisoara, Iasi či Brasov by mělo být prioritní. Samozřejmě by také neměla být opomíjena výstavba dálnic s napojením na dálniční síť okolních států. Kvalitní dopravní infrastruktura je jedním z hlavních faktorů ovlivňujících příliv zahraničních investic do země. Není se proto co divit, že více než polovina investic směřovala v předešlých letech do oblasti Bukureště, která je z tohoto pohledu nejrozvinutější. Můžeme tedy říci, že zlepšení dostupnosti ostatních míst se pravděpodobně do budoucna odrazí také v ekonomickém vývoji daných oblastí. Rumunský trh s levnější pracovní silou, než je v západních zemích Evropy a účast Rumunska v Evropské unii, je pro mnoho zahraničních investorů velkým lákadlem. Proto je v nejlepším zájmu Rumunska zlepšovat a poskytovat vhodné podmínky pro tyto investory, kteří svým vstupem do země nabídnou nejen nová pracovní místa, ale také v mnoha případech zcela jistě podpoří kulturní a sociální rozvoj daného regionu.

Nejen kvalitní dopravní infrastruktura však předurčuje oblast k rychlému ekonomickému růstu. Dalším odvětvím, které je třeba zlepšovat je např. vzdělávání. I v této oblasti se Rumunsko v porovnání s ostatními státy Evropské unie nachází na nejnižších pozicích, proto by i sem měla putovat značná část finanční podpory.

Rumunsko je velká země s mnoha přírodními i kulturními zajímavostmi a potenciál, který se v možném turismu nachází, je obrovský. Pohoří Karpat ve střední části země je ideální destinací jak v zimním období pro lyžování, tak i pro vysokohorskou turistiku v měsících letních. Investice do ubytovacích zařízení a především do propagace země jako turisticky atraktivní země by proto neměly být opomíjeny.

Mezi hrozby, které by mohly do značné míry negativně ovlivnit regionální rozvoj Rumunska, bychom mohly zařadit např. konkurenci firem z Číny a jihovýchodní Asie či vysokou emigraci především vzdělanějších osob.

13.3 Zdroje:

BIRIESCU, S., BUTUZA, A., *Regional Development – Past, Present and Future in Romania [online]*, 2011, 16 str., dostupné na WWW: <<http://www.upet.ro/annals/economics/pdf/2011/Biriescu-Butuza.pdf>>

PETRESCU, I., *Problems of Regional Development Management in Romania [online]*, 22 str., dostupné na WWW: <http://www.managementgeneral.ro/pdf/1_2011_1.pdf>

TUMBAR, C. a kol., *SWOT Analysis Regional Development of Romania - New Strategies [online]*, 2006, 25 str., dostupné na WWW: <<http://www.ejournalnet.com/economy/volume-1/economy-1-1.swf>>

BusinessInfo.cz, Oficiální portál pro podnikání a export, *Rumunsko: Základní informace o teritoriu [online]*, dostupné na WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-zakladni-informace-o-teritoriu-18752.html>>

EUROSKOP.cz, *Rumunsko a EU [online]*, dostupné na WWW: <<https://www.euroskop.cz/462/sekce/rumunsko/>>

EUROSTAT, *Regional Gross Domestic Product by NUTS 2 Regions [online]*, dostupné na WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tgs00003&plugin=1>>

EUROSTAT, *Regional Unemployment Rate by NUTS 2 Regions [online]*, dostupné na WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tgs00010>>

EUROSTAT, *Population on 1 January by Age and Sex - NUTS 2 Regions [online]*, dostupné na WWW: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_r_d2jan&lang=en>

INTERREG IVC, *Innovation & Environment Regions Of Europe Sharing Solutions [online]*, dostupné na WWW: <<http://i4c.eu/romania.html>>

14 SLOVINSKO (Tomáš Černák)

14.1 Charakteristika krajiny

14.1.1 História

Slovinská republika ako samostatný štát sa pokladá za mladú krajinu. Avšak jej história siaha už do 6. storočia, kedy na jej súčasné územie prišli predkovia Slovincov, Slovania z Karpát. Až do 20. storočia bolo Slovinsko pod zahraničnou správou, najmä pod Habsburskou monarchiou Rakúsko-Uhorska. Počas tohto dlhého obdobia vznikol samotný slovinský národ vytvárajúc si vlastnú identitu napriek útlaku a neustálemu tlaku o asimiláciu. Po 1. svetovej vojne sa stalo Slovinsko súčasťou Juhoslávie. V roku 1990 prebehlo referendum o vyhlásení nezávislosti, ktoré bolo úspešné. **Obr. 1:** Vlajka Slovinska. Nezávislosť bola vyhlásená 25. júna 1991, čo vyústilo do „desať dňovej“ vojny. Juhoslávská armáda definitívne opustila územie Slovenskej republiky v októbri 1991. O rok neskôr vstúpilo Slovinsko do Organizácie spojených národov. V marci roku v 2004 sa stalo súčasťou NATO a 1. mája 2004 spolu s ďalšími 9 krajinami vstúpilo do Európskej únie a o 3 roky neskôr prijali za svoju menu euro. V roku 2010 sa krajina stala členom OECD. (<http://www.slovenia.info/>)

14.1.2 Fyzickogeografická charakteristika

Obr. 2: Topografická mapa Slovinska. (Zdroj: <http://mapsof.net/>)

Tab. 1: Geografické vymedzenie Slovinska.

	Zemepisná šírka	Zemepisná dĺžka
Sever	46°53′	16°14′
Juh	45°25′	15°10′
Východ	46°28′	16°36′
Západ	46°17′	13°23′

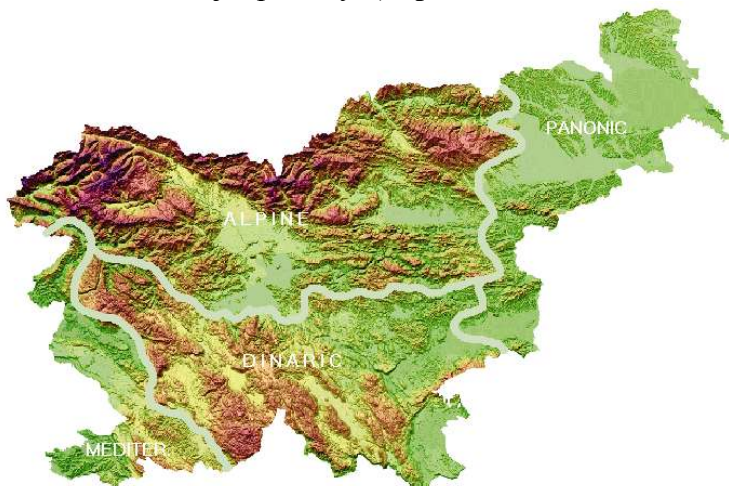
* - zdroj: <http://www.stat.si/>

Slovinsko sa nachádza v strednej Európe a jeho rozloha činí 20 273 km². Slovinsko susedí s Rakúskom (dĺžka hranice 318 km), Chorvátskom (670 km), Maďarskom (102 km) a Talianskom (280 km). Okrem spomínaných krajín má Slovinsko na 46,6 km úseku prístup k Stredozemnému moru, konkrétne k Jadranskému. V severnej časti územia sa týčia Alpy

(Júlske Alpy, Savinjské Alpy a Karavanky). Na juhu sa rozprestierajú Dináre a na východe Panónska panva. (<http://www.matkurja.com/en/>) Najnižší bod územia je spomínané Jadranské more – 0 m n. m., zatiaľ čo najvyšší bod, Triglav s nadmorskou výškou 2 864 m, sa nachádza v Júlskych Alpách. Priemerná nadmorská výška je 556,8 m n. m., čo vyjadruje prevažne hornatý charakter krajiny. Najväčšou riekou krajiny je Sáva, prameniaca v Júlskych Alpách. Najznámejším jazerom je jazero Bled a Bohinj. Slovinsko je taktiež známe množstvom jaskýň, napríklad Škocjanská jaskyňa (zapísaná v UNESCO) alebo jaskyňa Postojna. (<http://www.slovenia.info/>)

Na pobreží na západe prevláda stredomorské podnebie, ale smerom na východ začína prevažovať kontinentálne podnebie s miernymi až horúcimi letami a studenými zimami. Oblasť Álp je typická alpskou klímou. Priemerná teplota v januári je -2°C a v júli 21°C. Priemerný ročný úhrn zrážok je 1600 mm, avšak výrazne sa líši v závislosti na reliéfe (Alpy – 3500 mm, juhovýchod – 800 mm. (<http://www.matkurja.com/en/>)

Lesy pokrývajú 11 691,96 km², čo predstavuje 57,67% územia štátu, a po Švédsku a Fínsku je Slovinsko treťou najlesnatejšou krajinou v Európe. V krajine je jeden národný park - Triglavský národný park, 3 regionálne parky a 45 krajinných parkov a spolu tvoria viac ako 10% chránených oblastí Slovenskej republiky. (<http://www.slovenia.info/>)

Obr. 3: Rozdelenie Slovinska do fyzikogeografických regiónov. (Zdroj: <http://enrin.grida.no/>)

14.1.3 Socioekonomická charakteristika

Na území Slovenskej republiky žije 2 055 496 obyvateľov (k 1. januáru 2012). Hustota zaľudnenia dosahuje 101,37 obyvateľov na km². Hlavné mesto Ľubľana sa nachádza v centrálnej časti a žije v ňom 280 140 obyvateľov. (<http://www.stat.si/>)

Počet obyvateľov krajiny každoročne pribúda, čo je spôsobené kladným prirodzeným prírastkom a imigráciou. Priemerný vek obyvateľstva je na úrovni 41 rokov a pomaly stúpa, zatiaľ čo index starnutia klesá. Nádej na dožitie pre mužov je 76,6 rokov a pre ženy 82,9 rokov. Registrovaná nezamestnanosť sa v roku 2011 dostala približne na rovnakú úroveň ako v roku 2000, a to na 12,1%. Ak by sme sa pozreli na registrovanú nezamestnanosť podľa pohlavia, viac nezamestnaných je žien, avšak iba o 1%. Priemerná mesačná hrubá mzda sa od roku 2000 takmer zdvojnásobila na hodnotu 1524 € v roku 2011. Priemerná mesačná výška penzie sa oproti roku 2000 zvýšila približne o 60% na hodnotu 628 € v roku 2011. Čo sa týka vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva, v dlhodobom horizonte sa znižuje podiel obyvateľstva so základným vzdelaním, rapídne klesol podiel ľudí bez vzdelania, zatiaľ čo sa zvyšuje počet ľudí so vzdelaním technickým, všeobecne odborným a počet ľudí s vysokoškolským vzdelaním. V primárnom sektore pracuje približne 5% obyvateľstva, v priemyselnej oblasti 38% a v terciéri 57%. (<http://www.stat.si/>)

Tab. 2: Vybrané demografické ukazovatele v rokoch 2000 a 2009 – 2011.

	2000	2009	2010	2011
Počet obyvateľov – spolu*	1 990 272	2 042 335	2 049 261	2 052 496
Počet obyvateľov – muži*	972 581	1 011 767	1 014 716	1 015 430
Počet obyvateľov – ženy*	1 017 691	1 030 568	1 034 545	1 037 066
Priemerný vek	38,8	41,4	41,6	41,8
Index starnutia	87,8	118	117,4	116,8

* - údaje k 1.7., zdroj: <http://www.stat.si/>**Tab. 3:** Pohyb obyvateľstva v rokoch 2000 a 2009 – 2011.

Pohyb obyvateľstva				
	2000	2009	2010	2011
Živo narodení	18 180	21 856	22 343	21 947
Počet úmrtí	18 588	18 750	18 609	18 699
Imigrácia	6 185	30 296	15 416	14 083
Emigrácia	3 570	18 788	15 937	12 024

* - zdroj: <http://www.stat.si/>**Tab. 4:** Registrovaná nezamestnanosť v rokoch 2000 a 2009 – 2011.

Registrovaná nezamestnanosť (%)	2000	2009	2010	2011
Celková	12	10,3	11,8	12,1
Muži	11	9,6	11,4	11,6
Ženy	13,1	11,2	12,4	12,7

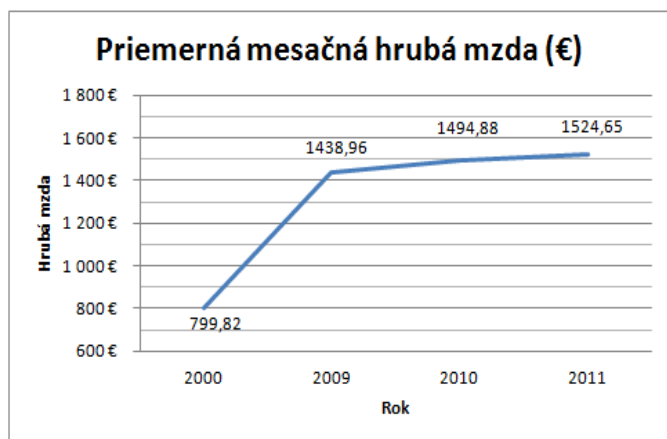
* - zdroj: <http://www.stat.si/>**Tab. 5:** Nádej na dožitie v rokoch 2000 a 2009 – 2011.

Nádej na dožitie	2000	2009	2010	2011
Muži	71,9	75,8	76,3	76,6
Ženy	79,1	82,3	82,7	82,9

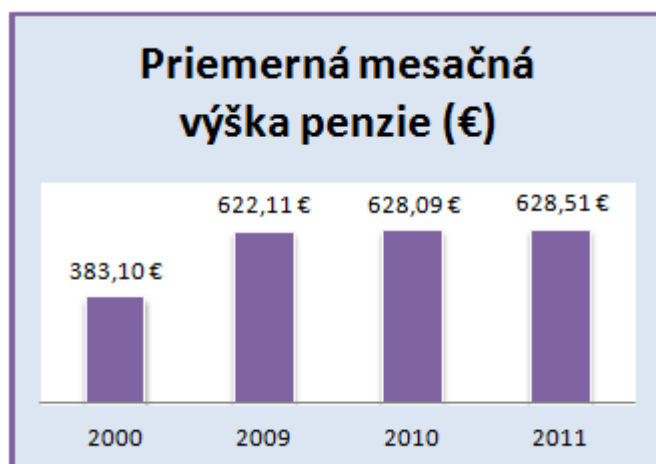
* - zdroj: <http://www.stat.si/>**Tab. 6:** Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva nad 15 rokov v rokoch 1981, 1991, 2002 a 2011.

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva nad 15 rokov (%)				
	1981	1991	2002	2011
Spolu	100	100	100	100
Bez vzdelania	26	17,4	6,9	4,4
Základné	32,5	29,8	26,1	24,7
Krátkodobé odborné	22	21,2	27,2	23,1
Technické, všeobecne odborné	12,5	21,8	26,9	30,2
Vysokoškolské	5,9	8,9	12,9	17,5
Neznáme	1,1	0,9	-	-

* - zdroj: <http://www.stat.si/>

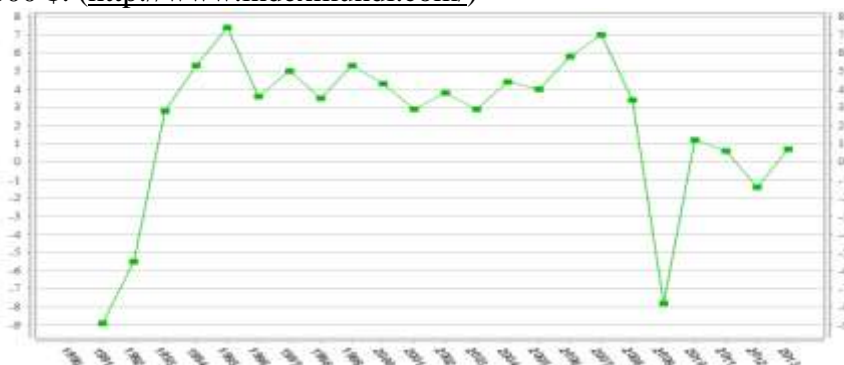

Obr. 4: Priemerná mesačná hrubá mzda v rokoch 2000 a 2009 – 2011. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Obr. 5: Priemerná mesačná výška penzie v rokoch 2000 a 2009 – 2011. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Rast HDP Slovinska sa od vzniku štátu zväčša pohyboval v rozmedzí 3% až 6%. Po vstupe Slovinska do Európskej únie sa rast HDP zvýšil na 7%, no po začiatku hospodárskej krízy slovinská ekonomika výrazne padla. V súčasnosti rast nedosahuje úroveň pred rokom 2008 a pohybuje sa na hranici 1%. Hodnota HDP na jedného obyvateľa Slovinska sa od roku 1999 stále zvyšuje, s výnimkou roka 2009. V súčasnosti je HDP na jedného obyvateľa približne 29 000 \$. (<http://www.indexmundi.com/>)

Obr. 6: Rast HDP od roku 1991 až do súčasnosti. (Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>)
Na základe Tab. 6 môžeme vidieť, že množstvo emisií od roku 2000 klesá, a teda kvalita životného prostredia stúpa. Najbadateľnejší je dramatický pokles oxidu siričitého z 93 000 ton na hodnotu 10 000 ton. (<http://www.stat.si/>)

Tab. 6: Kvantitatívne množstvo emisií v rokoch 2000 a 2008 – 2010.

Emisie (1000 t)				
	2000	2008	2009	2010
SO ₂	93	13	10	10
NO _x	50	53	46	45
NM _{VOC} *	46	36	35	35

* - non-metán prchavé organické zlúčeniny; zdroj: <http://www.stat.si/>

V Slovinsku sa nachádza 39 069 km ciest a 1 209 km železníc. Počet km ciest sa pomaly zvyšuje (od roku 2000 pribudlo viac ako 600 km ciest), počet kilometrov železníc je približne na rovnakej úrovni (v roku 2000 to bolo 1 201 km). (<http://www.stat.si/>)

14.1.4 Regionálna politika a regionálny rozvoj

Obr. 7: Administratívne delenie Slovinskej republiky na regióny NUTS 3. (Zdroj: <http://www.mapsofworld.com/>)

14.1.4.1 Regionálna politika v minulosti

Od druhej svetovej vojny sa Slovinsko stretáva s problémami vyplývajúcimi zo silných disparít medzi jednotlivými regiónmi. Rozdiely medzi veľmi vyspelými centrálnymi časťami krajiny a okrajových územím, predovšetkým na východe Slovinska, sa začali pomaly znižovať v 70. rokoch 20. storočia, kedy sa prejavili účinky vôbec prvej koncepcie regionálnej politiky zakotvené priamo v zákonoch o regionálnom rozvoji. Legislatíva upravujúca smerovanie regionálnej politiky v tejto dobe zdôrazňovala najmä dve základné kritéria, rast počtu obyvateľov a jeho starnutie, a vo svojom obsahu sa zameriavala hlavne na najkrízovejšie oblasti regionálnej politiky, napr. na podporu vidieckych oblastí, ktoré v porovnaní s centrálnymi časťami zeme zaostávali. Jednotlivé projekty boli financované výhradne zo štátnych prostriedkov, pričom Slovinsko bolo v tej dobe súčasťou Juhoslávie, a teda fungovalo na princípoch centrálne plánovaného hospodárstva. (Kozlová, 2006)

Od konca druhej svetovej vojny až do vyhlásenia nezávislosti v roku 1991 bolo najrozvinutejšou časťou celej Juhoslávie a jej priemyselnou základňou. Vďaka špecifickému typu socializmu, ktorý v Juhoslávii zaviedol Tito, bol celkový rozvoj krajiny, v porovnaní s ostatnými krajinami vtedajšej strednej Európy, pomerne vysoký. Až do 80. rokov 20. storočia, kedy Slovinskom otriasla ekonomická kríza, prebiehal proces postupného znižovania regionálnych disparít. Napriek tomu, že vtedy ešte neexistovala žiadna konkrétna jednotná a systematická koncepcia regionálnej politiky, môžeme tento časový úsek označiť z pohľadu regionálnej politiky za veľmi dôležitý. (Kozlová, 2006)

Situácia v oblasti regionálnej politiky sa paradoxne zhoršila po osamostatnení Slovinska, kedy sa krajina otriasala značnými makroekonomickými problémami a v súvislosti s procesom centralizácie a koncentrácie ústredných národných inštitúcií sa začali opäť zväčšovať medziregionálne disparity. Právny rámec vymedzujúci oblasť regionálnej politiky primárne upravoval zákon o rozvoji demograficky ohrozených oblastí (Zákon o rozvoji demograficky ohrozených oblastí), celkovo však v tejto dobe nepatrila oblasť regionálnej politiky k národným prioritám a prostriedky smerujúce do tejto politiky boli zo strany centrálnych vládnych inštitúcií výrazne znížené. (Kozlová, 2006)

K markantnej zmene v tomto ohľade došlo až v súvislosti s jednaniami o vstupe Slovinska do Európskej únie, kedy začal byť aplikovaný jednotný prístup a prvýkrát došlo k vytvoreniu jednotnej a systematickej regionálnej stratégie. Od roku 1994 tak celú oblasť regionálnej politiky upravuje zákon o podpore jednotného regionálneho rozvoja (Zákon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja), v ktorom sú stanovené ciele a princípy

organizácie podpory jednotného regionálneho rozvoja. Primárnym cieľom tohto zákona je práve zníženie medziregionálnych disparít medzi východnou a západnou časťou krajiny. (Kozlová, 2006)

14.1.5 Súčasná regionálna politika

V oblasti regionálneho rozvoja sa Úrad vlády Slovenskej republiky miestnej samosprávy a regionálnej politiky usiluje o podporu rozvoja aj v odľahlejších oblastiach Slovenska. Regionálne disparity medzi jednotlivými časťami Slovenska sú príliš veľké a systém rozhodovania je príliš centralizovaný. Poslaním úradu je podpora trvalo udržateľného rozvoja v najširšom slova zmysle, ktorá zlepší potenciál slovenských regiónov a nezredukuje zdroje a rozvojový potenciál pre budúce generácie.

Regionálna politika sa snaží byť prítomná v celom štáte, avšak najmä v prioritných oblastiach:

- najmenej rozvinuté regióny,
- obce s individuálnymi problémami rozvoja,
- pohraničné oblasti,
- oblasti obývané maďarskými a talianskymi národnostnými menšinami a rómske etnické komunity.

Cieľom regionálnej politiky je, aby zahŕňala do rozvojových projektov aj oblasti v pohraničných oblastiach. Vstúpením Slovenska do Európskej únie boli splnené podmienky pre otvorené regionálne rozvojové koncepcie, ktoré presahujú regionálne a národné hranice a zahŕňajú aj prírodný, ľudský a ekonomický potenciál susedných regiónov a štátov. (<http://www.arhiv.svlr.gov.si/en/>)

14.1.6 Dokumenty pre roky 2007 – 2013

Slovensko sa pre roky 2007 – 2013 riadi Národným strategickým referenčným rámcom a 3 operačnými programami. (<http://www.arhiv.svlr.gov.si/en/>)

14.1.6.1 Národný strategický referenčný rámec (NSRR)

Všeobecnými cieľmi slovenského národného strategického referenčného rámca je zlepšiť životné podmienky občanov prostredníctvom podpory hospodárskeho rastu, vytváranie nových pracovných miest, posilnenie ľudského kapitálu a zabezpečenie vyváženého a harmonického rozvoja, najmä na regionálnej úrovni.

Na dosiahnutie týchto cieľov je NSRR založený na rade strategických a územných priorít:

- 1) Podpora podnikania, inovácií a technologického rozvoja
- 2) Zlepšenie kvality vzdelávacích zariadení, výskumu a vývoja
- 3) Zlepšenie pracovného trhu spolu s garanciou istoty zamestnania, vytvorenie pracovných miest a podpora sociálneho začlenenia
- 4) Zabezpečenie podmienok pre rastu prostredníctvom udržateľnej mobility, zlepšenie kvality životného prostredia a zabezpečenie vhodnej infraštruktúry
- 5) Podpora vyváženého regionálneho rozvoja

Dôraz je kladený na zlepšenie inštitucionálnej a administratívnej funkčnosti, najmä vo verejnom sektore, čo je predpokladom na rýchly hospodársky rast Slovenska.

Očakávaný dopad nového rámca je zvýšenie počtu inovatívnych spoločností z 21% na 44% do roku 2013, zvyšovanie rastu HDP a zvýšenie miery zamestnanosti o 1,7%. (<http://ec.europa.eu/>)

14.1.6.1.1 Operačný program „Strengthening Regional Development Potentials“

Program stanovuje podporu v rámci cieľa konvergenencie. Hlavným cieľom programu je dosiahnutie hlavných cieľov definovaných v NSRR, a síce podporovať konkurencieschopnosť krajiny a súčasne zabezpečiť vyvážený regionálny rozvoj v celej krajine. Program si za cieľ kladie zvýšenie konkurencieschopnosti, podporovať podnikanie, inovácie a technologický rozvoj, uľahčiť vytváranie pracovných pozícií, zahrňujúc cestovný ruch, pričom berie do úvahy environmentálne a sociálne otázky. Viac ako tretina finančných prostriedkov je pridelených na výskum, inováciu a technologický rozvoj.

Týmto operačným programom má pribudnúť 11 500 pracovných pozícií, 2 100 ha nových podnikateľských oblastí, 23 technologických centier, 150 inovácií a patentov za rok, 700 nových výskumníkov ročne (500 v podnikateľskom sektore), 800 projektov pre malé a stredné podniky. Taktiež sa má zvýšiť širokopásmový prístup obyvateľstva z 94% na 100%, kapacitu turistických zariadení vytvorením 5 000 lôžok a počet ročných prenocovaní zo 7,6 milióna na 8,4. (<http://ec.europa.eu/>)

14.1.6.2 Operačný program „Development of Environment and Transport Infrastructure“

Program stanovuje podporu v rámci cieľa konvergenencie. Hlavným cieľom programu je poskytnúť podmienky pre rast prostredníctvom udržateľnej mobility, zlepšovania kvality životného prostredia a tým, že zostrojí vhodné a udržateľné infraštruktúry. Zároveň program pomôže k dosiahnutiu vyváženého regionálneho rozvoja v celej krajine.

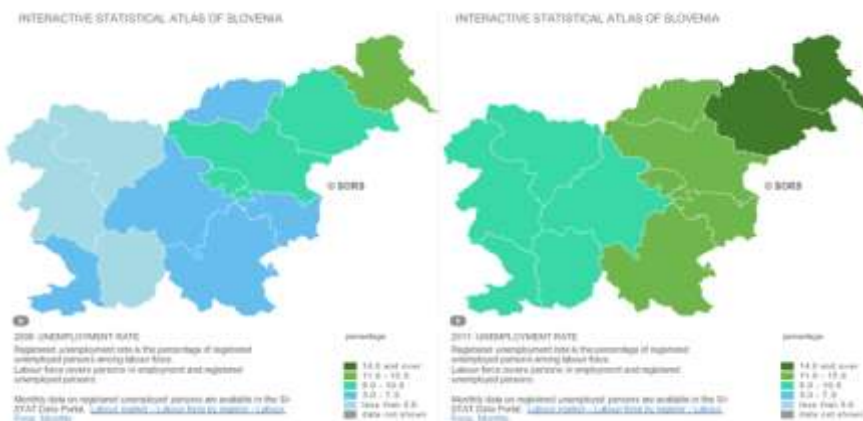
Program umožní výstavbu a modernizáciu 428 kilometrov železníc (najmä prioritný projekt v rámci trans-európskej dopravnej siete: osa Lyon – Terst - Divaca / Koper – Divaca – Ľubľana – Budapešť - ukrajinská hranica), rekonštrukciu a modernizáciu 215 km ciest. Plánom je tiež zvýšiť podiel obyvateľstva, ktorý má prívod vody na 96%, znížiť priestor ohrozený povodňami na 220 000 ha, znížiť množstvo odpadu na skládkach o 295 000 ton za rok, zvýšiť bezpečnosť cyklistov prostredníctvom 105 km novovybudovaných a modernizovaných cyklistických ciest a zvýšiť podiel obnoviteľnej energie a tým znížiť energetickú náročnosť a emisie CO₂, rovnako ako aj látky znečisťujúce ovzdušie. (<http://ec.europa.eu/>)

14.1.6.3 Operačný program „Development of Human Resources“

Operačný program je zameraný na posilnenie ľudského kapitálu, vytváranie pracovných miest, podporu zamestnanosti, posilnenie inovatívnosti a následne posilňovanie konkurencieschopnosti ekonomiky prostredníctvom investícií do rozvoja výskumu a ostatných zamestnancov, celoživotné vzdelávanie, zabezpečenie sociálneho začlenenia a podpore rovnakých príležitostí. Osobitným dôrazom má tiež byť zvyšovanie efektívnosti verejného sektora. (<http://ec.europa.eu/>)

14.2 Komparácia regiónov, póly rastu a rozvojové osi

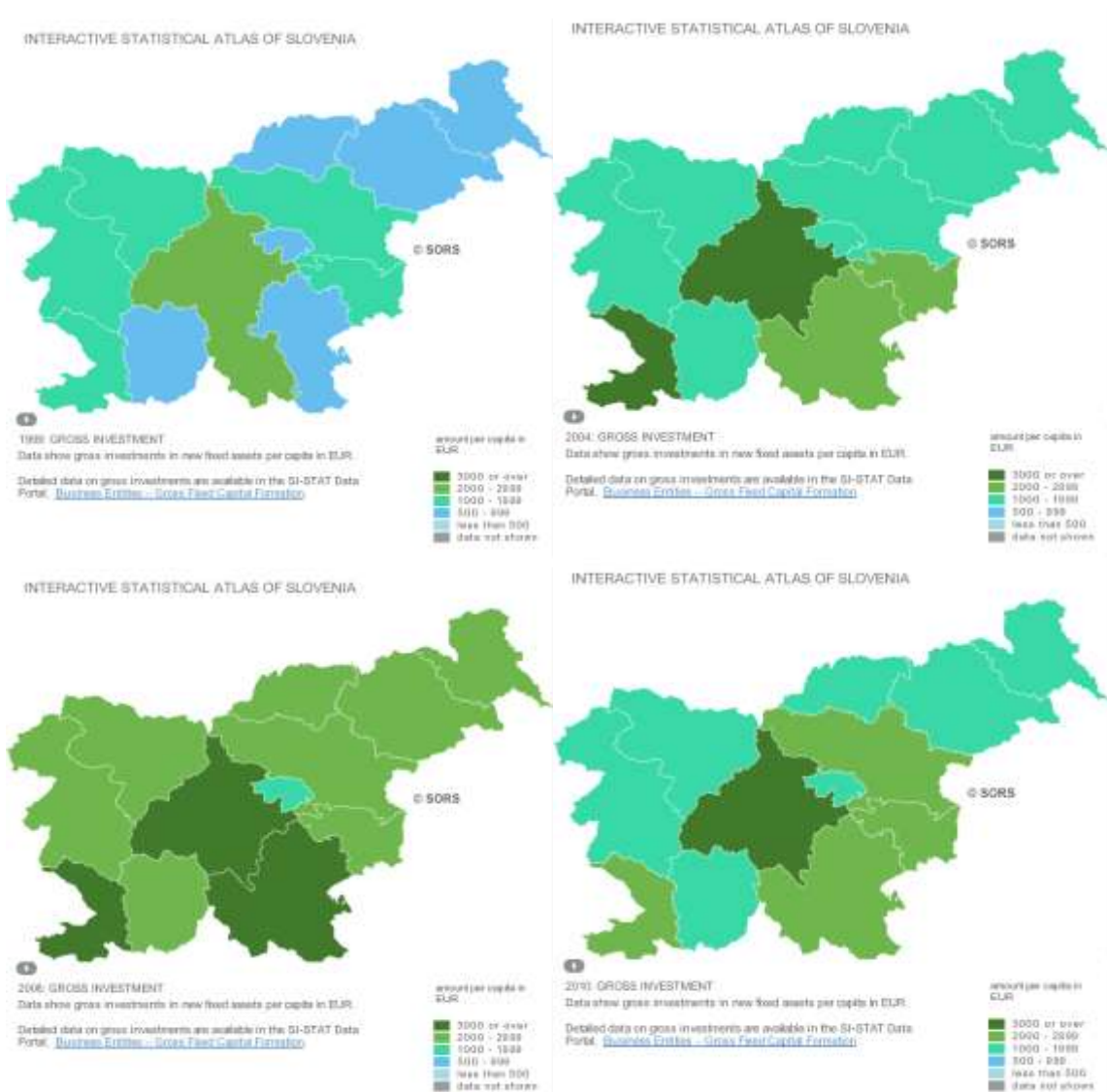
14.2.1 Porovnanie regiónov

Obr. 8: Miera nezamestnanosti 2008 a 2011. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Obr. 9: Zamestnanosť v primárnom, sekundárnom a terciárnom sektore podľa regiónov v roku 2007. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Obr. 10: Investície na jedného obyvateľa v rokoch 1999, 2004, 2008 a 2010. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Obr. 11: Hrubá mesačná mzda v rokoch 2004 a 2011. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

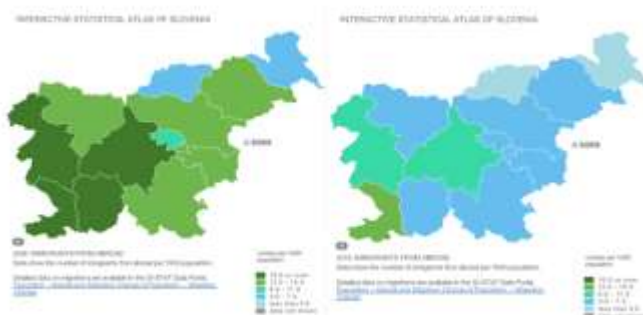
Na Obr. 8 až Obr. 11 je porovnanie regiónov na základe vybraných ekonomických ukazovateľov. Miera nezamestnanosti oproti roku 2008 stúpla vo všetkých regiónoch Slovinska, v súčasnosti je však najhoršie na tom severovýchod republiky (Pomurska, Podravska). V celoštátnej mierke je v tomto ukazovateli západná časť (Zahodna Slovenija) na tom lepšie ako východná časť (Vzhodna Slovenija). (<http://www.stat.si/>)

Zamestnanosť ľudí v jednotlivých sektoroch sa výrazne odráža podľa reliéfu krajiny. Primárny sektor hrá prím v južnej a východnej časti (najmä Pomurska, Spodnjeposavska),

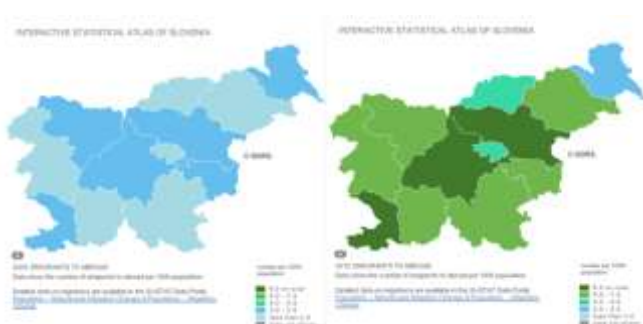
zatiaľ čo zamestnanosť v sekundárnom sektore je viac menej vyvážene rozložená. O niečo väčší podiel obyvateľstva pracujúceho v priemysle je v regióne Zasavska a Koroška. Na druhej strane, menší podiel je v Obalno-kraške a Osrednjeslovenske, čo môžeme pripísať prírodným podmienkam. V prvom prípade more, v druhom jaskynné bohatstvo a podhorie Álp a prítomnosť hlavného mesta. Tento fakt sa odzrkadľuje aj v zamestnanosti v terciárnom sektore, kde dominuje západná časť územia, hlavne regióny Obalno-kraška a Osrednjeslovenska. Jedinou výnimkou vo východnej časti je Podravska, kde sa nachádza druhé najväčšie mesto Slovinska Maribor. (<http://www.stat.si/>)

Čo sa týka investícií na jedného obyvateľa, najväčší podiel mal región Osrednjeslovenska. Nasledovaný bol prímorským regiónom Obalno-kraška. V ostatných regiónoch boli tieto investície nižšie a v priebehu rokov sa menili ich pozície. Najhoršie na tom bol severovýchod územia, resp. severozápad (v tomto prípade je dôvodom pravdepodobne obtiažnosť príchodu investícií z dôvodu Álp, konkrétne väčšie nároky na vstup). Zaujímavosťou je región Zasavska v centrálnej časti, ktorý s výnimkou roka 2008 bol taktiež charakteristický menším objemom investícií na jedného obyvateľa. Tento jav by sme mohli pripísať blízkosti hlavného mesta Ľubľany, ktorá si sťahuje do svojho regiónu všetky dôležité a veľké investície. Celkovo však môžeme povedať, že väčšina investícií smerovala do centrálnej časti Slovinska a jej okolia, pričom najlepšia situácia bola v roku 2008, zatiaľ čo najhoršia v roku 1999. (<http://www.stat.si/>)

Hrubá mesačná mzda odzrkadľuje predchádzajúce charakteristiky a s priemeru sa vymykajú opäť Osrednjeslovenska a Obalno-kraška. Najhoršia situácia je znova na severovýchode v časti Pomurska. Pomerne prekvapujúco sa v roku 2010 prepadli hodnoty v regióne Notranjsko-kraška, keďže sa tento región nachádza na pomedzí dvoch rozhodujúcich regiónov Slovinska. Ak sa však pozrieme na príchod investícií do tohto regiónu, môžeme vidieť, že Notranjsko-kraška na tom nie je úplne najlepšie a pravdepodobne dopláca na svoju „tranzitnú“ pozíciu a skutočnosť, že Dinárske vrchy nie sú hlavným lákadlom Slovinska. Napriek tomu je nezamestnanosť v tomto regióne v posledných 4 rokoch pod priemerom krajiny, a v tomto ukazovateli je situácia dokonca 3., resp. 4. najlepšia. (<http://www.stat.si/>)

Obr. 12: Imigranti v rokoch 2000 a 2010. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Obr. 13: Emigranti 2000 a 2010. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Obr. 14: Celkový prírastok obyvateľstva v rokoch 1997, 2007 a 2010. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Z demografického hľadiska sme na porovnanie regiónov použili migráciu obyvateľstva a celkový prírastok obyvateľstva (Obr. 12 až Obr. 14). Čo sa týka počtu imigrantov, najzaujímavejšie regióny sú na západe krajiny, resp. centrálna časť. Aj keď sa počet imigrantov na 100 obyvateľov od roku 2000 do roku 2010 znížil, svoju pozíciu si tieto časti udržali. Najhoršie na tom sú Pomurska, Koroška a Zasavska. S výnimkou Zasavske ide o periférne oblasti. Pri Zasavske je tento jav spôsobený pravdepodobne veľkou silou Ľubľany. (<http://www.stat.si/>)

Počet emigrantov na 100 obyvateľov sa od roku 2000 do roku 2010 zvýšil vo všetkých častiach Slovinska, s výnimkou Pomursky. Okrem nej je najmenší počet odchádzajúcich ľudí v už spomínanej Koroške a Zasavske, čo vyvoláva otázky. Ide o regióny, ktoré na tom nie sú práve najlepšie, veľa ľudí do nich neprichádza a zároveň málo odchádza. Emigrácia v ostatných častiach je vyššia, čo môžeme pripísať väčšej ochote ľudí odísť za prácou, odhodlanosti zmeniť ich život. Keďže však ide o najzaostalejšie časti, je možné, že títo ľudia si jednoducho nemôžu z finančného hľadiska dovoliť odísť do inej časti krajiny alebo do zahraničia. (<http://www.stat.si/>)

Čo sa týka celkového prírastku obyvateľstva, viac ľudí pribúda na západe ako na východe, pričom jednotkou je opätovne centrálna časť – Osrednjeslovenska. Teoreticky by sme mohli hovoriť o pribúdaní obyvateľstva na ose severozápad – juh. Najhoršia situácia je v regióne Zasavska, kde dokonca v roku 2010 dochádza k celkovému úbytku obyvateľstva. Je teda dosť otázna pozícia tohto regiónu, keďže aj na základe ekonomických ukazovateľov nevychádza Zasavska úplne najlepšie. Je možné, že z tejto časti vzniká akási periféria v rámci silnej centrálnej oblasti. (<http://www.stat.si/>)

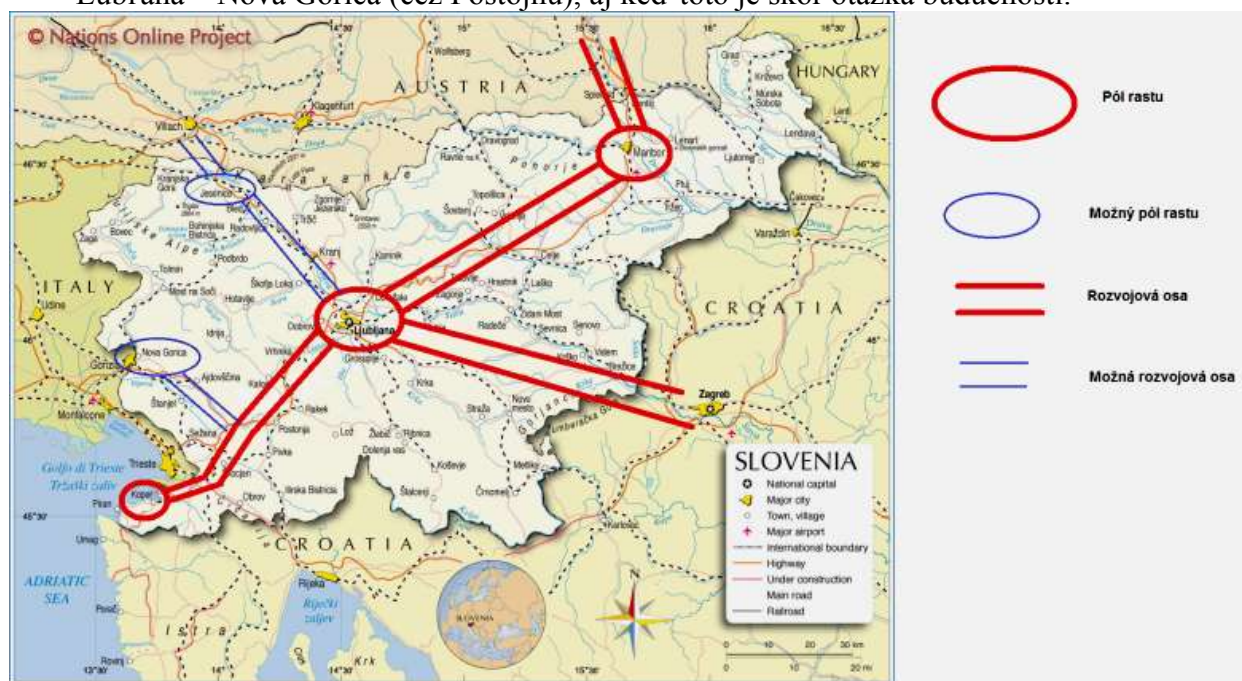
Obr. 15: Hustota cestnej siete v rokoch 2000 a 2008. (Zdroj: SORS, <http://www.stat.si/>)

Na záver komparácie regiónov Slovinska sme sa zamerali na hustotu cestných komunikácií na území štátu v roku 2007 (Obr. 15). V tejto charakteristike dochádza k zaujímavým záverom. Hustota cestnej siete je vyššia v zaostalejšej východnej časti, čo je spôsobené neprístupnosťou západnej časti (Alpy). Najvyššia hustota komunikácií je v regióne Podravska, ktorý

zabezpečuje tranzit medzi Rakúskom a chorváckym hlavným mestom Záhrebom. Naopak najmenšiu hustotu nájdeme v regióne Notranjsko-kraška, pri ktorej sme spomínali nižšie hrubú mesačnú mzdu v krajine, tranzitnú polohu a nízku mieru nezamestnanosti. V tomto prípade však hlavnú úlohu zohrávajú Dináre, ktoré zaberajú podstatnú časť územia. Pre porovnanie s Alpami, kde je hustota ciest vyššia, je tento región mimo „centra diania“, a zrejme nie je prioritným pri rozvoji. (<http://www.stat.si/>)

14.2.1.1 Póly rastu a rozvojové osi

Na základe predchádzajúcich informácií môžeme uvažovať o póloch rastu a súčasne pokúsiť sa určiť rozvojové osi. Prvotne však musíme vziať do úvahy malú rozlohu Slovenskej republiky a nízky počet obyvateľov. Naskytá sa otázka, či má vôbec zmysel určovať póly rastu. Na základe komparácie regiónov však vidím minimálne 3 póly rastu Slovenska, a to konkrétne mestá Ľubľana v centrálnej časti, mesto Koper pri pobreží a mesto Maribor vo východnej časti. Je možné uvažovať o ďalších menších sídlach na severozápade (Jesenice) alebo na západe (Nova Gorica). Rozvojová osa by teda mala viesť od juhozápadu v smere na severovýchod medzi Koperom, Ľubľanou a Mariborom, a ďalej pokračovať do Rakúska a Maďarska. Ďalšou možnosťou je osa Ľubľana – Jesenice – Villach, prípadne odbočka Ľubľana – Nova Gorica (cez Postojnu), aj keď toto je skôr otázka budúcnosti.

Obr. 16: Póly rastu a rozvojové osi. (Podklad: <http://www.nationsonline.org/>)

14.3 Hlavné problémy krajiny a možnosti vývoja

14.3.1 Problémy krajiny

Hlavným problémom krajiny je veľká centralizácia a nevyvážený rozvoj všetkých regiónov. Až príliš veľká pozornosť sa upriamuje na centrálnu časť, na čo dopláca najmä východná časť krajiny. Mesto Maribor je podhodnotené a prakticky zrejme ešte nedostalo príležitosť stať sa plnohodnotným hráčom na trhu v Slovinsku. Mesto Koper ťaží z výbornej polohy, napriek tomu, že neďaleko sa nachádza talianske mesto Terst a smerom na juh nájdeme chorvácke strediská. Túto pozíciu avšak nevyužíva dostatočne, keďže mnoho ľudí preferuje práve spomínané talianske mesto alebo chorvácke strediská, čoho problémom môžu byť vysoké ceny, kvalita služieb ale nedostatočná propagácia. Ďalej by som spomenul región Pomurska, ktorý je na tom suverénne najhoršie, pričom hraničí s tromi krajinami –

Rakúskom, Chorvátskom a Maďarskom. V tomto prípade je možné hovoriť o nevyužitom potenciály cezhraničnej spolupráce.

14.3.2 Možnosti vývoja krajiny

Možnosti vývoja krajiny boli načrtnuté v predchádzajúcich kapitolách. Jednak ide o decentralizáciu zeme a následný vývoj miest ako sú Jesenice či Nova Gorica, jednak posilnenie pozície východného Slovinska. V prípade decentralizácie by mohlo dôjsť k väčšej konkurencii v rámci štátu, a tým by mohol stúpnuť už teraz dobrý kredit Slovinska. Posilnením východnej časti krajiny by došlo k zníženiu disparít regiónov, ochota zahraničných podnikov investovať v tejto oblasti by sa mohla znížiť, a celkovo zlepšiť kvalitu života občanov žijúcich v tejto časti krajiny. Ďalšou možnosťou je vytvorenie cezhraničnej spolupráce s Rakúskom, Chorvátskom a Maďarskom s cieľom zabezpečiť užšie vzťahy. Možnosťou by možno bol príchod veľkého podniku, ktorý by sťahoval ľudí aj z hraničných oblastí okolitých krajín. Taktiež je možné zlepšiť situáciu v regióne Notranjsko-kraška vybudovaním kvalitnejších a lacnejších služieb, zariadení a pod. v Dinárskych vrchoch a pokúsiť sa aspoň trochu znížiť dominantnú pozíciu Álp v cestovnom ruchu. Nakoniec môžeme uvažovať o úzkej spolupráci medzi Lubľanou a Záhrebom. Ide o dve hlavné mestá, dôležité strediská, ktoré sú od seba vzdialené len približne 150 kilometrov. Na tejto trase by mohlo vzniknúť mnoho menších či väčších podnikov, a teda pracovných príležitostí.

14.3.3 Príležitosti a hrozby

Príležitosti krajiny sú veľké a záleží len na ochote vedúcich osobností štátu ako sa postaví najmä k decentralizácii krajiny. Slovinsko má pozitívne čísla v celkovom prírastku obyvateľstva, takže ak sa štát bude zaoberať práve možnosťami pre týchto ľudí, neodídu, ale naopak môžu pomôcť krajine v ďalšom napredovaní.

Hrozby krajiny spočívajú v devastácii prírodného bohatstva. Príchod nových investícií a podnikov do rôznych oblastí môže znamenať zvýšené nároky na prírodné prostredie. Táto hrozba však do veľkej miery záleží na charaktere investícií (výskum a vývoj neznamená takú hrozbu ako ťažký priemysel).

14.4 Zdroje

KOZLOVÁ, M.: *Implementace regionální politiky EU ve Slovinsku*. [on-line]. Brno. 2006. [cit. 26. októbra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/>>

Mapový portál Maps of World [on-line]. 1999. [cit. 27. októbra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.mapsofworld.com/>>

Mapový portál Mapsof [on-line]. 2012. [cit. 28. októbra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://mapsof.net/>>

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky MZV SR [on-line]. 2012. [cit. 26. októbra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://mzvsk.sk/>>

Portál Európskej komisie [on-line]. 2012. [cit. 28. októbra 2012]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/index_en.htm>

Portál Eurostat [on-line]. 2012. [cit. 28. októbra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>>

Portál Geography About [on-line]. 2012. [cit. 27. októbra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://geography.about.com/http://www.nationsonline.org/>>

Portál Index Mundi [on-line]. 2012. [cit. 27. oktobra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.indexmundi.com/>>

Portál Mat'kurja [on-line]. 2012. [cit. 28. oktobra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.matkurja.com/en/http://www.nationsonline.org/>>

Portál Nations Online [on-line]. 1998. [cit. 28. oktobra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.nationsonline.org/>>

Portál UNEP/GRID-Arendal [on-line]. 2005. [cit. 28. oktobra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://enrin.grida.no/>>

Služba vlade republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko - archiv [on-line]. 2012. [cit. 26. oktobra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.arhiv.svlr.gov.si/si/index.html>>

Statistični urad republike Slovenije [on-line]. 2012. [cit. 27. oktobra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.stat.si/eng/index.asp>http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_mestske_casti&load=20>

Uradni slovenski turistični informacijski portal [on-line]. Slovenska turistična organizacija. 2010. [cit. 27. oktobra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.slovenia.info/si/Domov.htm?home=0&lng=1>>

Zavod za gozdove Slovenije [on-line]. 2005. [cit. 27. oktobra 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.zgs.gov.si/>>

15 SLOVINSKO II (Bc. Kristýna Kleinwächterová)

15.1 Úvod

Slovinsko vzniklo 25. června 1991 jako jeden z nástupnických států bývalé Jugoslávie. Ve Slovinsku žije asi 2 miliony obyvatel na rozloze 20 273 km², hustota zalidnění je tedy 101 obyv./km² (viz [online] slorealie.upce.cz). Z hlediska osídlení je obyvatelstvo rozmístěno nerovnoměrně. Pobřeží, které je dlouhé 47 km, je hustě osídleno a stejně tak střed Slovinska v okolí hlavního města Lublaně (Ljubljana). Severní část u hranic s Rakouskem je osídlena řídko, jelikož se zde projevuje vliv reliéfu, který je hornatý. Na území zasahují Julské alpy, Kamnicko-Savinské Alpy, Karavanky a Pohorje. Východní část, kde Slovinsko hraničí s Maďarskem, je charakter krajiny rovinný. Jižní část při hranicích s Chorvatskem je tvořena na východě pohořím Haloze a řekou Sotlou. Sotla ústí do Sávy, která dále teče do Chorvatska přes hlavní město Zagreb a vytváří svojí údolní nivou přirozený průchod mezi horami. Hranice dále pokračuje pohořím Gorjanci a Snažnik a na Istrijském poloostrově je hranice tvořena řekou Dragonjou, jejíž delta je přírodním parkem Sečovljské saliny, které dříve byly jedny z největších a nejproduktivnějších salin v těžbě soli na pobřeží Jadranu.

15.2 Přírodní podmínky

Utváření Slovinského reliéfu bylo formováno zejména třetihorním alpským vrásněním, proto mají svahy hor v severní části země velký sklon a jsou tedy nevhodné pro zemědělství a i pro osídlení lidmi. V horách jsou sídla koncentrována do údolí, například v Julských Alpách do údolí řeky Soči či do údolí s Bohinjským jezerem. Mezi řekami Soča a Sáva leží jediný ze Slovinských národních parků, Triglavský národní park. Triglav (2864 m. n. m.) je nejvyšší horou Slovinska a také nejvyšším vrcholem Julských Apl. Podstatnou část Slovinska zabírá Alpské předhůří. Jsou to vrchoviny, které se táhnou střední částí Slovinska od hranic s Itálií téměř až k hranicím s Maďarskem. Idrijská a Cerkljanská vrchovina jsou řídko osídleny a zalesněny díky bohatým srážkovým poměrům (viz [online] slorealie.upce.cz). Na východ pokračuje Posávská vrchovina, která je nižší než většina Alpského podhůří. Z hlediska neprostupnosti terénu je hlavní dopravní tepna směrem na Maribor vedena severně a na Zagreb jižně Dolenským údolím. Dále na východ pokračují pohoří Kozljak a Pohorje. Důležitým místem je Velenjská kotlina, kde byla vybudována největší tepelná elektrárna, která zdá měla negativní vliv na životní prostředí. Přímořská část je značně ovlivněna polohou v blízkosti moře. Ve Vipavské dolině je vhodné klima pro zemědělství, zejména vinařství a ovocnářství. Další důležitou částí jsou tzv. Dinárská pohoří a planiny. Jedná se o oblast špatně dostupnou, nevhodnou pro zemědělství, odlehlou s ekonomickými a sociálními problémy. Východní

část Slovinska je oblastí Subpanonie, pro kterou je typické kontinentální klima, oblast je rovinatá a úrodná a tedy hustěji osídlená. Pěstuje se zde zejména víno, ale i obilniny (viz [online] slorealie.upce.cz).

V případě Slovinska je velmi důležité zmínit alespoň některé z jeho přírodních krás. Slovinsko je malou zemí, kde povrch z více jak poloviny pokrývají lesy a je v Evropě po Finsku a Švédsku 3. nejzalesněnější zemí v Evropě. Více jak třetina rozlohy je zahrnuta do sítě ochrany biodiverzity - Natura 2000 (viz [online] slovenia.info). Kromě Triglavského národního parku je zde velký počet přírodních parků, patří mezi ně například Sečovljaské saliny, Lublaňské bažiny či Slovinský Kras, od kterého byl odvozen název pro kras. Jsou zde stovky jeskyní (jeskyně-jama), mezi nejznámější patří Postojnska jama, kde žije Macarát jeskynní či Škocjanske jame.

15.3 Regionální politika Slovinska před vstupem do EU

Počátky regionální politiky se zde začaly objevovat už během 70. let 20. století, kdy Slovinsko bylo ještě součástí Jugoslávie. Regionální politika byla zakotvena v zákonech o regionálním rozvoji Slovinska a základními kritérii bylo zejména demografické stárnutí populace a její početní nárůst. Zaměřovala se především na rozvoj venkovských oblastí, které proti jádrovým oblastem výrazně zaostávaly. Projekty byly financovány ze státních prostředků (Kozlová 2006:7). Po osamostatnění Slovinska se snaha o snížení regionálních disparit odsunula na druhou kolej, jelikož se vznikem samostatného státu se spíše začaly prohlubovat regionální rozdíly v důsledku centralizace moci státu do hlavního města Lublaně. Obnovení zájmu o regionální politiku a rozvoj začal při jednání o vstupu Slovinska do Evropské unie. V roce 1994 byla regionální politika zaštitěna Zákonem o podpoře jednotného regionálního rozvoje ve kterém jsou stanoveny cíle a principy podpory regionálního rozvoje. Hlavním cílem je odstranění disparit mezi západem a východem země (Kozlová 2006:8).

15.3.1 Problémy s implementací regionální politiky EU

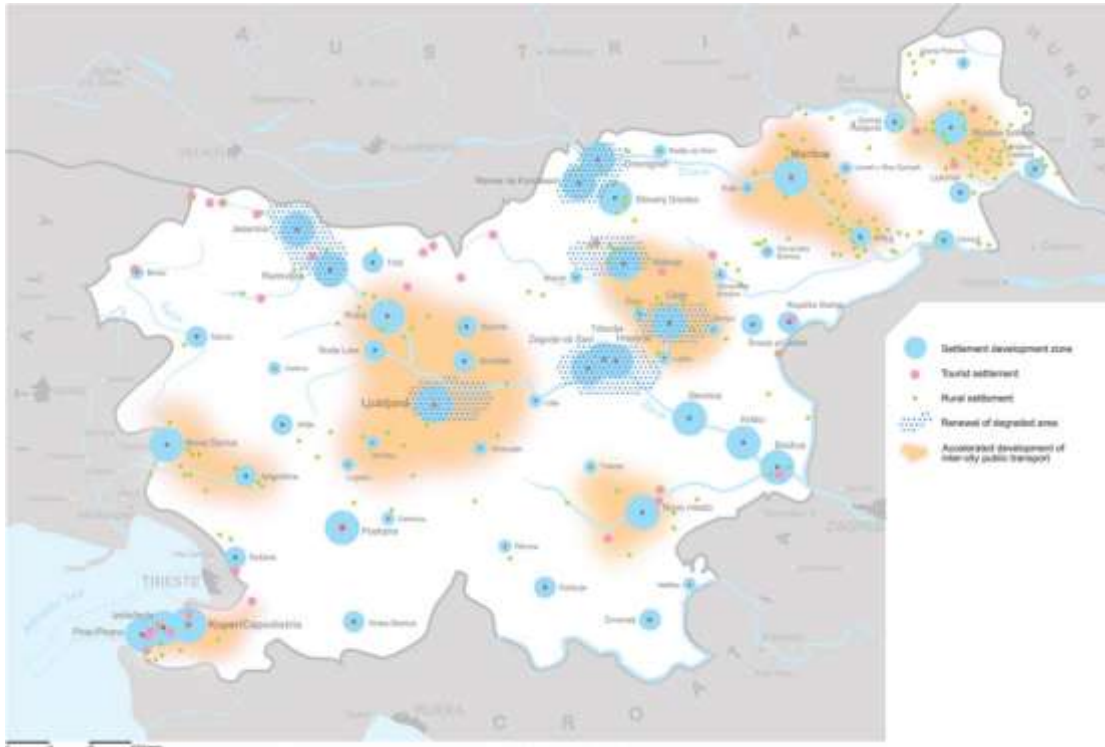
Pro další směřování regionální politiky je klíčové administrativní dělení země. Slovinsko je zemí, kde se nedaří vytvořit regiony na úrovni klasifikace NUTS 2 a tím je ohroženo čerpání peněz ze Strukturálních fondů Evropské unie v rámci jednotlivých cílů (Kozlová 2006:9). Nejnížší samosprávnou jednotkou v rámci Slovinska jsou obcíny, vyšší samosprávné jednotky zde nejsou. Vláda vnímá potřebu vymezit vyšší územně správní celky, ovšem problém je jak. Každý lobuje pro samostatnost vlastního regionu (kraje) a zatím se tedy žádné vyšší jednotky, které by splňovaly úroveň NUTS 3 a i NUTS 2, nevznikly. Na úrovni NUTS 3 je vytvořeno 12 regionů, ale jsou to regiony statistické (viz [online] slorealie.upce.cz). Do budoucna se předpokládá vytvoření čtrnácti krajů na úrovni NUTS 3, které budou korespondovat se statistickými regiony a vytvoření dvou regionů na úrovni NUTS 2 a to zřejmě východ a západ, aby východ země mohl i nadále čerpat peníze z cíle 1 (Kozlová 2006:13).

15.3.2 Regionální politika a rozvoj Slovinska

Existuje šest klíčových dokumentů z hlediska jak celkové tak regionálního rozvoje Slovinska, jsou to: *Strategie rozvoje Slovinska, Strategie místního rozvoje Slovinska, Strategie hospodářského rozvoje Slovinska, Strategie regionálního rozvoje Slovinska, Národní rozvojový plán a Jednotný programový dokument 2004-2006*. Pro regionální politiku a regionální rozvoj je klíčovým dokumentem Strategie regionálního rozvoje Slovinska (Kozlová 2006:15). V dokumentu jsou rozebrány jednotlivé priority rozvoje jak na regionální tak na lokální úrovni. Jde o obsáhlý dokument, kde jsou tři hlavní cíle-rozvoj osídlení, rozvoj veřejné infrastruktury a krajiny, každý z těchto cílů má několik částí.

15.4 Rozvoj krajiny

Já vidím potenciál regionálního rozvoje Slovinska zejména ve využití přírodních krás pro oblast cestovního ruchu. Slovinské řeky jsou ideální pro rafting a canyoning. Slovinský Kras svojí rozmanitostí nabízí široké pole působnosti pro speleology a jiné dobrodruhy. Krásné přímořské městečko Piran s kavárnami a koupáním láká turisty k odpočinku či k návštěvě nedalekého přírodního parků Sečovljanské saliny. To vše a mnohem víc nabízí Slovinsko na poli cestovního ruchu. Turistické oblasti jsou vymezeny na základě počtu turistů, kteří navštíví daný region. Pokud jejich počet přesáhne o 50 % zde žijící obyvatelstvo během hlavní turistické sezóny (v délce 1 měsíc), má region vysoký potenciál rozvoje cestovního ruchu (Bartol 2004:36). Na mapě jsou místa vyznačena růžovými tečkami, jejich největší koncentrace je na severu země v Julských Alpách a poté na pobřeží Jadranu. Dále jsou zde vyznačeny urbánní rozvojové oblasti, ale těm se více budu věnovat v kapitole polycentrického rozvoje Slovinska.

Zdroj: Spatial development strategy of Slovenia. Dostupné z: http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/en/sprs_eng.pdf

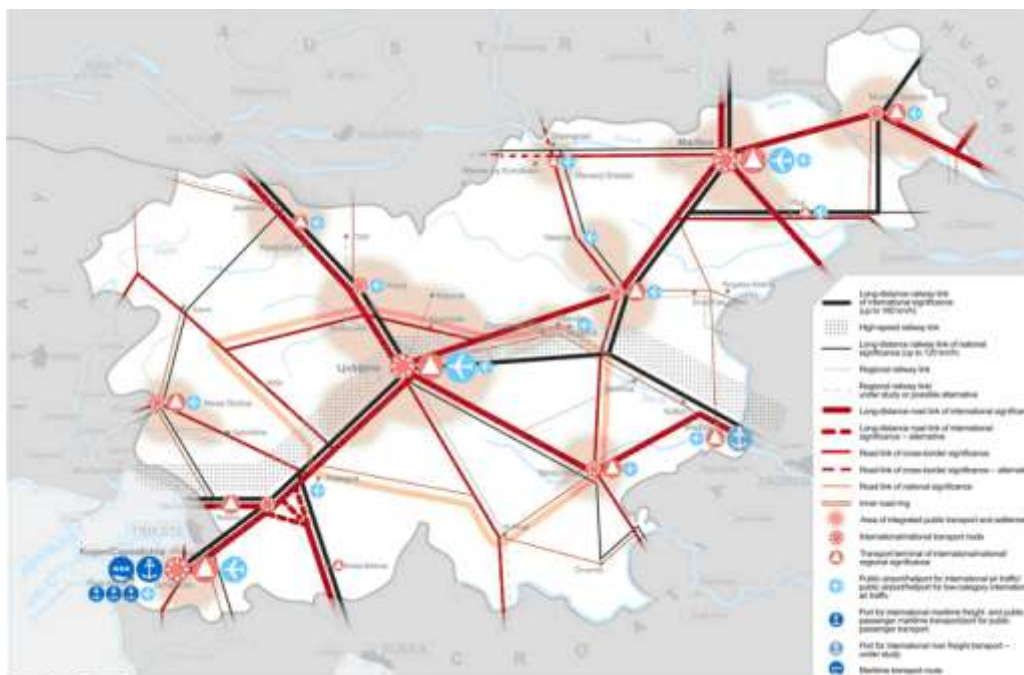
Obr. 3: Mapa Slovinska s vyznačenými místy vhodných pro rozvoj cestovního ruchu a městských oblastí.

15.5 Rozvoj infrastruktury

Dalším klíčovým bodem je rozvoj infrastruktury, který umožní se po Slovinsku nejen rychle přesouvat, ale napojí Slovinsko na členské země EU a i na Chorvatsko, které by mělo přistoupit 1. července 2013. Chorvatsko je zemí, kam míří v létě tisíce Evropanů k moři a Slovinsko je pro ně tranzitní zemí, tudíž zlepšení infrastruktury je dalším z mnoha klíčových faktorů k úspěšnému rozvoji nejen cestovního ruchu, ale také celého Slovinska. Dále je infrastruktura nutná k polycentrickému rozvoji sídel, což je dalším bodem regionálního rozvoje. Samozřejmě veškerý rozvoj by měl probíhat tak, aby narušil vzhled krajiny co nejméně, byla zachována biodiverzita a přírodní a kulturní památky země (Bartol 2004:43).

Slovinsko nevěnuje pozornost jen rozvoji silniční infrastruktury, ale i železniční. Jedná se především o propojení přístavu Koper s chorvatskou Rijekou. Pak tranzit z Koperu přes Lublaň dále na východ do Maďarska a i na jih do Zagrebu. Na sever je důležité napojení na Rakouský Villach. Důležité železniční tahy jsou z velké části kopírovány tahy silničními a tvoří tak silnou infrastrukturní páteř země, které můžeme nazývat rozvojovými osami.

Zdroj: Spatial development strategy of Slovenia. Dostupné z: http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/en/sprs_eng.pdf

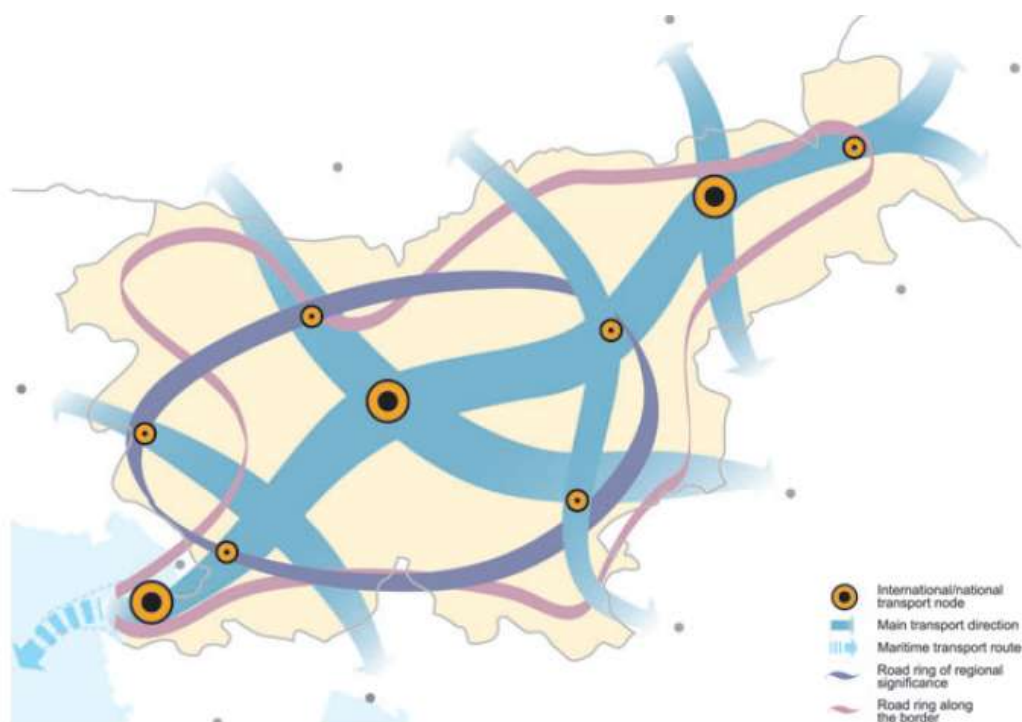
Obr. 2: Mapa Slovinska s možnostmi rozvoje dopravní infrastruktury.

15.6 Rozvoj osídlení

Polycentrický rozvoj sídel a sídelní struktury je další složkou regionálního rozvoje. Nejdůležitější průmyslová centra leží v linii Maribor, Celje, Lublaň a Jesenice. Rozvinutost těchto regionů je patrná z mapy. Místa se zelenými tečkami zobrazují silně urbanizovanou krajinu, která je podmíněna právě přítomností silných průmyslových center. Severně od Celje leží obec Velenje, v které se nachází nejúspěšnější a největší firma Slovinska GORENJE (viz [online] slorealie.upce.cz). U moře je důležitým přístavem Koper, skrze který se zprostředkovává námořní doprava a následná doprava zboží do vnitrozemí. Menší města jako je Piran nebo Portorož slouží jako přímořské turistické destinace. Na hranicích s Itálií je důležitým centrem Nová Gorica, které vzniklo rozdělením Italské Gorizie na Slovinskou a Italskou část. Region má dobrou polohu pro navázání přeshraniční spolu práce s regiony na Italské straně (Bartol 2004:29). Na spojnici mezi Koperem a Lublaní leží město Postojna, které je centrem Krasu a známe turistům především kvůli Postojnským jamám a místnímu živočichovi (Macarát jeskynní) nebo periodickému jezeru Crknica. Úplně na východě země leží město Murská Sobota, které je centrem regionu zaměřeného na zemědělství, zejména na pěstování pšenice. Periferními oblastmi je právě východ země, ale také jih. Ten je typický zejména stále živými místními tradicemi, vinařstvím a zachovalou přírodou s potenciálem rozvoje cestovního ruchu, například vodních sportů na řece Kolpě (viz [online] slorealie.upce.cz).

Zdroj: Spatial development strategy of Slovenia. Dostupné z: http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/en/sprs_eng.pdf
Obr. 3: Mapa polycentrického rozvoje slovinských měst a urbanizovaných oblastí.

Zdroj: Spatial development strategy of Slovenia. Dostupné z: http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/en/sprs_eng.pdf

Obr. 4: Rozvojové osy a póly růstu Slovinska

Na obrázku číslo 4 jsou zobrazeny póly růstu ve Slovinsku. Jsou jimi tři města, která již v současnosti výrazně ovlivňují rozmístění aktivit v prostoru. Je jím hlavní město Lublaň, centrum veřejné správy a dalších institucí. Dále přístav Koper, přes který do země proudí zboží a s ním spojený kapitál. Posledním městem je Maribor, jež profituje zejména z aktivit v sekundárním sektoru národního hospodářství. Města vytváří důležitou osu mezi západem a východem země. Na západě přístav Koper, jako vstupní bod pro zboží dopravené po moři a na východě Maribor a menší Murská Sobota, přes které lze provést transport zboží do Maďarska a dále na východ. Důležitá je nejen silniční infrastruktura, ale i železniční koridory.

Menší města, menší póly růstu leží na osách protínající tři hlavní města od severu k jihu. V přímořském prostoru je to hraniční město Nová Gorica a Sežana. Osa je protažená až do chorvatské Rijeky, která je důležitým přístavem a po této ose by mohl být zprostředkován transport zboží z Itálie přes Slovinsko do Chorvatska po souši. Rozvojová osa má potenciál z hlediska propojení dvou přístavů bez nutnosti obeplouvat Istrijský poloostrov, ovšem to by mohlo vést k znevýhodnění jednoho z nich a jeho možnému úpadku. Osa vedoucí středem země přes Lublaň, propojuje na severu Kranj a na jihu Novo Město. Osa na severu navazuje na rakouský Villach a na jihu na chorvatský Karlovac. V celoevropském kontextu je střední osa rozvoje důležitá nejen po stránce hospodářského růstu, ale i rozvoje cestovního ruchu. Po této ose sem míří turisté a zboží z Německa. Východní osa přes Maribor je klíčová z hlediska infrastruktury i pro české turisty, kteří míří k moři do Chorvatska přes rakouský Graz, slovinský Maribor do Chorvatského Zagrebu a dále na jih. Z hlediska rozvoje Slovinska jsou periferními oblastmi severozápadní část, která ovšem může těžit ze svého přírodního bohatství. Triglavský národní park má velký potenciál z hlediska rozvoje cestovního ruchu. Další opomíjenou částí Slovinska je jihozápad země, který je zaostalý, ale drží se zde místní tradice a kultura, je zde zachovalá krajina a z toho region může těžit.

Problémovou částí je průmyslová oblast Celje a Velenje, kde je značně poškozené životní prostředí a krajina. Staré průmyslové podniky krachují a oblast se potýká s nezaměstnaností. Zde je nutné investovat do vzdělání pracovní síly, nabídnout investorům vhodné podmínky pro podnikání a zlepšit celkově místní ekonomiku. Východ země, který je orientován na zemědělskou výrobu je třeba finančně podpořit, zejména v souvislosti se suchy, které tuto významnou zemědělskou oblast postihují.

15.7 Závěr

Slovinsko je zemí s vysokým potenciálem rozvoje hospodářství a cestovního ruchu. Přístav Koper nebo i Italský Terst, který leží nedaleko jsou vstupními bránami pro zboží, které přes západovýchodní osu přesouvá dále do Maďarska a dostřední a východní Evropy. Kras s mnoha jeskyněmi a Julské Alpy jsou lákadly pro turisty. I kousek pobřeží s městy Portorož a Piran je turisticky využíván. Slovinsko má od všeho kousek a je důležité, aby všechen potenciál byl s rozmyslem rozvinut a zlepšen. V červenci roku 2013 vstoupí do EU Chorvatsko, takže Slovinsko již nebude hraniční zemí

EU

a otevřou se další možnosti rozvoje směrem na jih.

Z hlediska regionálního rozvoje má Slovinsko velmi propracované dokumenty a snaží se je uvést do praxe. Problém je snad jen nedořešené rozdělení Slovinska na jednotky NUTS, ovšem problém by měl být v nejbližší době snad vyřešen, protože je to klíčové na další plánovací období 2014-2020.

15.8 Zdroje

[1] BARTOL, Blanka a Nataša BRATINA – JURKOVIČ, M.SC. *Spatial development strategy of Slovenia: SDSS* [online]. Ljubljana: Ministry of the Environment, Spatial Planning and Energy, Spatial Planning Directorate, Office for Spatial Development, 2004[cit. 2012-10-28]. ISBN 96-162-7636-0.

Dostupné

z:

http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/en/sprs_eng.pdf

[2] SEDLATÁ, Michaela. Implementace regionální politiky EU ve Slovinsku [online]. 2006 [cit. 2012-10-28]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Vít Dočkal. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/102835/fss_b/>.

[3] KOZÁR, Aleš. Reálie Slovinska. UNIVERZITA PARDUBICE. *Reálie Slovinska* [online]. 2010 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://slorealie.upce.cz>

[4] Slovinsko. *Slovinsko* [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://almu2012.webnode.cz/>
<http://almu2012.webnode.cz/>

[5] Slovenia. *Slovenian Tourist Board* [online]. 2010 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.slovenia.info/>

[6] Sečovlje Salina Nature Park. *Krajinski park Sečoveljske saline* [online]. 2006 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.kpss.si/en/intro>

16 LUCEMBURSKO (Bc. Tomáš Kubíček)

Lucemburské velkovévodství ležící mezi Německem, Belgií a Francií je jedním ze zakládajících členů Evropské unie v roce 1952. Velikost tohoto státu (2586 km²) není rozhodně nevýhodou. Jeho strategická poloha mezi třemi vyspělými státy Evropy a úřední jazyk lucemburština, který je velmi podobný němčině, dává této zemi předpoklady být silným hráčem v Evropské unii i na globální úrovni. Hospodářství je založeno na bankovníctví, pojišťovnictví a na ocelářském průmyslu. První dvě odvětví dávají Lucembursku předpoklad pro nejvyšší HDP na hlavu na světě, v roce 2012 činil 82 100 €. Počtem obyvatel 524 853 představuje asi 0,1 % populace Evropské unie (Europa.eu, Eurostat).

Země je rozdělena do dvou oblastí, Oesling na severu a Gutland zaujímající střed a jih, přičemž rozloha je 1/3 ku 2/3. Oesling je tvořen pouze regionem Ardennes, zatímco Gutland čtyřmi dalšími: Luxembourg City, Mullerthal, Land of the Red Rocks a Moselle (Searcheurope.com). Administrativní dělení, důležitější pro regionální politiku, je odlišné. Nejvyšší jednotkou jsou tři distrikty Diekirch, Grevenmacher a Lucemburk, jenž jsou dále děleny na 12 kantonů. Třetím stupněm je pak 116 komun (Geonames.org). Vzhledem k velikosti území platí v případě statistických jednotek pro porovnání a analýzu ekonomických údajů Evropské unie rovnice NUTS 1 = NUTS 2 = NUTS 3; ve všech případech název Luxembourg (Grand-Duché) (Eurostat).

V Lucembursku funguje od roku 2007 operační program „Lucembursko“ v rámci programu na podporu regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Celkový rozpočet činí asi 85 milionů €, přičemž asi 40 procent je hrazeno z fondu pro regionální rozvoj. Program má především za cíl podpořit růst zaměstnanosti prostřednictvím investic do infrastruktury a posílit synergii mezi ochranou životního prostředí a hospodářským růstem. Očekává se vytváření nových pracovních míst především ve výzkumu a vývoji a IT, obnova průmyslových oblastí a snížení emise skleníkových plynů. Zaměření je především na jižní část země, kde se koncentruje správní moc. Tato oblast bude místo budoucího *Cité des Sciences*, místo pro výzkumné pracovníky v technologickém rozvoji (RTD) a inovativní společnosti (Europa.eu).

Co se týče hlavních problémů země, největší riziko vidím v orientaci na malé množství odvětví, jelikož Lucembursko figuruje hlavně ve strategických odvětvích jako jsou finanční služby, logistika, pojišťovnictví nebo ocelářský průmysl. Vzhledem k velikosti státu je to zřejmě jediné rozumné řešení. Nicméně vláda se snaží do země přivést investory v jiných

lukrativních oborech jako je biotechnologie, zdravotní technika, automobilový průmysl a další. Snahou o zajištění hospodářského růstu může být nově založená Lucemburská univerzita. Služby se podílejí na hrubé přidané hodnotě státu 83 procenty, z čehož připadá 40 % procent na finanční služby. Průmyslová odvětví jsou stále důležitou součástí národního hospodářství, ale jejich podíl klesá na úkor služeb, v dnešní době je podíl průmyslu na HDP okolo sedmi procent. Hlavními průmyslovými tahouny v zemi jsou automobilový a ocelářský průmysl. Problémem pro sektor služeb může být naléhání na zrušení některých výhodných pobídek, mezi které patří zachování bankovního tajemství. Toto může negativní vliv na vývoj bankovní sféry a počet zákazníků (Businessinfo.cz).

Určitým problémem může být vysoká atraktivita země, a to zejména díky vysokému životnímu standardu. Lucembursko se může stát cílem stále vyššího počtu zahraničních imigrantů, kteří nebudou mít zájem o zapojení do pracovního procesu.

Země by se podle mě měla dále ubírat směrem, jaký má v záměru vláda, čímž je postupná diverzifikace průmyslu, aby ekonomika Lucemburska nestála na několika málo odvětvích. Slibným polem pro rozvoj je již zmíněná expanze výzkumných pracovišť v jižní části. Zde ale narážíme na další problém, s kterým se může země potýkat, a to je upřednostňování rozvoje především jižní části. Pokud je tato oblast dostatečně vyvinutá, bylo by vhodné se zaměřit i na opačnou stranu, tj. na sever.

Definování růstových pólů v takto malém území nebude složité. Hlavním centrem je bezesporu hlavní město Lucemburk, kolem nějž je průmyslová suburbanizace. Do centra vedou dálnice, a to především z jihu, západu a východu, které spojují město se všemi třemi sousedy. Dálnice ze západu na východ bude zřejmě rozvojovou osou, ke které můžeme přiřadit i tu jižní větev. Severní část země je tedy z hlediska dálniční sítě chudá. Hlavním faktorem zde může být členitost terénu.

16.1 Přílohy

Obr. 1: Mapa Lucemburska.

Tab. 1: Základní hospodářské ukazatele. Pramen: Businessinfo.cz

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
HDP (mil. € v st.c. 2000)	26 245	27 547	29 368	29 792	28 716	29 726	30 915
HDP přírůstek (%)	5,4	5,0	6,6	1,4	-3,7	3,5	4,0
inflace (%)	2,5	2,7	2,3	2,1	0,4	2,3	3,3
nezaměstnanost (%)	4,4	4,8	4,2	4,8	5,7	6,0	5,9

16.2 Zdroje

Luxembourg, Europa – European Countries. [online]. [Citováno: 27. 10. 2012]. Dostupné na: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/luxembourg/index_en.htm>.

Population at 1 January, *Eurostat*. [online]. [Citováno: 27. 10. 2012]. Dostupné na: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>.

Luxembourg regions, *SearchEurope.com*. [online]. [Citováno: 27. 10. 2012]. Dostupné na: <<http://www.searcheurope.com/countries/luxembourg/regions.shtml>>.

Administrative Division of Luxembourg, *Geonames.org*. [online]. [Citováno: 27. 10. 2012]. Dostupné na: <<http://www.geonames.org/LU/administrative-division-luxembourg.html>>.

Regions in the European Union – Nomenclature of territorial units for statistics, *Eurostat*. [online]. [Citováno: 27. 10. 2012]. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-07-020/EN/KS-RA-07-020-EN.PDF>.

Operational Programme Luxembourg, *Europa.eu*. [online]. [Citováno: 27. 10. 2012]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=LU&gv_reg=ALL&gv_PGM=1034&LAN=7&gv_per=2&gv_defL=7>.

Lucembursko: ekonomická charakteristika země, *BusinessInfo.cz*. [online]. [Citováno: 27. 10. 2012]. Dostupné na: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/lucembursko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18388.html>>.

17 ŠVÉDSKO (Dominika Žáková)

17.1 Základní charakteristika země

Nejlidnatější severská země, ležící v sevření mezi Norskem a Botnickým zálivem, oddělující Švédsko od Finska, je díky specifickým přírodním podmínkám v poněkud odlišné pozici v rámci Evropy. Jižní část, zemědělská a lesnatá, je protipólem ledovému severu s nerostným bohatstvím i divokou přírodou. [11]

Švédsko je stát s rozlohou 410 313 km (což je přibližně 5krát více než rozloha České republiky) a s počtem obyvatel přes 9 milionů. Z toho vyplývá velmi nízká hustota zalidnění – 22 obyvatel na čtvereční kilometr, a značně nerovnoměrné rozmístění obyvatel a sídel. Na dvou třetinách rozlohy země žije pouze 15 % obyvatel. Řídce osídlené oblasti tedy znamenají výzvu v zajištění zboží, rozšíření služeb a infrastruktury či zpřístupnění obchodu. [12] Chladné severské klima a odlehlost některých oblastí tak nedovolují symetrickou koncentraci obyvatel a jejich aktivit. Jakožto konstituční monarchie s parlamentní demokracií má Švédsko výkonnou moc ukotvenou v hlavě státu – králi a ministerském předsedovi, voleném Parlamentem. Soudní moc je svěřena Vrchnímu soudu, legislativní funkci plní jednokomorový Parlament volený přímo ve čtyřletých obdobích. [12] Švédsko je členem Evropské unie a Schengenského prostoru, není však v eurozóně, do níž odmítli Švédové vstup v referendu v roce 2003. Z administrativního hlediska je země rozdělena na 180 samosprávných obcí, 18 okresů a 2 regiony. [13]

Z mezinárodního ekonomického hlediska je Švédsko charakterizováno malou otevřenou ekonomikou, typickou vysokým vývozem svých domácích produktů. Švédská ekonomika se koncentruje do tří hlavních aglomerací – Stockholm, jako hlavní město, Skåne a Västra Götaland, v nichž je zároveň soustředěno 51 % populace a které ročně produkují kolem 57 % národní výroby. [12]

Tab. 1: Vybrané ekonomické ukazatele a ukazatele životní úrovně Švédska ve srovnání s Českou republikou za rok 2010

	Švédsko	ČR
HDP [mld. USD]	365,9	266,1
HDP na hlavu [USD]	39 013	25 299
Meziroční růst HDP [%]	5,7	2,3
Vládní deficit [% z HDP]	-0,3	-4,7
Import zboží [mld. USD]*	120,2	102,9
Export zboží [mld. USD]*	131,0	110,7
Meziroční míra inflace [%]	1,2	1,5
Míra nezaměstnanosti [%]	8,4	7,3
Dlouhodobá nezaměstnanost [%]	16,6	43,3
VŠ vzdělané obyvatelstvo v kat. 25 – 64 let [%]*	33,0	15,5
Podíl populace v předproduktivním věku [%]	16,6	14,3
Podíl populace v postproduktivním věku [%]	18,3	15,4
Naděje dožití [roky]*	81,4	77,3
Kojenecká úmrtnost [‰]	2,5	2,9
Hrubá míra migračního salda	5,3	1,5

* údaje za rok 2009

Zdroj: OECD

17.2 Vývoj regionální politiky Švédska, konkrétní opatření pro zlepšení regionálního rozvoje

Od 50. let 20. století se ve Švédsku začala formovat regionální politika. Nedostatek pracovních příležitostí v jižních průmyslových regionech a naopak přebytek práce v severních regionech zahájily snahu o vyvážený rozvoj celé země. Byla zavedena politika založená na zlepšení infrastruktury a podpoře stěhování obyvatel (pracovních sil) do regionů s nižší produktivitou. Následovala expanze veřejného sektoru ze Stockholmu i do dalších oblastí, investice do lidských zdrojů (decentralizace a prostorové rozšíření univerzit), čímž se Švédsko pokoušelo řešit nepříznivou bytovou situaci ve velkých městech v protikladu k vylidňujícímu se severu. Došlo k omezení daňového zatížení mezd, k zavedení regulovaného nájemného pro městské byty, a to zejména v severních regionech.

Průnik politiky evropské soudržnosti během 90. let a samotný vstup do Evropské unie v roce 1995 znamenal přístup k evropským fondům a formulování programů pro růst regionů. Došlo k zavedení různých institucí, pro příklad uveďme Švédskou agenturu pro ekonomický a regionální rozvoj. Tradiční švédská politika byla založena na relativně malých národních ministerstvech a před rokem 1995 spočívala regionální politika v pozici národního koncernu. Po roce 1995 se politická síla přesunula také do lokálních úřadů, které se více zaměřují na regionální problematiku. EU rozčlenila švédské regiony do kategorií, které měly zabezpečit rovnoměrný rozvoj regionů. Evropská politika se soustředila na zavedení inovací jakožto hlavního nástroje pro řešení regionální problematiky a dále napomohla sjednocení metodologie a standardizace pro vytváření regionálních plánů. [12]

17.3 Srovnání regionální politiky Švédska a Norska

Dvě velmi podobné severské země se liší příslušností k evropskému národnímu společenství. Švédsko jako člen EU má určené směry regionálního rozvoje, kdežto Norsko není členem EU. Poválečná situace v Norsku byla horší než v neutrálním Švédsku a vyžadovala urgentnější řešení. Klíčovým požadavkem Norska bylo proto zabezpečení ekonomického růstu, ve Švédsku se zaměřili na kontrolu regionálních nerovností a zajištění rovných životních podmínek. Současným klíčovým problémem je u Švédska ekonomický růst, zatímco Norsko se zaměřuje na osídlení země, zlepšení a inovace.

Obě země kladou silný důraz na veřejný sektor. Budování sociálního státu a dostupnost služeb jsou primárními zprostředkovateli rozvoje regionů, přičemž v popředí zájmu stojí periferní oblasti. Tahounem regionálního rozvoje Norska je primární sektor a využití přírodních zdrojů, zatímco Švédsko těží hlavně ze zpracovatelského průmyslu. Členství v EU ovšem nemá na rozdílný vývoj těchto dvou zemí zvláštní vliv – regionální politiky se vyvíjí podobným směrem. [2]

17.4 Regiony Švédska a jádrové oblasti

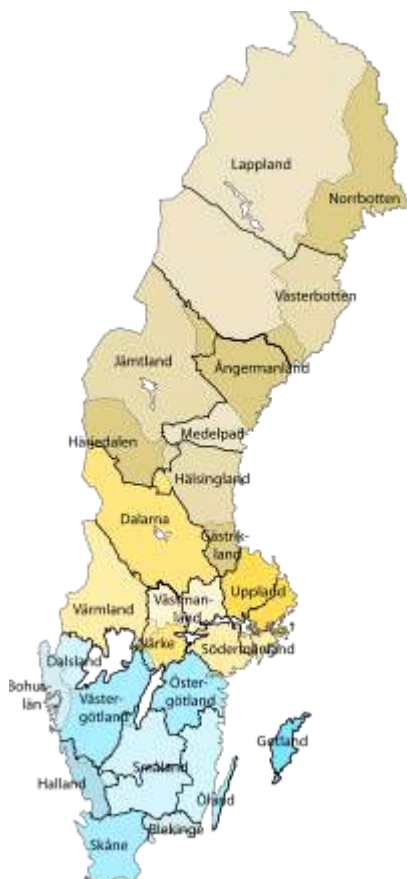
Podle administrativního členění NUTS má Švédsko 2 regiony NUTS 1 (území), 8 regionů NUTS 2 (oblasti) a 21 regionů NUTS 3 (kraje). [3] Termín region je pak ve Švédsku historicky určen pro 21 územních celků (counties). V politickém systému fungují dvě úrovně: vládní a autonomní pro samosprávné jednotky, ta dále sestává ze samosprávných správních jednotek operujících na místní úrovni a krajských rad, které zabezpečují regionální úroveň. Samosprávné správní jednotky ale nijak nespádají pod krajské rady. Vláda je zastoupena regionálně prostřednictvím krajů. Dva regiony (Skåne a Västra Götaland) mají zvláštní postavení; jejich autonomie zahrnuje také problematiku růstu a rozvoje. [10]

Základním pojmem pro současný regionální rozvoj jsou inovace. Region Skåne, jádrová oblast na jihu země, klade důraz na zabezpečení konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, vedle zdokonalování pozemních cest a přerozdělování vládních dotací do regionálních kulturních institucí. [8] Hospodářsky silným evropským makroregionem je Øresund, zahrnující také část jižního Švédska s centrem Malmö v regionu Skåne. [9] Řadí se tak vedle tzv. Modrého banánu a Západoevropského pentagonu k hlavním evropským rozvojovým osám. K dalším velkým aglomeracím patří kromě Stockholmu a Malmö také Göteborg a Jönköping v regionu Västra Götaland, nebo univerzitní město Uppsala.

Tab. 2: Regiony NUTS 2 a jejich kódové označení (vysvětlivky k Obr. 2)

SE01	Stockholm	SE07	Mellestra Norrland
SE02	Östra Mellansverige	SE08	Övre Norrland
SE04	Sydsverige	SE09	Småland med öarna
SE06	Norra Mellansverige	SE0A	Västsverige

Zdroj: Administrativní členění NUTS - Švédsko

Obr. 1: Kraje Švédska (NUTS 3)
Zdroj: wikimedia.org

Obr. 2: Regiony NUTS 2
Zdroj: wikimedia.org

17.5 Hlavní problém: imigrace – budoucí hrozba pro nárůst sociálních nerovností v regionech?

Vlivem masivní migrace během posledních let se švédská společnost stává nesourodou a rozpolcenou, jelikož sem ve velkých počtech migrují cizinci z různých zemí s různou kulturou a zvyky. Na konci roku 2009 činila celková populace Švédska 9,34 milionu osob, přičemž 14,3 % tvořili přistěhovalci, ti spolu se svými dětmi narozenými již ve Švédsku představují celkem 22 % obyvatel. [1] Problémem je, že namísto integrace imigrantů do švédské společnosti roste segregační propast mezi rodilým obyvatelstvem a přistěhovalci (zejména z Afriky a Asie). Tato segregace se projevuje vznikem ghett a komunit, které mezi sebe nepouštějí osoby jiné národnosti, než je jejich; děti přistěhovalců zaostávají v úrovni vzdělání oproti rodilým Švédům již na základních školách. Tím pádem jsou tito přistěhovalci nekvalifikovaní pro zaměstnání, díky kterému by mohli dosáhnout na týž životní standard jako rodilí Švédové. [6]

Nadprůměrný podíl přistěhovalců v populaci staví Švédsko před otázku, co způsobí absence integrace ve společnosti v budoucích letech? Nalézt řešení, jak integrování cizinců dosáhnout, by tak mělo být prioritou rozvojové politiky Švédska, aby se naplnila vize „národa otevřeného globální migraci“. [7]

17.6 Příležitosti a výzvy v regionálním rozvoji

Švédsko je zemí s jedinečnými přírodními podmínkami, nerostným bohatstvím a velkým kulturním potenciálem. Jeho nastavení regionální politiky je skutečně regionální, tedy působí na lokální úrovni, kde řeší konkrétní lokální problémy. Dlouhodobá snaha o zvýšení konkurenceschopnosti severních regionů a konstantní podpora ekonomického růstu jsou pilířem celostátní politiky, avšak Švédsko zůstává hospodářsky silné především ve svých jižních provinciích.

Koncentrace několika velkých firem zajišťuje pronikání inovací, větší rovnoměrnosti rozmístění však dosahují spíše drobní podnikatelé a právě jejich podpora by napomohla pronikání inovací i do méně technologicky vyspělých regionů. Výzvou do budoucna zůstávají také venkovské oblasti, které mají velký potenciál ve využití obnovitelných zdrojů energie. S rozvojem rurálních regionů souvisí také v současnosti nízká hustota silniční a dálniční sítě, která hraje podstatnou roli v dostupnosti odlehlejších regionů z hlediska pracovních příležitostí či obchodu. Jádrové regiony se stále více specializují v aktivitách s vysokou přidanou hodnotou, a to dokonce na úkor Stockholmu. [12] Regionální politika by se proto měla soustředit mimo dílčích inovací i na kontrolu rovnoměrného rozvoje tak, aby nenarůstaly rozdíly mezi vyspělými jižními regiony a hůře dostupnými venkovskými oblastmi.

17.7 Použité zdroje

[1] BENITO, Miguel. *Pracovní migrace a systémy sociálního zabezpečení: Švédsko*. Multikulturní centrum Praha [online]. Dostupné na WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/MBenito_Country_report_Sweden_CZE.pdf>; [cit. 26. 10. 2012].

[2] FOSS, Olaf a kol. *Regional Policy in Norway and Sweden*. E-RSA Conference, Barcelona 2000 [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.sre.wu-wien.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa00/pdf-ersa/pdf/89.pdf>>; [cit. 26. 10. 2012].

[3] Administrativní členění NUTS – Švédsko, RIS – Regionální informační servis [online] Dostupné na WWW: <<http://www.risy.cz/cs/administrativni-cleneni-nuts-svedsko>>; [cit. 26. 10. 2012].

[4] Country statistical profile: Czech Republic, OECD iLibrary [online] Dostupné na WWW: <http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-czech-republic_20752288-table-cze>; [cit. 26. 10. 2012].

[5] Country statistical profile: Sweden, OECD iLibrary [online] Dostupné na WWW: <http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-sweden_20752288-table-swe>; [cit. 26. 10. 2012].

[6] Imigranti ve Švédsku: Segregace spíše než integrace, Eurabia.parlamentnilisty.cz [online] Dostupné na WWW: <<http://eurabia.parlamentnilisty.cz/Articles/2555-imigranti-ve-svedsku-segregace-spise-nez-integrace.aspx>>; [cit. 26. 10. 2012].

[7] Our vision and mandate, Migrationsverket [online] Dostupné na WWW: <http://www.migrationsverket.se/info/208_en.html>; [cit. 26. 10. 2012].

[8] Regional growth and development, Region Skåne [online]. Dostupné na WWW: <<http://skane.se/sv/Webbplatser/skanese/English/Regional-self-government/Regional-growth-and-development/>>; [cit. 26. 10. 2012].

[9] „Rozvojové oblasti a osy“ v dokumentech územního rozvoje vybraných zemí střední Evropy. Ústav územního rozvoje, Brno 2007 [online]. Dostupné na WWW: <http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2007/2007-05/30_rozvojove.pdf>; [cit. 26. 10. 2012].

[10] Swedish Administrative System, Region Skåne [online]. Dostupné na WWW: <<http://skane.se/sv/Webbplatser/skanese/English/Regional-self-government/Swedish-Administrative-System/>>; [cit. 26. 10. 2012].

[11] Sweden, European Union [online]. Dostupné na WWW: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/sweden/index_en.htm>; [cit. 26. 10. 2012].

[12] Sweden, OECD Territorial Reviews 2008 [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.oecd.org/gov/regionaldevelopment/44411505.pdf>>; [cit. 26. 10. 2012].

[13] Švédsko a EU, Euroskop.cz [online]. Dostupné na WWW: <<https://www.euroskop.cz/834/sekce/svedsko-a-eu/>>; [cit. 26. 10. 2012].

18 ŠVÉDSKO II (Bc. Anna Marková)

18.1 Úvodní informace

- rozloha pevniny: 410 934 km²
rozloha jezer: 39 030 km²
celková rozloha země: **449 964 km²**
- počet obyvatel: **9 481 000** (prosinec 2011)
- hustota zalidnění: **22,2 obyvatel/km²**
- podíl ekonomicky aktivních obyvatel ve věku 18 – 64 let: cca **61,4 %**
- náboženství: **luteránské 80 %, islám 7 %, římskokatolické 4 %**
- administrativně správní členění země (dva stupně místních úřadů):
  - lokální / municipální (kommun)
  - regionální / krajské (län) řízené regionálními radami (landsting)
- území Švédska je rozděleno na 290 komun a 21 regionů, z nich 2 mají formu vlastních samospráv

Tab. 1: Největší švédská města.

	počet obyvatel
Stockholm	1 372 565
Göteborg	549 839
Malmö	280 415
Uppsala	140 454
Västerås	110 877
Örebro	107 038
Linköping	104 232
Helsingborg	97 122
Jönköping	89 396
Norrköping	87 247

- v 10 největších švédských městech žijí téměř 3 miliony obyvatel

Na území Švédska hraje v oblasti regionálního rozvoje podstatnou roli velmi nízká hustota zalidnění, která činí pouze 22,2 obyvatle/km². Většina obyvatel je koncentrována v největších městech a jejich blízkém okolí, tudíž jsou některé regiony velmi řídko osídleny. To vedlo v únoru 1994 k jednání, kdy Evropská unie přijala nový cíl číslo 6 jako program podpory severovýchodních regionů, který byl konkrétně zaměřen na regiony s nízkou hustotou obydlí.

Hlavním cílem pomoci mělo být zachování primární výroby, která je přizpůsobena klimatickým podmínkám jednotlivých regionů a zlepšení zpracování zemědělských výrobků a také ochrana životního prostředí. Byly tak vymezeny regiony s nárokem na státní pomoc, což se nelíbilo zemědělcům na jihu.

Podpora švédských regionů ve 2. polovině 90. let

- 1995 – 1999 přijetí programového dokumentu Evropskou komisí ⇒ opatření pro švédské, málo zalidněné regiony
- zahrnoval regiony o rozloze 242 000 km² s 449 000 obyvateli
- průměrná hustota v těchto regionech je nižší než 2 obyvatele/km²

CÍLE:

- nová pracovní místa zejména v soukromém sektoru
- motivovat mladou pracovní sílu, aby neodcházela mimo málo osídlené regiony ⇒ zvýšení atraktivity regionů, podpora při zakládání nových podniků, zvyšování konkurenceschopnosti firem
- zaměření podpory na rozvoj 5 oblastí, kde je důraz na tvorbu nových pracovních míst, podpora malého a středního podnikání, rozvoj turistiky ⇒ 269 milionů eur, z toho **83 milionů z EU**
- zakládání farem mladými zemědělci ⇒ omlazení farmářské populace a snížení odlivu mladých lidí do měst
- podpora vyšší úrovně zpracování dřeva, ochrana životního prostředí ⇒ 151 milionů eur, z toho **66 milionů z EU**
- výzkum a vývoj informačních technologií ⇒ 103 milionů eur, z toho **49 milionů z EU**
- rozvoj venkova, nové technologie, vyšší mobilita pracovní síly ⇒ 85 milionů eur, z toho **42 milionů z EU**
- podpora rozvoje sámské kultury a sobího hospodaření ⇒ 15,6 milionů eur, z toho **7,5 milionů z EU**

Program rozvoje švédských regionů v letech 2000 – 2006

- finanční prostředky ve výši 2.186 milionů eur z EU na rozvojové programy 3 cílů
- navýšení finanční podpory ve srovnání s předchozím obdobím o cca 66 %

CÍL 1: regiony kvalifikované pro cíl 6 (Severní Švédsko, Střední Švédsko, Střední Norrland a Horní Norrland)

CÍL 2: regiony postižené strukturálními problémy s 1,223 milióny obyvateli

CÍL 3: všeobecná podpora vzdělávání, školení a zaměstnanosti ve Švédsku

Obr. 1: Cíle podpory švédských regionů v letech 2000 – 2006.

Rozvoj regionů Norrbotten a Västerbotten

- region označovaný jako Norra Norrland
- celkový počet obyvatel v těchto regionech: 518 000
- jedna z nejnižších hustot osídlení
- 2/3 obyvatel žije ve městech na pobřeží
- pouze 2 % obyvatel zaměstnána v zemědělství a lesnictví
- 40 % zaměstnáno ve veřejném sektoru

PROBLÉM:

- odchod mladých lidí do městských oblastí

PODPORA EVROPSKÉ UNIE V OBLASTECH:

- **rozvoj obchodu a průmyslu:** Podpora začínajících podnikatelů, drobných a středních podniků, využívání moderních technologií v soukromém sektoru (407,4 miliónů eur, příspěvek Unie činí 105,5 miliónů eur)

- **rozvoj infrastruktury:** Zdokonalení silniční, železniční a letecké sítě, důkladnější využití výsledků, získaných prostřednictvím informačních technologií, v oblastech výzkumu, vzdělávání a obchodu (224,5 miliónů eur, podíl strukturálních fondů na nákladech bude 100 miliónů eur)
- **podpora vzdělávání a zaměstnanosti:** Školení pracovníků a nezaměstnaných, snazší integrace absolventů škol či univerzit na trhu práce (182,6 miliónů eur, podpora EU dosáhne 84,8 miliónů eur)
- **rozvoj venkova, rybolovu a vodních kultur:** Pomoc mladým zemědělským producentům v začátcích jejich podnikatelské činnosti a zlepšování výrobního marketingu (136,1 miliónů eur, Unie se bude podílet 51,4 milióny eur)

Zbývající programy na podporu rozvoje kultury, ochrany životního prostředí a pomoci pro sámské obyvatelstvo nejsou tak finančně náročné jako zmíněný program.

Rozvoj regionů Västernorrland, Jämtland a částečně regionů Dalarna, Värmland a Gävleborg

- podmínky cíle 1 splňuje cca 454 000 obyvatel
- téměř 40 % pracuje ve státním sektoru, 18 % v obchodě a telekomunikacích, 15 % ve zpracovatelském průmyslu a 4 % pracuje v lesnictví a zemědělství

PROBLÉM:

- odliv mladé a kvalifikované pracovní síly
- nedostatek kvalifikovaných pracovníků v oblasti strojírenství, telekomunikací, komerční služby a vzdělávání

PODPORA EVROPSKÉ UNIE V OBLASTECH:

- **průmyslový rozvoj:** Jeho cílem je zejména posílit drobné a střední podnikání v oblasti služeb a podpořit podnikatelskou činnost. Dále usiluje o posílení spolupráce mezi velkými a malými podnikateli (509 miliónů eur, příspěvek EU činí 167 miliónů eur)
- **celoživotní vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů:** Sleduje zejména zlepšení vzdělávání, podporu rovnocenného zapojení pracovníků a nezaměstnaných do trhu práce spolu s podporou začínajících podnikatelů (177,6 miliónů eur, z pokladny EU bude financováno 68,5 miliónů eur)
- **rozvoj venkovských oblastí, zemědělství, lesnictví, rybolovu a vodních kultur:** Zahrnuje podporu mladých zemědělských producentů, zdokonalení marketingového řízení ve výrobě, ochranu venkovského dědictví a podporu investic do podnikatelských činností (187,8 miliónů eur, 63,9 milióny eur přispějí strukturální fondy)
- **rozvoj lidského prostředí (human environment) a infrastruktury:** Důraz se klade na rozvoj informačních technologií a infrastruktury, jejichž prostřednictvím by se podařilo překonat nevýhody regionů spojené s jejich odlehlostí (115,5 miliónů eur, příspěvek ze společného rozpočtu přesáhne 47 miliónů eur)
- **podpora sámského obyvatelstva:** Soustředí se především na zajištění základních služeb obyvatelstvu, obnovu vesnic, na rozvoj infrastruktury a na podporu

zemědělských vlastníků a na diverzifikaci jejich zemědělské činnosti (náklady na programy pro Sámy činí 5,7 miliónů eur, Unie na ně přispěje částkou 3,5 milionů)

Vstupem Švédska do EU se zvýšila geografická rozmanitost evropských regionů. Díky nízké hustotě osídlení bylo nutné zajistit finanční podporu, která by vedla ke stabilizaci tohoto problému a zmírnění odlivu mladé pracovní síly do měst. Bylo využito finanční podpory ze strany strukturálních fondů Evropské Unie, která tak začala řešit pomoc severským regionům. Dochází ke snaze zvýšit atraktivitu „postižených“ regionů a překonání jejich odlehlosti. Podpora malého a středního podnikání, rozvoj cestovního ruchu, ochrana přírody a snaha o zachování tradičního života na švédském severu.

Většina rozvojových os země je soustředěna v její jižní části, zatímco řídké osídlený sever je díky značné rozloze země a malé hustotě osídlení mimo póly růstu. Póly růstu představují největší švédská města (viz výše) na jihu a menší města ležící na pobřeží.

18.2 POUŽITÉ ZDROJE

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/svedsko/index.html

<http://www.europeum.org/cz/integrace/33-integrace--11/814-rozvojove-programy-evropske-unie-pro-severske-regiony>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Švédsko>

19 FRANCIE (Roman Jedlička)

Francie byla jedna ze zakládajících zemí Evropské Unie. A to vše se odehrálo v Paříži v roce 1951. Tehdy šlo o založení Evropského sdružení uhlí a oceli. Řekl bych, že to je základní pilíř pro regionální rozvoj a politiku Francie. Dnes Francie patří mezi lídry Evropské Unie. Fakta jsou neoblomná. Francie má 74 členů v Evropském parlamentu a nejen tím si upevnila pozici v Evropské Unii. Hlavní faktory ovlivňující regionální politiku je určitě politický systém Francie. Politický systém Francie je parlamentní republikou s poloprezidentským systémem. Další faktory jsou například různá ministerstva. Například ministerstvo zahraničí, nebo tzv. Rada ministrů.

Francie má vyspělé průmyslové hospodářství a silné zemědělství. Nejdůležitějšími odvětvími je výroba automobilů, letecký průmysl, informační technologie, elektronika, odvětví chemických a farmaceutických látek a módní průmysl. Další faktor je například aglomerace a urbanizace lidí. Můžu podotknout, že i z vlastní zkušeností vím, že tohle je obrovský problém. Je spousta dalších faktorů ovlivňující regionální rozvoj a regionální politiku Francie a je zbytečné je zde všechny vyjmenovávat.

Fakta o EU [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/530/sekce/francie-a-eu/>

Pojďme porovnat minulost a současnost Francie před vstupem do Evropské Unie. V minulosti neměla Francie, ani žádný jiný stát dnešní Evropské Unie, finanční fondy odkud by mohla čerpat. V polovině 19. století byla Francie jedna z největších průmyslových zemí, která měla a má bohaté zásoby uhlí, železné rudy, bauxitu a zinku. V době před Evropskou Unii byla Francie po 2. světové válce, zdevastovaná a nejednotná země. V této době si Francie vybudovala respekt a velkomocenské postavení v Evropě. Přišel nástup Evropské Unie, vznikly fondy financí, fondy pro rozvoj krajů, ve Francii regionů. Ve Francii nesmíme taky opomíjet hospodářství. Například rybolov se podílí s částí na ekonomice Francie. Nesmíme zapomenout na dokonalou dopravní infrastrukturu Francie. Francie je v poslední fázi v stavění silnic a dálnic. K velmi důležité části Francie patří vlaky TGV. Ekonomika Francie je z velké části taky závislá na výrobě letadel Airbus a na vývozu vína. Francie je největší vývozce vína na světě a druhý největší spotřebitel, hned po Itálii.

Mezi hlavní problémy země patří jaderná energie země. Žádná z jaderných elektráren nesplňuje mezinárodní standardy. Mezi další problémy patří nekontrolovaný příliv imigrantů do země. Další je například bilance zahraničního obchodu, od roku 2003 je deficitní. Největší vývozními položkami jsou dlouhodobě letadla a satelity, to platí pro export. Nejvíce zatěžují bilanci zahraničního obchodu platby za energetické zdroje (ropa a plyn). Další problém jsou stará průmyslová centra. Přirovnal bych tyto oblasti k Ostravě, kde dnes už z velké části nefunguje firma Vítkovice a.s. Další problém je vysoká aglomerace měst ve Francii. Například v Paříži žije 2,2 milionů lidí a v její aglomeraci žije 10,3 milionů lidí. To je obrovský nátlak na ekonomiku města a země jako takové. I naprosto, dalo by se říct, dokonalá doprava nezabrání každodenním zácpám před centrem některých francouzských měst. Můžu říct s jistotou, že každá země na světě má své státní či regionální problémy, i když tato země patří mezi nejrozvinutější na světě všude je co zlepšovat. Francouzské úřady a ministerstva by se měli zaměřit na rozsah a rozdělení struktur obyvatelstva a ekonomických prostředků v národním fondu, protože veřejný dluh v roce 2011 vystoupal na 1717,3 mld EUR. Francie. In: *Evropská komunikační databáze* [online]. 2007 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/france/ Francie se v roce 2013 chystá zavést tyto kroky. Zvýšit konkurenceschopnosti Francie, opatřit rozvoj vzdělávání, zavedení daně z finančních transakcí a posílení opatření pro boj proti neplnění daňových povinností. Pokud by se Francie nezaměřila na sektory financí a investicí do průmyslových, hospodářských a i jiných odvětví, tak hrozí úpadek státu a následující bankrot. V dnešní nejisté době Evropské Unie je každá chyba, těžce zaplácena. Nemyslím si, že pro Francii je tato hrozba, až tak alarmující, ale nikdy nemůžou vědět, jak to může ovlivnit stát a Evropu. Proč

tedy tomu nepředejít? *Evropská komunikační databáze* [online]. 2007 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/france/

Kdybychom jsme se měli podívat na hlavní póly růstu tzv. potřeby prostorového plánování, tak bych určil 3 základní prvky. Dynamika, technologie a propojení. Kdybych to měl začlenit do Francie, tak je názorným příkladem pro jiné státy. Dynamika neboli růst jednotlivých hlavních měst v regionech. V nich růst průmyslu a celkového hospodářství a ekonomiky. Na úkor toho se vytváří nové technologie a vzniká propojení různých měst a průmyslů. Tato myšlenka může zabezpečit růst celého regionu. Ve Francii jsou to města jako Bordeaux, Brest, Cannes, Dijon, Lille, Lyon, Marseille, Štrasburk, Rennes, Nice, Nantes, Paříž. Póly z Francie jako například koncentrace ekonomických aktivit a administrativy do Paříže. Ve Francie mělo jít o dvojici měst Marseilles-Aix, Lyons-St Etienne, Strasbourg, Nancy-Metz, Lille-Roubaix-Tourcoing, Nantes-St Nazaire, Bordeaux a Toulouse. V postupné době tahle metoda byla ve Francii zkritizována a to ze dvou důvodů. Za prvé když byla udělena státní investice do určitého města ochuzoval tím druhé město. Například, když jedno město bylo méně průmyslové než to druhé, tak tím je to první ochuzeno o finance a následně o lepší regionální rozvoj. Za druhé průmyslový rozvoj nedosáhl určeného objemu a nevyužití místní pracovní síly. Dovoz ze vzdálených regionů, chybějící rozvoj navazujících odvětví, slabá provázanost. Orientace na terciární sektor. Dalo by se říct, že Francie byla země pro aplikaci koncepce růstu pólů. Přesto i tady nešlo o jednoznačný úspěch.

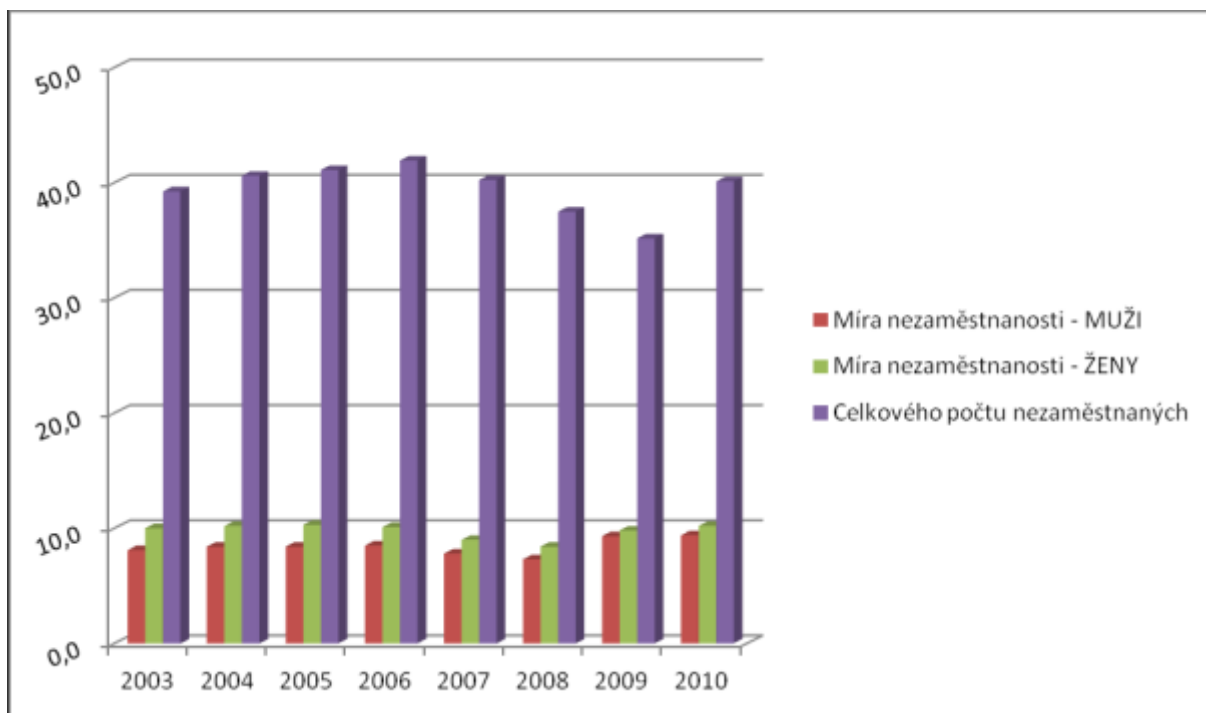
Teorie růstových pólů. In: *Přednáška číslo 4* [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/auth/el/1431/podzim2012/Z0104/um/>

Tak abych to shrnul, myslím si, aby byla zajištěna úspěšná koncepce a kompozice států na různé sektory je třeba fungovat jako celek. Je to nadměrně těžký úkol o kterém nejspíš nemám ani potuchy. Možná jsem i v určitém smyslu naivní, ale určitě si myslím, že po malých krocích vznikne jeden ucelený celek.

Tab. 1: Míra nezaměstnaností Francie od roku 2003 do 2010

Statistické ukazatele:	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nezaměstnanost (%)								
Míra nezaměstnanosti - MUŽI	8,1	8,4	8,4	8,5	7,8	7,3	9,3	9,4
Míra nezaměstnanosti - ŽENY	10,0	10,2	10,3	10,1	9,0	8,4	9,8	10,2
Celkového počtu nezaměstnaných	39,2	40,6	41,1	41,9	40,2	37,5	35,2	40,1

Zdroj: Statistika ukazatelů Francie. In: *Francie - statistický profil* [online]. 2011 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-france-2011_csp-fra-table-2011-1-en

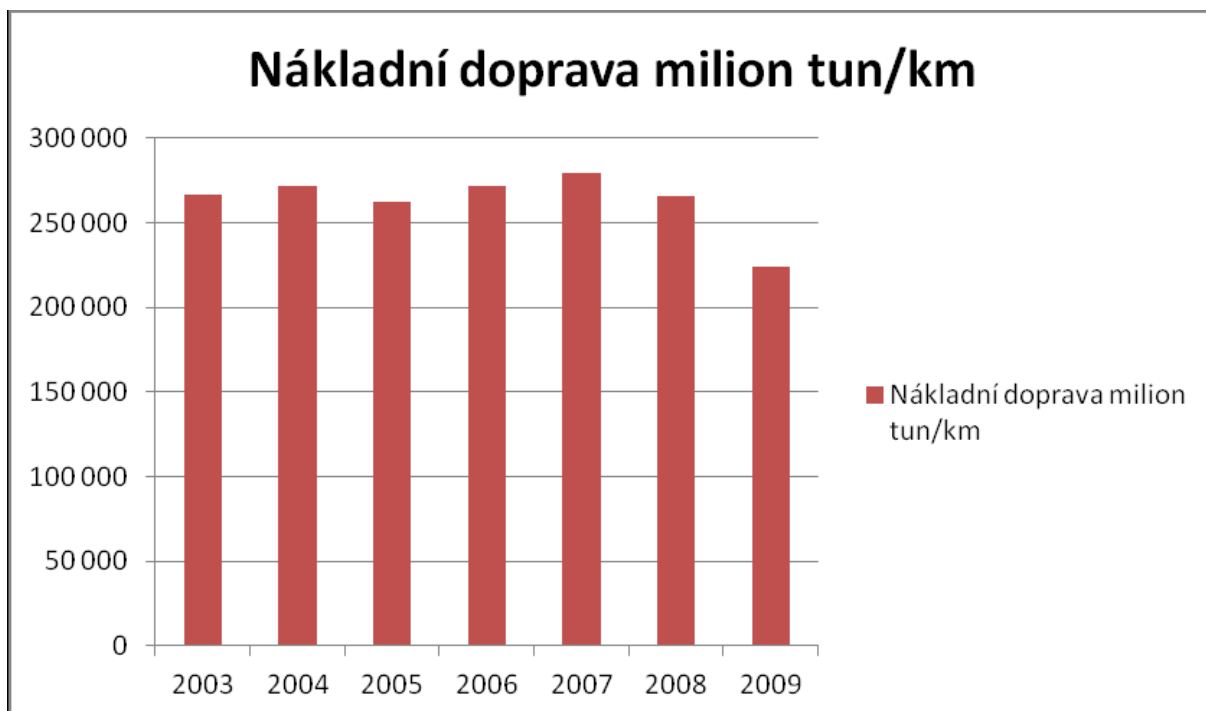

Obr. 1: Míra nezaměstnanosti Francie od roku 2003 do 2010

Tab. 2: Nákladní a civilní přeprava Francie od roku 2003 do roku 2009

Doprava	jednotky	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Nákladní doprava	milion tun/km	266 155	271 426	262 573	271 213	279 608	265 506	223 941
Přeprava cestujících	milion cestujících/km	853 000	855 200	847 800	848 200	856 400	855 300	858 800

Zdroj: Statistika ukazatelů Francie. In: *Francie - statistický profil* [online]. 2011 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-france-2011_csp-fra-table-2011-1-en

Obr. 2: Nákladní doprava Francie za období 2003-2009

Obr. 3: Celková přeprava cestujících za období 2003 až 2009

19.1 Zdroje

Statistika ukazatelů Francie. In: *Francie - statistický profil* [online]. 2011 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-france-2011_csp-fra-table-2011-1-en

Teorie růstových pólů. In: *Přednáška číslo 4* [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/auth/el/1431/podzim2012/Z0104/um/>

Evropská komunikační databáze [online]. 2007 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/france/

Fakta o EU [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/530/sekce/francie-a-eu/>

20 FRANCIE II (Bc. Radek Bachan)

Francie je republikou nacházející se v západní Evropě s přibližně 66 milióny obyvatel. Jedná se o velmi významný stát, který je členem řady mezinárodních organizací. Francie je členem G8, zakládajícím členem Evropské unie, dále patří mezi členské země NATO a rady bezpečnosti OSN. Hlavním městem je Paříž s cca 2 250 000 obyvatel (s aglomerací až 12 miliónů obyvatel). Mezi další důležitá města patří Lyon, Marseille, Lille, Bordeaux, Toulouse nebo Štrasburk.

20.1 Vývoj regionální politiky Francie:

Vznik regionální politiky ve Francii se datuje do druhé poloviny 50. let jako reakce na hlasy kritizující koncentraci veškerých zdrojů v Paříži. V roce 1955 se objevil první systém regionální pomoci. Tento systém však nefungoval podle představ. Pokusy o implementování určitého záměru často končily na neschopnosti kooperace jednotlivých ministerstev. Z tohoto důvodu byla v roce 1963 ustavena meziministerská „Delegace pro územní plánování a regionální činnost“ (Delegation a l'aménagement du territoire et a l'action regionale, DATAR). Primárním cílem byla koordinace ministerstev angažujících se v regionální politice. Dalšími body, které spadaly do kompetencí nově vzniklého DATARu bylo vyvážení velkých rozdílů mezi Pařížskou aglomerací a zbytkem státu (v Paříži docházelo k výraznému hromadění ekonomických aktivit a administrativy), rozvoj infrastruktury, posilování městské sítě a podpora slabých venkovských regionů.

V 60. letech existovala snaha, formou dotací a různých pobídek rozvíjet osm velkých regionálních center. Dalo by se říct, že se jednalo o takové první póly růstu, rozvojové osy. Tyto velká regionální centra se soustřeďovala okolo významných měst nebo dvojic měst, která byla relativně dosti vzdálena od Pařížské aglomerace. Jednalo se o tyto města, respektive skupiny měst: Marseille-Aix, Lyon-St Etienne, Štrasburk, Nancy- Metz, Lille-Roubaix-Tourcoing, Nantes-St Nazaire, Bordeaux a Toulouse.

V 70. letech se od této politiky postupně začalo upouštět a pozornost byla soustředěna spíše na rozvoj středně velkých měst. Od počátku 80. let 20. století probíhá ve Francii proces decentralizace. V 90 letech opět dochází k výrazným změnám v regionální politice. Spolu se stále probíhající decentralizací získává na významu územní plánování. Díky tomuto územnímu plánování má vláda větší moc ovlivnit kam bude podpora formou dotací a různých pobídek směřovat. Tato podpora je směřována především do oblasti sociálního bydlení, dopravy a k renovaci městských oblastí. Změnou ústavy v letech 2002 – 2003 došlo k ještě markantnějšímu posílení decentralizačních procesů. Jednotlivé regiony získaly důležité pravomoci. Mezi ty vůbec nejdůležitější patří finanční autonomie, petiční právo a právo konzultovat své kroky s občany. Přestože hlavní slovo nadále zůstává státu, od zisku zmíněných pravomocí mohou jednotlivé regiony výrazněji promlouvat do regionální politiky. Mohou lépe kooperovat s okolními regiony, lépe využívat zdroje svého území, ať už se jedná o nerostné suroviny, či kvalifikovanou pracovní sílu.

Z výše uvedeného vyplývá, že regionální politika Francie je velmi živá a neustále se transformuje. V dnešních dnech je Francie rozdělena do šesti úrovní, jsou to: stát, 26 regionů, ty se dále dělí do sta departmentů, ty do 342 arrondissementů (něco jako naše okresy), 4039 kantonů a 36 684 obcí.

20.2 Póly růstu

U vymezení jednotlivých pólů růstu (rozvojových os) se jeví možnost, která byla navrhována již v 60. letech minulého století, jako správná. Navržená města, či skupiny měst mají dostatečný potenciál, aby mohly odklonit přílišnou pozornost, která je soustřeďována na francouzské hlavní město. Města jako Marseille, Toulouse, Bordeaux nebo i další z navržených měst jsou vybavena dobrou dopravní i technickou infrastrukturou, mají také velmi solidní populační zázemí a tím i dostatek kvalifikované pracovní síly. Problémem může být jejich slabší provázanost se svým zázemím.

Obr. 1: Vymezení pólů růstu na příkladu Francie

20.3 Závěr

V dnešních dnech je cílem regionální politiky ve Francii pokusit se dosáhnout rovnosti jednotlivých regionů a smazat rozdíly například mezi aglomerací Paříže a chudými venkovskými oblastmi. Zároveň je ve Francii, stejně jako u regionální politiky Evropské unie, snaha maximálně využít potenciálu, který jednotlivé regiony nabízejí.

20.4 Zdroje:

- <http://www.euroskop.cz>
- http://europa.eu/index_en.htm
- http://www.nsd.uib.no/european_election_da Tabase
- <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>
- <http://www.gapminder.org>
- <http://moritz.stefaner.eu>
- <http://www.worldpopulationatlas.org>

21 FINSKO (Michal Spáčil)

Finsko, jako jeden z vyspělých států EU, má vnitřní regionální politiku a rozvoj na poměrně vysoké úrovni, a co se týče inovačního systému, jsou nad evropským průměrem (Hejda 2003). Jejich hlavním problémem je nerovnoměrné osídlení a velké rozdíly mezi severem a jihem, interakce mezi městem a venkovem, či nepoměr v rychlosti vývoje města a venkova. Stěžejní problematikou je tedy interakce mezi venkovem a městskými regiony, kde je důraz kladen na posílení funkčních městských regionů a dojížděkových oblastí, což umožňuje periferním oblastem čerpat z výhodné pozice vůči městům, ale oblasti ležící mimo dosah tohoto zázemí pak mají velký problém podílet se na regionálním rozvoji své oblasti. Ovlivňující faktory této nerovnosti jsou dány strukturou krajiny, která je odlišná od zbytku Evropy s velice řídkým osídlením. Na rozloze 338 140 km² žije 5 400 000 obyvatel, z toho je 89% území venkovského charakteru a žije tam 53% populace. Proto je důležité zlepšit komunikaci mezi městem a venkovem, na čemž se již podílí několik inovačních systémů, které jsou z velké části dotovány státem. Díky své vysoké technické úrovni, politické funkčnosti a dobré ekonomické situaci jsou jejich plány úspěšné, a zaměřují se tedy převážně na politiku venkova, ovšem nikoli na úkor města. Typologie území vytvořená OECD je:

- 1) Městské municipality
- 2) Venkovské municipality, které mají blízko k městským oblastem
- 3) Venkovské hospodářské municipality
- 4) Řídce osídlené municipality

Příčemž nejvíce prosperující jsou právě ty venkovské municipality, které mají blízko městským oblastem, a ty řídké osídlené municipality bojují se značnými problémy (Projekt: OP VK CZ.1.07/2.2.00/07.0178.).

Venkovská politika Finska funguje jako součást celkové regionální politiky, která se snaží poukázat na problémy venkova. Za cíl si klade vytvoření fungujícího venkova prostřednictvím zlepšování příjmů a služeb, které jsou dostupné pro venkovské obyvatelstvo a zvýšení celkové konkurenceschopnosti venkova. Nicméně zde stojí několik problémů, jako je například příliš konzervativní postoj venkovských a městských obyvatel, nebo malá podpora politiků. Pro zlepšení komunikace mezi městem a venkovem je ve Finsku zřízeno 13 pracovních skupin, a každá z nich se stará o určitou oblast rozvoje. Výsledkem jejich práce jsou otevřené semináře, novinové články, informační materiály a diskuze dané problematiky prostřednictvím webových stránek (Projekt: OP VK CZ.1.07/2.2.00/07.0178.).

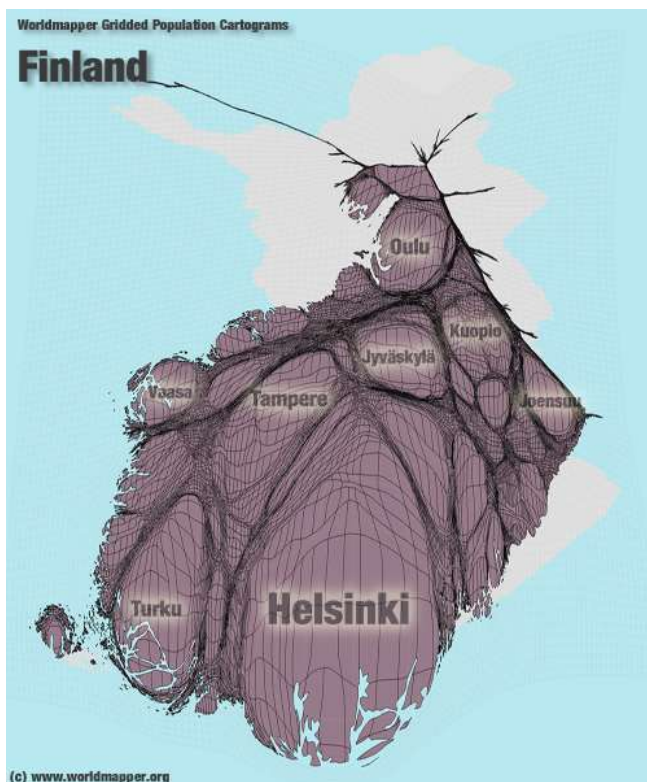
Vliv na regionální politiku a regionální rozvoj mohl mít vstup do EU v roce 1995, ať už ve vytvoření územního přerozdělení do jednotek NUTS, nebo ve změně myšlení. Avšak dopad nemusel být nijak výrazný. Naskytla se možnost čerpání dotací z evropského fondu pro regionální rozvoj, což změnilo regionální politiku, ale nemusel to být hlavní impuls ke změně systémů v regionálním rozvoji. Finsko je samo o sobě velkým iniciátorem ve zkoušení a aplikování různých, smysluplných inovací pro regionální rozvoj, a díky jejich úspěchům jsou v tomto směru na poměrně dobré úrovni a mnoho Evropských zemí se snaží aplikovat jejich ideologii i na své území. V rámci EU má také Finsko zájem na zlepšení a navázání nových obchodních vztahů s ostatními zeměmi, hlavně z důvodu přilákání investora do jejich méně prosperujících oblastí. Avšak právě podílení se na celkovém rozvoji EU je mnohdy může stát nemalou částí financí, pokud jde například o podporu zemí potýkajících se s ekonomickou krizí a tato částka nemusí být dostatečně vyvážena dotacemi z EU pro regionální rozvoj. Je proto možné, že kdyby stáli mimo EU a drželi si odstup od zbytku Evropy, tak jak to bylo povětšinou jejich historie, tak by jejich situace nebyla příliš rozdílná od té dnešní.

Jako další možnost rozvoje země se nabízí přesměrování zájmu od funkčních městských regionů přímo k venkovským oblastem, a to hlavně z toho důvodu, že většina populace žije na venkově, a zřejmě se tento trend ani v budoucnu nezmění. Dalším důvodem je nepříliš dobrá struktura krajiny, ze které plyne omezení například v dopravní dostupnosti. Proto může být snaha o zlepšení socio-ekonomických podmínek městských regionů a návaznosti periferií kontraproduktivní, jelikož není možné toto aplikovat na celé území, a tím by mohlo dojít k prohloubení už tak existujících rozdílů. A to hlavně v oblastech, které nemají dosah k zázemí měst, tedy hlavně ve venkovských oblastech v severní a východní části země. Právě velký podíl venkovského obyvatelstva a časté chalupaření může dát prostor službám, které by si zde našli uplatnění, ať už jde o služby pro volný čas a rekreaci, či služby pro základní potřeby lidstva (školy, zdravotnictví atd.). Tím by také došlo k vzniku nových pracovních míst, zvýšení příjmů a zlepšení životní úrovně. Na to by však byla potřeba také rekvalifikace a vyškolení obyvatel, tedy výstavba školících zařízení a přísun kapitálu ve formě nemovitostí, což díky vysokému přísunu financí od státu, dobré technické úrovni a jejich know-how nemusí znamenat zásadní problém. Takto posílené regiony by byly schopny mnohem lépe konkurovat příměstským regionům, kde je koncentrace kapitálu dostatečná. Při takto sníženém rozdílu by se dále zlepšila interakce mezi městem a venkovem, což by mohlo umocňovat jejich další rozvoj. Překážkou může být špatné pochopení problematiky na straně politiků a snížení přísunu financí, či neshoda venkovského a městského obyvatelstva, což by mohlo odradit investora.

Vzhledem k tomu, že urbánní centra ve Finsku jsou relativně malá a vzdálená a většina území je venkovského charakteru, jak již bylo zmíněno, tak jsou zde vymezeny provincie, a jejich centra by mohly tvořit tzv. póly růstu, které svým vlivem na okolní oblasti umožňují rovnoměrný rozvoj a navzájem mezi sebou komunikují, čímž vytváří rozvojové osy. Avšak právě kvůli řídkému osídlení nemusí být jejich dosah do okolních oblastí dostatečný. Proto hlavní póly růstu mohou být tvořeny městy nad 50 000 obyvatel, kde je koncentrace kapitálu a rozsah vlivu mnohem větší. Jeden z těchto hlavních pólů růstu je zcela jistě aglomerace Helsinek, která se skládá z měst Helsinky, Espoo a Vantaa. Ve všech městech je populace vyšší jak 200 000 obyvatel a koncentruje se tam celá pětina populace Finska. Další růstové póly jsou města jako je Turku, Tampere, Lahti, Jyväskylä, Vaasa, Kuopio, Joensuu a Oulu, které je položené nejseverněji. Ve vyšších zeměpisných šířkách už nemůžeme mluvit o pólech růstu, jelikož osídlení tam není buď vůbec žádné, nebo jen velice řídké. Tyto oblasti jsou provázány mezi sebou a se svými spádovými oblastmi.

Regionální politika a regionální rozvoj Finska je poměrně na dobré úrovni, a protože hlavní důraz je kladen na interakci město-venkov, tak nedílnou součástí je přímá komunikace jak na národní, tak regionální úrovni, hlavně z důvodu formování společných potřeb a stanovení cílů. Při dosažení této komunikace se potom Finsko jeví jako schopný stát ve zlepšování vnitřního rozvoje a regionální politiky.

21.1 Přílohy

Obr. 1: Kartogram populační velikosti růstových pólů Finska (zdroj: *Worldmapper* [online]. 2009 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.worldpopulationatlas.org/>)

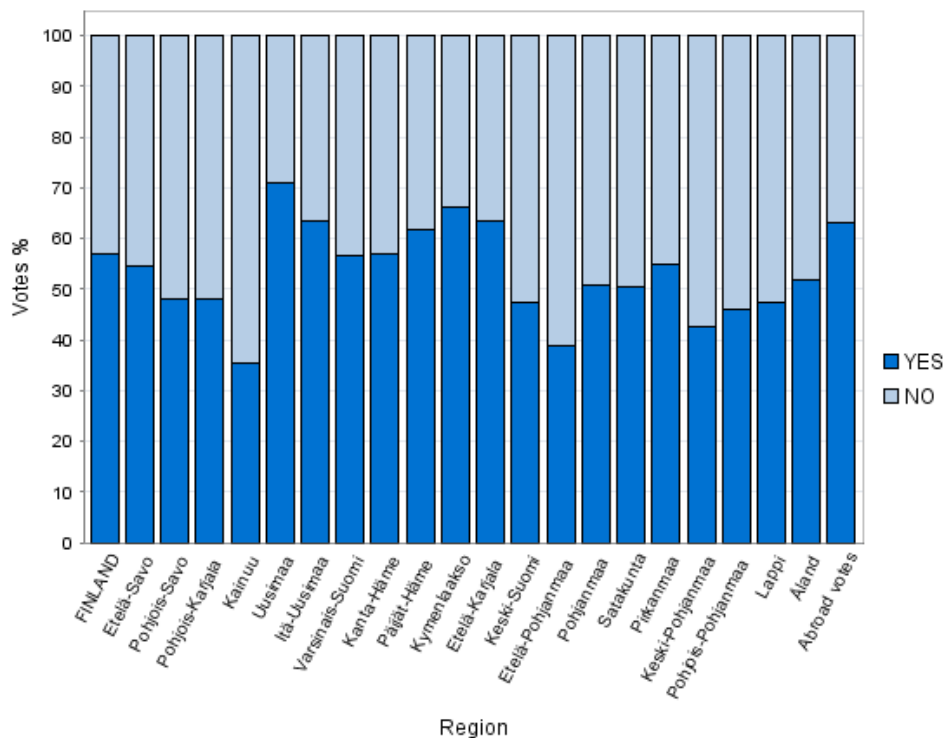
Tab. 1: Počet obyvatel v jednotkách NUTS 2

NUTS 2	počet obyv.
Itä-Suomi	650 550
Etelä-Suomi	2 689 904
Länsi-Suomi	1 360 041
Pohjois-Suomi	646 774
Åland	28 007

(zdroj: Population on 1 January by five years age groups and sex - NUTS 2 regions. *Eurostat* [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_r_pjangroup&lang=en)

Obr. 2: Mapa jednotek NUTS 2 ve Finsku (zdroj: FINSKO NUTS 2. Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/cz/mapy/nuts2/html/fi.htm>)

Obr. 3: Graf hlasování o vstupu do EU v roce 1994 (zdroj: Finland. European election database [online]. 1994 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/finland/)

*Při hlasování se projeví 2 póly stojící proti sobě, kdy venkovské oblasti (hlavně sever a východ země) byly ostře proti vstupu do EU a městské oblasti hlasovali pro vstup do EU. Všechny velké politické strany byli pro vstup, ale menší levicové strany byly proti.

21.2 Zdroje

- Finland. *European election database* [online]. 1994 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/finland/
- FINSKO NUTS 2. *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/cz/mapy/nuts2/html/fi.htm>
- Population on 1 January by five years age groups and sex - NUTS 2 regions. *Eurostat* [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_r_pjangroup&lang=en
- INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁNÍ, 2010, Případová studie řešení vztahů „měst a venkova“ na příkladu Finska, *Projekt: OP VK CZ.1.07/2.2.00/07.0178*
- World population Atlas. *Worldmapper* [online]. 2007 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.worldpopulationatlas.org/>
- Zdeněk Hejda, Kristina Kadlečíková a Karel Klusáček: Přehled inovačních politik států Evropské unie, studie Technologického centra AV ČR, Praha, říjen 2004.

22 FINSKO II (Lukáš Báča)

Finsko je jednou z nejvyspělejších zemí na světě. HDI („human development index“) přesahuje 0,87 a patří k dvacítce nejvyšších na zemi (spreadsheets.google.com¹). HDP na jednoho obyvatele přesahuje 27 tisíc dolarů a také patří k dvacítce nejvyšších na světě. Pro srovnání HDI Česka je 0,84, HDP na obyvatele pak necelých 8000 dolarů (spreadsheets.google.com²). I přes tato čísla ale lze vysledovat výrazné rozdíly mezi různými částmi země. Otázkou zůstává, jak se těmito rozdíly zabývá vláda země. Nejprve je potřeba se podívat na administrativní dělení země. Země se dělí na 6 provincií („provinces“) a 20 regionů („regions“). Provincie tvoří jednotky NUTS 2, regiony jednotky NUTS 3 (nsd.uib.no). Moc není ve Finsku nijak výrazně centralizovaná, na provincie je například převedena funkce výběru daní, a dále z velké části spravují sociální systém. Regiony pak slouží jako místo pro spolupráci v oblasti vzdělávání, zdravotní péče a regionálního rozvoje (nsd.uib.no). Podobně jako v ČR kraje, ani ve Finsku nemají všechny provincie alespoň 1 milión obyvatel, a pro potřeby získávání jsou pak vytvářeny další regiony.

Finsko, podobně jako jiné severské země, trpí z pohledu regionální politiky několika zásadními problémy, z nichž většina souvisí s geografíí země. Prvním problémem je výrazně nerovnoměrné rozmístění obyvatel. Zatímco v nejsevernějším regionu, Lapland, nedosahuje hustota zalidnění ani 2 obyvatel na kilometr čtvereční, v nejižnějším, Jižním Finsku, přesahuje 160 obyvatel na kilometr čtvereční (en.wikipedia.org¹, en.wikipedia.org²). Z toho se dá i usuzovat, zvýšená koncentrace městských sídel a tím pádem i průmyslových oblastí na jihu země. Jako další problém se může jevit malá relativní výměra zemědělské půdy (nedosahuje ani 10 %), avšak vzhledem k velikosti země bude absolutní počet hektarů poměrně vysoký (spreadsheets.google.com³). Vzhledem k nepříznivým klimatickým podmínkám v podstatě v celé zemi však nelze očekávat pěstování dostatku potravin a některé oblasti budou pravděpodobně závislé na dovozu. Podíl průmyslu je asi 30 %, podíl zemědělské výroby asi 2 %, služby tedy tvoří dvě třetiny HDP (spreadsheets.google.com⁴, spreadsheets.google.com⁴, spreadsheets.google.com⁵). V neposlední řadě bývá problémem rozlehlých zemí řídká silniční a celkově dopravní síť. Je to případ i Finska, kde lze pozorovat hustotu silniční sítě pouze 0,26 kilometrů na kilometr čtvereční, zatímco například v Česku je její hodnota téměř šestinásobná (worldmapper.com¹), a hustotu železniční sítě 19 metrů na kilometr čtvereční, zatímco v Česku je hodnota šestinásobně vyšší, i když v tomto případě je potřeba dodat, že hustota železniční sítě v Česku je velmi nadprůměrná (worldmapper.com²).

Na rozdíl například od Česka a jeho Ministerstva pro místní rozvoj, ve Finsku nemá regionální rozvoj a politika vlastní ministerstvo. Jeho agendu lze nalézt pod hlavičkou ministerstva zaměstnávání a ekonomie („Ministry of employment and the economy“). Základní cíle regionálního rozvoje jsou sepsány v dokumentu „Act and Government Decree on Regional Development“, jedná se ovšem o velmi obecně a „politicky“ psaný dokument. Zajímavější je podívat se na jednotlivé dílčí projekty, kterými se toto ministerstvo prezentuje (tem.fi¹).

V současné době například dochází k pomoci regionům, které postihl v důsledku ekonomické krize náhlý pokles počtu pracovních míst. Těchto regionů je celkem 13 a jsou rozmístěny v podstatě rovnoměrně po celé zemi s výjimkou Laplandu. Trvání pomoci těmto regionům je ovlivněno důrazem, s jakým ekonomická krize na toto území udeřila, ukončena však bude nejpozději v roce 2015. Nejčastějším způsobem pomoci je snaha vytvářet nová pracovní místa. To je financováno především se strukturálního fondu EU a příhraniční spolupráce v rámci projektu ENPI CBC. Dalším projektem je pak pomoc regionům, které

budou postiženy v následujících letech v rámci úspor uzavřením vojenských základen. Uzavřeno bude celkem šest základen v pěti regionech. I tento projekt končí v roce 2015 a bude financován z fondů EU (tem.fi¹).

Samozřejmě existují i programy, které nevznikly pouze jako nástroj odstranění následku ekonomické krize. Takovým může být i program COCO. Tento program vznikl, aby zjednodušil politiku regionálního rozvoje a zvýšil tak jeho efektivitu. Začal v roce 2010 a ukončen bude v roce 2013. Základním cílem pak je udělat regiony atraktivní pro podniky a další obyvatele. V tomto případě však jsou tyto cíle spojeny ještě s požadavkem zušlechťování prostředí, „pěstování blaha obyvatel“, rozvojem kultury, rozvojem turismu a podobně. Jedná se tedy o program, který není primárně zaměřen na ekonomický rozvoj, ale jsou brány v potaz i sociální a environmentální požadavky (tem.fi²).

Na základě předchozích příkladů lze tedy říct, že regionální rozvoj i politika ve Finsku dokážou být velmi pohotové a zároveň se neomezují pouze na ekonomické stránky věci, což bývá časté u nás, a pravděpodobně i v jiných zemích střední a východní Evropy. Je to určitě dáno i tím, že výběr daní je svěřen do rukou samotným regionům, které tak mohou ve velké míře svobodně nakládat s financemi. V současné době neprobíhají žádné programy, které by se snažily o snižování rozdílu mezi regiony, avšak v případě Finska přírodní podmínky v podstatě vylučují nějaké výraznější smazávání rozdílu mezi regiony. Sever země pro větší masy obyvatel nikdy atraktivní nebyl a zřejmě ani nebude a případné podniky v tomto regionu by měly zřejmě velké problémy nalákat zaměstnance z jižní části země. Centrálně řízené dosídlení je zase v tak svobodné zemi, jako je Finsko, nepředstavitelné. Póly růstu se tedy v tomto případě těžko určují, protože logicky by se měly umístit na sever země, což bylo výše zavrženo. Otázkou tak je, zda je vůbec tuto ekonomickou teorii v případě této země potřeba uplatňovat.

22.1 Zdroje

aztux.com: *Ultimate travel guide*, dostupné na adrese <<http://www.aztux.com/travel/page/Finland>>, použito dne 20.10.2012

en.wikipedia.org¹: *Lapland*, dostupné na adrese <[http://en.wikipedia.org/wiki/Lapland_\(former_province_of_Finland\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Lapland_(former_province_of_Finland))>, použito dne 20.10.2012

en.wikipedia.org²: *Southern Finland Province*, dostupné na adrese <http://en.wikipedia.org/wiki/Southern_Finland>, použito dne 20.10.2012

nsd.uib.no: *Finland: Administrative Division*, dostupné na adrese <http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/finland/administrative_divisions.html>, použito dne 20.10.2012

spreadsheets.google.com¹: *GDP/capita (US\$, inflation-adjusted)*, dostupné na adrese <<https://spreadsheets.google.com/pub?key=0AkBd6lyS3EmpdHo5S0J6ekhVOF9QaVhod05QSGV4T3c&gid=0>>, použito dne 20.10.2012

spreadsheets.google.com²: *HDI (Human Development Index)*, dostupné na adrese <https://spreadsheets.google.com/pub?key=tyadrylIpQ1K_iHP407374Q&gid=0>, použito dne 20.10.2012

spreadsheets.google.com³: *Agricultural land (% of land area)*, dostupné na adrese <<https://spreadsheets.google.com/pub?key=0AkBd6lyS3EmpdEF3alRGS0JQZVgwSW1FWUxUQmZoWXc&gid=0>> , použito dne 20.10.2012

spreadsheets.google.com⁴: *Industry (% of GDP)*, dostupné na adrese <<https://spreadsheets.google.com/pub?key=0AkBd6lyS3EmpdHA2UEFOYTIUTWtzV29xbHFuMU00SFE&gid=0>> , použito dne 20.10.2012

spreadsheets.google.com⁵: *Agriculture (% of GDP)*, dostupné na adrese <<https://spreadsheets.google.com/pub?key=0AkBd6lyS3EmpdFhPbDdCTTYxM1dGc21UdE9sSkp1WEE&gid=0>> , použito dne 20.10.2012

spreadsheets.google.com⁶: *Service (% of GDP)*, dostupné na adrese <<https://spreadsheets.google.com/pub?key=0AkBd6lyS3EmpdHk4eXd4RG5Rb1gtUTB0cUJ3M21qdGc&gid=0>> , použito dne 20.10.2012

tem.fi¹: *Ministry of employment and economy: National regional development*, dostupné na adrese <<http://www.tem.fi/index.phtml?l=en&s=2149>>, použito dne 20.10.2012

tem.fi²: *COCO: Cohesion and competitiveness*, dostupné na adrese <<http://www.tem.fi/index.phtml?l=en&s=3098>>, použito dne 20.10.2012

worldmapper.com¹ : *Road network*, dostupné na adrese <http://www.worldmapper.org/textindex/text_transport.html>, použito dne 20.10.2012

worldmapper.com² : *Rail network*, dostupné na adrese <http://www.worldmapper.org/textindex/text_transport.html>, použito dne 20.10.2012

23 BELGIE (Bc. Zdeněk Kundera)

23.1 ÚVOD

Belgie, oficiálně Belgické království, je federativní konstituční monarchie ležící v západní Evropě. Belgie hraničí s Francií (620 km) na jihu, s Lucemburskem (148 km) a Německem (167 km) na východě a s Nizozemskem (450 km) na severu. Ze severozápadu omývá Belgii Severní moře (66 km). Belgie je členskou zemí Evropské unie a Severoatlantické aliance (NATO).

V zemi jsou tři oficiální jazyky: nizozemština, francouzština a němčina. Kulturně, politicky a sociologicky se Belgie skládá ze dvou velkých společenství, nizozemsky mluvících Vlámů a frankofonních Valonů, v zemi žije také menší německá komunita. Belgická federace se skládá ze 3 společenství, rozdělených podle jazykového principu,

- Vlámského společenství (niz. *Vlaamse Gemeenschap*)
- Valonsko-bruselská federace (fr. *Fédération Wallonie - Bruxelles*)
- Německojazyčného společenství (něm. *Deutschsprachige Gemeinschaft*)

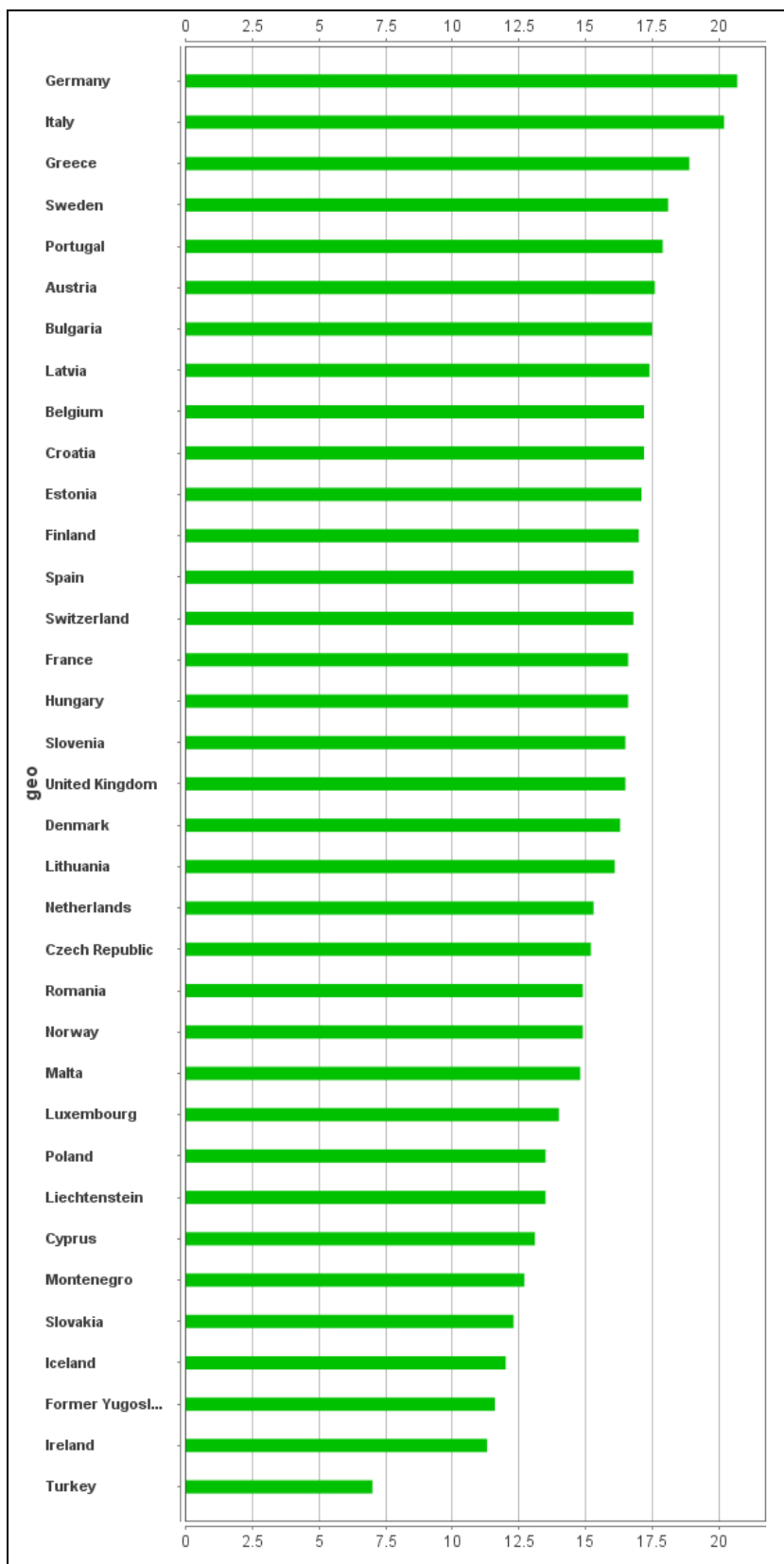
a ze 3 regionů, rozčleněných podle principu územního:

- Vlámský region (Flandry, niz. *Vlaams Gewest*, něm. *Vlaanderen*)
- Valonský region (fr. *Région Wallonne*, něm. *Wallonie*)
- Region Brusel-hlavní město (niz. *Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, fr. *Région de Bruxelles-Capitale*, něm. *Die Region Brüssel-Hauptstadt*)

Každý region a každé společenství má svůj vlastní legislativní orgán – parlament, a orgán exekutivní – vládu (či radu), s výjimkou Vlámka a Vlámského společenství, které mají vládu i parlament dohromady. Včetně orgánů federálních tak v Belgii působí 6 vlád a 6 parlamentů zároveň.

Patronem Belgie je svatý Josef, národní heslo zní Jednota posiluje (niz. *Eendracht maakt macht*, fr. *L'union fait la force*, něm. *Einigkeit macht stark*).

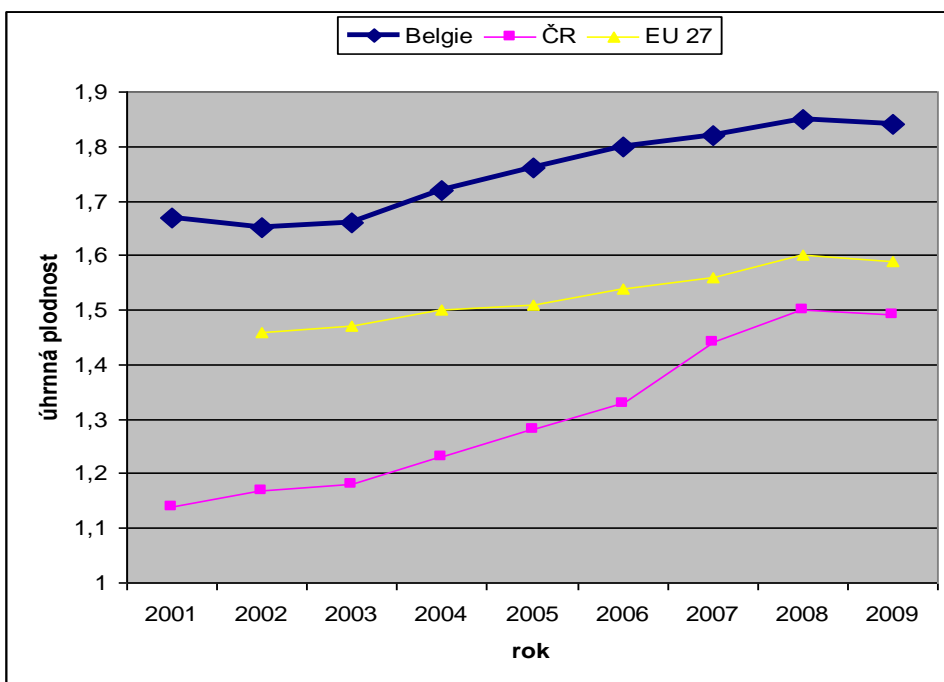

Obr. 3: Procentuální zastoupení lidí nad 65 let ve státech EU v roce 2010.

Zdroj: Eurostat

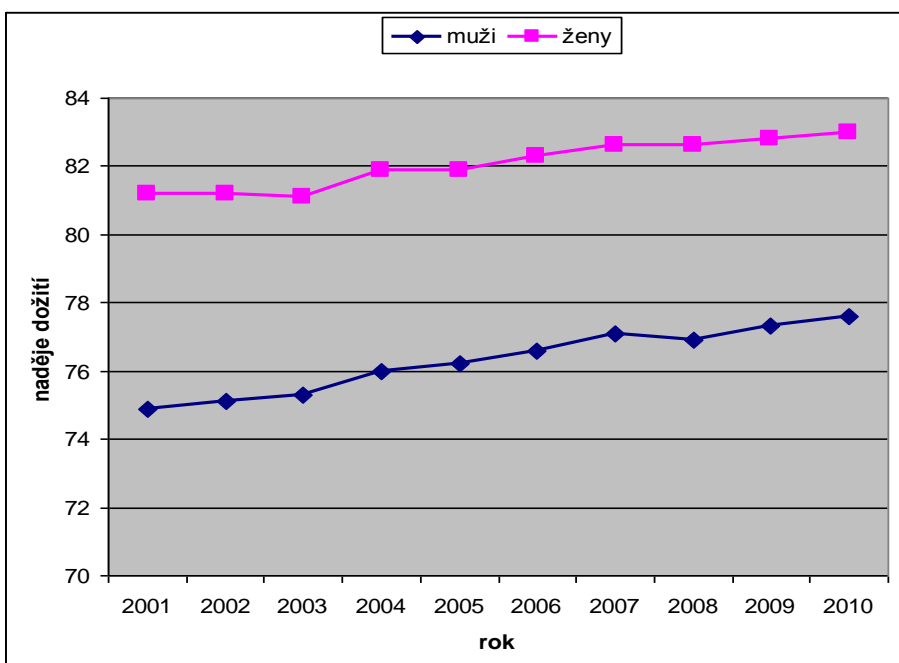
Podíl lidí nad 65 let může být pro Belgie hrozbou. V žebříčku států EU se v roce 2010 umístila na 9. místě s přibližně 17ti procentním zastoupením lidí nad 65 let.

Obr. 4: Úhrnná plodnost v Belgii, ČR a EU 27 v letech 2001 – 2009.

Zdroj: Eurostat

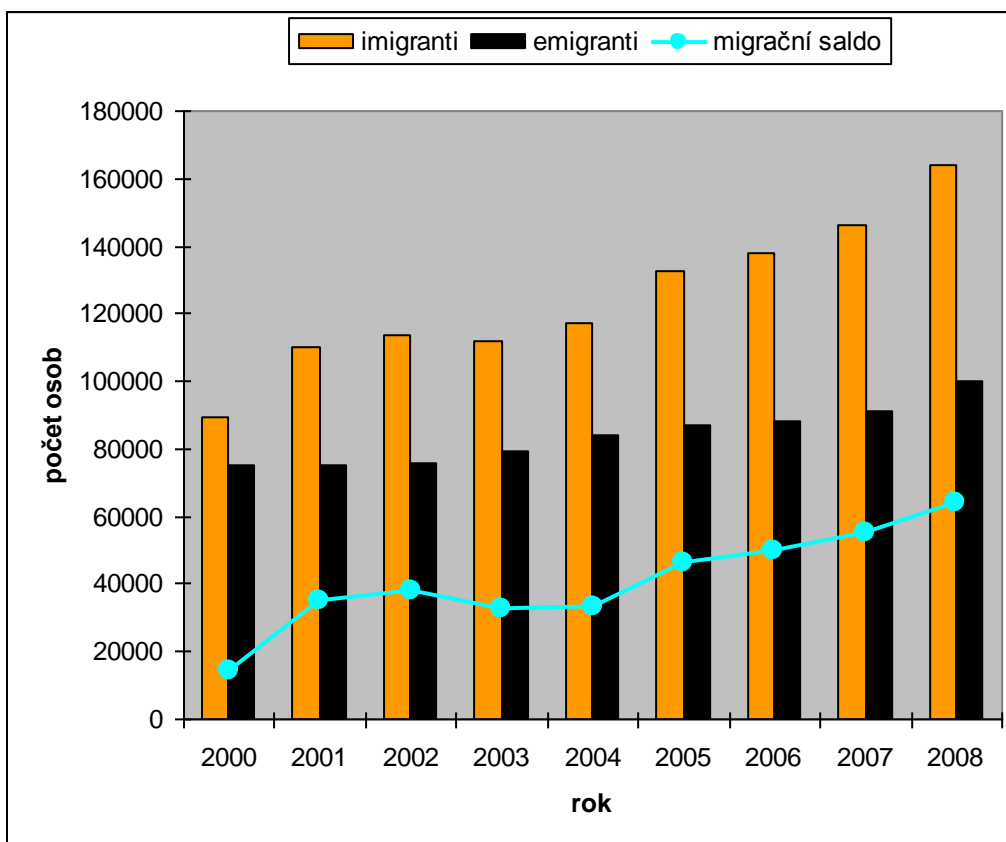
Vysoký podíl poproduktivního obyvatelstva částečně kompenzuje poměrně vysoká úhrnná plodnost belgických žen. Stejně jako ČR následuje i Belgie trend zvyšování úhrnné plodnosti, který nastoupil přibližně na přelomu tisíciletí a je v průměru patrný i pro celou EU. V roce 2009 dosáhla úhrnná plodnost v Belgii hodnoty 1,84, což je o 0,35 více než v ČR v témže roce a o 0,25 více než v celé EU. Pozoruhodný je pokles úhrnné plodnosti ve všech sledovaných oblastech v roce 2009 způsobený pravděpodobně ekonomickou krizí, kdy lidé měli nejspíš hodně starostí „se sebou samými“.

Obr. 5: Naděje dožití v Belgii v letech 2001 – 2010. (muži 17., ženy 15.)

Zdroj: Eurostat

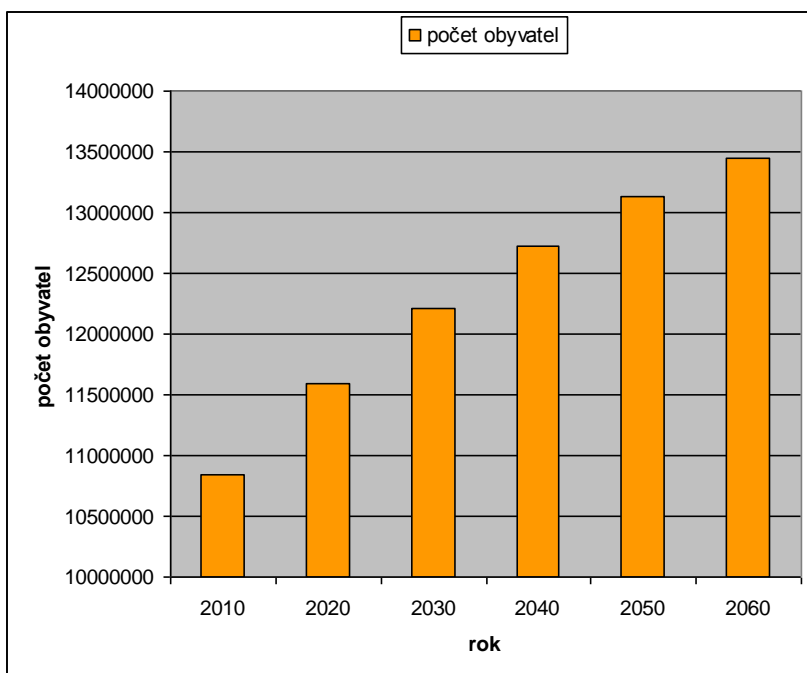
Naděje dožití se postupně zvyšuje s lepšími lékařskými podmínkami a zlepšujícím se životním prostředím. Belgie si v tomto ohledu vede velmi slušně. V roce 2010 dosáhla naděje dožití u mužů 77,8 let a u žen 83 let, což je v žebříčku EU 17. resp. 15. místo.

Obr. 6: Počet imigrantů, emigrantů a migrační saldo v Belgii v letech 2000 – 2008.

Zdroj: Eurostat

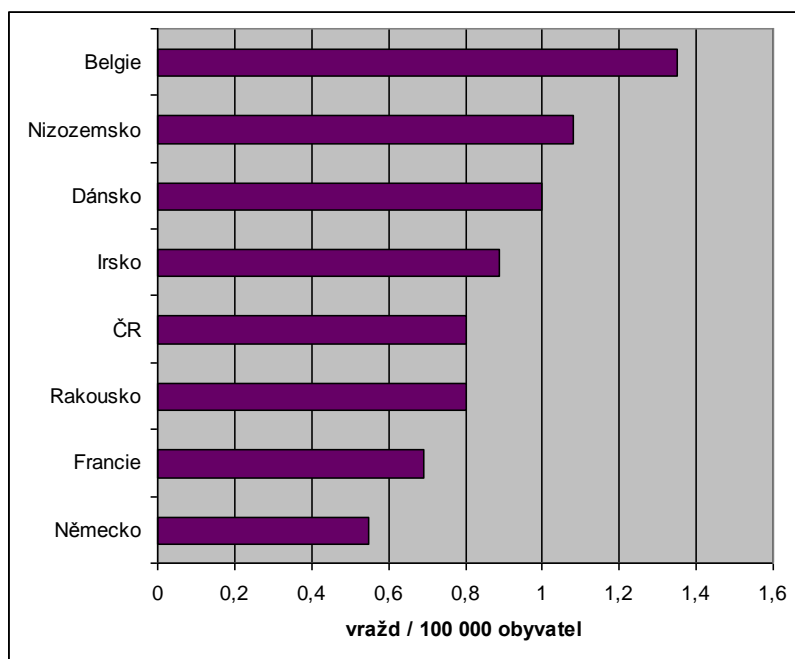
Od roku 2000 každoročně roste počet emigrantů i imigrantů. Do migračního salda se tyto počty promítají tak, že postupně roste, až na rok 2003 a 2004, kdy nastal určitý menší propad hodnot migračního salda. V roce 2008 bylo migrační saldo kladné a dosáhlo přibližně hodnoty 60 000.

Obr. 7: Prognóza počtu obyvatel Belgie do roku 2060.

Zdroj: Eurostat

V současnosti má Belgie téměř 11 mil obyvatel. Počet bude nadále stoupat přibližně logaritmicky, což je pravděpodobně způsobeno výše uvedenými hodnotami ukazatelů (kladný přirozený přírůstek, kladné migrační saldo, vysoká a stále zvyšující se naděje dožití atp.) V roce 2060 by měl počet obyvatel Belgie dosáhnout podle Eurostatu téměř 13,5 mil.

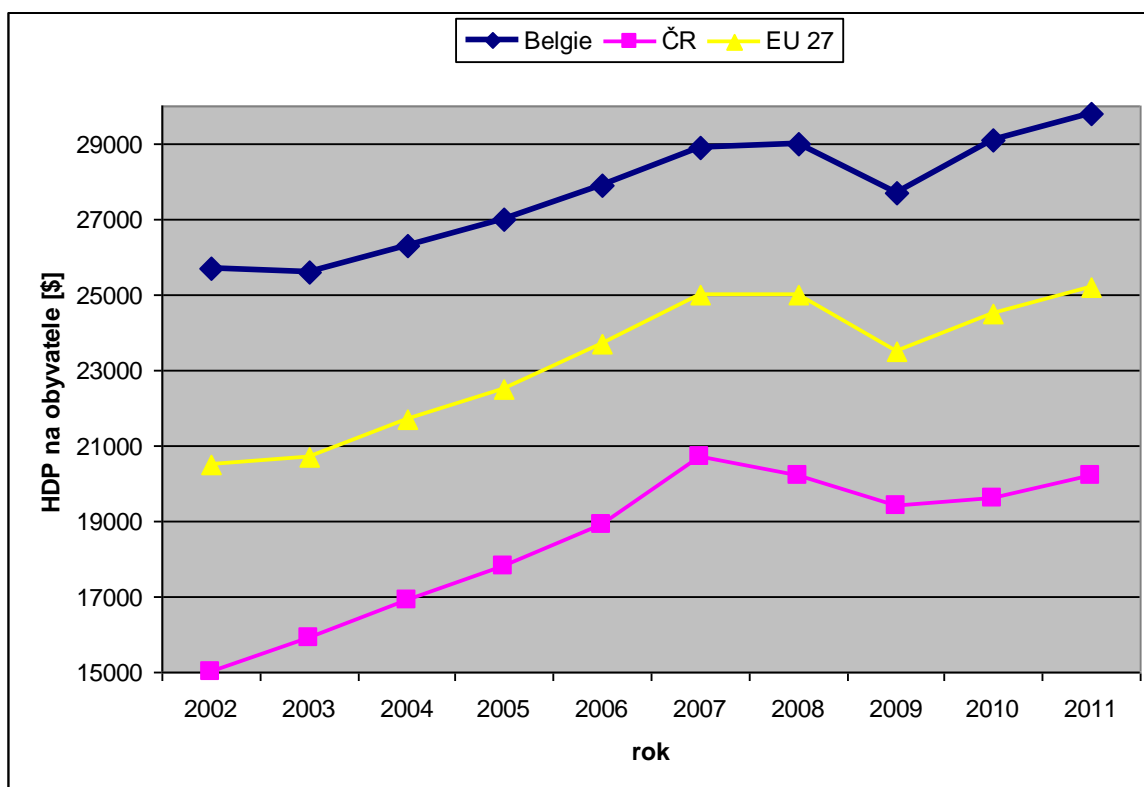

Obr. 8: Počet vražd v Belgii a některých zemích EU v roce 2005.

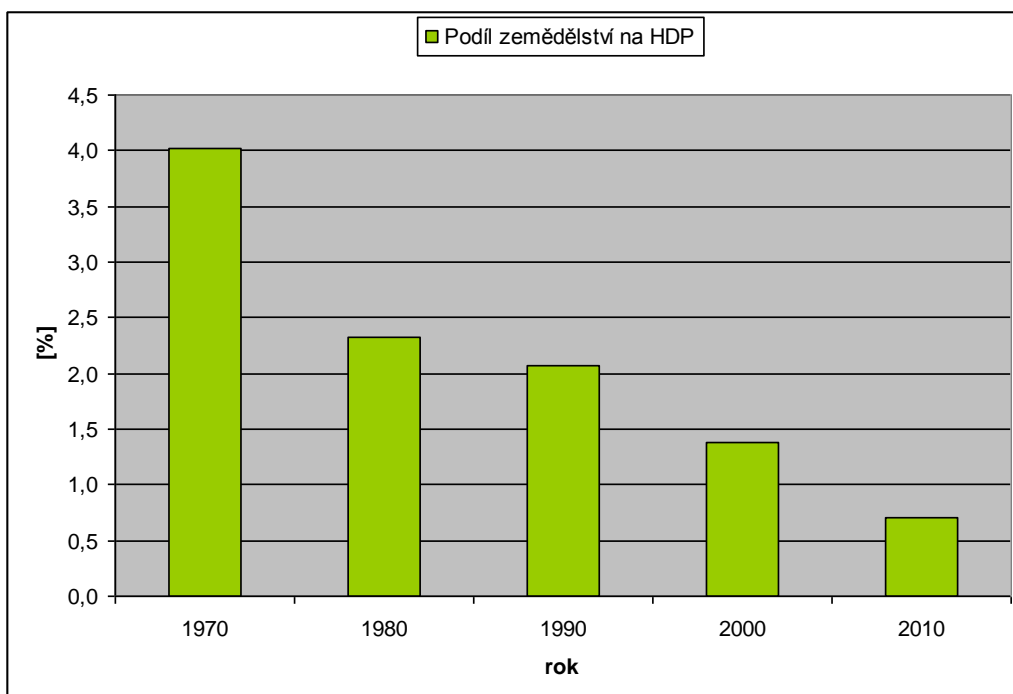
Zdroj: Gapminder

Nelichotivě působí statistika počtu vražd, kde Belgie patří k zemím EU, kde se vraždí nejvíce. Hůře je na tom pouze Finsko.

2.2 Ekonomické ukazatele

Obr. 9: Hrubý domácí produkt [\$] na obyvatele v Belgii, ČR a EU 27 v letech 2002 - 2011.
Zdroj: Eurostat

Obr. 10: Podíl zemědělství na hrubém domácím produktu Belgie v letech 1970, 1980, 1990, 2000 a 2010.

Zdroj: Gapminder

V roce 2011 byla Belgie v žebříčku hodnot HDP na hlavu na 10. místě v Evropě, kdy dosáhla hodnota HDP 29 800 \$ na jednoho obyvatele. I ve světovém měřítku patří Belgie

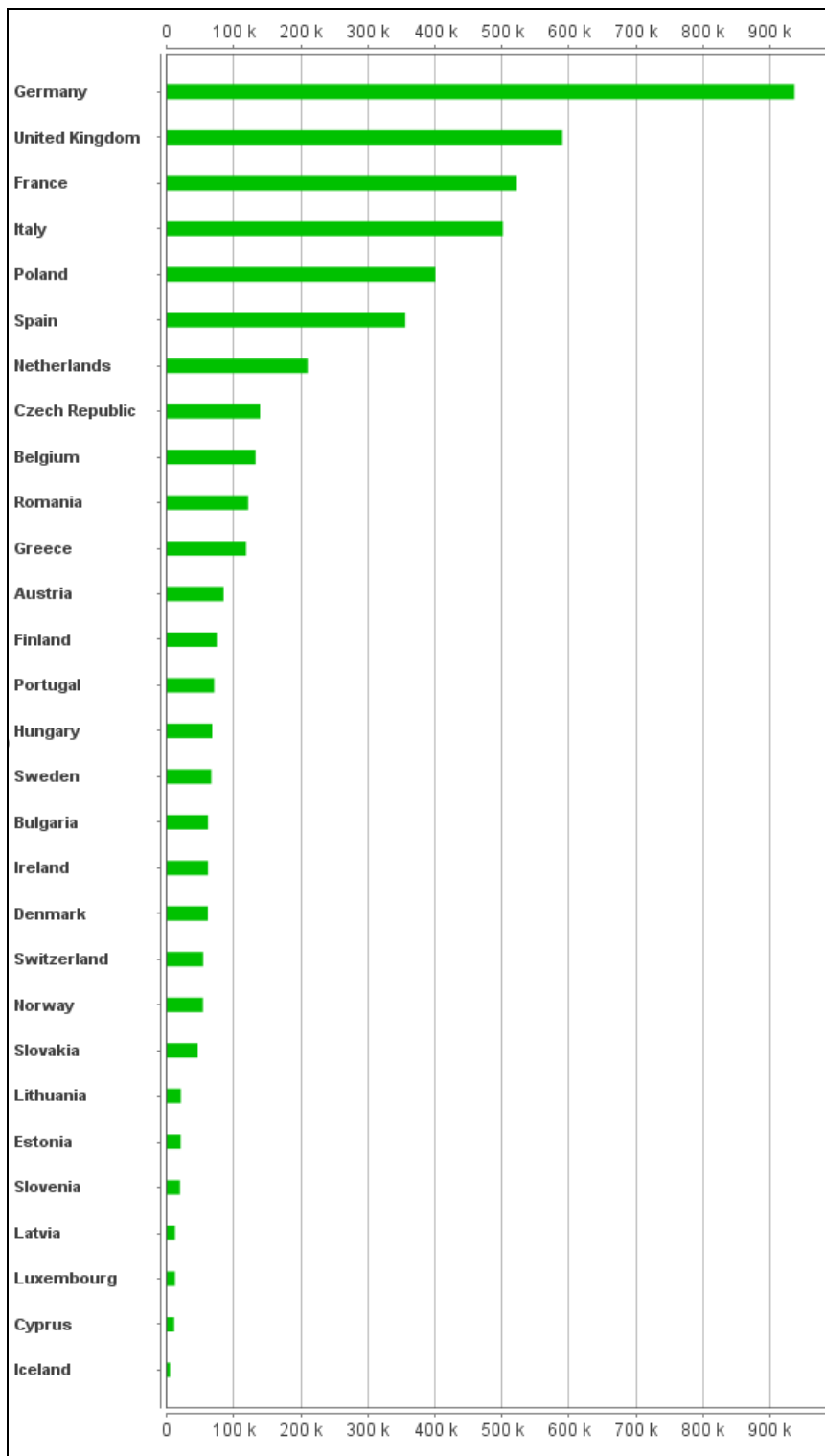

k nejlépe postaveným zemím. Nachází se dokonce před Spojeným královstvím, Francií nebo Itálií. Z obr. 9 je zřejmé, že Belgie, stejně jako ČR i celá EU, se v posledních dvou letech vzpamatovává z ekonomické krize, kdy HDP zaznamenal výrazný propad. Na rozdíl od ČR se Belgie vzpamatovala z krize rychleji, nynější hodnoty HDP zde již překročily ty „předkrizové“.

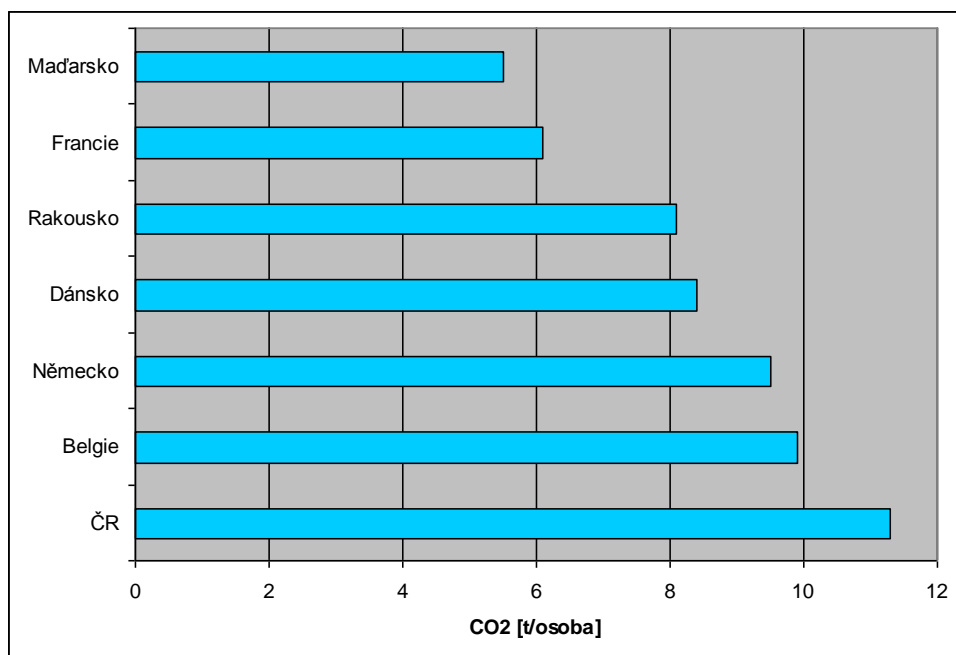
Podle velmi nízkého podílu zemědělství na celkové hodnotě HDP lze usuzovat, že se jedná o vyspělou západoevropskou zem, kde se nejvýraznější měrou na celkovém HDP podílí sekundér a zejména terciér. Po Lucembursku měla Belgie v roce 2010 druhý nejnižší podíl zemědělství na HDP z celé EU (obr. 10). I co se týče celosvětového měřítka, patří Belgie k zemím s nejnižším podílem zemědělství na HDP. Nižší podíl má pouze několik malých států jako je například Singapur, Portoriko, Lucembursko.

V roce 2010 se podílel export z 80ti % na celkové výši HDP, což je pro srovnání stejně číslo jako v České republice v roce 2010. Naopak v Německu nebo Dánsku je podíl vývozu na HDP pod 50 %. Lze tedy tvrdit, že Belgie je stejně jako ČR spíše exportně orientovanou zemí.

2.3 Environmentální ukazatele

Obr. 11: Emise skleníkových plynů evropských států v roce 2010.
Zdroj: Eurostat

Obr. 12: Produkce CO₂ v tunách na osobu v Belgii a jiných evropských státech v roce 2008.

Zdroj: Gapminder

Belgie produkuje poměrně velké množství skleníkových plynů (obr. 11). V Evropě se nachází dokonce na 9. místě v žebříčku největších producentů. Samozřejmě je nutné vztáhnout údaj na počet obyvatel, ale i přesto mají podobně lidnaté státy emise skleníkových plynů (až na ČR) přece jen nižší (Řecko, Rakousko, Portugalsko, Maďarsko, Švédsko).

V přepočtu produkce emisí CO₂ na osobu se Belgie řadí v Evropě mezi top státy (obr. 12).

23.3 SOUČASNÁ SITUACE V BELGII

Belgická ekonomika byla až do roku 2008 ve fázi stabilního růstu. Politika vyrovnaného rozpočtu, kterou Belgie realizovala celé desetiletí umožnila snížení veřejného dluhu v poměru k HDP a tím vytvořila příznivé makroekonomické podmínky pro oživení ekonomiky. Navíc strukturální reformy, obzvláště na trhu práce přinášely pozitivní výsledky.

Finanční a následně hospodářská krize, která se v Belgii začala projevovat od podzimu 2008, ovlivnila negativně vývoj belgického hospodářství. V zásadě všechny makroekonomické ukazatele vykazovaly nepříznivý vývoj, recese – pokles HDP, opětovný růst vnitřní zadluženosti nad 100 % HDP, deflace, snížení investic, nárůst úpadků firem, růst nezaměstnanosti.

Rok 2010 přináší zlepšení, prognózy ekonomického vývoje jsou optimističtější, avšak dopady do sociální oblasti (snížení příjmů obyvatelstva, růst nezaměstnanosti,...) bude ještě vážným politickým tématem nejbližšího období. Druhá vlna hospodářské krize v roce 2011 ještě více zkomplikovala reformní snahy nové belgické vlády, která musí čelit jednak hrozbě finančních trhů ohledně ztráty důvěryhodnosti, ale také zpřísněným podmínkám ekonomického vládnutí v rámci Evropské unie.

Dlouhodobým problémem zůstává stárnutí populace. Belgie vytváří zvláštní fond „předfinancování“ nákladů na stárnutí obyvatel, do kterého se vláda zavázala, že bude přispívat od 0,3 % HDP v roce 2010 až 1,5 % HDP v roce 2013. V krizových letech se Belgii nedaří vytvořit přebytek rozpočtu pro financování tohoto fondu. Z tohoto fondu bude Belgie financovat sociální výdaje až do roku 2030. Avšak kulminujícího bodu bude dosaženo až v roce 2050. Pro toto období bude muset Belgie ještě provést další strukturální změny v této oblasti, kupř. prosazování pozdějšího odchodu do důchodu, omezování předčasného odchodu do důchodu, zvyšovat podíl zaměstnaných osob a další.

Dlouhodobým úkolem zůstává reforma trhu práce a podpora vytváření nových pracovních míst. Konkrétně se vláda v ekonomické politice soustřeďuje na zvýšení celkové zaměstnanosti práceschopného obyvatelstva. Charakteristický je proces směřující k „regionalizaci“ politiky zaměstnanosti. To by mohlo vést k rozdílným opatřením ve Vlámku a Valonsku. Vlámko má největší problém se zaměstnaností osob nad 50 let, zatímco Valonsko má problém se zapojením do práce mladých osob a čerstvých absolventů škol.

Belgii se podařilo podstatně zvýšit počet vysokoškolských studentů, včetně vhodného oborového zaměření. Avšak za cenu vysokých nákladů, které nejsou udržitelné a dlouhodobě by ohrožovaly kvalitu výuky. Reforma řeší otázky placení/zvýšení školného, zavedení poplatků při zápisu na studia, omezit délku studia, atd.

Zvláštní a pozitivní roli v belgické ekonomice hrál finanční sektor, který se jevil jako zdravý, dynamický a stabilní. V Belgii nedošlo celá desetiletí k žádné negativní události v bankovním sektoru. Banky dokázaly velmi dobře využít úspory domácností pro expanzi a růst, správně orientovaly investice a přispěly k celkovému růstu ekonomiky. Specifikou belgického finančního systému je koncentrace mezi čtyři „konglomeráty“ bank-pojišťoven.

Od 1. pololetí 2008 však došlo k výkyvu, způsobenému obecným zpomalením růstu, prudkým zvýšením inflace, vlivem vývoje na světových trzích a dopady hypoteční krize v USA. Belgická burza zaznamenala výrazný pokles, který se týkal především bank. To vedlo k zpochybňování politiky některých velkých akvizic/investic bank (koncentrace kapitálu), kterým scházela likvidita. Tento vývoj přerostl od konce září 2008 v bankovní krizi. Belgická vláda musela přijmout opatření na záchranu nejvýznamnějších bank v Belgii FORTIS, DEXIA, KBC a pojišťovny Ethias. Bankovní a finanční krize velmi negativně ovlivnila i ekonomický vývoj. Rok 2009 byl již plně pod vlivem globální hospodářské krize. Došlo k recesi, zvýšení inflace a růstu nezaměstnanosti.

23.4 PROBLÉMY A HROZBY

Z výše uvedených ukazatelů a jiných charakteristik lze určit a předpovídat jisté problémy a hrozby, které se projevují nebo by se mohly v budoucnu negativně projevit ve společenském, ekonomickém i ekologickém vývoji země. Jsou to například:

- stárnutí populace
- drahá pracovní síla
- rychle rostoucí počet emigrantů
- vysoká produkce skleníkových plynů
- střet Vlámů a Valonů
- nepřítel kvalita životního prostředí

Z ekonomického hlediska je na tom Belgie velmi dobře, což reflektuje vysoká hodnota HDP na osobu nebo také hustá dopravní síť. Problémy jsou tak spíše rázu společenského a environmentálního.

Vzhledem k vysoké hustotě zalidnění (jedné z nejvyšších na světě) a ke svému umístění, musí Belgie čelit vážným ekologickým problémům. Například zpráva z roku 2003 tvrdí, že kvalita říční vody v Belgii je nejhorší v Evropě a jednou z nejhorších v 122 zkoumaných zemí světa. Země se také dozajista nemůže chlubit vysokou biodiverzitou. Dalo by se říci, že ekonomický rozmach je „vykoupen“ zhoršeným životním prostředím a ekologickou hodnotou země. Proto by se měla regionální politika a regionální rozvoj zaměřit především na tuto oblast spolu se sociálními problémy, které se jeví jako dosti významné. V neposlední řadě by se měla RP a RR zaměřit na kriminalitu, kde mě velmi překvapila statistika o počtu vražd na počet obyvatel, ve které Belgie v EU kraluje.

Obr. 13: Rozvojové osy Belgie.

23.5 Zdroje

http://europa.eu/documentation/statistics-polls/index_cs.htm

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Belgie>

<http://www.gapminder.org/data/>

<http://www.euroskop.cz>

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/belgie-ekonomicka-charakteristika-zeme-19324.html>

24 BELGIE II (Bc. Marek Sedláček)

Belgie je poměrně malý stát s rozlohou přibližně 30 000 km², nacházející se v západní Evropě. Kromě Severního moře, které ze severozápadu omývá Belgii, sousedí také s Francií, Nizozemskem, Lucemburskem a Německem. Belgie je poměrně rovinatá země, široký pás podél Severního moře vyplňují pobřežní nížiny a poldery, které nalezneme také v sousedním Nizozemsku, přecházející v centrální rovinu – plató. Ta postupně vniká do vnitrozemí a navazuje tak na hornaté a hustě zalesněné Ardenny. Klima je zde poněkud deštivé v průběhu celého roku a obecně převažuje oceanita nad kontinentalitou. Centrální rovina potom nabízí poměrně kvalitní půdu k zemědělskému využití, také proto že je výjimečně dobře zavlažována hustou sítí řek. O kvalitě vody však nemůže být řeč, neboť Belgie s obyvatelstvem srovnatelným s Českou republikou (10,7 milionu) patří mezi nejhustěji osídlené státy světa, což se velmi razantně podepisuje na životním prostředí.

Co se týče státu samotného, jedná se o federativní konstituční monarchii, v jejímž čele stojí král Albert II.. Belgie je rozdělena celkem do 10 správních celků – provincií, které jsou přibližně srovnatelné s kraji v České republice. Co se týče obyvatelstva, můžeme v posledních letech sledovat mírný přírůstek, který je však stejně, jako ve většině vyspělých států západní Evropy tvořen spíše velkým množstvím přistěhovalců, nežli přirozeným přírůstkem. Většina obyvatelstva se hlásí ke křesťanské víře, avšak nejvýraznější minoritou jsou muslimové ze států subsaharské Afriky, ale také z Blízkého východu a Asie.

Obr. 01: Demografický vývoj obyvatelstva Belgie

zdroj: Belgický statistický úřad

A právě zde bychom mohli hledat hned dva velmi významné problémy, se kterou se nejen regionální, ale politika země obecně potýká. Přistěhovalectví a rasismus. Ať už se jedná o problematiku ilegálního vstupu do země, či samotného začlenění jedince do společnosti, naráží vznešená myšlenka multikulturalismu na tvrdou realitu. Navíc v zemi, kde mají i rodilí Belgičané problémy s národní identitou, se může jednat a také jedná o poměrně aktuální a akutní problém. Jak již bylo naznačeno, dalším problémem je rasismus. Z našeho pohledu v západních zemích překonané téma. Opak je však skutečností. Díky zkušenostem mých přátel vím, že se jedná o velmi ožehavé téma a v kontextu toho mne vyvstává na mysl také neutuchající apel ze strany Evropské Unie (která mimochodem v Bruselu sídlí, respektive její orgány) na Českou republiku ve vztahu k Romům u nás.

Byla tu také řeč o národní identitě. A to je z mého pohledu naprosto klíčové téma, ať už se budeme bavit o regionálním uspořádání, o uspořádání obyvatelstva, o regionálním rozvoji a politice nebo o výše zmíněných problémech. Na začátku jsme předeslali, že se v případě Belgie jedná o federaci. Belgii jako takovou totiž dělíme hned podle několika faktorů. Jedním z nich je jazyk a druhým obyvatelstvo. Oficiální jazyky Belgie jsou hned tři. Holandština, francouzština a němčina. Dvěma největšími skupinami obyvatel jsou potom holandsky mluvící Vlámové a frankofonní Valoni. Nachází se zde také přibližně 75 tisícová německá menšina. Samotné regionální rozdělení tedy dělíme podle jazykového principu na 3 společnosti:

**Vlámské společenství
společství.**

Valonsko-Bruselská federace

Německojazyčné

Z hlediska územního principu na 3 regiony:

Vlámský

Valonský

Hlavní město Brusel

Obr. 02: Jazykové a územní vymezení regionů Belgie
zdroj: wikimedia.org

Dle národního statistického úřadu s daty k 1.1.2010 bylo národnostní složení obyvatelstva vyjádřeno v tomto poměru: Vlámové (6,2 milionů), Valoni (3,5 milionů) a Brusel (1,1 milionu). Z našeho pohledu nám toto rozdělení v rámci jednoho státu nemusí přijít nijak markantní, avšak vážnosti věci přidává menší příklad, či doporučení, které nalezneme na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí. Například ve Flandrech (Vlámsko), kde není francouzština oblíbená, je vhodné zeptat se, zda místní osoba akceptuje francouzštinu. Ve většině společností bývá podmínkou k přijetí ovládnání jak vlámstiny, tak francouzštiny, což je i jeden z důvodů proč ve vrcholných orgánech EU pracuje více Vlámů, neboť mluví více Vlámů francouzsky, než Valonů vlámsky.

Z hlediska národnostního a ekonomického členění je Belgie značně originální, prolíná se v něm kompetence federace, regionů a společenství. V pravomoci federace zůstávají zahraniční vztahy, obrana, finance, sociální zabezpečení, částečně zdravotnictví a vnitřní záležitosti.

Regiony i společenství mají své vlastní legislativní orgány – parlamenty (či rady) a vlastní exekutivy, tedy vlády. Vlámský region i Vlámské společenství mají jak parlament, tak vládu společnou. Valonský region má vlastní parlament i vládu, stejně tak i Francouzské

(frankofonní) společenství. Vlastní parlament (radu) a vládu má i germanofonní společenství a Region Brusel. V Belgii tak zároveň působí 6 vlád – federální, vlámská, Valonského regionu, Regionu Brusel, Frankofonní společenství a germanofonního společenství. Stejně tak 6 parlamentů – Federální parlament Belgie, Vlámský parlament, Valonského regionu, Regionu Brusel, Frankofonního společenství a Germanofonního společenství.

Současnému rozdělení předcházelo pět reforem centrální vlády, které byly postupně navrhovány, schvalovány a uváděny v platnost mezi lety 1970 – 2001. Dnešní tendence spíše posilují trend zvyšování míry autonomie, a to především Vlámského regionu. Současně vládnoucí politická nacionalistická strana N – VA chce pokračovat dále v reformách, které by mohli vést ke změně z federace na konfederaci, či možného úplného odtržení a tím pádem zániku Belgie, tak jak ji známe z dnešního pohledu.

25 POLSKO (Bc. Tomáš Ptáček)

Rozvoj regionální politiky v Polsku lze stejně jako v České republice datovat do začátku devadesátých let dvacátého století. Oba státy se musely po roce 1989 vyrovnat s procesem transformace a přechodem ekonomiky na tržní hospodářství. Nicméně o regionální politice jako takové můžeme hovořit spíše až ve druhé polovině devadesátých let, jelikož do té doby stály v popředí především cíle na národní úrovni (Tomešová, 2011).

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 vystaly na povrch problémy spojené především s nezaměstnaností a úpadkem těžkého průmyslu. V rámci regionální politiky tak byla většina finančních prostředků vynaložena na dávky v nezaměstnanosti do tzv. „regionů ohrožených strukturální nezaměstnaností“, tedy regionů postižených těžkým průmyslem. Nicméně na počátku devadesátých let byla regionální politika ovlivněna mimo jiné centralizovaným rozhodováním, zanedbatelným množstvím finančních prostředků, nevhodnou institucionální strukturou či nedostatkem orgánů na regionální úrovni (Tomešová, 2011).

Situace se ve druhé polovině devadesátých let změnila k lepšímu. Důležitý byl rok 1999 a reforma veřejné správy. Tato reforma znamenala zavedení třístupňového územně správního dělení státu. Mimo jiné se zredukoval počet vojvodství na šestnáct. Do té doby bylo v Polsku 49 vojvodství, která však byla ekonomicky slabá vést nezávislou regionální politiku (Tomešová, 2011). Dalším důležitým mezníkem pak byl rok 2004 a vstup Polska do Evropské unie. To přineslo jednak podřízenost regionální politiky předpisům EU, ale především možnost čerpat finance z evropských fondů (Tomešová, 2011).

Do roku 2005 mělo významné postavení v rámci regionální politiky Ministerstvo hospodářství. V říjnu téhož roku bylo za účelem zjednodušení čerpání prostředků ze strukturálních fondů zřízeno Ministerstvo regionálního rozvoje, které má v této oblasti řadu úkolů. Na poli regionální politiky se angažuje také Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo infrastruktury. V řízení regionálního rozvoje sehrávají významnější úlohu i samosprávná vojvodství, která například vypracovávají Strategii rozvoje vojvodství. Mezi další instituce patří například Koordinační výbor NSRR, Monitorovací výbor, Polská agentura regionálního rozvoje či jednotlivé regionální rozvojové agentury (Tomešová, 2011).

Základním nástrojem regionální politiky v Polsku je dokument s názvem „Strategie rozvoje země 2007-2015“. Dalšími strategickými dokumenty určujícími směr vývoje v letech 2007-2013 jsou Národní strategie regionálního rozvoje, Národní rozvojový plán a Koncepce národního prostorového uspořádání (Tomešová, 2011).

Území Polské republiky je pro statistické účely Evropské unie rozčleněno do několika velikostních úrovní. Úroveň NUTS 1 zahrnuje šest regionů, které byly vytvořeny spojením několika vojvodství. Úroveň NUTS 2 je tvořena šestnácti vojvodstvími, která vznikla teprve v roce 1999 reformou veřejné správy. Jednotlivé regiony a vojvodství jsou zobrazeny na Obr. 1. Následuje úroveň NUTS 3, která je tvořena tzv. subregiony, které byly uměle vytvořeny spojením několika okresů (v originále se jedná o powiaty). Těchto subregionů je celkem 66. Následují ještě okresy a města se statutem powiatu (bývalá úroveň NUTS 4, dnes LAU 1), a obce (v originále gminas), které tvoří bývalou úroveň NUTS 5, dnes již LAU 2 (<http://www.businessinfo.cz>).

Obr. 1. Jednotky NUTS 1 a NUTS 2 v Polsku (zdroj: stat.gov.pl)

V centru zájmu polské regionální politiky stojí disparity ekonomického a sociálního charakteru. Nejméně ekonomicky rozvinuté jsou regiony na východě Polska, které jsou stále značným způsobem zaměřeny na zemědělství. Druhou oblastí jsou přímořské regiony, jejichž dřívější rozvoj byl založen zejména na těžkém průmyslu, loďářství a rybolovu. Po roce 1989 byly některé regiony v Polsku na proces transformace připraveny lépe, jiné hůře. Bohatší a vybavenější regiony byly lákavější jak pro domácí, tak pro zahraniční investory. Výsledkem bylo ještě větší prohloubení disparit mezi některými regiony. Ke zvětšení ekonomických a sociálních rozdílů mezi regiony přispěla také velkou měrou nerovnoměrná industrializace a rozvoj infrastruktury. Podpora je tedy sice směřována do všech vojvodství, ale důraz je kladen zejména na oblast východního Polska. V rámci podpory problémových regionů východní oblasti Polska je realizován OP Rozvoj Východního Polska a dále pak regionální OP pro každé vojvodství (Tomešová, 2011).

V Polsku je nejvyspělejším územím Mazovské vojvodství, ve kterém leží i hlavní město Varšava. V tomto vojvodství jsou nejvyšší mzdy, nejvyšší HDP, dostatek zahraničního kapitálu, největší kladné migrační saldo i relativně nízká míra nezaměstnanosti (Tomešová, 2011). Hodnoty HDP pro jednotlivá polská vojvodství můžeme vidět v Tab. 1. Pořadí dominuje již zmiňované Mazovské vojvodství, s odstupem následují Dolnoslezské (Vratislav), Slezské (katovická aglomerace), Velkopolské (Poznaň) či Pomořanské vojvodství (Gdaňsk, Gdyně). Na opačné straně nalezneme všechna vojvodství východního regionu, tedy Lublinské, Podkarpatské, Podleské i Svatokřížské vojvodství. Tab. 2. pak ukazuje míry nezaměstnanosti na konci září roku 2012 v jednotlivých vojvodstvích. Nejvyšší hodnoty tentokrát nepřísluší regionům na východě Polska, ale přímořským regionům (Varmiňsko-mazurské, Západopomořanské a Kujavsko-pomořanské vojvodství).

Polsko čerpá peníze přidělené z evropských fondů nejefektivněji ze všech nových členských zemí Evropské unie (<http://www.euractiv.cz>). Ve zkráceném programovacím období 2004-2006 vyčerpalo Polsko celkem 12,8 miliard eur ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, což je více než polovina finančních zdrojů určených pro deset států, které přistoupily v roce 2004 (Tomešová, 2011). Ze současného unijního rozpočtu na léta 2007-2013 má Polsko nárok celkem na 67 miliard eur, což je vůbec největší částka, kterou kdy jedna členská země z evropské politiky soudržnosti dostala. Pro srovnání, Česká republika má ve stejném období nárok na 26,7 miliard eur. Pozitivní dopady se prý naplno projeví v letech 2013-2015 (<http://www.euractiv.cz>).

Tab. 1. Polská vojvodství seřazená podle velikosti HDP (ve zlotých na obyvatele) v roce 2009

Vojvodství	2007	2008	2009
Mazovské	49 350	53 008	56 383
Dolnoslezské	33 470	35 947	38 395
Slezské	32 831	36 099	37 761
Velkopolské	32 236	34 936	37 424
Pomořanské	30 346	31 755	34 267
Lodžské	28 551	31 037	32 162
Západopomořanské	27 487	30 166	30 939
Malopolské	26 560	28 947	30 220
Lubuské	27 242	28 645	30 068
Kujavsko-pomořanské	26 828	28 854	29 834
Opolské	25 473	28 261	28 761
Svatokřížské	23 816	26 736	27 333
Varmiňsko-mazurské	22 908	24 688	25 970
Podleské	22 872	24 370	25 951
Podkarpatské	20 895	23 070	24 131
Lublinské	20 979	23 243	23 651
Polsko	30 873	33 462	35 210

Zdroj: stat.gov.pl

Tab. 2. Polská vojvodství seřazená podle míry nezaměstnanosti na konci září roku 2012

Vojvodství	Míra nezaměstnanosti [%]
Varmiňsko-mazurské	19,5
Západopomořanské	16,7
Kujavsko-pomořanské	16,7
Podkarpatské	15,1
Lubuské	15,1
Svatokřížské	14,8
Podleské	13,8
Opolské	13,2
Lodžské	13,2
Lublinské	13,0
Dolnoslezské	12,5
Pomořanské	12,4
Malopolské	10,6
Slezské	10,4
Mazovské	10,2
Velkopolské	9,1
Polsko	12,4

Zdroj: stat.gov.pl

25.1 Zdroje

[1] *Central Statistical Office of Poland* [online]. c1995-2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: http://www.stat.gov.pl/gus/index_ENG_HTML.htm

[2] Polsko je prý v čerpání evropských dotací nejúspěšnější. *EurActiv.cz* [online]. 1.3.2010 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/polsko-je-pry-v-cerpani-evropskych-dotaci-nejuspesnejsi-007152>

[3] Polsko: základní informace o teritoriu. *BusinessInfo.cz* [online]. 18.6.2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/polsko-zakladni-informace-o-teritoriu-19061.html>

[4] TOMEŠOVÁ, Jana. Institucionální zajištění regionální politiky v Polské republice, v dílčí komparaci dané problematiky s Českou republikou. *Regionální studia*. 2011, roč. 5, č. 1, s. 42-54. ISSN 1803-1471.

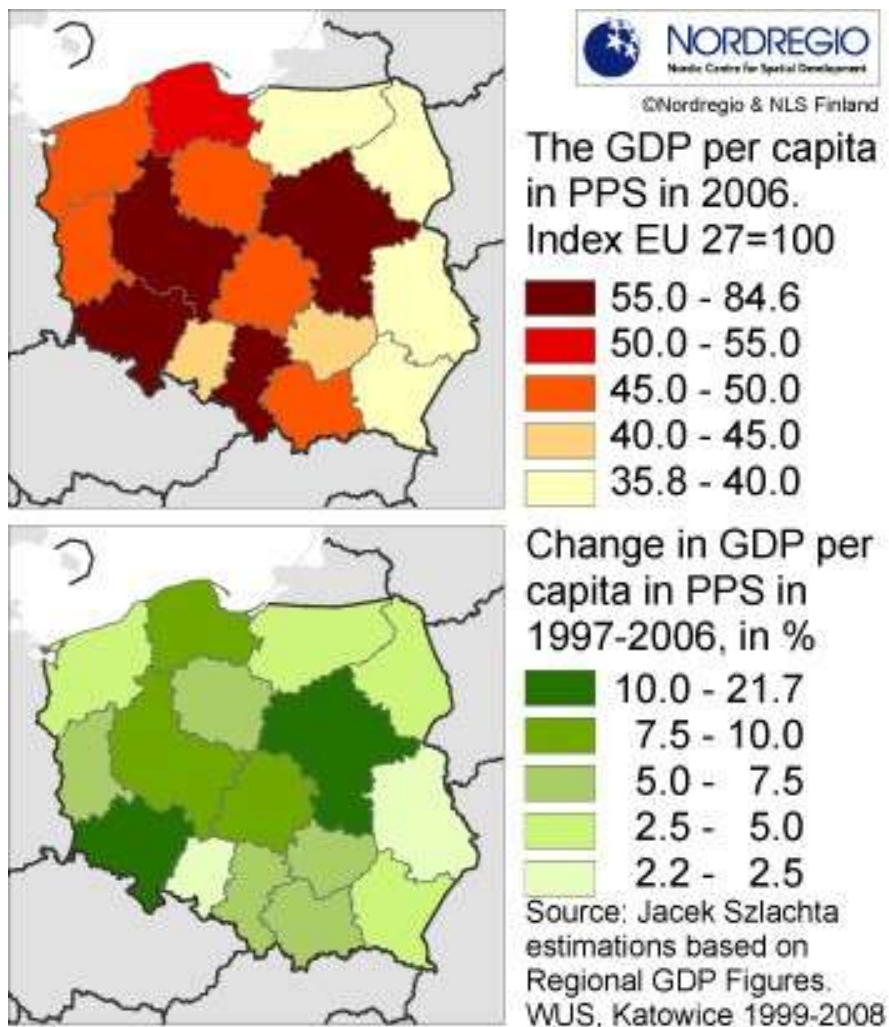
26 POLSKO II (Bc. Luboš Císař)

Celá regionální politika Polska je velmi výrazně ovlivněna historickým vývojem země. Problém spočívá ve velkých rozdílech mezi velkými městy a venkovem a mezi východní a západní částí Polska. Tento fakt je určující pro veškerou regionální politiku. Polsko jako takové vzniklo až v roce 1918. Do té doby bylo rozděleno mezi Prusko a Rakousko a Rusko. Západ připadal Prusku – zde se rozvíjel průmysl. Východ patřil Rusku - spíše zemědělská oblast a jih náležel Rakousku – stará průmyslová oblast bohatá na nerostné suroviny. Později bylo Polsko velmi výrazně postiženo 2. světovou válkou. Po válce patřilo Polsko do socialistického bloku zemí a to sebou neslo několik problémů, které muselo později Polsko řešit. Podle zprávy OECD z roku 1992 to bylo hlavně (ve spojitosti s regionální politikou): strukturální úprava (zavedení ekonomických pobídek, vznik volného trhu, hospodářské soutěže), decentralizace, privatizace, obnova životního prostředí, snížení inflace a restrukturalizace průmyslu.

V 90 letech se Polsko snažilo tyto problémy řešit. Ovšem problém byl v tom, že regionální politika byla v této době neúplná. Obsahovala pouze meziregionální segment, kdy se vše řídilo vládní politikou vůči vojvodství. Chyběla zde část vnitřní regionální politika jednotlivých okresů a nižších jednotek. Velké úsilí bylo také věnováno do oblastí s možnou vysokou nezaměstnaností, kam se soustředilo značné množství státních financí. To následně pomohlo se získáváním dotací z EU.

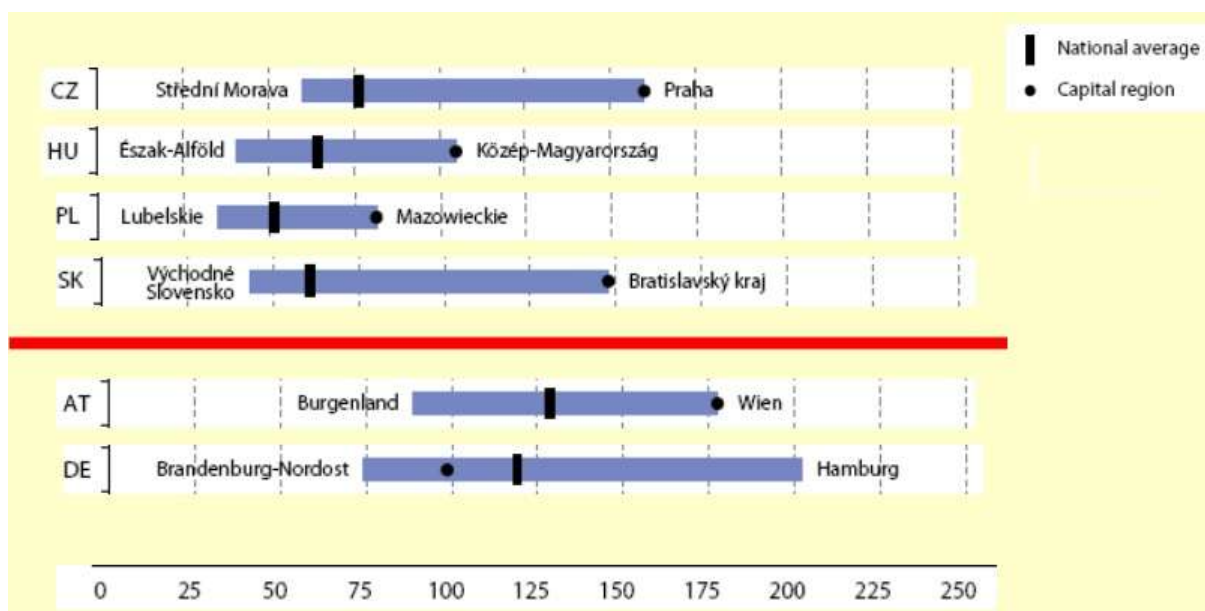
V dnešní době je regionální politika v Polsku řízena částečně z Ministerstva regionálního rozvoje Polska (zřízeno 2000) a částečně z Ministerstva vnitra. Ministerstvo vnitra má na starosti veškerou příhraniční spolupráci, zatímco Ministerstvo regionálního rozvoje má klíčovou roli při koordinaci regionální politiky zejména s využitím strukturálních fondů EU. Administrativně je Polsko rozděleno na 16 samosprávných vojvodství (NUTS II), 44 skupin okresů (NUTS III) a 373 okresů (NUTS IV). Významnou roli v regionálním rozvoji hrají hlavně vojvodství. V současné době se regionální politika řídí podle Národní rozvojové strategie 2007 – 2015 (schválené 2006). Tento dokument je určen k provázání regionální politiky EU s polskou národní regionální politikou.

Největším problémem Polska z hlediska regionální politiky a regionálního rozvoje je rozdělení Polska na západní a východní část. Kdy západní část je rozvinutá (na poměry Polska) a východní část je zastoupená venkovskými a starými průmyslovými regiony. Propast mezi těmito oblastmi se neustále prohlubuje a tak se Polsko snaží snižovat tyto rozdíly. Snaha se ovšem moc nedaří, jelikož mezi léty 1997-2006 vzrostlo HDP Varšavy o 22%, zatím co východní regiony rostly pouze o 2-4%. Polsko se také snaží zlepšit kvalitu života a životní úroveň občanů. Dosáhnout se toho snaží pomocí větší konkurenceschopnosti regionů.

Obr. 1: Tvorba HDP v roce 2006 a změna ve tvorbě HDP mezi lety 1997 až 2006 v Polsku.

Velkým problémem Polska je i slabá ekonomika a tak všechny regiony spadají pod Cíl strukturální politiky EU, v jehož rámci jsou podporovány regiony, jejichž HDP na obyvatele je nižší než 75 % průměru EU. I přesto, že všechny regiony jsou podle HDP zaostávající, existují mezi nimi poměrně značné regionální disparity, ať už ve tvorbě HDP, tak i v nezaměstnanosti, vzdělání obyvatel, jejich zaměstnanosti podle sektorů. Polsko je ovšem největším příjemcem evropských peněz – mezi lety 2007 - 2013 získaly 67 mld. euro (na druhém místě je Španělsko s 38 mld.). Díky tomu se začínají rozdíly snižovat a Polsko se pomalu začíná vyrovnávat západní Evropě.

Obr. 2: HDP na obyvatele v regionech NUTS 2 ve vybraných zemích EU v roce 2005.
Pozn.: údaje jsou v procentech, průměr EU 100%

Tab. 1: Nejchudší regiony EU podle HDP na obyvatele (HDP v % EU, údaje z roku 2002)

Pořadí	Region	Stát	HDP
1.	Lubelskie	Polsko	32
2.	Podkarpackie	Maďarsko	33
3.	Warminsko-Mazurskie	Polsko	34
4.	Podlaskie	Polsko	35
5.	Swietokrzyskie	Polsko	36
6.	Eszak Magyarorszá	Maďarsko	37
7.	Opolskie	Polsko	37
8.	Eszag-Alfold	Maďarsko	38
9.	Východní Slovensko	Slovensko	39
10.	Lotyšsko	Lotyšsko	39

Do budoucna má Polsko v plánu lépe využít potenciál velkých měst a oblastí okolo jako největšího zaměstnavatele a zdroj příjmů. Tyto oblasti by měli zajistit zdroje a pracovní místa pro zbytek regionů. Snažit se také bude o potírání regionálních rozdílů a tím zajištění vnitřní soudržnosti Polska. Velmi důležitý bod je i prevence negativních demografických trendů a lepší využití pracovní síly. Polsko se také bude snažit zlepšit své životní prostředí, stát se mnohem více energeticky nezávislé. Chce se také mnohem více zaměřit na cestovní ruch jako možnost shlázení regionálních rozdílů.

26.1 Zdroje

Němcová, B.: Regionální politika EU. Univerzita Pardubice – diplomová práce, 2006, 131 s.

Řešení regionálních disparit v regionální politice středoevropských zemí [online]. [cit. 28. 10. 2012]. Dostupné z WWW:

<<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/katedry/kres/4884317/8594456/Skokan.pdf>>

EU and Polish Regional Policy, NORDREGIO, [online]. [cit. 28. 10. 2012].

<<http://www.nordregio.se/en/Metameny/About-Nordregio/Journal-of-Nordregio/2009/Journal-of-Nordregio-no-1-2009/EU-and-Polish-Regional-Policy/>>

Regional Policy in Poland, MINISTRY OF REGIONAL DEVELOPEMENT, [online]. [cit. 28. 10. 2012].

<https://www.mrr.gov.pl/konferencje/eic2011/eng/Documents/Regional_policy_in_Poland_FINAL.pdf>

27 NIZOZEMÍ (Tibor Harciník)

Holandsko je parlamentná monarchia ležiaca v západnej Európe. Rozloha krajiny je 41 526 km², čo pri počte obyvateľov 16,6 mil. predstavuje hustotu obyvateľstva 400 obyv./km² (najväčšia hustota v Európe). Reliéf Holandska je rovinný, najvyšší vrch je vo výške 323 metrov nad morom a väčšia časť územia sa nachádza pod úrovňou mora. Vysoká hustota obyvateľstva a vhodné prírodné podmienky sú veľmi dobré predpoklady na regionálny rozvoj, čo sa v prípade Holandska aj potvrdilo.

Avšak prímorská poloha a fakt, že časť územia sa nachádza pod úrovňou mora, majú za následok časté povodne. Najväčšie záplavy boli v roku 1953, ktoré zaplavili územie o veľkosti 4 000 km², pri záplavách prišlo o život 1835 ľudí a vyše 200 000 kusov dobytky, čo malo za následok menší hladomor. Keďže až takmer polovica obyvateľov (cca 8 mil.) žije pod úrovňou mora, museli byť vybudované ochranné hrádze, priehrady a iné ochranné prvky. Je to veľká investícia pre krajinu, ale povodne sú najväčšia hrozba krajiny pre ďalší regionálny rozvoj. V prípade pretrvávajúceho globálneho otepľovania a zvyšovania hladiny mora bude musieť Holandsko investovať veľké sumy peňazí na zväčšenie hrádz. Medzi najnovšie typy hrádz patria nafukovacie hrádze (voda + vzduch) – na obr.č.1.

Počas druhej svetovej vojny bola časť Holandska zbombardovaná (hlavne centrum Rotterdamu). Po vojne dostali viac ako 100 mil. dolárov ako reparácie (čo predstavovalo v tej dobe veľký obnos peňazí), čo poslúžilo na rýchly rozvoj a teda Holandsko sa rýchlo „postavilo na nohy“. V roku 1945 sa stalo spoluzakladateľskou krajinou Organizácie spojených národov (OSN). V roku 1949 vstúpilo do NATO.

Holandsko sa stalo tiež spoluzakladajúcim štátom Európskej únie, vtedy ešte Európskej hospodárskej spoločnosti, v roku 1952. Avšak holandský vplyv sa nemohol zrovnávať s krajinami ako Nemecko a Francúzsko.

Do 80. rokov 20. storočia holandská vláda podporovala regionálno-ekonomickú politiku, ktorá pomáhala v regiónoch, ktoré zaostávali za národným priemerom, pomocou ekonomických stimulov. Išlo o periférne regióny na severe, východe a juhu krajiny, ktoré boli ťažko závislé na poľnohospodárstve alebo na tradičných priemyselných odvetviach ako textilná výroba vo východnej časti Holandska (Needham, 2007: 72). Štrukturálna pomoc bola tiež poskytnutá aj v oblasti Limburgu na juhu krajiny, po zatvorení uhoľných baní v polovici 70. rokov 20. storočia. Išlo hlavne o poskytovanie finančnej podpory firmám na začatie podnikania v týchto oblastiach, infraštruktúrne investície a sťahovanie vládnych úradov zo západu na východ a sever krajiny. Po roku 1975 bola efektívnosť tejto politiky kritizovaná, keďže holandská ekonomika dosiahla recesiu a nezamestnanosť začala rapídne stúpať v celom Holandsku.

Od 80. rokov 20. storočia zvolilo Holandsko novú regionálnu politiku nazvanú „postaviť sa na vlastné nohy“, ktorá im mala znížiť verejné dotácie a mala prinútiť zlepšiť vlastnú ekonomickú konkurencieschopnosť vďaka poskytnutiu vhodných podmienok, ktoré budú atraktívne.

„Tri severné holandské provincie, ktoré rozvojovo zaostávajú (celkovo má Holandsko 12 provincií), ukazujú, že aj periférne regióny sa snažia vytvoriť sieť nadnárodnej spolupráce a podporujú aj ekonomické a kultúrne spojenie v rámci zväčšenej Európskej únie. Politické ambície o vytvorenie Severnej rozvojovej osi medzi severným Holandskom, Škandináviou, severným Nemeckom a Baltskými štátmi je ukážkou priestorového útvaru“ (Williams, 1996: 97).

V Európskej regionálnej politike pre roky 2000 – 2006 provincia Flevoland stále dostávala podporu pre rozvojovo zaostávajúce regióny spolu s ďalšími dvoma provinciami. Avšak tento región tu nebol zaradený kvôli slabému rozvoju, ale kvôli nízkemu HDP na

osobu. To je spôsobené tým, že veľká časť obyvateľstva dochádza za prácou, hlavne do Amsterdamu, a preto to vyzerá tak, že oblasť Flevoland má nízku ekonomickú produkciu. Naopak, podľa HDP na osobu je najbohatšia oblasť Groningen, keďže sa tam ťaží plyn. Ale táto oblasť sa nachádza na severe Holandska a radí sa medzi 3 provincie, ktoré v 80. rokoch 20. storočia rozvojovo zaostávali a čiastočne zaostávajú doteraz. Ostatných 9 provincií dostávalo podporu na ekonomickú reštrukturalizáciu.

Pre roky 2007 – 2013 Holandsko v oblasti zaostávajúcich regiónov nedostávalo už žiadnu podporu z dôvodu, že každý región má HDP na osobu väčší ako 75% priemeru EU. Napriek tomu, podobne ako ostatné regióny EU, poberajú podporu z Kohézneho fondu pre regionálnu konkurencieschopnosť a zamestnanosť. Pre Holandsko sú 4 operatívne programy pre Sever (provincie: Groningen, Friesland a Drenthe), Východ (Overijssel a Gelderland), Západ (Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland a Utrecht) a Juh (Zeeland, Noord-Brabant a Limburg), pre ktoré je dostupné najmenej 2,31 miliardy eur.

Dôležitým prvkom regionálneho rozvoja je dopravná dostupnosť. Holandsko disponuje hustou sieťou diaľnic, na ktoré sú napojené takmer všetky väčšie mestá. Podobne je to aj u železníc. Najväčšie pozitívne rozdiely oproti susedným, a celkovo štátom EU je lietadlová a lodná doprava. Letisko v Amsterdame je podľa počtu prepravených ľudí 5. najväčšie v Európe a 3. v nákladnej doprave. Najsilnejšie postavenie však majú v lodnej doprave. V Rotterdame je najväčší morský prístav v Európe a siedmy najväčší kontajnerový prístav na svete v roku 2006.

Hlavné rozvojové oblasti Holandska sa vyskytujú hlavne v strednej a južnej časti štátu. Ide hlavne o veľké mestá ako Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven a Utrecht. Menšie rozvojové oblasti sa nachádzajú hlavne okolo stredne veľkých miest, alebo na rozvojovej osi medzi nimi. Okrem týchto sa oblasti rozvoja vyskytujú aj v chudobnejšej severnej časti alebo pozdĺž osí vedúcich buď do Nemecka alebo Belgicka, ale nie sú také významné ako hlavné (Obr.2.).

Rozvojové osi medzinárodného významu spájajú hlavné mesto Amsterdam hlavne s prístavom v Rotterdame. Ďalšie sa spájajú s Eindhovenom, cez ktoré prechádzajú do susedných štátov v Belgicku a Nemecku. Okrem tejto osi je Amsterdam ešte priamo spojený s Nemeckom cez Utrecht. Rozvojové osi regionálneho významu spájajú hlavne južné oblasti s menej vyspelými severnými oblasťami. Tieto osi sú napojené na Nemecko, čím sa snažia prilákať zahraničných investorov (Obr.3.).

Hrubý domáci produkt (HDP) na osobu sa momentálne pohybuje na úrovni 47 000 dolárov, avšak maximálna hodnota bola dosiahnutá v roku 2008, teda na začiatku hospodárskej krízy, keď bola na úrovni 53 000 dolárov. Úroveň z roku 1960 je 1069 dolárov na osobu (Obr.4.). Rozdiel medzi 1970 a 2010 je takmer 18-násobok, zatiaľ čo v rovnakom časovom intervale v Nemecku 15-násobok, čo znamená, že Holandsko sa rozvíja rýchlejšie, avšak Nemecko je väčšia ekonomika, takže má aj väčší vplyv počas celej doby. Počas celej doby narastal podiel exportu na HDP. V roku 1960 predstavoval necelých 49%, v 2010 to už bolo 78%, zatiaľ čo podiel exportu v Nemecku v 2010 predstavoval len 50%. Podiel priemyslu na HDP sa postupne znižuje (z 37% na 24%), čo nasvedčuje posilneniu terciérneho sektoru (Tab.1.). Nádej dožitia je momentálne na úrovni 80,7 roka, čo je jedna z najvyšších hodnôt na svete.

Holandsko je jedna z najvyspelejších a z najrozvinutejších krajín nielen v EU, ale aj vo svete, o čom svedčí hodnota nádeje dožitia a HDP na osobu. Krajina sa postupne rozvíja, avšak tento rozvoj postupuje pomalým tempom, keďže je už desiatky rokov na vysokej úrovni. Napriek malej rozlohe štátu je tu nepomer medzi severom a západom krajiny, ktorý je však oproti 80. rokom 20. storočia menší a neustále sa znižuje.

27.1 Prílohy

Obr.1.: Nafukovacie hrádze v Ramspolu v Holandsku

Obr.2.: Rozvojové oblasti Holandska

Obr.4.: HDP na osobu od roku 1960 do 2010 v dolároch

Tab.1.: Určité charakteristiky Holandska v rokoch 1960 - 2010

	1960	1970	1980	1990	2000	2010
nádej dožitia	73,39268	73,58561	75,74317	76,87805	77,9878	80,70244
počet obyv.	11486631	13038526	14149800	14951510	15925513	16615394
priemysel (% z HDP)	-	37,66635	33,07753	29,40375	24,94356	23,89123
export (% z HDP)	48,89395	44,75918	52,31006	56,45388	70,0823	78,04811

27.2 Zdroje

Hodnota HDP na obyvateľa + graf

<http://www.indexmundi.com/facts/netherlands/gdp-per-capita>

World databank

<http://databank.worldbank.org/ddp/home.do>

Holandsko a EU

<https://www.euroskop.cz/425/sekce/nizozemsko-a-eu/>

Mapa Holandska

<http://www.world-adventure.cz/data/mapy/holandsko.gifs>

Stefanie Duhr:

Regional development and regional policy in the Netherlands: are there peripheral regions?

[http://wiim.wiwi.tu-](http://wiim.wiwi.tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/fakultaet_forst_geo_und_hydrowissenschaften/fachric)

[dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/fakultaet_forst_geo_und_hydrowissenschaften/fachric](http://wiim.wiwi.tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/fakultaet_forst_geo_und_hydrowissenschaften/fachric)

htung_geowissenschaften/ig/lehrstuehle/raumordnung/exkursionsordner/texte/Duehr%202009
_Regional%20development%20and%20regional%20policy%20in%20the%20Netherlands.pdf

Informácie o Holandsku

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Holandsko>

Provincie (NUTS2)

http://en.wikipedia.org/wiki/NUTS_of_the_Netherlands

Enviport

<http://www.enviport.cz/nafukovaci-hraz-v-ramspolu.aspx>

28 ŘECKO (Miloslav Cigoš)

28.1 Základní charakteristika Řecka

Řecko se rozkládá poblíž hranic Evropy a Asie, konkrétně na jižním okraji Balkánského poloostrova v jihovýchodní Evropě ([Obr. 1-2](#)). Jeho území zahrnuje více než 2 000 ostrovů v Egejském a Jónském moři, avšak pouze asi 165 z nich je obydleno. Nejvyšším vrcholem země je bájná hora Olymp. Řecko je jednou z hlavních kolébek evropské civilizace. Tak např. řecké městské státy byly průkopníky v rozvoji demokratických forem vlády. Dnešní Řecko je republikou (rozdělenou na 13 správních regionů) založenou na ústavě z roku 1975. Jednokomorový parlament čítající 300 členů je volen na období čtyř let.

Počet obyvatel Řecka činí 11 283 293 (74. na světě, 2009), hustota zalidnění pak 81 ob. / km². Více než 50% řeckého průmyslu je soustředěno v oblasti aglomerace hlavního města - Athén. Mezi hlavní hospodářská odvětví patří: zemědělství, cestovní ruch, stavebnictví a námořní doprava. ([Euroskep](#), [wolfram](#), [worldbank](#).)

28.2 Administrativní členění Řecka

K 1. 1. 2011 byla zavedena rozsáhlá reforma územně samosprávného členění Řecka.

Územně samosprávnými celky 1. stupně jsou města a obce v čele s volenými starosty či předsedy městských a obecních úřadů, jejichž počet činí 325. S ohledem na velký počet ostrovů představuje každý ostrov (byť sebemenší) samostatný územní celek.

Územně samosprávné celky 2. stupně představuje 13 regionálních (krajských) úřadů ([Obr. 3](#)), *vedených* volenými předsedy (mandát volených zastupitelů je 5 let). Regionální úřady se staly základním územně samosprávním článkem ekonomického rozvoje země a převzaly část odpovědnosti za veřejné zdravotnictví a regionální projekty infrastruktury.

Orgány místní samosprávy jsou právními subjekty veřejného práva a jsou po správní i finanční stránce autonomní. Znamená to, že mají svá práva a povinnosti, svůj majetek, svůj rozpočet a své zaměstnance. V rámci státní správy je 13 samosprávních regionů podřízeno 7 decentralizovaným administrativním celkům ([Obr. 3](#)), *jejichž* generální tajemníci jsou do funkce jmenováni vládou. Zcela zvláštní správní jednotkou je tzv. mnišská komunita na hoře Athosu „Agion Oros“. Vstup na toto území je povolen pouze osobám mužského pohlaví na základě zvláštního povolení, které vydává MZV Řecka v Athénách nebo v Thessaloniki/Soluni. ([mzv](#)). Region je tudíž z finančního hlediska samostatnou jednotkou.

28.3 Řecko a Evropská unie, rozvoj, vývoj státu v ní, krize

Přístupová jednání Řecka a Evropské unie byly kvůli ekonomické situaci tohoto středomořského státu velmi obtížná. Ačkoli Řecko podalo oficiální přihlášku do Společenství v roce 1975, radovat ze vstupu se mohlo až po šesti letech, v lednu 1981. Členem společenství se v tomto státě stal další čistý příjemce z evropského rozpočtu.

Na přelomu tisíciletí se ekonomika údajně zlepšovala s tím, jak vláda zpříšňovala rozpočtovou politiku v přípravě na vstup Řecka do Eurozóny 1. 1. 2001. Průměrný příjem na hlavu byl v roce 2004 odhadován na 22 000 USD. ([europa.eu](#), [czso.cz](#))

V roce 2002 vstoupilo Řecko do projektu společné evropské měny a vyměnilo drachmu za euro. Nikdo tehdy netušil, že se Řecko stane nejproblematictější zemí eurozóny. Vlády dlouhodobě neuváženě utrácely a navíc falšovaly statistiky o státním dluhu (*Obr.7-8*), takže veřejné finance a státní dluh se v roce 2010 staly nezvladatelnými. Státnímu bankrotu zabránila jen masivní pomoc MMF a zemí eurozóny provázená nutností tvrdých úsporných opatření za bouřlivých protestů a stávek řeckých zaměstnanců. Udržení eura v Řecku je značně nejisté. Pozitivní vývoj HDP na nejbližší roky není prakticky reálný. (Europa.eu, aktualne.cz)

28.4 Regionální rozvoj Řecka, problémy.

Evropské fondy budou po dlouhou dobu představovat hlavní zdroj financí pro opětovné nastartování řecké ekonomiky.

Krise je v plném proudu a řečtí občané trpí. Aby se řecká ekonomika opětovně vzpamatovala, k čemuž jí výraznou měrou mohou pomoci prostředky v evropských strukturálních fondech, Řekové musí mít jasno v několika zásadních otázkách.

Zprv si musí vybrat několik klíčových oblastí, v nichž mají know-how a které jsou vysoce konkurenceschopné, a na ty se soustředit. Oblasti musí navíc slibovat velký počet nových pracovních míst. Kritéria splňuje rozvoj energetických technologií, pěstování zemědělských plodin, udržitelný cestovní ruch a kultura.

Další zásadní změnou, k níž musí Řecko přistoupit, jsou klíčové reformy podnikatelského prostředí. Zatímco některé kroky již byly přijaty, například došlo ke zjednodušení vydávání různých povolení a licencí či k vytvoření jednotného podnikatelského registru, Řekové musí ještě přidat ve zjednodušení administrativy a odstraňování překážek pro financování malých podniků, dodal.

Drobní živnostníci to totiž v Řecku nemají vůbec snadné. V období 2009-2011 se třikrát snížil počet malých podnikatelů, kteří na své podnikání získali od banky půjčku.

Jsou to právě oni, kteří mohou nastartovat řeckou ekonomiku.

Velkou práci tu ale musí odvést řecké regiony, které musí mít jasno, v čem spočívá jejich individuální síla a tam nasměrovat evropské peníze. K zemi se totiž nemůže přistupovat jako k jednolitému bloku, protože mezi řeckými regiony existují stále propastné rozdíly. Například HDP na hlavu regionu Attika, v němž se nachází i hlavní město Athény, dosahuje 120 % unijního průměru, zatímco Západní Řecko a Východní Makedonie dosahují pouze kolem 67 %. I přesto, že míra spolufinancování řeckých projektů placených z evropských fondů je ze strany Evropské komise 95 % a řecký stát přispívá 5 % (v ČR míra kofinancování Bruselem nepřesáhne 85 %), dotáhnout některé velké projekty do konce se nedaří. Příkladem jsou například stavby silnic či dálnic.

Důvodem je fakt, že řecké banky se mnohdy zdráhají podobné investice podpořit a stát nemá prostředky, aby je financoval sám.

Další problém spočívá v tom, že sama řecká vláda nemá jasnou představu, které projekty jsou potřebné a které lze na nějakou dobu odložit.

(euroactiv.cz, euroskep.cz, CIA)

28.5 Desatero budoucího regionálního rozvoje a ekonomie Řecka

Hospodářské multi-ministerstvo rozvoje, konkurenceschopnosti, infrastruktury, dopravy a sítí prezentovalo začátkem srpna desatero priorit pro restartování řecké ekonomiky, které zahrnuje:

I. Doprava

Obnova prací na čtyřech velkých silničních projektech.

II. Urychlení čerpání prostředků z Národního strategického referenčního rámce (NSRR) Ministerstvo klade důraz zejména na „vyčištění“ stovek nedokončených projektů.

III. Privatizace dceřiných společností Řeckých drah (OSE)
Do konce září by měla být dokončena jednání s EK o novém podnikatelském programu společnosti TRAINAOSE, která je výhradním poskytovatelem železniční přepravy.

IV. Zlepšení investičního prostředí
Ministerstvo připravuje zákon zaměřený na omezení byrokracie a zkrácení doby nezbytné pro povolení podnikatelského záměru/investice.

V. Odstranění překážek na trhu zboží
Na základě doporučení Komise pro hospodářskou soutěž přikročí ministerstvo ke zrušení překážek pro vstup zboží na řecký trh.

VI. Zjednodušení procesu udělování živnostenských licencí
V průběhu následujících 45 dnů Ústavní soud (Council of State) posoudí řadu Prezidentských dekretů, které stanoví podmínky pro udělení živnostenské licence v různých doposud regulovaných profesích a oborech (např. instalatéri, elektrikáři atd.).

VII. Národní vývozní strategie
Zpracovává se národní strategie orientovaná na rozšíření počtu vývozců, vývozních artiklů a cílových trhů (priorita rozvoje trhy Asie), ale i na minimalizaci vývozní administrativy.

VIII. Veřejné zakázky
Bude výrazně omezen počet institucí a organizací, které mohou vyhlašovat veřejné soutěže.

IX. Letiště
Do konce srpna předloží poradci privatizačního fondu návrh týkající se privatizace 37 lokálních letišť.

X. Státní autobusová doprava
Bude do března 2013 vypracována studie liberalizace meziměstské autobusové dopravy.
(bussinessinfo.cz)

28.6 Růstové póly, osy růstu, srovnání, vlastní názor

Pokud bych měl vymezit póly růstu, pak je momentální situace v Řecku velmi jednoduchá.

Pólem růstu jsou totiž především Athény, tudíž lze zde aplikovat podobný model, jako byl použit ve Francii s Paříží. Dalším pólem růstu by mělo být druhé nejlidnatější město Řecka Thessaloniki/Soluni, kde se také nachází mezinárodní letiště (menší než v Athénách). Další určení rozvojových pólů je značně komplikované současnou situací. Rozvojové osy komplikuje velmi členité pobřeží a značné množství ostrovů. Nicméně hlavní rozvojová osa mezinárodního významu by mohla vést právě mezi městy Thessaloniki/Soluni, Larissa a Athénami, přičemž tato osa ovlivňuje řecké sídla ve střední části země. Další osou by měly být přímořská sídla a letoviska, která by se zaměřovala na cestovní ruch. Pak také město Alexandropolis a Kavalla (východ území) a další osou města na západě – Kerkyra, Ioannina a Igoumenítsa ([Obr.4](#)).

Z vlastní zkušenosti mohu říct, že hlavním problémem Řeků, jsou si Řeci sami. Pokud totiž nebudou schopni se uskromnit, začít tvrději pracovat (uvažoval bych o zrušení siesty apod.), přijmout fakt, že stát není jen strojem na peníze, ale sám peníze potřebuje na svůj chod, pak se mám právo obávat o setrvání Řecka v eurozóně a Evropské unii.

Pro porovnání [Obr. 6](#) nabízí srovnání životní úrovně a stavu ekonomiky mezi ČR a Řeckem, z toho jasně vyplývá, jak si žili Řekové nad poměry k ekonomické situaci ve své zemi (srovnejme třeba výši důchodu se státním dluhem). To potvrzuje teze o tom, že bez přísných opatření a utahování opasků se Řecko z ekonomických problémů nedostane, samozřejmě, že toto opět povede k demonstracím a nepokoji ve společnosti, proto je situace v Řecku tak složitá, takže by se při řešení mělo postupovat promyšleně a vyvarovat se zbytečných chyb.

Přílohy:

Obr. 1.: Řecko v Evropě (Wikipedie)

Obr. 2.: Obecně zeměpisná mapa Řecka (Britannica)

Obr. 3.: Administrativní členění Řecka (CIA)

Obr. 4.: Růstové póly a osy růstu v Řecku

GDP	\$329 billion per year (world rank: 29 th) (Q1 2010 estimate)
GDP at parity	\$328.5 billion per year (world rank: 33 rd) (Q1 2010 estimate)
real GDP	\$343.4 billion per year (price-adjusted to year-2008 US dollars) (world rank: 27 th)
GDP per capita	\$29 400 per person per year (world rank: 44 th) (Q1 2010 estimate)
GDP real growth	-2.27% per year (world rank: 190 th) (Q1 2010 estimate)
Gini index	0.343 (world rank: 44 th) (2000 estimate)
consumer price inflation	+4.71% per year (world rank: 70 th) (2010 estimate)
unemployment rate	12.5% (world rank: 45 th highest) (2010 estimate)

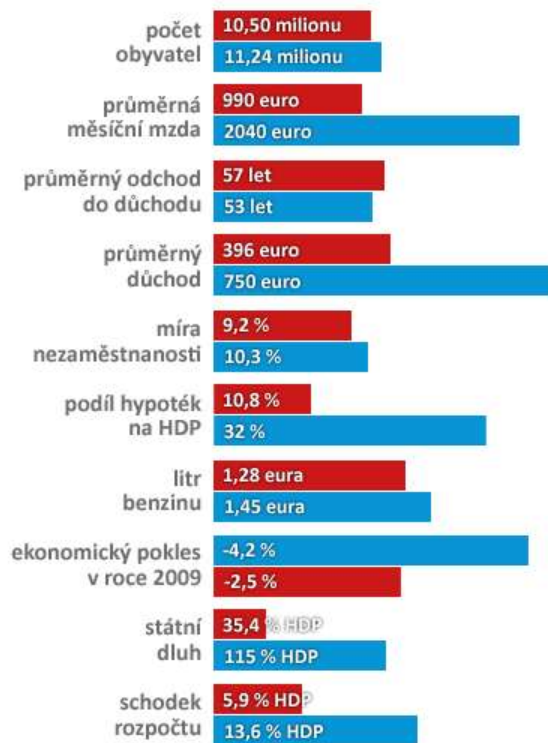
Obr. 5.: Ekonomické charakteristiky Řecka (Wolfram)

ČESKÁ REPUBLIKA

ŘECKO

SROVNÁNÍ EKONOMIK

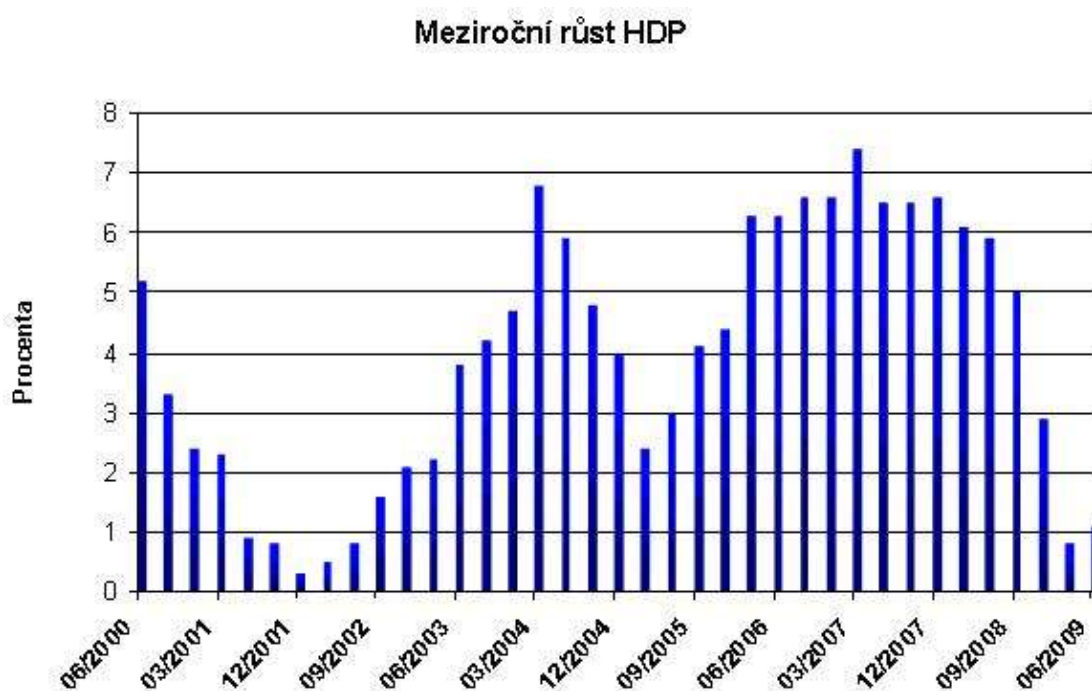

Zdroj: Eurostat, ČSÚ, řecký statistický úřad, clever-tanken.de, výpočty iDNES.cz

Obr. 6.: Srovnání ekonomických ukazatelů ČR a Řecka

Obr. 7.: Srovnání hrubého domácího produktu a státního dluhu Řecka

Obr. 8.: Vývoj růstu HDP v Řecku

28.7 Zdroje:

- [1] Euroskop <https://www.euroskop.cz/413/sekce/recko-a-eu/>
- [2] Evropská politika http://europa.eu/pol/reg/index_cs.htm
- [3] Český statistický úřad <http://www.czso.cz/>
- [4] Wikipedie <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98ecko>
- [5] Řecko bankrot <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penize/clanek.phtml?id=682980>
- [6] Data - statistiky <http://data.worldbank.org/country>
- [7] Wolfram alpha <http://www.wolframalpha.com/input/?i=greece&lk=4>
- [8] Business info <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/privatizace-a-rozvojove-desatero-recke-vlady-pro-oziveni-ekonomiky-20490.html>
- [9] CIA <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gr.html>
- [10] Ministerstvo zahraničních věcí http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/index.html
- [11] Euroaktiv <http://www.euractiv.cz/>

29 DÁNSKO (Bc. Andrea Slušíková)

29.1 Fyzicko-geografická charakteristika

Dánsko je nejmenší skandinávskou zemí o rozloze 43,6 tis. km², přičemž výrazným rysem je zde délka pobřeží (7300 km) v důsledku vysoké míry jeho členitosti. V této spojitosti je pro Dánsko také charakteristický vysoký počet ostrovů, na jejichž území se země rozkládá. Celkově dánské území zahrnuje 407 ostrovů, z nichž 78 je osídlených. Největším z nich je Sjaelland, dále Vendsyssel-Thy, Fyn či Lolland. Svými 70 % rozlohy se však Dánsko rozkládá na Jutském poloostrově, jehož jižní částí prochází jediná pevninská hranice státu, a to s Německem. Dánské království rovněž zahrnuje také dvě autonomní území, a to největší ostrov na světě Grónsko (nezaledněné území 410,4 tis. km²) a Faerské ostrovy (1,4 tis. km²). Tyto samosprávné celky mají své vlastní zákonodárné sbory rozhodující o vnitřních záležitostech a nejsou ani členy EU.

Využití krajiny se vyznačuje vysokým podílem zemědělských oblastí (66,3 %), lesních porostů (15,6 %) či člověkem vytvořených krajinných prvků (9,8 %), viz. Obr. 1. Klimatické podmínky jsou zde velmi proměnlivé, přičemž průměrný počet srážkových dní zde činí 171 za rok. Průměrná teplota vzduchu v lednu zde dosahuje 0 °C a 16 °C v srpnu. Průměrná roční délka slunečního svitu je zde pouze 4 hodiny denně. (Statistical Yearbook 2012) Z hlediska výškové členitosti má země velmi nížinatý charakter, kdy nejvyšší bod Dánska dosahuje pouze 170,7 m n. m. (Factsheet Denmark 2010)

Obr. 1: Landuse dánských krajinných oblastí (Zdroj: <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/16251/01geo.pdf>)

29.2 Sociálně-geografická charakteristika

V Dánsku žije téměř 5,6 mil. obyvatel (2012), kdy zde hustota zalidnění činí 130,1 obyvatel na km². Imigranti a jejich potomci tvoří 10,4 % obyvatel, z nichž největší podíl pochází z Turecka, dále také z Polska či Německa. Hlavním městem země je Kodaň s 1,2 miliony obyvatel (2012). Dalšími významnými městy jsou Aarhus (252 tis.), Odense (169 tis.) či Aalborg (126 tis.) k roku 2012. Naděje na dožití žen zde činí u žen 81,6 let a u mužů 77,3 let (2012). Oficiálním jazykem je dánština a z hlediska náboženství zde žije 90 % obyvatel, vyznávajících luteránství. Dánsko je členem organizací jako EU, OECD, NATO či WTO a dalších.

Dánsko konstituční monarchií v čele s královnou Markétou II., která vládne již od roku 1972. Premiérskou funkci zde od října 2011 zastává představitelka Koalice sociálních demokratů Helle Thorning-Smidt. Dalšími vládními stranami (k tomuto datu) zde jsou Sociální liberálové a Socialistická lidová strana. Dánsko je zemí poskytující bezplatný

zdravotní a vzdělávací systém, přičemž se zde však odvádí jedny z nejvyšších daňových odvodů na světě. (Denmark.dk)

Administrativní struktura státu je od roku 2007 členěna do 5 regionů či provincií (původně 13) a 98 nižších územně správních celků, resp. okresů (původně 271). Konkrétními provinciemi jsou Severní Jutsko, Střední Jutsko, Jižní Dánsko, Sjaelland a region hlavního města Kodaň. (Businessinfo.cz)

Z hlediska ukazatele hrubého domácího produktu (HDP) v přepočtu na jednoho obyvatele se Dánsko řadí na 4. místo mezi členskými státy Evropské unie, přičemž tato hodnota přesahuje o 25 % průměr EU-27. (Eurostat.eu)

Obr. 2: Administrativní členění Dánska na pět provincií (Zdroj: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/da_en.pdf)

29.3 Slabé a silné stránky dánských regionů

Dánsko se vyznačuje silným ekonomickým postavením v rámci členských států Evropské unie v důsledku hospodářského růstu, relativně nízké míry nezaměstnanosti i míry inflace. Avšak i zde jsou patrné regionální disparity, kdy se ekonomickým rozvojem vyznačují zejména největší sídelní systémy (tzv. Greater Copenhagen Area), které apriori způsobují negativní posilování periferních oblastí prostřednictvím emigrace a následného populačního úbytku a snižující se zaměstnanosti v těchto regionech. Dánské regiony musí čelit také globalizačním silám a snažit se o zlepšení své konkurenceschopnosti. Stále větším problémem bude i stárnutí populace, v důsledku čehož dochází k úbytku pracovníků v nižším produktivním věku. Omezenými možnostmi uplatnění na trhu práce se také vyznačují imigranti či ženy na rozdíl od mužské složky populace. Dalším faktem je omezené soustředění na výzkum a vývoj inovací mimo velká města. V oblasti vzdělávání se Dánsko pohybuje na vysoké úrovni, avšak i zde se projevují místní rozdíly způsobené nízkou mírou propojení vzdělání s praxí v periferních regionech. Sféra soukromého podnikání taktéž vzkvétá zejména v regionu hlavního města, zatímco v jiných regionech nedosahuje ani národního průměru. Souhrnně tedy:

Klady

- sociální politika, nízká úroveň nezaměstnanosti, vysoká míra zaměstnanosti, flexibilní trh práce s množstvím pracovních příležitostí, kvalifikovaná pracovní síla, dobře fungující ICT infrastruktura.

Zápory

- pokles produktivity v posledních 15 letech, nízká míra zaměstnanosti imigrantů a jejich potomků, pomalý růst v oblasti soukromého podnikání, zaostalost geograficky izolovaných periferních oblastí. (Programme for the Regional Fund in Denmark 2007-2013)

29.4 Politika regionálního rozvoje a čerpání z evropských fondů

Díky členství Dánska v Evropské unii (od roku 1973) může země čerpat finanční podporu z evropských Strukturálních fondů, jimiž jsou Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF) za účelem snižování existujících disparit na úrovni jak členských států, tak jednotlivých regionů země. V uplynulém plánovacím období 2000-2006 byl důraz kladen na podporu rozvoje podnikání, kdy bylo dosaženo vyššího počtu přeživších malých podniků, zvýšilo se využívání informačních a komunikačních technologií (ICT), díky projektům byl podpořen vývoj nových produktů a byla vytvořena nová pracovní místa. Byla také podporována vzdělanost a posílení spolupráce vzdělávacího systému s podniky. V tomto období také došlo ke zlepšení infrastruktury v regionech, zpřístupnění regionů obchodu a zlepšení dopravních služeb v rámci přepravy na malé ostrovy Dánska. Byla snížena míra emisí díky zlepšení v dopravě a infrastruktuře, recyklační podpoře a pokroku ve využívání energií v budovách. (European Cohesion Policy in Denmark)

Snaha o regionální rozvoj v Dánsku je zastřešena dánským Národním strategickým referenčním rámcem (National Strategic Reference Framework, NSRF), který je v plánovacím období 2007-2013 zaměřen na růst těchto čtyř oblastí:

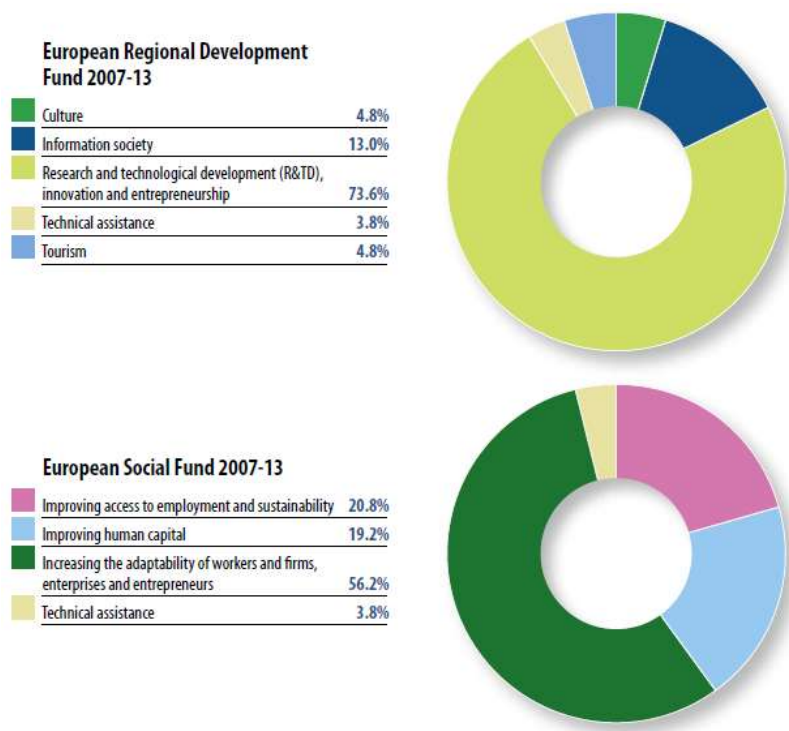
- **Lidské zdroje** – rozvoj lidských zdrojů pro zajištění většího množství a lépe kvalifikované pracovní síly pro dánské podniky, podpora podnikatelských a reklamních inovací, lepší využití nových technologií, zvýšení zaměstnanosti a podpora soukromého podnikání, udržení starší generace ekonomicky aktivních v zaměstnání, zpřístupnění flexibilních forem zaměstnání,
- **Inovace, sdílení informací a rozvoj znalostí** – snaha o vytvoření rámcových podmínek pro udržitelný vývoj tržních inovací,
- **Využívání nových technologií** – zaměření na zlepšení využívání, přenos, přístup a výměnu nových technologií, rozšířené využívání ICT – zpřístupnění informací veřejnosti a podnikům, využití ve vzdělávacích institucích,
- **Soukromé podnikání** – zakládání a rozvoj nových malých a středních podniků za účelem vytváření nových kvalifikovaných pracovních míst.

V plánovacím období 2007-2013 může Dánsko alokovat až 612 mil. Eur, a to prostřednictvím svých dvou operačních programů a cílů Evropské teritoriální kooperace:

- 1) *OP Inovace a znalosti* – k dispozici 255 mil. Eur z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF),
- 2) *OP Více a lepší pracovních místa* – k dispozici 255 mil. Eur z Evropského sociálního fondu (ESF),
- 3) *Evropská teritoriální kooperace* – k dispozici 103 mil. Eur z ERDF prostřednictvím programů ve směru přeshraniční (2 programy s Německem, 2 se Švédskem, 1 s Norskem a 1 s Polskem), transnacionální (spolupráce mezi členskými zeměmi EU

v Baltském a Severním moři) a interregionální spolupráce (se všemi členy EU). (National Strategic Reference Framework)

Z environmentálního hlediska se Dánsko v rámci Strategického environmentálního hodnocení (SEA) v aktuálním plánovacím období soustředí zejména na zlepšení situace znečištění ovzduší, ochranu biologických druhů pro zachování krajinné biodiverzity, zdravotní ochranu populace včetně ochrany životního prostředí od negativních faktorů, limitování užívání chemikálií, redukci hlukového zatížení či ochranu půd. (Programme for the Regional Fund in Denmark 2007-2013)

Obř. 3: Podíly finančního čerpání v jednotlivých oblastech dánských operačních programů (Zdroj: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/dk_en.pdf)

29.5 Zdroje

Businessinfo.cz, *Souhrnná teritoriální informace – Dánsko*, dostupné [online] na: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/dansko.html>.

Denmark.dk, *The official website of Denmark*, dostupné [online] na: <http://denmark.dk/en/quick-facts/facts/>.

European Cohesion Policy in Denmark, dostupné [online] na: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/da_en.pdf.

Eurostat.eu, *GDP per capita*, dostupné [online] na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_per_capita_consumption_per_capita_and_price_level_indices/cs).

Factsheet Denmark 2010 (Ministry of Foreign Affairs in Denmark), dostupné [online] na: <http://um.dk/en/~media/UM/English-site/Documents/Service-menu/Publications/Factsheets/Denmarkanoverview102.ashx>).

National Strategic Reference Framework, *Denmark Cohesion Policy 2007-13*, dostupné [online] na: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/dk_en.pdf.

Programme for the Regional Fund in Denmark 2007-2013, dostupné [online] na: http://www.ebst.dk/file/22379/Programme_for_the_Regional_Fund_in_Denmark_2007-2013.pdf.

Statistical Yearbook 2012, dostupné [online] na: <http://www.dst.dk/pukora/epub/upload/16251/01geo.pdf>.

30 DÁNSKO (Bc. Martin Nešporek)

30.1 Základní informace

Oficiální název: Dánské království (Kongeriget Danmark)

Rozloha: 43 094 km²

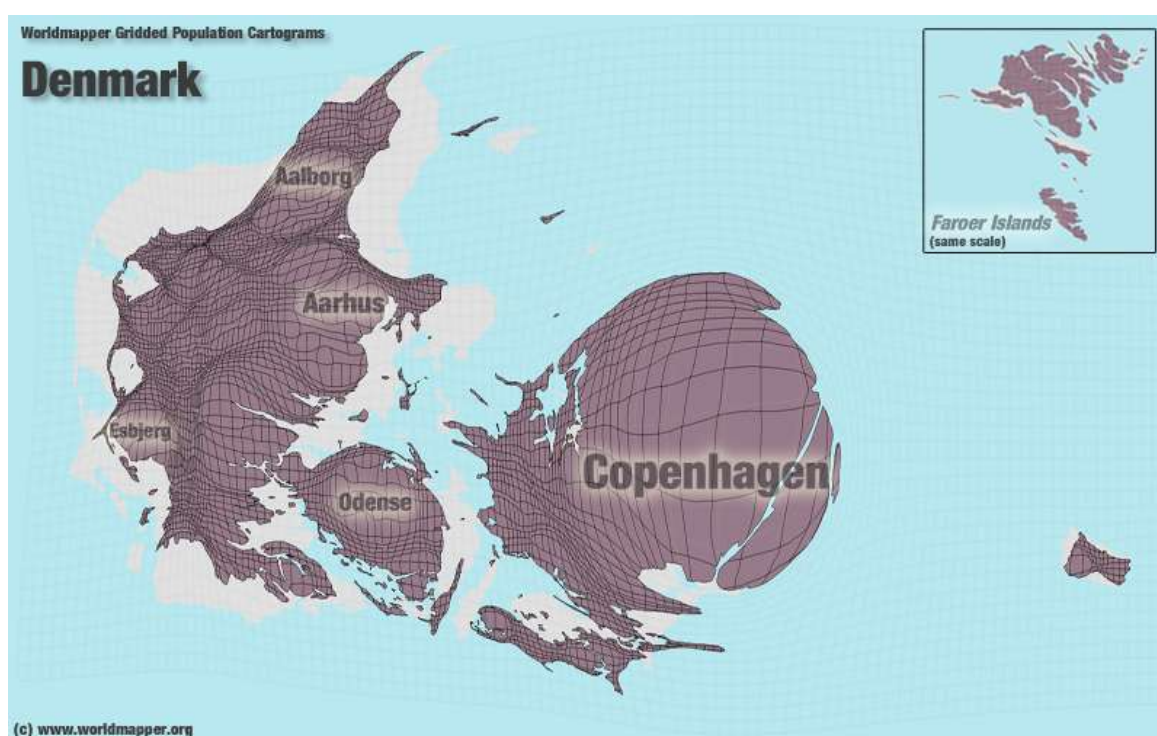
Hlavní město: Kodaň

Oficiální jazyk: dánština

Počet obyvatel: 5,59mil. (2012)

Hustota obyvatelstva ve vlastním Dánsku: 129,6 obyvatel/km²

Podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 76,6%

Obr. 1. Anamorfnní mapa počtu obyvatel Dánska v roce 2006.

Zdroj: <http://www.worldpopulationatlas.org/>

Národnostní složení

Dánové tvoří 89,8 % obyvatelstva, na jihu Jutského poloostrova žije německá menšina (asi 20 tis. osob); dalších 10,2 % tvoří imigranti a jejich potomci, z nichž 53,5 % pochází z Evropy (vč. Turecka a zemí bývalé Jugoslávie), 33,3 % z Asie (Irák, Pákistán, Írán, Libanon) a 8,8 % z Afriky (Somálsko, Maroko).

Náboženské složení

V Dánsku převládá protestantské náboženství: k luteránské Dánské lidové církvi (Dansk Folkekirke) se hlásí 80 % obyvatelstva. Vlivem imigrace je druhým nejrozšířenějším náboženstvím v zemi islám (přes 2 %).

Správní členění

Dánsko se dělí na 5 regionů (Severní Jutsko, Střední Jutsko, Jižní Dánsko, Sjaelland a Region hlavního města) a 98 komun/obcí (nižších samosprávných jednotek). Volby do komunálních a krajských zastupitelstev se konají každé čtyři roky. Poslední se konaly v listopadu 2009.

K Dánskému království patří dvě autonomní oblasti - Faerské ostrovy a Grónsko. Faerské ostrovy získaly samosprávný statut v roce 1948 a Grónsko v roce 1979. Obě oblasti mají své zákonodárné sbory a vládu, které rozhodují o vnitřních záležitostech. V otázkách zahraniční, obranné a měnové politiky rozhoduje ústřední dánská vláda v Kodani, jež oběma samosprávným oblastem poskytuje vysoké finanční dotace. Grónsko ani Faerské ostrovy nejsou členem EU.

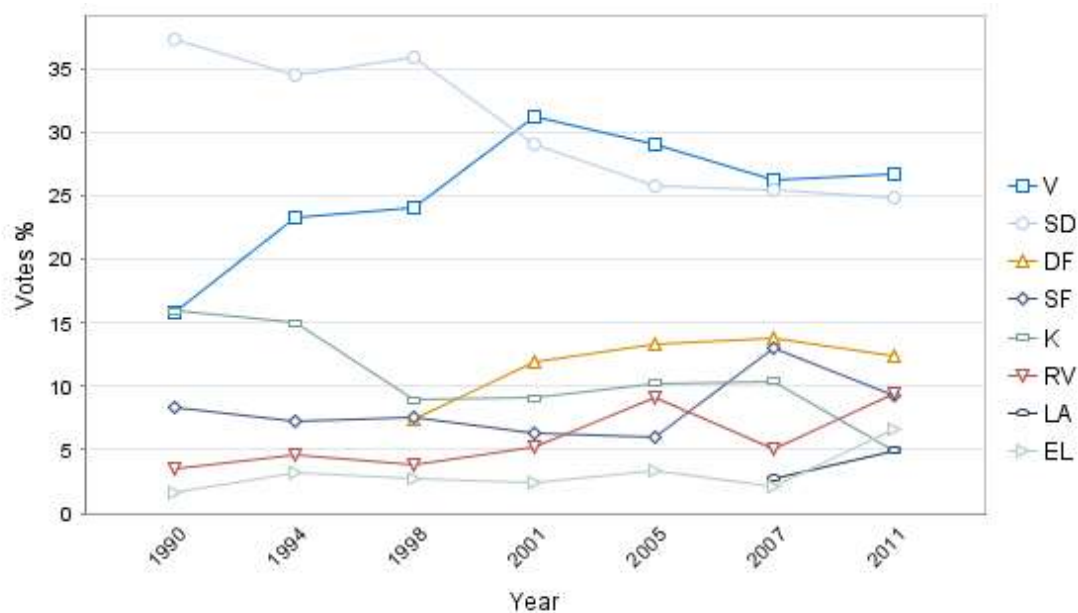
Největší města (počty obyvatel k 1.7.2012)

Kodaň:	1 720 152
Århus:	314 887
Aalborg:	200 884
Odense:	191 692
Esbjerg:	115 105
Randers:	95 943
Kolding:	89 404

Politický systém a volby

Dánsko je konstituční monarchie s mnohaletou tradicí parlamentní demokracie. Dánský parlament - Folketing je jednokomorový a má 179 poslanců: 175 za vlastní Dánsko a po dvou za Grónsko a Faerské ostrovy. Volební období je čtyřleté. Pro vstup do Folketingu platí 2% klauzule. Předsedou parlamentu je od 3. 10. 2011 Mogens Lykketoft (Sociální demokracie).

Poslední všeobecné volby proběhly 15. září 2011. Vítězem voleb se stala Liberální strana Venstre, většinu v dánském parlamentu Folketingu však získala levicová opozice, která utvořila menšinovou vládní koalici složenou ze Sociální demokracie, Socialistické lidové strany a sociálně-liberální strany Radikale Venstre. Vládní koalice má v parlamentu tichou podporu levicové strany Jednotná kandidátka. Vedle těchto čtyř stran mají po posledních volbách v parlamentu zastoupení dalších čtyři strany - největší opoziční strana Venstre - Liberální strana, Konzervativní lidová strana, Dánská lidová strana a Liberální aliance.

Obr.2. Výsledky voleb do parlamentu od roku 1990 do roku 2011.

Zdroj: http://www.nsd.uib.no/european_election_database

V - Liberální strana Venstre

SD - Sociální demokracie

DF - Dánská lidová strana

SF - Socialistická lidová strana

K - Konzervativní lidová strana

RV - Radikale Venstre

LA - Liberální aliance

EL - Jednotná kandidátka

30.2 Zahraniční politika

Dánská zahraniční politika se opírá o členství v OSN (1945), NATO (1949), Radě Evropy (1949), EU/ES (1973), OBSE/KBSE, WTO/GATT, OECD a úzkou spolupráci s dalšími severskými státy v rámci Severské rady (1952) a Severské rady ministrů (1971). Celkově lze dánskou zahraniční politiku charakterizovat jako aktivní politiku malé země s velkým důrazem na mezinárodní spolupráci, zejména na aktivní spolupráci v rámci EU a na silnou transatlantickou vazbu. Dánsko navíc věnuje mimořádnou pozornost úrovni dodržování lidských práv a demokratických principů v jednotlivých zemích. Země je také významným poskytovatelem rozvojové pomoci (prioritním kontinentem je Afrika).

Dánsko vstoupilo do Evropských společenství 1. ledna 1973. V Radě EU má 7 hlasů, do Evropského parlamentu volí 13 poslanců. Dánsko je členem Schengenu, má trvalou výjimku (opt-out) na vstup do eurozóny. Dánská koruna je provázána s Evropským mechanismem směnných kurzů (ERM II).

30.3 Ekonomika

Dánská ekonomika patří celosvětově mezi nejsilnější a nejefektivnější. Právě proto je mnohdy Dánsko uváděno politiky i ekonomy jako "vzorová země". Má vysoké daně, štědrý sociální sít a pružný trh práce (flexicurita). Stejně výbornou má kvalitu veřejných služeb, školství a dalších sociálních sektorů, zároveň však dostatečně vysokou konkurenceschopnost. Často vychází z různých multikriteriálních mezinárodních srovnání jako "nejšťastnější", nejblahobytnější země. Vysoké hodnocení je uváděno i v analýzách Evropské komise. Míra nezaměstnanosti se pohybuje kolem 5%.

Tab. 1. Vývoj nezaměstnanosti Dánska a EU v letech 2002 - 2011 [%]

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Dánsko	4,80	5,20	5,80	5,10	3,90	2,70	1,90	3,70	4,30	4,10
EU	8,9	9	9,1	9	8,2	7,2	7,1	9	9,7	9,7

Zdroj: Dánsko (<http://www.dst.dk>)

EU (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>)

HDP na obyvatele je v Dánsku ve srovnání s ostatními vyspělými zeměmi světa velmi vysoký. Jeho poslední zveřejněná výše činí 35.677 USD/os, což je nad průměrem EU 27. Z členských zemí dosahuje vyšší úrovně pouze Lucembursko, Irsko, Nizozemsko, Rakousko a Švédsko. (Pozn. dle IMD - The World Competitiveness Yearbook 2009.)

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/dansko/index.html

30.4 Rozvojové osy, póly růstu

Dánsko je uváděno jako příklad země, ve které ekonomický růst není spjat s růstovými póly. Lze alespoň říci, že hlavní průmyslová centra, která jsou mezi sebou nejvíce provázána, jsou největší města Kodaň, Århus, Aalborg a Odense. Ty spolu tvoří osu rozvoje, přičemž dominance Kodaně se postupně snižuje. Jinak je nejrychlejší růst je zaznamenáván u největších měst.

30.5 Vývoj regionální politiky Dánska

Dánsko, spolu s Irskem a Velkou Británií, vstoupilo do Evropské unie v roce 1973, kdy byla regionální politika teprve na počátku svého vývoje. První ropný šok tehdy pomohl k vytvoření politiky, která měla více pomáhat a financovat periferní regiony. V roce 1974 byl založen Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) jako nástroj k přerozdělování financí. Byl zaměřen především na investice, infrastrukturu a rozvoj malých a středních podniků v nejzaostalejších regionech. (www.euractiv.cz)

Regionální politika Dánska se tedy opírala o programy EU. Mezi roky 2000 - 2006 přijala program

Objective 2, který se týkal 10 z 13 tehdejších okresů. Fondy celkově poskytly 541 miliónů eur, z čehož 162 miliónů pocházelo ze strukturálních fondů EU. Program se týkal regionů, ve kterých žije přibližně 10% obyvatel Dánska. V těchto regionech činila nezaměstnanost v roce 1999 8,1%, oproti celostátnímu průměru 5,8%. Zavedený program pomohl snížit nezaměstnanost, především v regionu Nordjylland. (<http://ec.europa.eu>)

V současné době se blíží konec programu na roky 2007 – 2013, který si za hlavní cíle vzal oblasti jako lidské zdroje, inovace, využití nových technologií a podnikatelská činnost, která se týká všech dnešních regionů.

Tab. 2. Rozpočet a podíl financování regionálního rozvoje Dánska Evropskou unií v letech 2007 – 2013.

Osa	Veřejné výdaje celkem (EUR)	EAFRD* příspěvková sazba (%)	EAFRD Příspěvek (EUR)
Osa 1	176 154 248	50	88 077 124
Osa 2	512 125 301	55	281 668 915
Osa 3	46 574 321	50	23 287 161
LEADER	77 698 872	55	42 734 380
Technická podpora	17 786 432	50	8 893 216
Celkem	830 339 175	-	444 660 796

* EAFRD: European Agricultural Fund for Rural Development.

Zdroj: <http://europa.eu>

Dánská vláda 1. ledna 2007 změnila systém správního členění země. Původních 13 správních okresů založených v roce 1970 nahradilo 5 větších regionů (viz. Správní členění). Současně byly také menší obce spojeny ve větší celky z původních 271 na 98. Tato reforma je pokládána za jednu z největších za posledních 30 let.

Obr.3. Nové správní členění Dánska z roku 2007

Zdroj: <http://kommune.eniro.dk/danmarkskort/>

V roce 2011 se dánský parlament rozhodl založit výbor, který by měl být zodpovědný za venkovské oblasti a ostrovy. Pomocí tohoto výboru (Rural Districts and Islands Committee) by měly mít různé organizace, asociace i samotní občané v těchto oblastech snadnější přístup v řešení jednotlivých návrhů v parlamentu. Speciálně byl založen výbor i pro řešení otázek rozvoje malých ostrovů (20 - 1200 stálých obyvatel). (www.thedanishparliament.dk)

30.6 Hlavní problémy země

Za velký problém v zemi je brána nelegální imigrace, a to převážně z arabských zemí. Od roku 2001 se dokonce ve volbách dostává krajně pravicová Dánská lidová strana na přední příčky a s její pomocí se také za posledních 10 let změnila zákony týkající se přistěhovalců. V rámci nových zákonů byly zavedeny velmi přísné podmínky pro udělení azylu či povolení k pobytu. Od roku 2011 však nová vláda Sociálních demokratů tyto zákony opět ruší. (www.nationsencyclopedia.com)

Dánsko se jako jedna z nejvyspělejších zemí světa potýká s různými environmentálními problémy, i když (nebo možná proto) je velkým propagátorem ekologického hospodaření. Mezi hlavní environmentální problémy patří znečištění vzduchu, nevhodná pitná voda, eroze půdy či zvyšující se výskyt ohrožených druhů fauny i flóry. Vláda již před několika lety

zavedla přísnější limity v produkci oxidu uhličitého, podporuje obnovitelné zdroje energie (především větrné elektrárny) a omezuje používání pesticidů. (<http://internationalbusiness.wikia.com>)

Dánsko jako země životně závislá na zahraničním obchodu bude zákonitě reagovat na změny v globálním ekonomickém klimatu. Krize probíhající na světových trzích v letech 2008 a 2009 silně poznamenala exportní výkonnost Dánska, která zároveň čelí poklesu konkurenceschopnosti dánských výrobků (silná národní měna, vysoké mzdy atd.).

Dalším problémem ohrožujícím ekonomickou stabilitu je stárnutí obyvatelstva, což je pro vyspělé země typické.

30.7 Možnosti dalšího rozvoje země, příležitosti, hrozby

Dánská výrobní sféra zůstává silným základem pro ekonomický růst. Možnosti prosperity se týkají především oblasti vědy, výzkumu a vývoje nových technologií. Je pravděpodobné, že se postupně budou zvyšovat investice do vzdělání v informačních technologiích, v čemž bude Dánsku narůstat vliv na světových trzích.

Největší výzvou pro vládu Dánska bude vyspořádat se s narůstajícím počtem obyvatel v postproduktivním věku, a tedy s nevyrovnaným rozpočtem. Opatřením snižování příspěvků a platů v této zemi s tradiční podporou vysoké životní úrovně může vyvolat mezi občany nevoli, a proto je třeba v těchto otázkách postupovat opatrně.

Občané Dánska se v referendech vyslovili proti zavedení eura, ale přesto je dánská koruna s evropskou měnou silně provázána. Ekonomická rozhodnutí budou tedy v Dánsku značně ovlivněna Evropskou unií. Nová sociálně-demokratická vláda vystřídala dlouholetou převahu pravicových stran a je nyní postavena před složitý úkol vymanit se z ekonomické krize a ekonomiku oživit. To chtějí dosáhnout velkými státními investicemi a také snížením daně z příjmu napříč širokým spektrem.

30.8 Zdroje

<https://www.euroskop.cz>

http://europa.eu/index_en.htm

http://www.nsd.uib.no/european_election_database

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

<http://www.worldpopulationatlas.org>

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details.cfm?gv_PAY=DK&gv_reg=ALL&gv_PGM=50&LAN=7&gv_PER=1&gv_defL=4

http://internationalbusiness.wikia.com/wiki/Denmark_Environmental_Issues/problems

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/dansko/index.html

31 MALTA (Bc. Richard Bystřický)

31.1 Charakteristika země

Malta leží na souostroví tvořeném sedmi ostrovy ve Středozemním moři. Obydlené jsou pouze tři největší z nich – Malta, Gozo a Comino. Krajina je rovinatá a skalnatá s pobřežními útesy. Počet obyvatel je přibližně 450 000 a rozlohou patří Malta mezi nejmenší státy v Evropské unii. Hlavním městem je La Valleta, které je zároveň centrem téměř všech důležitých institucí. Malta je vysoce urbanizovaná a nenajdeme zde souvislejší plochy přirozené přírodní krajiny.

Malta se nachází v srdci Středomoří a již tisíce let je místem soužití a vzájemného vlivu různých civilizací. Země je osídlená zhruba od roku 5 200 př.n.l.

Obr.1, Mapa Malty

Rodným jazykem Malťanů je maltština, která patří do semitské jazykové rodiny, do níž patří například i arabština. Úředním jazykem je zde i angličtina, kterým mluví drtivá většina obyvatel Malty a mnoho Malťanů hovoří rovněž italsky (www.europe.eu/member_countries).

Pro Maltu je velmi významný cestovní ruch, což se zásadním způsobem projevuje v regionální politice země.

Tab. 1, Počet turistů na Maltě v letech 2007 až 2011

Počty turistů v jednotlivých letech	
2007	1 243 500
2008	1 290 800
2009	1 182 500
2010	1 336 400
2011	1 411 700

Zdroj: Maltská centrální banka

Tab. 2, Hlavní makroekonomické ukazatele Malty v posledních pěti letech

	2007	2008	2009	2010	2011
HDP - změna v %	4,2	4,2	-2,5	2,9	2,1
Státní dluh (% HDP)	60,2	62,4	68,0	69,0	70,4

Inflace (%)	1,25	4,26	2,1	1,5	2,7
Nezaměstnanost (%)	6,5	6,1	6,9	6,9	6,4

Zdroj: Maltská centrální banka

31.2 Vstup do EU

Vstup Malty do EU byl prioritou vlády Národní strany. Byl potvrzen domácím referendem dne 8. března 2003, jehož se zúčastnilo 92 % všech oprávněných voličů. Pro vstup Malty do EU hlasovalo 53,65 % zúčastněných voličů. a Smlouvu o přistoupení k EU byla podepsána 16. dubna 2003 v Aténách a následně ratifikována maltským parlamentem (červenci 2003). Malta vstoupila do EU dne 1. května 2004.

Malta se stala jednou z prvních nových členských zemí EU, která zavedla euro (spolu se Slovinskem a Kypr), a to v roce 2008. Od roku 2007 je také součástí Schengenského prostoru (www.euroskop.cz).

31.3 Hlavní problémy Malty

Velikost a geografická poloha Malty zapříčiňuje některé z hlavních problémů Malty. Jedním z nich je nedostatek sladké vody. Situace je řešena činností několika stanic, které pitnou vodu upravují z té slané. Avšak stále to není řešení, který by tento problém definitivně vyřešilo. Nedostatek sladké vody se projevuje i v zemědělství, které je v těchto zeměpisných šířkách velice závislé na zavlažování.

Dále má Malta problémy s nedostatkem přírodních zdrojů. Spousta důležitých komodit, které jsou potřebné pro běžné fungování státu, je nutno dovážet. Malta je tedy významným způsobem závislá na importu. Ceny nejrůznějších komodit se však mohou dramaticky měnit, proto musí být Malta v zahraniční politice poměrně obezřetná.

Malta je vysoce urbanizovaná země a na obydlených ostrovech již není mnoho volného místa na výstavbu. Je tedy potřeba citlivě zacházet s prostorem a pro mnoho zahraničních investorů se to může jevit jako nevýhoda. Regionální politika v této oblasti tedy musí být velice citlivá s důrazem na trvalou udržitelnost.

Tyto palčivé problémy ovlivňují regionální politiku a regionální rozvoj Malty, navíc jsou to problémy v evropském měřítku poměrně specifické, takže je téměř nemožné najít řešení podobných problémů v ostatních evropských zemích a svá řešení jejich nabitým zkušenostem přizpůsobit. Zcela zásadní jsou tedy endogenní síly regionálního rozvoje a místní aktéři.

31.4 Strukturální fondy EU na Maltě

Malta je zahrnuta celkově do tří operačních programů, z nichž dva však jsou přeshraniční a pouze jeden je vnitrostátní.

Přeshraniční operační programy Malty:

- 1) *Operační program Itálie-Malta*
- 2) *Operační program Středomoří*

Vnitrostátní operační program Malty:

Operační program Investice do konkurenceschopnosti pro vyšší kvalitu života

Tento operační program hraje klíčovou roli v dosáhnutí cílu, které jsou definovány v Maltském strategickém referenčním rámci (Maltese National Strategic Reference Framework). Implementace prostředků z evropských peněz zvýší konkurenceschopnost maltské produkce na mezinárodních trzích, zvýší atraktivnost maltského souostroví, což přinese zajímavé zahraniční investice. Zároveň se tento operační program zaměřuje na kvalitu životního prostředí, čistotu, kvalitu a efektivnost dopravního systému a služeb. V neposlední řadě je v rámci operačního programu kladen důraz na efektivní a ekologické využívání energetických zdrojů. To by mělo vést k posílení místní infrastruktury a ke zvýšení výzkumné a technologické kapacit Malty.

Operační program Investice do konkurenceschopnosti pro vyšší kvalitu života se skládá ze sedmi prioritních os:

- 1) Posílení znalosti a inovace
- 2) Podpora udržitelného cestovního ruchu
- 3) Rozvoj infrastruktury
- 4) Zlepšení služeb obecného hospodářského zájmu
- 5) Ochrana životního prostředí
- 6) Urbánní regenerace a zlepšení kvality života
- 7) Technická pomoc

Jsou definovány i některé konkrétní klíčové ukazatele, kterých by mělo být dosaženo:

- 1) Procentní nárůst technologického a výzkumného ukazatele (Research, Technological Development and Innovation) jako výdaje HDP z 0,3% na 0,7% v roce 2013
- 2) Zvýšení zisku z cestovního ruchu o 1% za každý rok v období 2007 až 2013
- 3) 1400 nových vytvořených pracovních míst na plný úvazek mezi lety 2007 až 2013

31.5 SWOT analýza regionálního rozvoje Malty

SILNÉ STRÁNKY

- politická stabilita, bezpečné prostředí s dobrou kvalitou života
- strategická poloha ve Středozezemním moři
- vícejazyčně mluvící obyvatelstvo
- diverzifikovaný a přístupný vzdělávací systém
- zavedený systém veřejné správy
- dobře fungující systém sociálního zabezpečení
- zavedená průmyslová základna schopná přilákat zahraniční investice
- dobře vybudovaný trh se službami
- rozvíjející se průmyslové sektory s vysokou přidanou
- dobře zavedený turistický sektor s výborným produktovým potenciálem
- jedinečné bohatství v podobě kulturního dědictví
- blízkost trhů významných z hlediska výjezdové turistiky
- letištní infrastruktura
- mořské přístavy strategického významu

SLABÉ STRÁNKY

- malý vnitřní trh
- fragmentace území
- vysoká míra urbanizace a územní omezení
- vysoká hustota osídlení
- ostrovní povaha a rozdělení na dva hlavní ostrovy (pozn. méně rozvinutý ostrov Gozo)
- nedostatečná kapacita v oblasti vyššího a odborného vzdělávání
- místní průmysl tvoří MSP a mikropodniky převážně zaměřené na místní trh
- stav energetické infrastrukturu
- nedostatek odborných znalostí v určitých hospodářských sektorech
- nedostatečná struktura podporující ekonomiku založenou na znalostech
- nízká míra zaměstnanosti žen
- sezónnost odvětví turistiky
- závislost ostrova Gozo na turistice z Malty a na Maltu
- špatná kvalita silniční infrastruktury
- dopravní zácpy a dlouhodobě neudržitelná mobilita
- vysoké náklady mezinárodního spojení
- vysoká závislost na odsolené mořské vodě
- nedostatečná kapacita v oblasti odpadového hospodářství a používání správných praktik odpadového hospodářství
- úniky nevyčištěných odpadních vod
- závislost na neobnovitelných zdrojích energie

PŘÍLEŽITOSTI

- diverzifikace v hlavních hospodářských oborech a zaměření se na ekonomické činnosti s vyšší přidanou hodnotou
- zvyšování integrace v oblasti obchodu
- potenciál v oblasti rostoucích hospodářských oborů
- expanze v oboru přepravy a logistiky
- diverzifikace a efektivní využívání přístavních služeb
- využití přívalových vod
- rozvoj ostrova Gozo coby regionu s výraznými charakteristikami
- investice do různých oborů s cílem zlepšení kvality života na ostrově Gozo
- regenerace městských částí (historické části, kulturní dědictví)
- růst potenciálu cestou valorizace aktiv kulturního dědictví

HROZBY

- stárnutí populace
- snižující se porodnost
- vysoká hustota osídlení
- snižování počtu práce schopného obyvatelstva
- stav energetické infrastruktury
- nadměrné využívání omezených zásob surovin
- konkurence ze strany rychle se rozvíjejících se zemí a zemí s významnou pozicí v oblasti výzkumu a vývoje

- konkurence ze strany středomořských zemí s nízkými výrobními náklady, zvláště pak ze severní Afriky
- nedostatek odborných znalostí v určitých hospodářských oborech
- vysoká závislost na veřejném sektoru coby zaměstnavateli
- zhoršování životního prostředí a pokles biodiverzity
- riziko ztrát míst kulturního dědictví
- zvyšující se poptávka po zdravotnických službách jako výsledek stárnutí populace projevující se v přeplněnosti nemocničních zařízení

31.6 Zdroje:

- 1) Studijní materiály předmětu PřF:Z0104 Regionální politika a regionální rozvoj dostupné na is.muni.cz
- 2) www.europe.eu/member_countries
- 3) www.euroskop.cz
- 4) news.bbc.co.uk
- 5) www.euractiv.cz
- 6) www.europedirectmalta.eu
- 7) ec.europa.eu/regional_policy
- 8) www.mrddf.org

32 MAĎARSKO (Bc. Jan Otáhal)

32.1 Hlavní charakteristika země ovlivňující regionální rozvoj a politiku

Maďarsko se v rámci Evropy řadí, s rozlohou 93 030 km², 9,960 miliony obyvatel a hustotou zalidnění 107,1 obyvatel na 1 km² (údaje k 1. 11. 2011), mezi země střední velikosti. Hlavním městem je Budapešť s 1,734 mil. obyvatel (údaj k 1. 1. 2011). Dalšími, populačně největšími městy (údaje k 1. 1. 2011) jsou: Debrecen (208 tis. obyvatel), Miskolc (168 tis. obyvatel), Szeged (170 tis. obyvatel), Pécs (158 tis. obyvatel), Győr (131 tis. obyvatel). Administrativně-správní členění je dvoustupňové (19 žup a 23 velkých měst se župními pravomocemi). V rámci členění na statistické jednotky NUTS 2 (viz obr. 2) se země dělí na 7 regionů (Ministerstvo zahraničních věcí, 2012).

Obr. 1 Území Maďarska.

Dostupné z: < <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/hu.html> >

Z hlediska přírodních podmínek je Maďarsko převážně rovinaté. Na východě se nalézá Velká uherská nížina a na severozápadě Malá uherská nížina. Na severu a severovýchodě z rovin strmě vyrůstají nevysoká pohoří - nejvyšším z nich je Mátra s nejvyšším vrcholem Kékes (1 010 m n. m.). Na západě je nižší Zadunajské středohoří, které se skládá z Bakoňského lesa a Pilišských vrchů. Na jihu (v blízkosti města Pécs) se nachází vrchovina Mecsek. Největší řekou země je Dunaj. Východem protéká další významný tok, Tisa, s přítoky Bodrog, Slaná (ze Slovenska), Kriš a Maruše (z Rumunska). Část jihozápadní hranice tvoří řeka Dráva. Největším jezerem (i v rámci střední Evropy) je Balaton (590 km²). Maďarsko disponuje mírně vnitrozemským podnebím. Průměrná lednová teplota v Budapešti je - 1 °C, v červenci pak 22 °C. Roční úhrn srážek má hodnotu 650 mm (Maďarsko – dalky.cz, 2006).

Obr. 2 Správní členění Maďarska dle NUTS 2.

Dostupné z: <<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/16/RegionsHungary.png>>

32.2 Vývoj regionální politiky v čase

Prvním pilířem regionálního rozvoje v Maďarsku je *Narižení XXI z roku 1996 pro regionální rozvoj a plánování*. Vytváří právní rámec a institucionální pozadí pro regionální plánování a rozvoj a rovněž popisuje hlavní úkoly a funkce teritoriálních úrovní. Základním dokumentem regionálního rozvoje a politiky Maďarska je *Národní koncept prostorového rozvoje* (NSDC). Byl schválen usnesením parlamentu v roce 1998 a je každých šest let znovu vyhodnocován. Definiuje dlouhodobé, celkové strategické záměry regionálního rozvoje a ustanovuje zásady pro konkrétní rozvojové programy. Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 bylo na programovací období 2007-13 pro zemi přiděleno 25,3 miliard euro. Investice Kohezní politiky EU se zaměřují zejména na oblast dopravy (7 mld. euro), vzdělání (2,98 mld. euro), rozvoje a inovací (2,16 mld. euro). Důležitý realizační nástroj regionální politiky je *Program růstového pólu* (Growth Pole Programme), který byl vytvořen za účelem podpory inovace a konkurenceschopnosti (s rozpočtem 1,7 mld. euro na období let 2007-13) pro Budapešť a dalších sedm největších měst země (Regional development policies in OECD countries – Hungary, 2010, 149-152).

32.3 Hlavní problémy země

Na úrovni celého státu označuje *Doporučení Evropské komise pro Maďarsko na období 2012-2013* (2012) jako největší problémy velmi nízkou kvalitu a průhlednost činností veřejné správy společně s vysokým veřejným zadlužením a zápornou čistou investiční pozicí vůči zahraničí. Doporučuje se zlepšení stability institucionálního a politického prostředí, které by mělo pozitivní vliv na podmínky pro vstup přímých zahraničních investic do země. Rovněž se zde zmiňuje potřeba odstraňování segregace v maďarském školním systému (zejména vůči Romům) či potřeba restrukturalizace veřejné dopravy, která je málo efektivní.

V rámci regionů jsou v Maďarsku tradičním problémem regionální disparity mezi východem a západem země (viz tab. 1). Nejrozvinutějšími regiony jsou centrální Maďarsko, západní a centrální Transdanubie (uvnitř nich pak zejména koridory Budapešť-Balaton a Budapešť-Vídeň a západní hranice s Rakouskem). Nejméně rozvinuté jsou oblasti východně od řeky Tisy a regiony severní Maďarsko a jižní Transdanubie. Zatímco západní regiony získávají

ekonomické výhody z přímých zahraničních investic, tyto periferní oblasti jsou převážně zemědělské a málo rozvinuté - vyšší nezaměstnanost, nedostatek kvalifikované pracovní síly, neadekvátní infrastruktura (Regional development policies in OECD countries – Hungary, 2010, 149). Je rovněž třeba říci, že Maďarsko je charakteristické monocentrickým sídelním systémem. Hlavní město má dominantní charakter a regionální centra nejsou v poměru s Budapeští dostatečně veliká, což rovněž vytváří regionální rozdíly.

Tab. 1: Vybrané ekonomické ukazatele v NUTS 2 regionech Maďarska za rok 2010

region (NUTS 2)	rok 2010		
	míra nezaměstnanosti (v %)	Počet podniků s přímými zahraničními investicemi	HDP na osobu vyjádřený jako podíl z národního průměru (v %)
Central Hungary	8,9	21 013	167,5
z toho Budapest	9,1	18 201	230,1
Central Transdanubia	10,3	1 677	86,7
Western Transdanubia	9,2	2 628	94,2
Southern Transdanubia	12,1	1 218	67,7
Northern Hungary	16,0	764	60,6
Northern Great Plain	14,5	886	63,2
Southern Great Plain	10,6	1 360	64,4
Maďarsko celkem	11,2	29 546	100,0

Zdroj: Hungarian central statistical office. Dostupné z: <<http://www.ksh.hu>>

32.4 Možnosti dalšího rozvoje země (příležitosti a hrozby)

Národní koncept prostorového rozvoje (NSDC) obecně zmiňuje především důležitost regionální konkurenceschopnosti, teritoriální konvergence, trvale udržitelného rozvoje či prostorové integrace v rámci Evropy. Konkrétně se stanovují tyto úkoly: rozvinutí metropolitního regionu Budapeště tak, aby byl vysoce konkurenceschopný, posílení rozvojových pólů a vytvoření propojené sítě měst, zlepšení úrovně periferních regionů, sjednocení rozvojových míst a témat národního významu (dlouhodobá konkurenceschopnost oblasti Balatonu, udržitelný rozvoj poříčí Dunaje, obnovitelné zdroje energie), rozvoj přeshraniční spolupráce a venkova (Regional development policies in OECD countries – Hungary, 2010, 149).

Jako hrozby lze uvést zejména prohlubování regionálních rozdílů mezi východem a západem země včetně neefektivní veřejné správy jak na místní, tak i na regionální a národní úrovni.

32.5 Určení pólů růstu, rozvojových os

Jako póly růstu lze označit zejména metropolitní oblast Budapeště a šest center NUTS 2 regionů (včetně sedmého Veszprému severně od Balatonu), s nimiž pracuje již zmiňovaný *Program růstového pólu*. Je rozdělen na dva pilíře. První z nich podporuje podniky (klastry), které budou schopny produkovat zboží a služby s vysokou přidanou hodnotou. Druhý pilíř programu se snaží podporovat celkové podnikatelské prostředí přes socioekonomickou infrastrukturu. Příjemci mohou být instituce v oblasti vzdělání, výzkumu či lokální správy (Regional development policies in OECD countries – Hungary, 2010, 151).

32.6 Použité zdroje:

CIA - *The World Factbook*. [on-line]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/hu.html>

Doporučení pro jednotlivé země EU na období 2012–2013 - Evropská komise. [on-line]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_cs.htm

Hungarian Central Statistical Office. [on-line]. Dostupné z: <http://www.ksh.hu/?lang=en>

Maďarsko | Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [on-line]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/maďarsko/index.html

Maďarsko | Maďarská republika | Evropa | dalky.cz. [on-line]. Dostupné z: <http://dalky.cz/pruvodce/z-maďarsko.html>

Regional development policies in OECD countries – Hungary. [on-line]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/urban-rural-and-regional-development/regional-development-policies-in-oecd-countries/hungary_9789264087255-14-en

Wikipedia - Regions Hungary. [on-line]. Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/16/RegionsHungary.png>

Zdroje fotografií úvodní strany: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/predsednictvi-eu-2009>